Begroting 2027

November 2026



gemeente Peel en Maas



Inhoud

Algemeen

1. Inleiding **3**
2. Uitgangspunten begroting 2027 **7**
3. Kerngegevens en indicatoren **9**
4. Overzicht thema's, programma's en producten **15**

Financiële begroting 2027

5. Financiële positie Peel en Maas 2027 – 2030 **17**
a. Baten en lasten 2027 – 2030 17
b. Toelichting op financiële positie 18
c. Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien 22
d. Ombuigingsmaatregelen 23
e. Overhead en treasury 24
f. Investeringen en claims 2027 25
g. EMU saldo en geprognotiseerde balans 2027-2030 35

Beleidsbegroting 2027

6. Programmabeschrijvingen: **37**
1 Thema Ruimte **41**
1.1 Vitale leefomgeving 42
1.2 Beheer fysieke leefomgeving 48
2 Thema Sociaal domein **53**
2.1 Werk en inkomen 55
2.2 Zorg en ondersteuning 59
2.3 Jeugd en onderwijs 65
3 Thema Vitale gemeenschappen **69**
3.1 Gemeenschapsontwikkeling 71
3.2 Onderwijshuisvesting 75
3.3 Sport en bewegen 77
3.4 Kunst en cultuur 79
4 Thema Economie **84**
4.1 Economie 85
5 Thema Integrale veiligheid **89**
5.1 Integrale veiligheid 91
6 Thema Bestuur, communicatie en dienstverlening **97**
6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening 100

7. Paragrafen: **107**
A. Weerstandsvermogen en risicobeheersing 108
B. Onderhoud kapitaalgoederen 117
C. Financiering 123
D. Bedrijfsvoering 126
E. Verbonden partijen 127
F. Grondbeleid 145
G. Lokale heffingen 152
H. Demografische ontwikkelingen 159
I. Wet open overheid 160

Bijlagen:

A. Overzicht baten en lasten 2027 op productniveau 162
B. Overzicht structureel begrotingsevenwicht 2027 - 2030 163
C. Overzicht reserves en voorzieningen 2027 – 2030 168
D. Specificatie algemene uitkering 2027 175
E. Overzicht baten en lasten 2027 op taakveldniveau 177
F. Overzicht baten en lasten 2025 en 2026 178
G. Begrotingssubsidies 2027 179

1. Inleiding

Vandaag investeren in morgen

Dit is de eerste begroting van de bestuursperiode 2026-2030. In deze begroting werken we het perspectief voor de langere termijn, zoals dat is opgenomen in het coalitieakkoord, verder uit. We willen werken aan een Peel en Maas waarin gemeenschappen vitaal blijven, wonen haalbaar is voor iedereen en de leefomgeving gezond en duurzaam is. Met een economie die zich hierbij passend doorontwikkelt en een overheid die rolzuiver en betrouwbaar is. Daarbij bouwen we voort op de sterke basis die er al is in Peel en Maas. Iedere dag laten inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties zien wat een gemeente van gemeenschappen kan zijn. Die kracht, wat er al is en wat al werkt, blijft ons vertrekpunt. Vanuit die basis maken we keuzes, investeren we gericht en werken we in 2027 en de jaren daarna verder aan de toekomst van Peel en Maas. Daarbij leveren we actief onze bijdrage aan een krachtig Noord-Limburg: een regio die met ambitie en focus werkt aan de opgaven die onze gemeentegrenzen overstijgen en daarmee ook Peel en Maas verder brengt.

Vanuit een solide financiële basis

We blijven bij alles wat we doen zorgvuldig omgaan met gemeenschapsgeld. Een gezonde financiële basis is nodig om gericht te investeren en tegenvallers op te vangen. De voorliggende begroting laat voor de jaren 2027 tot en met 2030 positieve saldi zien. Tegelijk weten we dat het financiële beeld geregeld onvoorspelbaar is. Met name door de onzekerheid over de rijksinkomsten en het rijksbeleid. We rekenen ons daarom niet rijk. We begroten reëel en blijven scherp op de uitvoerbaarheid en financiële houdbaarheid van onze ambities. En we zorgen ervoor dat we een sterke financiële buffer houden om eventuele tegenvallers in de toekomst te kunnen opvangen.

Drie grote opgaven in samenhang

Voor ons springen drie opgaven er de komende jaren uit. De eerste is passend wonen, met een tekort aan betaalbare woningen, een veranderende samenstelling van huishoudens en de opgave om de kernen leefbaar en groen te houden. De tweede is een gezonde en duurzame leefomgeving, met druk op biodiversiteit en de kwaliteit van bodem, water en lucht en met een energietransitie die nieuwe uitdagingen met zich meebrengt. De derde is vergrijzing en een afnemend arbeidspotentieel, met gevolgen voor de zorg, arbeidsmigratie en onze economische structuur. Deze opgaven kunnen niet los van elkaar worden aangepakt. Woningbouw raakt aan zorg, energie, mobiliteit en leefbaarheid. De toekomst van het buitengebied raakt aan landbouw, natuur, water, economie en recreatie. Een toekomstbestendige arbeidsmarkt vraagt om wonen, leren, ontwikkelen en meedoen. Daarom kiezen we voor samenhang.

De aanpak van deze drie opgaven vraagt ook om samenwerking. Geen samenwerking vanuit eigen belangen, maar vanuit een gedeelde ambitie om Peel en Maas sterker, groener en hechter te maken. We willen rond ieder van de drie opgaven investeren in een stevig netwerk van inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties, onderwijs- en kennisinstellingen en overheden. Daarbij blijven we scherp op eigenaarschap. Samenwerking betekent niet dat iedereen overal van is. We maken helder wie waarvan is, wat anderen van ons mogen verwachten en wat wij van hen vragen.

Boter bij de vis

Ambities vragen om middelen. Daarom stellen we, in lijn met het bepaalde in het coalitieakkoord, voor om voor de drie grote opgaven drie fondsen van ieder één miljoen euro beschikbaar te stellen: voor de transitie van het buitengebied, voor doorstroming op de woningmarkt en voor een toekomstbestendige arbeidsmarkt. Deze middelen zijn in principe aanvullend op bestaande gemeentelijke budgetten en op regelingen en middelen van andere overheden. De fondsen zijn een middel om beweging mogelijk te maken en samenwerking te versterken. We willen deze als college gericht inzetten waar ze bijdragen aan onze ambities. In het onderstaande geven we een eerste inkleuring. Dit doen we door voor ieder van de drie opgaven onze ambitie verder te concretiseren, aan te geven wat in 2027 op hoofdlijn onze inzet gaat zijn en de noodzakelijke samenwerking verder concreet te maken.

Een sterk en toekomstbestendig buitengebied

Onze ambitie verder geconcretiseerd
We willen een buitengebied waarin landbouw, natuur, wonen en recreatie elkaar versterken en in samenhang de leefkwaliteit verhogen. Agrarisch ondernemers die hun bedrijf willen verduurzamen, omschakelen of verbreden verdienen daarbij ruimte en ondersteuning. Tegelijk werken we aan herstel van bodem, water en biodiversiteit en aan een aantrekkelijk landschap voor inwoners, ondernemers en bezoekers.

We denken daarbij gebiedsgericht. Onze aandacht gaat in het bijzonder uit naar kernrandzones en beekdalen. Juist daar komen verschillende opgaven samen en kunnen maatregelen bijdragen aan zowel leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit als natuur- en landschapsontwikkeling. We kijken niet alleen naar afzonderlijke bedrijven of percelen, maar naar wat een ontwikkeling toevoegt aan het gebied als geheel.

Onze inzet in 2027 op hoofdlijnen
In 2027 werken we de inzet van het transitiefonds verder uit. We doen dit in nauwe samenspraak met inwoners, ondernemers en organisaties die zich betrokken voelen bij een toekomstbestendig buitengebied. We willen hiermee ontwikkelingen ondersteunen die bijdragen aan een sterk en vitaal buitengebied. We zetten het fonds niet in voor het uitkopen van stoppende bedrijven; het fonds moet juist perspectief bieden aan ondernemers en gebieden die een toekomstgerichte beweging willen maken. We denken onder meer aan bijdragen aan het verwijderen van verouderde of overtollige bebouwing, het beschikbaar stellen van subsidies voor het aanleggen en/ of beheren van nieuwe landschapselementen en ondersteuning bij de aanleg of het beheer van landschapsstructuren en landschapselementen.

Een concreet initiatief in 2027 is het verder brengen van het Meijels Agrarisch Perspectief. Daar komen hydrologische maatregelen, natuurherstel en een toekomstperspectief voor de lokale agrarische sector bij elkaar. Het project is geselecteerd voor versnelde uitvoering met middelen die via NOVEX De Peel beschikbaar komen. Onze eigen middelen kunnen helpen om kansen te benutten en ontwikkelingen daadwerkelijk in het gebied te laten landen.

Met wie we samenwerken
De transitie van het buitengebied kan alleen in samenwerking met de mensen die er wonen en ondernemen. Daarom werken we samen met agrarisch ondernemers, inwoners, natuurorganisaties, kennisinstellingen, het waterschap, provincie en Rijk. We benutten daarbij de kennis van onder meer Greenport en Natuurrijk Limburg.

NOVEX De Peel is een belangrijk netwerk om doelen, uitvoeringskracht en middelen bij elkaar te brengen én het is voor ons een ‘kraamkamer’ voor innovatie die elders in Peel en Maas toegepast kan worden. Binnen dit netwerk komen Rijk, provincies, gemeenten, waterschappen en de streek samen. Als gemeente nemen we daarin een actieve en heldere positie in. We komen op voor de belangen van Peel en Maas en voor een aanpak die zowel ecologisch als economisch toekomstperspectief biedt.

Doorstroming op de woningmarkt

Onze ambitie verder geconcretiseerd
We willen dat er voor iedere levensfase een fijne en passende plek is om te wonen. Daarbij gaat het niet alleen om het toevoegen van woningen, maar zeker ook om het beter benutten van de bestaande woningvoorraad. Als senioren die dat willen een passende, levensloopbestendige woning kunnen vinden, komen gezinswoningen beschikbaar. Als gezinnen kunnen doorstromen, ontstaan meer kansen voor starters.

We realiseren ons dat doorstroming een complex vraagstuk is. Of iemand verhuist, is uiteindelijk een persoonlijke keuze. Veel factoren spelen hierbij een rol. We kunnen zorgen voor passend aanbod, belemmeringen verminderen, inwoners ondersteunen en partijen bij elkaar brengen. Daarbij willen we beter begrijpen waarom mensen wel of niet verhuizen en waar gerichte stimulering verschil kan maken.

Onze inzet in 2027 op hoofdlijnen
In 2027 zetten we een doorstroomcoach in. Deze coach gaat met inwoners in gesprek en biedt voorlichting, advies en ondersteuning op maat. De ervaringen uit het eerste jaar gebruiken we om te bepalen welke aanpak daadwerkelijk effect heeft. We onderzoeken ook of financiële of praktische prikkels de doorstroming kunnen bevorderen. Als een starterslening mensen kan helpen om een eerste stap op de woningmarkt te zetten, is het redelijk om ook te onderzoeken of een vorm van financiële doorstromingsondersteuning van waarde kan zijn.

Daarnaast stimuleren we woonvormen die passen bij de veranderende samenstelling van huishoudens. We denken aan levensloopbestendige woningen, hofjes, woongemeenschappen en woningen met ‘samenzorg’ in de nabijheid. Ook maken we waar mogelijk pre-mantelzorg, woningsplitsing en kavelsplitsing nog eenvoudiger. Transformatie en hergebruik van bestaande gebouwen en tijdelijke of flexibele woonvormen kunnen aanvullend helpen.

Deze inzet verbinden we met de bredere versnelling van de woningbouw. Met tijdelijke extra uitvoeringskracht, actieve grondverwerving en concrete woningbouwprojecten werken we aan de ambitie om in alle dorpen woningen toe te voegen, passend bij schaal, karakter en behoefte.

Met wie we samenwerken
Doorstroming vraagt om een gezamenlijk beeld van het vraagstuk en een samenhangende aanpak. Daarom blazen we de woontafel nieuw leven in. Aan deze tafel gaan we gericht in gesprek met inwoners, woningcorporaties, ontwikkelaars, makelaars, zorgpartners en financiële instellingen. We onderzoeken samen waar belemmeringen zitten, welke woonvormen ontbreken en wat iedere partij vanuit de eigen rol kan bijdragen. Ook zijn we voortdurend in gesprek met onze regio, de provincie en het Rijk over onze bijdrage aan gezamenlijke doelen en over belemmeringen die we in de praktijk ervaren. Tegelijk hebben we oog voor de middelen en versnellingsmogelijkheden die deze samenwerking Peel en Maas biedt.

Met woningcorporaties maken we verder afspraken over betaalbaarheid, beschikbaarheid, leefbaarheid en wonen met zorg. Met ontwikkelaars spreken we vooraf duidelijke voorwaarden af over de gewenste woningbouwprogrammering. Ook voeren we het gesprek met gemeenschappen over langer zelfstandig wonen, omzien naar elkaar en de betekenis van doorstroming voor de leefbaarheid van hun dorp.

Een toekomstbestendige arbeidsmarkt

Onze ambitie verder geconcretiseerd
Peel en Maas heeft een sterke economie met een brede basis van MKB, familiebedrijven, maakindustrie, agrofood, retail en recreatie en toerisme. Deze bedrijven zijn geworteld in de dorpen en dragen bij aan werkgelegenheid, voorzieningen en vitale gemeenschappen. Tegelijk neemt door vergrijzing en ontgroening het beschikbare arbeidspotentieel af. De arbeidsmarkt van de toekomst vraagt daarom om kennisintensivering, ontwikkeling, innovatie en een betere verbinding tussen leren en werken. We willen jong talent laten zien welke kansen onze lokale en regionale economie biedt en jongeren aan Peel en Maas binden door ruimte te bieden om zich hier te ontwikkelen en passend werk te vinden. We willen dat inwoners van jong tot oud hun talenten kunnen blijven ontwikkelen en naar vermogen kunnen meedoen. We willen ondernemers helpen om voldoende en goed gekwalificeerde mensen te vinden en te behouden. Daarbij is niet alleen instroom van belang. Ook om- en bijscholing, technologische innovatie, duurzame inzetbaarheid en een betere benutting van aanwezig talent zijn nodig.

Onze inzet in 2027 op hoofdlijnen
In 2027 stellen we samen met ondernemers en onderwijs een lokale arbeidsmarktagenda op. We brengen de belangrijkste knelpunten en kansen rond het aantrekken, ontwikkelen en behouden van personeel en het beter benutten van bestaande talenten en bestaand potentieel in beeld. Vervolgens bepalen we waar ‘ieder van de vier O’s’ (ondernemers, onderwijs, overheid en omgeving) vanuit hun eigen verantwoordelijkheid verschil kunnen maken.

Een concreet initiatief dat we ondersteunen is de verdere ontwikkeling van het Ontdeklab. Hier maken kinderen en jongeren kennis met techniek en technologie. Zo dragen we bij aan talentontwikkeling en aan de beschikbaarheid van vakmensen voor sectoren waarin ook in de toekomst veel mensen nodig zijn. Ook versterken we hiermee de verbinding tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Ook ontwikkelen we ons beleid voor internationale werknemers verder. Daarbij kijken we naar de economie die we in Peel en Maas willen ontwikkelen en naar wat dit betekent voor onze lokale en regionale arbeidsmarkt. We verschuiven van een benadering die vooral kijkt naar aantallen naar een kwaliteitsgerichte aanpak vanuit brede welvaart. Werken, wonen, taal, gezondheid, veiligheid en integratie worden daarin in samenhang bekeken. Internationale werknemers die hier wonen en werken doen naar vermogen mee en zijn onderdeel van de gemeenschap.

Met wie we samenwerken
Een toekomstbestendige arbeidsmarkt is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van ondernemers, onderwijs en overheid. In 2027 halen we de banden binnen deze driehoek verder aan. We bouwen voort op lokale netwerken zoals Wij Maken Werk van Werk en leggen verbinding met het brede ontwikkelbedrijf en onderwijsinstellingen. Ook benutten we regionale kennis en samenwerking. Via Greenport, Crossroads Limburg en de Regio Noord-Limburg verbinden we lokale ondernemers aan kennisinstellingen en regionale programma's. Ook werken we met de regiogemeenten én betrokken ondernemers aan een regionale economische agenda.

Gericht opkomen voor onze belangen
De netwerken rond de drie hoofdopgaven lopen niet alleen binnen onze gemeentegrenzen. Besluiten van bijvoorbeeld het Rijk, de provincie en de netbeheerder hebben grote invloed op bijvoorbeeld woningbouw, netcongestie, landbouw, natuur- en waterbeleid, arbeidsmarkt en mobiliteit. Daarom willen we onze belangen tijdig en gericht organiseren. We stellen een inhoudelijke lobby- en public-affairsagenda op en maken daarbij onderscheid tussen wat we zelf doen en welke belangen we via regionale of landelijke netwerken zoals de P10 behartigen. We werken samen waar dat meerwaarde heeft, maar blijven duidelijk over wat Peel en Maas nodig heeft.

De Regio Noord-Limburg neemt voor ons een bijzondere positie in. We nemen actief verantwoordelijkheid voor het gezamenlijke regionale belang en dragen bij aan een regio die met ambitie en focus werkt aan gedeelde opgaven. We brengen daarbij de belangen en werkwijze van Peel en Maas in. Tegelijk benutten we de regionale samenwerking om Peel en Maas verder te brengen en samen meer invloed en uitvoeringskracht te organiseren.

Blijven werken aan al het andere dat van waarde is

Het werken aan de drie grote opgaven geeft ons focus en energie. Tegelijk blijven we werken aan onderwerpen die voor Peel en Maas altijd van waarde zijn. Aan gemeenschappen die zich in hun eigen tempo ontwikkelen. Aan het zijn van een betrokken overheid die betrokken en rolzuiver een stap naar voren zet richting gemeenschappen als dit gevraagd wordt en nodig is. Aan een menselijk en laagdrempelig sociaal domein, waarin professionele ondersteuning aanvullend is op wat mensen en gemeenschappen zelf kunnen. Aan een aantrekkelijke, veilige en goed onderhouden fysieke leefomgeving. Aan een duurzame en diverse economie. En aan een betrokken en betrouwbare overheid die haar werk rolzuiver en met kwaliteit doet.

Daarom investeren we in 2027 onder meer in klimaatbestendige wijken, waterberging, riolering, verkeersveilige wegen en veilige schoolomgevingen. We werken aan toekomstbestendige onderwijshuisvesting en sportaccommodaties. We versterken cultuureducatie en cultuurparticipatie. Met significante extra capaciteit voor toezicht en handhaving vergroten we de zichtbaarheid en aanspreekbaarheid in wijken, winkelkernen en in het bijzonder het buitengebied.

Ook investeren we in onze dienstverlening en doorontwikkeling van onze communicatie. Met nieuwe digitale mogelijkheden kunnen inwoners steeds meer zaken eenvoudig online regelen, terwijl persoonlijk contact beschikbaar blijft. Technologie zoals AI en data zijn daarbij hulpmiddelen. Het professionele oordeel en de menselijke maat blijven leidend.

Tot slot

Deze begroting maakt duidelijk wat we in 2027 willen doen. Niet alles kan tegelijk en niet alles is door de gemeente te sturen. Waar we aan zet zijn, nemen we verantwoordelijkheid. Waar inwoners, ondernemers of gemeenschappen eigenaar zijn, geven we ruimte en sluiten we rolzuiver aan. En waar opgaven alleen gezamenlijk verder kunnen worden gebracht, investeren we in sterke samenwerking. Of proberen we onze invloed uit te oefenen als het Rijk, provincie of een andere partij aan zet is.

Zo werken we vanuit een stevige basis, met ambitie en realiteitszin, aan een Peel en Maas dat sterker, groener en hechter wordt. De toekomst vraagt om keuzes én om uitvoering. Daarom investeren we vandaag in morgen.

2. Uitgangspunten Begroting 2027

Deze begroting is gebaseerd op de uitgangspunten die zijn benoemd in de kaderbrief die afgelopen juli door uw raad is vastgesteld. Verder zijn de onderstaande uitgangspunten van toepassing:

2.1 Overhead

Volgens de regelgeving BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) is voorgeschreven dat overheadkosten niet worden doorbelast naar de producten in de begroting. De overhead blijft als apart onderdeel (taakveld) zichtbaar in de begroting. Alleen de overheadkosten die samenhangen met investeringen en projecten worden nog doorbelast. Er is een algemeen overheadtarief berekend op basis van de totale overheadkosten en het verwachte aantal 'productieve' uren in 2027. In de paragraaf Lokale heffingen staat de exacte berekening en een nadere toelichting.

2.2 Investeringen en kapitaallasten

De nota activabeleid is door de gemeenteraad vastgesteld en vormt het uitgangspunt voor de wijze waarop we investeringen activeren en kapitaallasten berekenen. De onderstaande uitgangspunten met betrekking tot de waardering en afschrijving van de gemeentelijke eigendommen worden in acht genomen:

- Voor het bepalen van de afschrijvingstermijnen gelden de volgende termijnen, tenzij anders is bepaald:

Onderdeel	Afschrijvingstermijn (in jaren)
Rioleringen	
Vrijvervalriolering en persleidingen	60
Gemalen renovatie	15
Drukriolering mechanisch/elektrisch	15
Milieu- en klimaatmaatregelen	60
Grondwatermaatregelen	60
Wegen	
Wegen; elementverhardingen (klinkers)	40
Wegen; asfalt	40
Wegen; beton	60
Parkeerplaatsen	40
Lichtmasten	50
Armaturen	25
Vervoermiddelen	
Vrachtauto's, tractoren en heftrucks	10
Kolkenzuigers	10
Vuilnisauto's	8
Pick-up's	6
Grasmaaiers	7
Wmo vervoersvoorzieningen	5
Gebouwen	
Nieuwbouw	40
Uitbreiding/renovatie/verbouwing	25
Kleedlokalen sportverenigingen	30
C.V. installaties	15
Beveiligingssystemen	8
Zonnepanelen	15
Warmtepompen	15
Overige elektrotechnische installaties	15
Machines. Apparaten en installaties	
Gladheidsbestrijdingsmiddelen	12
Bladvegers	8
Basis ICT	4
Hardware werkplekken/audiovisuele middelen	6
Kantoormeubilair	10

- Er wordt geactiveerd voor investeringen boven de € 25.000. Investeringen onder de € 25.000 worden ten laste van de exploitatie in het jaar van aanschaf gebracht. Als externe richtlijnen anders voorschrijven, worden deze gevolgd.
- Voor nieuwe investeringen wordt in principe uitgegaan van een lineair afschrijvingssysteem.
- Bij de kapitaallasten wordt rekening gehouden met het moment van realisatie van de investeringen, zodat kapitaallasten naar rato worden opgenomen. In de begroting wordt voor het jaar van investering rekening gehouden met een bepaalde onderuitputting op basis van de verwachte datum van ingebruikname. Voor de bepaling van het rentepercentage in 2026 over de boekwaarde van de nieuwe investeringen is het rentepercentage gesteld op 1,00 %. Dat is gebaseerd op de (afgeronde) gemiddelde rentelasten.
- De vrije ruimte voor kapitaallasten van nieuwe investeringen bedraagt in principe jaarlijks € 500.000. Naast de investeringen, waarvan de kapitaallasten ten laste van de vrije begrotingsruimte komen, zijn er ook investeringen mogelijk waarvan de kapitaallasten worden gedekt uit bestaande budgetten, reserves en voorzieningen of via direct aan de investering verbonden inkomsten.
- Voor ‘majeure’ investeringsprojecten zijn aanvullende budgetten opgenomen als dekking voor kapitaallasten. Die budgetten zijn deels al ingezet ter dekking van investeringen.

2.3 Verwerking van de geactiveerde uren

Uit de capaciteitsplanningen van de verschillende teams komt naar voren dat een deel van de uren besteed wordt aan investeringen en projecten. Deze doorberekende uren en kosten hebben dus geen directe invloed op het begrotingssaldo. In 2027 wordt een bedrag van € 2.001.559 (13.815 uur) doorbelast naar investeringen en projecten.

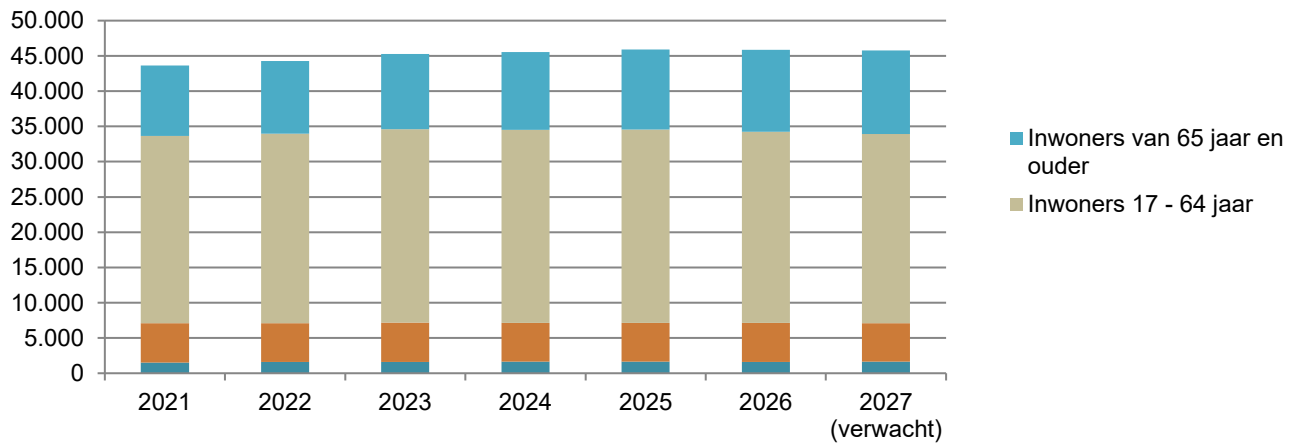
2.4 Reserves en voorzieningen

In bijlage C wordt een meerjarig overzicht verstrekt van de aanwezige reserves en voorzieningen.

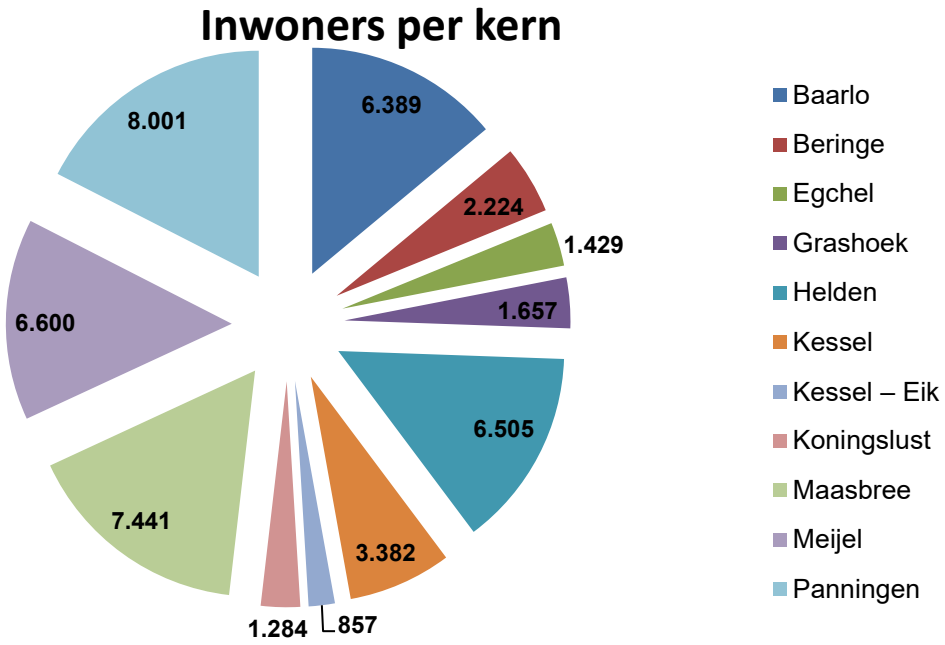


3 Kerngegevens en indicatoren

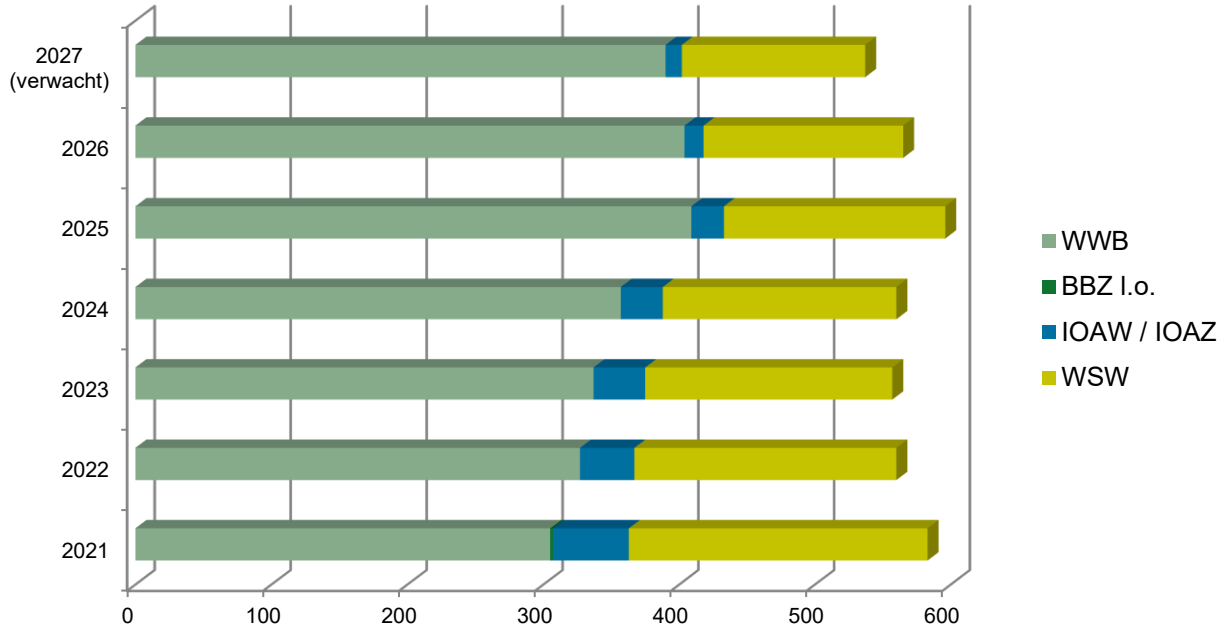
INWONERS PEEL EN MAAS per 1-1	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*	*2025*	*2026*	*2027 (verwacht)*
Inwoners 0 – 3 jaar	**1.492**	**1.593**	**1.612**	**1.635**	**1.659**	**1.626**	**1.631**
Inwoners 4 – 16 jaar	**5.603**	**5.520**	**5.582**	**5.499**	**5.489**	**5.508**	**5.484**
inwoners 17-25 jaar	*4.373*	*4.434*	*4.555*	*4.561*	*4.570*	*4.519*	*4.548*
inwoners 26-40 jaar	*7.234*	*7.443*	*7.657*	*7.872*	*8.020*	*8.087*	*8.052*
inwoners 41 -64 jaar	*14.946*	*14.978*	*15.180*	*14.953*	*14.843*	*14.491*	*14.226*
Inwoners 17 - 64 jaar	**26.553**	**26.855**	**27.392**	**27.386**	**27.433**	**27.097**	**26.826**
Inwoners van 65 jaar en ouder	**10.013**	**10.310**	**10.699**	**11.035**	**11.335**	**11.633**	**11.828**
Inwoners totaal	**43.661**	**44.278**	**45.285**	**45.555**	**45.916**	**45.864**	**45.769**



INWONERS PEEL EN MAAS per 1-1	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*	*2025*	*2026*	*2027 (verwacht)*
INWONERS PER KERN							
Baarlo	6.484	6.465	6.517	6.441	6.456	6.412	6.389
Beringe	2.148	2.141	2.145	2.192	2.253	2.226	2.224
Egchel	1.329	1.433	1.533	1.535	1.509	1.488	1.429
Grashoek	1.656	1.649	1.699	1.690	1.679	1.660	1.657
Helden	6.245	6.292	6.398	6.461	6.452	6.458	6.505
Kessel	3.354	3.400	3.377	3.326	3.305	3.333	3.382
Kessel – Eik	802	802	810	846	876	856	857
Koningslust	1.253	1.255	1.251	1.246	1.239	1.244	1.284
Maasbree	6.626	6.855	7.249	7.554	7.626	7.545	7.441
Meijel	6.146	6.261	6.492	6.441	6.511	6.619	6.600
Panningen	7.618	7.725	7.814	7.823	8.010	8.023	8.001
Totaal inwoners	**43.661**	**44.278**	**45.285**	**45.555**	**45.916**	**45.864**	**45.769**



UITKERINGSGERECHTIGDEN per 1-1	*2021*	*2022*	*2023*	*2024*	*2025*	*2026*	*2027 (verwacht)*
WWB	305	327	337	357	409	404	390
BBZ l.o.	2	0	0	0	0	0	0
IOAW / IOAZ	56	40	38	31	24	14	12
WSW	220	193	182	172	163	147	135



Indicatoren
Gemeenten zijn (op basis van het BBV) verplicht om in de begroting en jaarstukken een aantal voorgeschreven prestatie-indicatoren op te nemen. Die indicatoren worden door de gemeenten niet zelf gevuld maar op landelijk niveau op uniforme wijze verzameld en gevuld. Op die manier zijn voor elke gemeente de indicatoren op dezelfde wijze samengesteld en gedefinieerd en is een betere vergelijkbaarheid tussen gemeenten mogelijk.
De gegevens zijn toegankelijk via de website www.waarstaatjegemeente.nl .

Naast deze landelijk ter beschikking gestelde indicatoren zijn er nog vijf indicatoren die op basis van eigen gemeentelijke informatie moeten worden ingevuld.
Dat betreft:

- Formatie: Fte. per 1.000 inwoners (*toegestane formatie*)
- Bezetting: Fte. per 1.000 inwoners (*werkelijke bezetting*)
- Apparaatskosten: Kosten per inwoner
- Externe inhuur: Kosten als % van de totale loonsom + totale kosten externe inhuur
- Overhead: % van de totale kosten

Eigen indicatoren:

Indicator:	*Eenheid*	Peel en Maas		
		Begroting 2027	Begroting 2026	Jaarstukken 2025
Formatie	*FTE per 1.000 inwoners*	**8,08**	8,01	7,83
Bezetting	*FTE per 1.000 inwoners*	**8,08**	8,01	7,83
Apparaatskosten*	*Kosten per inwoner*	**€ 916,98**	€ 875,52	€ 792,03
Externe inhuur	*Kosten in euro's*	**€ 2.953.958**	€ 2.032.282	€ 3.117.049
Externe inhuur	*% van totale loonsom*	**8,06%**	5,75%	9,01%
Overhead	*% van de totale kosten*	**12,52%**	12,70%	9,45%

** Apparaatskosten (ofwel organisatiekosten) zijn de noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Apparaatskosten zijn dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.*

INDICATOR	Eenheid	PEEL EN MAAS					Gemiddelde van gemeenten met 25.000 - 50.000 inwoners	*Oorsprong cijfers begroting 2027*	Toelichting indicator
		BEGROTING 2023	BEGROTING 2024	BEGROTING 2025	BEGROTING 2026	BEGROTING 2027			
Woonlasten éénpersoons-huishouden	€	767	781	798,5	826	**856**	1001	*2026*	Volgens berekeningen COELO
Woonlasten meerpersoons-huishouden	€	817	831	848,5	876	**906**	1096	*2026*	Volgens berekeningen COELO
WOZ-waarde woningen	x € 1.000	285	357	357	381	**432**	438	*2026*	De WOZ-waarde van alle woningen.
Nieuwgebouwde woningen	per 1.000 woningen	12,4	7,8	7,3	5,2	**5,2**	7,2	*2024*	Nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	42	42	43	44	**47**	116	*2024*	Niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval.
Hernieuwbare elektriciteit	%	20,4	32,2	55	54,6	**62,2**	42,8	*2024*	Percentage bekende hernieuwbare elektriciteit t.o.v. het totaal bekend elektriciteitsverbruik.
Winkeldiefstal	aantal per 1.000 inw.	0,5	0,8	0,6	0,9	**0,8**	1,2	*2025*	
Geweldsmisdrijven	aantal per 1.000 inw.	1,9	2,4	3,2	2,6	**3,1**	3,2	*2025*	
Diefstal uit woning	aantal per 1.000 inw.	1,5	1,1	1,1	1,6	**0,7**	1,1	*2025*	
Vernieling en misdrijven tegen openbare orde en gezag	aantal per 1.000 inw.	3,8	4,1	4,4	2,7	**3,7**	4	*2025*	
Verwijzingen Halt	per 1.000 inw. 12-17 jr	3	6	8,5	7	**10**	9	*2025*	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar.
Jongeren met delict voor rechter	%	1	0	1	1	**1**	1	*2023*	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Demografische druk	%	74,7	74,7	75,6	76,9	**79**	81	*2026*	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.

INDICATOR	Eenheid	PEEL EN MAAS					Gemiddelde van gemeenten met 25.000 - 50.000 inwoners	*Oorsprong cijfers begroting 2027*	Toelichting indicator
		BEGROTING 2023	BEGROTING 2024	BEGROTING 2025	BEGROTING 2026	BEGROTING 2027			
Niet-sporters	%	48	48	44,5	44,7	**44,7**	44,7	*2024*	Het percentage niet-wekelijks sporters t.o.v. bevolking van 19 jaar en ouder.
Banen	per 1.000 inw 15-64 jr	670,2	682,4	687,6	687,6	**695,9**	749,8	*2025*	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Vestigingen van bedrijven	per 1.000 inw 15-64 jr	155,2	161,5	167,5	167,5	**177,2**	186,3	*2025*	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Netto arbeidsparticipatie	%	72,4	74,1	75,4	75,3	**75,5**	73,6	*2025*	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking.
Functiemenging	%	49,9	50,3	50,8	50,8	**50,7**	50,7	*2025*	De functiemenging-index (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Personen met een bijstandsuitkering	per 10.000 inwoners	152.6	152,6	138,3	137,1	**124,2**	189,3	*2025*	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Participatiewet.
Lopende re-integratie-voorzieningen	per 10.000 inw 15-65 jr	268,9	237,4	222,2	219,1	**229,4**	222,1	*2025*	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.
Cliënten met een maatwerkvoorziening Wmo	per 10.000 inwoners	540	490	500	520	**530**	716	*2025*	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep.
% kinderen in uitkeringsgezin	%	3	3	3	3	**3**	4	*2024*	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen.
Werkeloze jongeren	%	1	1	1	2	**2**	2	*2024*	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven.

INDICATOR	Eenheid	BEGROTING 2023	BEGROTING 2024	BEGROTING 2025	BEGROTING 2026	BEGROTING 2027	Gemiddelde van gemeenten met 25.000 - 50.000 inwoners	*Oorsprong cijfers begroting 2027*	Toelichting indicator
Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO)	%	1	1	1,6	1,7	**1,7**	2,1	*2025*	Voortijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie
Absoluut verzuim	per 1.000 leerlingen	1,1	2,1	6,1	10,5	**8,4**	6,7	*2025*	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school, per 1.000 leerlingen.
Relatief verzuim	per 1.000 leerlingen	6	10	12,1	16	**14**	25	*2025*	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is, per 1.000 leerlingen.
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	11,4	11,2	11,5	12,2	**13,2**	13,9	*2025*	
Jongeren met jeugdreclassering	%	0,3	0,2	0,3	0,3	**0,3**	0,3	*2025*	
Jongeren met jeugdbescherming	%	1,1	1,1	1,1	0,9	**1**	1	*2025*	

4. Overzicht thema's / programma's / Producten

	Programma	Product
1	**Vitale leefomgeving**	
1.1	Vitale leefomgeving	
100		Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling
101		Plattelandsontwikkeling
102		Ruimtelijke ontwikkeling kernen
103		Gronden
104		Uitvoering ruimtelijke ontwikkeling
105		Beleidskader wonen
106		Wonen - volkshuisvesting
107		Grondexploitatie wonen
108		Regionale omgevingsdienst
109		Integrale vergunningverlening
110		Toezicht fysieke leefomgeving
1.2	Beheer fysieke leefomgeving	
120		Beleidskader openbare ruimte
121		Afvalinzameling
122		Wegen
123		Wijk, natuur en landschap
124		Water en riolering
125		Verkeer, vervoer en ondergrondse infrastructuur
126		Openbare verlichting
2	**Sociaal domein**	
2.1	Werk en Inkomen	
212		Werk
213		Inkomen
214		Minima
2.2	Zorg en Ondersteuning	
222		Huishoudelijk werk
223		Woonvoorzieningen
224		Leef- en vervoersvoorzieningen
225		Wmo begeleiding
226		Uitvoeringsprogramma WWZ
227		Maatschappelijke opvang
228		Volksgezondheid
229		Bedrijfsvoering sociaal domein
2.3	Jeugd en Onderwijs	
231		Jeugdhulp
232		Jeugd en gezin
233		Onderwijs
3	**Vitale gemeenschappen**	
3.1	Gemeenschapsontwikkeling	
311		Beleidskader gemeenschapsontwikkeling
312		Samenlevingsopbouw
313		Gemeenschapsaccommodaties
314		Leerontwikkelroutes
3.2	Onderwijshuisvesting	
325		Onderwijshuisvesting
3.3	Sport en Bewegen	
331		Beleidskader Sport en bewegen
332		Sport en bewegen
333		Sportvoorzieningen en -accommodaties

	Programma	Product
3.4	Kunst en Cultuur	
341		Beleidskader kunst en cultuur
342		Cultuurstimulering
343		Cultuurbehoud
344		Culturele voorzieningen/accommodaties
4	**Economie**	
4.1	Economie	
411		Beleidskader economische ontwikkeling
412		Regionale economische samenwerking
421		Beleidskader bedrijven
422		Bedrijventerreinen
423		Platteland
424		Detailhandel
425		Grondexploitatie werklocaties
426		Ondernemersloket
427		Beleidskader toerisme en promotie
428		Recreatie en toerisme
429		Evenementen
5	**Integrale veiligheid**	
5.1	Integrale veiligheid	
510		Openbare orde en veiligheid
515		Brandweerdistrict Peel en Maas
520		Handhaving fysieke leefomgeving
6	**Bestuur, Communicatie en Dienstverlening**	
6.1	Bestuur, Communicatie en Dienstverlening	
611		Gemeenteraad
612		Burgemeester en wethouders
613		Ondernemingsraad
614		Rekenkamercommissie
615		Regionale bestuurlijke samenwerking
616		Verkiezingen
620		Burgerzaken
	Algemene dekkingsmiddelen en overige taakvelden	
711		Algemene dekkingsmiddelen
712		Mutaties reserves
713		Onvoorzien
714		Overhead
715		Treasury

5. Financiële positie Peel en Maas 2027-2030

A. Baten en lasten op programmaniveau 2027 – 2030*

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
1.1	Vitale leefomgeving	**10.739.356**	**1.357.072**	10.412.159	2.120.189	10.428.514	2.133.436	10.138.810	2.153.481
1.2	Beheer fysieke leefomgeving	**21.044.862**	**12.181.581**	22.848.707	12.913.455	24.121.688	13.666.458	24.457.101	14.442.140
2.1	Werk en inkomen	**20.529.851**	**10.230.000**	20.133.090	11.230.000	21.191.385	10.230.000	21.378.192	10.230.000
2.2	Zorg en ondersteuning	**20.036.658**	**3.505.007**	19.619.866	3.684.764	16.438.048	3.855.717	16.773.234	3.908.793
2.3	Jeugd en onderwijs	**22.389.336**	**556.082**	23.054.221	1.096.112	23.631.210	1.096.756	24.294.360	1.105.767
3.1	Gemeenschapsontwikkeling	**8.715.518**	**2.986.000**	6.393.048	986.000	6.477.909	986.360	6.573.221	986.905
3.2	Onderwijshuisvesting	**2.795.162**	**46.000**	3.340.474	46.046	3.344.222	46.090	3.335.705	46.200
3.3	Sport en bewegen	**4.696.615**	**1.063.953**	4.746.701	1.069.748	4.756.057	1.076.526	4.802.409	1.084.791
3.4	Kunst en cultuur	**4.085.393**	**216.328**	3.968.014	216.617	4.016.469	218.729	4.096.547	221.786
4.1	Economie	**2.059.694**	**238.418**	2.085.633	240.803	2.111.465	243.140	2.144.445	246.787
5.1	Integrale veiligheid	**5.601.284**	**253.864**	5.712.535	256.142	5.773.114	258.703	5.881.138	261.421
6.1	Bestuur, communicatie en dienstverlening	**5.976.885**	**1.203.747**	5.932.550	1.006.285	5.960.787	785.816	6.052.254	797.603
	Algemene Dekkingsmiddelen	**3.483.225**	**115.583.401**	3.654.973	113.610.236	4.667.746	114.351.129	4.645.796	118.362.569
	Overhead	**18.252.322**	**95.007**	18.088.554	95.957	18.279.063	96.917	18.551.837	97.963
	Treasury	**110.074**	**84.986**	-119.405	83.736	-205.880	82.477	-170.602	81.213
	Onvoorzien	**400.000**	**0**	400.000	0	400.000	0	400.000	0
Resultaat voor bestemming		**150.916.234**	**149.601.445**	**150.271.121**	**148.656.090**	**151.391.796**	**149.128.254**	**153.354.446**	**154.027.418**
TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN		***-1.314.789***		***-1.615.031***		***-2.263.542***		***672.972***	
Dotaties en onttrekkingen aan reserves		**2.739.066**	**5.204.794**	**1.727.209**	**4.070.675**	**621.002**	**3.426.243**	**614.089**	**1.502.664**
Resultaat baten lasten		**153.655.300**	**154.806.239**	**151.998.330**	**152.726.765**	**152.012.798**	**152.554.497**	**153.968.535**	**155.530.082**
GERAAMD RESULTAAT		***1.150.939***		***728.435***		***541.699***		***1.561.547***	

** Door afrondingsverschillen kunnen kleine afwijkingen ontstaan in de totaaltellingen.*

B. Toelichting financiële positie

De basis voor de Begroting 2027 vormt de Kaderbrief 2027. In de onderstaande tabel staat de aansluiting van de huidige begroting met de saldi uit de Kaderbrief 2027:

	2027	2028	2029	2030
Saldi kaderbrief 2027	**706.364**	**977.824**	**641.958**	**888.175**
Personeelskosten	-94.326	-125.011	-124.219	-17.909
Rente en afschrijving	698.525	241.988	-170.912	-52.214
Diverse producten (o.a. riolering, afval, voorzieningen, sociaal domein)	-195.166	24.206	492.917	878.639
Reserves	447.287	-40.692	53.253	77.812
Aanvullende claims	-492.000	-458.000	-458.000	-458.000
Effecten 2e bijstellingsrapportage 2026	-492.000	-292.000	-280.000	-280.000
Algemene uitkering	572.255	400.120	386.702	525.044
Saldi Begroting 2027 - 2030	**1.150.939**	**728.435**	**541.699**	**1.561.547**

De posten kunnen als volgt worden toegelicht:

Personeelskosten:
De personeelskosten zijn gebaseerd op de huidige Cao-afspraken en gaan meerjarig uit van een structurele stijging. Bij enkele teams is de formatie (beperkt) uitgebreid vanwege toegenomen werkdruk. Die uitbreiding is voor het grootste deel gedekt binnen het bestaande budget.

Rente en afschrijving:
De rentekosten nemen toe als gevolg van hogere rentepercentages op onze nieuwe kortlopende en langlopende leningen en zijn inclusief de recent aangetrokken langlopende lening van € 20 miljoen. We houden er rekening mee dat er jaarlijks een deel van onze kortlopende leningen zal worden omgezet in langlopende leningen.
Het voordeel in 2027 en 2028 op de post rente en afschrijving komt doordat we in die jaren de stelpost majeure projecten incidenteel kunnen aframen. Vanaf 2029 is de stelpost naar verwachting weer volledig nodig om de kapitaallasten van nieuwe investeringen in o.a. onderwijshuisvesting.

Diverse producten:
Voor diverse producten in de begroting zijn de meeste actuele ontwikkelingen financieel vertaald. Dat leidt bij bepaalde producten zoals sociaal domein, onderhoudsvoorzieningen en onderhoud ICT met name in de jaren 2027 en 2028 tot hogere kosten effecten. Bij andere producten zoals bijvoorbeeld riolering, verblijfsbelasting en stelpost indexatie ontstaat een financieel voordeel. Per saldo is er in 2027 nog een negatief effect. Vanaf 2028 is het effect positief.

Reserves:
De inzet van de reserves hangt sterk samen met verwachte uitgaven en fluctueert dus in de loop van de tijd. Het positieve effect in 2027 hangt samen met incidentele onderhoudsuitgaven voor ICT in dat jaar die worden gedekt uit de reserve ICT. De effecten in de jaren 2028 en verder zijn relatief gering.

Aanvullende claims:
In de Kaderbrief 2027 is opgenomen welke voorgenomen investeringen en claims we voor 2027 verwachten. Bij deze begroting is dat aantal investeringen en claims uitgebreid.

In deze begroting zijn een drietal nieuwe investeringen opgenomen waarvan de totale kapitaallasten € 16.182 bedragen en die zijn gedekt binnen de budgetten in de begroting. Dat betreft de investeringen:

- Renovatie sanitaire ruimte TC Grootveld
- Renovatie daken gemeentelijke accommodaties
- Bibliotheek Maasbree

De nieuwe claims zijn:

Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking*
Exploitatiesubsidie PopPlaza Peel en Maas	structureel	55.000	0
Cultuureducatie en -participatie	structureel	30.000	0
E-dienstverlening; Huwelijk en Partnerschap	structureel	67.000	0
Onderhoudskosten velden buitensport	structureel	40.000	0
Onderzoek DOK6 en sociaal- en cultureel-historisch centrum	2027 + 2028	75.000	75.000
Uitbreiding toezicht en handhaving (BOA's)	structureel	200.000	0
Transitie buitengebied	structureel	100.000	0
Versnelling woningbouw	2027 - 2029	1.100.000	1.100.000

Voor een nadere toelichting op de claims en investeringen verwijzen we u naar onderdeel F van dit hoofdstuk.

Effecten 2e bijstellingsrapportage 2026:
De effecten van de 2e bijstellingsrapportage voor 2027 en verder betreft de onderstaande posten.

	2027	2028	2029	2030
Ongediertebestrijding	-50.000	-50.000	-50.000	-50.000
Uitvoering natuurbrandmanagementplan	-150.000	-150.000	-150.000	-150.000
Doorstroomvoorziening statushouders	-200.000	0	0	0
Regionaal sportakkoord	-12.000	-12.000	0	0
Bijdrage Veilig Thuis	-80.000	-80.000	-80.000	-80.000

De besluitvorming over deze bijstellingsrapportage is pas ná de raadsbehandeling van de begroting maar voorzichtigheidshalve houden we al rekening met de financiële effecten. Mocht bij besluitvorming van de bijstellingsrapportage blijken dat de financiële effecten anders worden dan zullen we dat via een begrotingswijziging verwerken in de Begroting 2027.

Algemene uitkering
De Kaderbrief 2027 is gebaseerd op de Meicirculaire gemeentefonds. Bij de begroting gebruiken we de meest actuele gegevens en baseren de algemene uitkering op de Septembercirculaire.
De Septembercirculaire leidt tot een hogere algemene uitkering en heeft dus een positief effect op de begrotingssaldi. De hogere algemene uitkering is het gevolg van een hogere loon- en prijsbijstelling en een toename van het gemiddelde Bruto Binnenlands Product waaraan de omvang van het gemeentefonds is gekoppeld. Verder leidt actualisatie van de maatstaven (aantallen inwoners, 75+, uitkeringsgerechtigden e.d.) nog tot een voordeel.

Mutaties algemene reserve:
De begroting bevat voor 2027 een toevoeging van € 2.000.000 aan de algemene reserve. In de jaren vanaf 2028 is die toevoeging niet meer opgenomen.

Het verwachte verloop van de reserves is als volgt:

Indeling reserves	01-01-2027	01-01-2028	01-01-2029	01-01-2030	01-01-2031
Vrije reserves	29.147.312	30.130.859	30.445.440	30.448.956	30.449.307
bestemmingsreserve	38.336.367	34.886.826	32.228.509	29.419.480	28.530.279
risicoreserve	8.347.955	8.348.222	8.348.491	8.348.763	8.349.038
totaal	75.831.634	73.365.906	71.022.440	68.217.199	67.328.624

Reserves
Het resultaat van de begroting wordt mede bepaald door de verwachte toevoegingen en onttrekkingen aan reserves. In 2027 zal naar verwachting € 5,2 miljoen worden onttrokken uit verschillende reserves.

Die onttrekkingen hebben betrekking op nieuwe claims uit deze begroting en posten waarvoor in het verleden via een raadsbesluit is aangegeven dat dekking via reserves plaats zal vinden. De saldi in de reserves onderwijshuisvesting, uitgezette middelen en dekking kapitaallasten zijn toereikend om de voorziene dekking van kapitaallasten te dekken. In 2027 wordt ongeveer € 2,7 miljoen toegevoegd aan de reserves. De toevoegingen en onttrekkingen voor 2027 kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Mutaties reserves	2027		structureel / incidenteel	Toelichting reserves
	Lasten begroting	Baten begroting		
Reserve huisvestingsfonds	100.000		Incidenteel	*Claim m.b.t. huisvestingsfonds*
Reserve materialen OW	13.073		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking van kosten voor aanschaf materieel buitendienst*
Reserve Herziening bestemmingsplannen	56.000		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking van kosten Omgevingswet / bestemmingsplannen*
		415.000	incidenteel	*onttrekking ter dekking van kosten m.b.t. invoering Omgevingswet*
Reserve woningbouwopgave		1.100.000	Incidenteel	*Verwachte inzet tijdelijk personeel t.b.v. woningbouwopgave*
Reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing		660.000	Incidenteel	*onttrekking t.b.v. tariefsegalisatie*
Reserve onderwijshuisvesting		381.588	structureel	*onttrekking ter dekking van kosten onderwijshuisvesting*
	215.671		structureel	*toevoeging aandeel onderwijshuisvesting in algemene uitkering*
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden		41.000	structureel	*onttrekking ter dekking van kosten ontsluiting glastuinbouwgebieden Baarlo*
	50.000		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking kosten ontsluiting glastuinbouwgebieden Baarlo*
Reserve Schering en inslag		15.000	structureel	*onttrekking ter dekking kapitaallasten plan Maasdal*
Algemene reserve	2.000.000		incidenteel	*toevoeging ter versterking vermogenspositie*
			Incidenteel	*verwachte bijdrage ná liquidatie NLW*
		331.000	incidenteel	*claim over cliëntsysteem sociaal domein*
		200.000	incidenteel	*Dekking claim versnelling wonen*
		150.000	incidenteel	*Dekking claim digitale ontwikkeling*
		63.900	incidenteel	*Dekking claim inrichtingskosten Buurtcollege*
		75.000	Incidenteel	*Dekking claim kosten DOK6 en cultuur-historisch centrum*
		200.000	Incidenteel	*Inzet algemene reserve ter cofinanciering regiodeal*
Reserve dekking kapitaallasten		512.306	structureel	*onttrekking ter dekking van kapitaallasten verschillende investeringen*
Reserve uitgezette middelen		600.000	structureel	*onttrekking ter dekking kapitaallasten verbouwing Huis van de Gemeente*
Reserve ICT	110.000		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking kosten voor licenties en onderhoud ICT*
		460.000	structureel	*onttrekking ter dekking van (meer)kosten ICT over onderhoud en licenties*
Verschillende reserves vaste compensatie	194.322		structureel	*toevoeging vaste compensatie aan diverse reserves*
Totaal lasten / baten	2.739.066	5.204.794		
Per saldo mutaties reserves	**-2.465.728**			

De onderverdeling in structurele en incidentele mutaties in 2027 is als volgt:

Mutaties reserves	2027	
	Toevoeging	Onttrekking
mutaties incidenteel	2.100.000	3.194.900
mutaties structureel	639.066	2.009.894
mutaties totaal	**2.739.066**	**5.204.794**

** Toevoegingen = lasten begroting*

Onttrekkingen = opbrengsten begroting

Voor de jaren 2028 tot en met 2030 zijn de toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves als volgt:

Mutaties reserves	2028		2029		2030	
	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking
mutaties incidenteel	1.100.000	2.643.900	0	1.935.000	0	3.200
mutaties structureel	627.209	1.426.775	621.002	1.491.243	614.089	1.499.464
mutaties totaal	**1.727.209**	**4.070.675**	**621.002**	**3.426.243**	**614.089**	**1.502.664**

** Toevoegingen = lasten begroting*

Onttrekkingen = opbrengsten begroting

Het totaaloverzicht van de reserves voor de periode 2027 – 2030 is opgenomen in bijlage C van deze begroting. Daarbij is ook de specificatie van de incidentele en structurele mutaties per reserve opgenomen.

Arbeidskosten 2027 – 2030

De berekening van de personeelskosten voor 2027 is gebaseerd op de werkelijk verwachte bezetting per 1-1-2027 volgens de geldende CAO. Dat leidt tot de volgende jaarlijkse arbeidskosten inclusief de kosten van (oud-)bestuurders:

	2027	2028	2029	2030
Arbeidskosten	36.716.986	37.390.609	37.988.355	38.632.822

Structurele begrotingssaldi

Als bijlage bij deze begroting is een overzicht opgenomen met incidentele baten en lasten (bijlage B). Voor een zuivere beoordeling van de financiële saldi zouden die incidentele baten en lasten zoveel mogelijk buiten beschouwing moeten blijven. Als de incidentele baten en lasten worden verrekend dan zijn de structurele begrotingssaldi voor de jaren 2027-2030 als volgt:

	2027	2028	2029	2030
Saldi begroting	1.150.939	728.435	541.699	1.561.547
Incidentele mutaties	2.717.772	100.000	0	0
Saldi structureel 2027-2030	**3.868.711**	**828.435**	**541.699**	**1.561.547**

C. Overzicht algemene dekkingsmiddelen en onvoorzien

Dit zijn voornamelijk baten die niet toegerekend (mogen) worden aan een specifiek programma en zijn als volgt gespecificeerd:

	2027		2028		2029		2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Lokale heffingen	446.054	11.183.682	456.003	11.430.237	472.519	11.682.980	489.366	11.942.152
Algemene uitkering	0	103.899.215	0	101.678.356	0	102.165.355	0	105.915.879
Dividenden / rente	16.751	500.504	16.757	501.643	16.763	502.794	16.771	504.538
Overige	3.020.420	0	3.182.213	0	4.178.465	0	4.139.659	0
Algemene dekkingsmiddelen	**3.483.225**	**115.583.401**	**3.654.973**	**113.610.236**	**4.667.746**	**114.351.129**	**4.645.796**	**118.362.569**
Post onvoorzien	**400.000**	**0**	**400.000**	**0**	**400.000**	**0**	**400.000**	**0**

Onderstaand worden de belangrijkste onderdelen nader toegelicht:

Lokale heffingen

Dit zijn vooral OZB-opbrengsten, verblijfsbelasting en forensenbelasting. BsGW voert voor Peel en Maas de taken voor de lokale heffingen uit. BsGW is beschreven in de paragraaf Verbonden partijen. Een specificatie van de tarieven staat in de paragraaf Lokale heffingen. Samen met BsGW is een prognose gemaakt en de tarieven zijn hierop afgestemd.

	2027		2028		2029		2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
OZB	349.398	9.815.867	357.910	10.062.245	372.420	10.314.807	386.930	10.573.709
Verblijfsbelasting	32.737	1.350.000	33.535	1.350.000	34.894	1.350.000	36.254	1.350.000
Overige kosten en opbrengsten	63.919	17.815	64.558	17.992	65.204	18.173	66.182	18.443
	446.054	**11.183.682**	**456.003**	**11.430.237**	**472.519**	**11.682.980**	**489.366**	**11.942.152**

Algemene uitkering

De algemene uitkering is gebaseerd op de Septembercirculaire 2026 en alle mutaties die daaruit volgen. Als bijlage D is een specificatie van de algemene uitkering 2027 op basis van de septembercirculaire 2026 opgenomen.

In de algemene uitkering is een bedrag opgenomen ter compensatie van tekorten in de jeugdzorg. Het Rijk heeft toegezegd dat die compensatie structureel wordt uitgekeerd maar dat is nog niet opgenomen in alle jaren van de algemene uitkering. In 2027 zijn de middelen onderdeel van de algemene uitkering. Vanaf 2028 echter (nog) niet en daarom hebben de provinciale toezichthouders besloten dat op basis van de toezegging enkele specifieke onderdelen mogen worden opgenomen. Volgens de richtlijnen van de provincie hebben we onderstaand bedragen taakstellend als lagere uitgaven opgenomen in de budgetten bij programma 2.3 Jeugd en onderwijs:

	2027		2028		2029		2030	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
Beperking trajectduur	0	0	-141.045	0	-141.045	0	-143.161	0
Eigen bijdrage jeugdzorg	0	0	0	539.392	0	539.392	0	547.483

Verder zijn in de algemene uitkering al de financiële gevolgen verwerkt van het voornemen om vanaf 2029 de hulp in de huishouding binnen de Wmo te laten vervallen en een vangnetregeling via het minimabeleid te organiseren. Deze bijstelling in de algemene uitkering is vooralsnog ook verwerkt in de programma's 2.2 en 2.1 zodat er nu geen financiële voor- of nadelen voor de gemeentelijke begroting ontstaan.

Dividenden / renteopbrengsten
We ontvangen dividend van Enexis en de BNG omdat we aandeelhouder zijn. Ook is een lening verstrekt aan Enexis. De provincie Limburg beschrijft in haar richtlijnen voor de begroting welke bedragen aan dividend mogen worden opgenomen.

	2027
Dividend BNG	159.218
Rente/Dividend Enexis	341.286
	500.504

Overige algemene dekkingsmiddelen
Deze post bestaat voor 2027 o.a. uit:

- Kapitaallasten van nieuwe investeringen (regulier + aanvullend);
- Verwachte onderuitputting kapitaallasten;
- Algemene stelpost voor loon- en prijsindexatie;
- Stelpost aanvullende kapitaallasten;
- Budget voor de cofinanciering van projecten voor de regiodeal en investeringsagenda.

Onvoorzien
Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft een post onvoorzien voor, maar niet de omvang. Gemeenten bepalen zelf hoe groot deze post moet zijn. Deze post is om onvoorzienbare, onvermijdbare en onuitstelbare kosten op te vangen. De post onvoorzien bedraagt structureel € 400.000.

D. Ombuigingsmaatregelen

Vanwege de positieve begrotingssaldi voor 2027 – 2030 is het niet nodig om deze maatregelen te nemen.

E. Overhead en treasury

Overhead
Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat overheadkosten niet worden doorbelast naar de producten in de begroting. Alleen de overheadkosten voor investeringen en projecten worden doorbelast. Het overheadtarief is berekend op basis van de totale overheadkosten en het verwachte aantal 'productieve' uren in 2027. In de paragraaf Lokale heffingen staat de berekening en een toelichting. De overheadkosten 2027 van Peel en Maas zijn (per saldo) als volgt opgebouwd:

Overheadkosten 2027		
Kosten management	*betreft directie, MT*	3.048.461
Kosten advies & control	*betreft o.a. P&O, inkoop, juridisch control, P&C, financiële administratie, secretariaat en BsGW*	4.793.096
Kosten Faciliteiten, informatisering en automatisering	*incl. kapitaallasten en kosten voor licenties en onderhoud, telefonie*	7.860.969
Kosten huisvesting	*betreft kosten huis van de gemeente (netto kosten)*	1.702.220
Overige kosten overhead	*communicatie, algemene personeelskosten*	1.676.850
Bruto overheadkosten		**19.081.596**
Doorbelasting naar investeringen / projecten		-924.281
Overheadkosten t.l.v. begroting		**18.157.315**

Treasury
Naast de overheadkosten moeten ook de kosten met betrekking tot treasury apart worden opgenomen:

Treasury 2027	
Te betalen rente m.b.t. opgenomen en nieuwe geldleningen	2.082.825
Afschrijvingskosten investeringen en projecten	9.890.154
Ontvangen rente m.b.t. verstrekte geldleningen	-84.986
Kosten treasury 2027 (per saldo)	**11.887.993**
Doorbelaste kapitaallasten naar producten	-11.810.912
Doorbelaste renteopbrengsten naar producten (bij projectfinanciering)	0
Doorbelaste kapitaallasten naar projecten grondexploitatie	-51.993
Saldo treasury	**25.088**

Het saldo op dit taakveld is administratief en ontstaat doordat er meer kapitaallasten worden doorbelast op basis van rekenrente (1,00%) dan er daadwerkelijk aan kosten voor rente en afschrijving ontstaat.

F. Investeringen en claims 2027

Jaarlijks is bij de begroting een budget van € 500.000 aan kapitaallasten beschikbaar ter dekking van nieuwe investeringen. Diverse investeringen hebben een ‘eigen dekking’ zoals de investeringen die in het Water en Rioleringsprogramma (WRP) staan, en tellen niet mee in de € 500.000. De financiële effecten van de nieuwe investeringen en claims zijn opgenomen in de Begroting 2027 en verder.

Naast deze ruimte voor de investeringen is ook een stelpost opgenomen waarmee we de (kapitaal-) lasten voor de aanvullende/majeure investeringen kunnen dekken. Dat zijn veelal projecten die via een separaat raadsvoorstel worden voorgelegd. Als dekking voor de kapitaallasten bij die voorstellen kan de stelpost worden ingezet. Als de stelpost niet (meer) toereikend is kan het begrotingssaldo worden ingezet als dekking. Op basis van eerdere raadsbesluiten wordt die stelpost al deels ingezet zodat het nog vrij te besteden deel lager is dan de oorspronkelijke bedragen.

Het verloop en de verwachte inzet van de stelpost is als volgt:

	2027	2028	2029	2030	2031
Beschikbaar budget cf. begroting 2027	**1.600.000**	**1.900.000**	**2.300.000**	**2.700.000**	**3.050.000**
Al ingezet t.l.v. stelpost o.a. De Heuf, De Kemp, voorbereidingskrediet Baarlo, sportieve omgeving Maasbree, Pius Park	1.432.425	1.714.140	1.953.180	1.953.180	1.985.940
Resteert als beschikbaar toekomstige projecten:	**167.575**	**185.860**	**346.820**	**746.820**	**1.064.060**
Prognose toekomstige projecten: O.a. realisatie sporthal en onderwijs Baarlo, Oversteek Baarlo en IHP-projecten	**0**	**0**	**26.600**	**726.600**	**1.020.850**
SALDO STELPOST	**167.575**	**185.860**	**320.220**	**20.220**	**43.210**

Aanvullende claims en investeringen
Ten opzichte van de investeringen en claims uit de Kaderbrief 2027 zijn enkele nieuwe investeringen en claims opgenomen in deze begroting:
Nieuwe investeringen:

- Renovatie sanitaire ruimten TV Grootveld
- Renovatie daken gemeentelijke accommodaties
- Bibliotheek Maasbree

Nieuwe claims:

- Exploitatiesubsidie PopPlaza Peel en Maas
- Cultuureducatie en -participatie
- E-dienstverlening; Huwelijk en Partnerschap
- Onderhoudskosten velden buitensport
- Onderzoek DOK6 en sociaal- en cultureel-historisch centrum
- Uitbreiding toezicht en handhaving (BOA's)
- Transitie buitengebied
- Versnelling woningbouw

Toekomstige investeringen en claims:
In de begroting nemen we alleen de investeringen en claims op waarvan we concreet kunnen aangeven wat de kosten zullen zijn. Naast die posten zijn er ook nog ontwikkelingen gaande met betrekking tot investeringen en claims die nu nog onvoldoende concreet zijn maar in de (nabije) toekomst waarschijnlijk wel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Investeringen Begroting 2027

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Dekking*	Netto investering	Totaal kapitaal-lasten	Kapitaal-lasten gedekt* rente 1,00%	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie rente 1,00%
		Vermindering gevolgen klimaatontwikkeling							
1	Baarlo	Berg bezinkleiding Vergelt Baarlo (KRW, riolering)	60	1.700.000	1.700.000	0	45.333	45.333	0
2a	Baarlo	Baarlo Koninginnebuurt afkoppelen en duurzaam veilig inrichten (wegen)	40	2.100.000	0	2.100.000	73.500	0	73.500
2b	Baarlo	Baarlo Koninginnenbuurt afkoppelen en duurzaamveilig inrichten (KRW, riolering)	60	3.150.000	3.150.000	0	84.000	84.000	0
3	Kessel	Extra Vervangen vrijverval rioleringen Merwijck	60	750.000	750.000	0	20.000	20.000	0
		Bevordering verkeersveiligheid							
4	Algemeen	Reconstructie wegvakken, incl kleine verkeersremmende maatregelen	40	500.000	0	500.000	17.500	0	17.500
5	Algemeen	Renovatie wegkanten (graskanttegels)	40	500.000	0	500.000	17.500	0	17.500
		Overige infrastructurele werken							
6	Algemeen	Vervangen speeltoestellen 2027	20	150.000	0	150.000	9.000	0	9.000
7	Algemeen	Aansluiten openbare verlichting Giel Peetershof fase I op openbaar lichtnet.	40	150.000	0	150.000	5.250	0	5.250
		Riool en afvalwater beheer							
8	Algemeen	Renovatie vervanging vrijvervalriolering 2027	60	650.000	650.000	0	17.333	17.333	0
9	Algemeen	Renovatie hoofdgemalen 2027	15	300.000	300.000	0	23.000	23.000	0
10	Algemeen	Renovatie drukriolering 2027	15	240.000	240.000	0	18.400	18.400	0
11	Algemeen	Optimalisatie mechanische leidingen 2027	60	98.000	98.000	0	2.613	2.613	0
		Bedrijfsvoering							
12	Meijel	Vernieuwen gronddepot Kruisstraat	15	445.000	0	445.000	34.117	0	34.117
13	Algemeen	Verzwaren netaansluiting werf buitendienst	20	500.000	0	500.000	30.000	0	30.000
14	Algemeen	Verhogen budget tractiemiddelen	7	462.000	418.000	44.000	70.620	63.894	6.726
15	Panningen	Renovatie sanitaire ruimten TV Grootveld	25	65.000	0	65.000	3.250	0	3.250
16	Diversen	Renovatie daken gemeentelijke accommodaties	25	195.000	0	195.000	9.750	0	9.750
17	Maasbree	Bibliotheek Maasbree	15	41.500	0	41.500	3.182	0	3.182
		Sociaal domein							
18	Algemeen	Vervoersvoorzieningen Wmo	5	500.000	500.000	0	105.000	105.000	0
		Overige							
19	Algemeen	Raamkrediet strategische investeringen	5	5.000.000	5.000.000	0	0	0	0
	TOTAAL			**17.496.500**	**12.806.000**	**4.690.500**	**589.348**	**379.574**	**209.774**

** Investering en bijbehorende kapitaallasten kunnen (deels) worden gedekt uit GRP, bestaande begrotingsposten, reserves, voorzieningen, bijdragen derden etc*

Toelichting voorgenomen investeringen:

Vermindering gevolgen klimaatontwikkeling
De investeringen in deze rubriek hebben een relatie met programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving en dragen o.a. bij aan doelstelling 2. 'De openbare ruimte is van en voor iedereen, is veilig en toegankelijk en nodigt uit om te ontmoeten en te bewegen.' en 3. 'De openbare ruimte is klimaatbestendig'.

1 Bergbezinkleiding Vergelt Baarlo (KRW, riolering)
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, GRP/ WRP
Op verzoek van gemeente Peel en Maas en Waterschap Limburg is het hoogwaterbeschermingsprogramma op 27 juni 2024 bestuurlijk uitgebreid met een groene kwaliteitsbuffer. Aanleiding is een gemeentelijke riooloverstort in het projectgebied die niet voldoet aan de KRW-eisen voor het ontvangend oppervlaktewater uit de Kwistbeek. Uit onderzoek blijkt dat realisatie van ongeveer 1.400 m³ berging deze opgave kan mitigeren. Een ondergrondse bergbezinkleiding nabij de Vergelt in Baarlo is hiervoor uitvoerbaar gebleken. Met deze bufferleiding zetten gemeente en waterschap een grote stap richting de KRW-doelstellingen voor het stroomgebied van de Kwistbeek.
De totale investering bedraagt € 2.455.000 en wordt deels gedekt met € 755.000 aan middelen bedoeld voor KRW uit het huidige GRP (Gemeentelijk RioleringsPlan). De aanvullende investering wordt meegenomen in het nieuwe WRP (Water- en Rioleringsprogramma).

2a Baarlo Koninginnebuurt afkoppelen en duurzaam veilig inrichten (wegen)
Relatie met: Programma 1.2: Beheer fysieke leefomgeving, WRP
Dit betreft duurzaam veilig en klimaatadaptief herinrichten van de openbare ruimte. In 2025 is al budget beschikbaar gesteld om dit werk voor te bereiden. Deze investering richt zich met name op de bovengrondse opgaven. Omdat de herinrichting meerdere jaren in beslag neemt, wordt de kredietaanvraag verspreid over 2 jaar: i 2027 € 2.100.000 en in 2028: € 1.000.000.

2b Baarlo Koninginnebuurt afkoppelen en duurzaam veilig inrichten (KRW, riolering)
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, WRP
Dit betreft een opgave vanuit de Kaderrichtlijn Water (KRW), een Europese richtlijn die voorschrijft dat de waterkwaliteit in oppervlaktewater aan bepaalde eisen moet voldoen. Het KRW-aandeel vanuit de riolering richt zich op het klimaatadaptief herinrichten van de openbare ruimte. Door bij herinrichtingsprojecten niet alleen vervangingsopgaven op te pakken, maar ook integraal te kijken naar waterberging en afkoppeling, wordt het gemengde rioolstelsel ontlast. Dit draagt direct bij aan het terugdringen van vuilwateroverstorten op oppervlaktewater, wat een belangrijke KRW-doelstelling is.
Voor de uitvoering van alle maatregelen aan de riolering binnen de Koninginnebuurt is tot en met 2028 een bedrag van € 4.650.000 begroot. Dit bedrag vragen we gefaseerd aan en de dekking wordt meegenomen in het WRP; in 2027 € 3.150.000 en in 2028 € 1.500.000.

3 Extra vervangen vrijvervalrioleringen Merwijck
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, WRP
Tijdens de uitvoering van de klimaatadaptieve herinrichting in Merwijck is gebleken dat de ondergrondse situatie afwijkt van de oorspronkelijke uitgangspunten. De technische staat van de bestaande riolering blijkt aanzienlijk slechter dan vooraf ingeschat, waardoor vervanging van een groter deel dan geraamd noodzakelijk is. Deze onvoorziene maatregel voorkomt toekomstige verzakkingen, overlast en hoge herstelkosten, maar leidt wel tot een overschrijding van het projectbudget. Dekking wordt meegenomen in WRP (Water- en Rioleringsprogramma).

Bevordering verkeersveiligheid
De investeringen in deze rubriek hebben een relatie met programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving en dragen o.a. bij aan doelstelling 1. 'Een kwalitatief goede, duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte die rekening houdt met de karakteristieke eigenschappen van (de kernen in) Peel en Maas en 2. 'De openbare ruimte is van en voor iedereen, is veilig en toegankelijk en nodigt uit om te ontmoeten en te bewegen'.

4 Reconstructie wegvakken, incl. kleine verkeersremmende maatregelen
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving
Dit betreft grote reparatievakken en verkeersmaatregelen binnen onze gemeente. De huidige staat van sommige wegen brengt risico's met zich mee voor de verkeersveiligheid en doorstroming. Met deze middelen kunnen we urgente reconstructiewerkzaamheden uitvoeren en passende maatregelen treffen. Een tijdige aanpak voorkomt verdere schade en hogere kosten in de toekomst. Hiervoor is een structurele jaarlijkse investering van € 500.000 nodig (afschrijvingstermijn 40 jaar).

5 Renovatie wegkanten (graskanttegels)
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving
Dit betreft het renoveren van wegkanten langs diverse wegen om de verkeersveiligheid te waarborgen en schade aan voertuigen te voorkomen. De maatregelen betreffen het verlagen van bermen en het vervangen van grastegels.

Overige infrastructurele werken
De investeringen in deze rubriek hebben een relatie met programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving en dragen o.a. bij aan doelstelling: 1. 'Een kwalitatief goede, duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte die rekening houdt met de karakteristieke eigenschappen van (de kernen in) Peel en Maas' en 2. 'De openbare ruimte is van en voor iedereen, is veilig en toegankelijk en nodigt uit om te ontmoeten en te bewegen'

6 Vervangen speeltoestellen 2027
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving
Het betreft het planmatig vervangen van speeltoestellen die technisch zijn afgeschreven. Volgens een besluit bij de Begroting 2022 wordt hiervoor jaarlijks een krediet ter beschikking gesteld. Dit bedrag staat los van de € 400.000 die in 2022 beschikbaar is gesteld; dat bedrag is bestemd voor uitbreiding van speelvoorzieningen.

7 Aansluiten openbare verlichting Giel Peetershof fase I op openbaar lichtnet
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving
Tijdens de realisatie van Giel Peetershof Fase 1 (2016/2017) is gekozen voor een duurzaam verlichtingsnet met een externe energiebron in de vorm van een zonnepaneelbloem. Deze keuze heeft geleid tot een apart net voor de openbare verlichting. Uit onderzoek blijkt dat de huidige kabel niet voldoet aan de veiligheidsnormen en volledig moet worden vervangen. We willen geen apart net beheren en daarom gaan we dit systeem aansluiten op het reguliere net van netbeheerder Enexis.

Riool en afvalwater beheer
Dit betreft investeringen aan het rioolstelsel. We volgen hierin het Water en Rioleringsprogramma (WRP) 2027-2031. In dit plan zijn deze investeringen uitgebreid uitgewerkt. De investeringen in deze rubriek hebben een relatie met programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving en dragen o.a. bij aan doelstelling 1. 'Een kwalitatief goede, duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte die rekening houdt met de karakteristieke eigenschappen van (de kernen in) Peel en Maas' en 3. 'De openbare ruimte is klimaatbestendig'.

8 Renovatie vervanging vrijvervalriolering 2027
Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, WRP
We verbeteren waar nodig het functioneren van de riolering. De komende jaren optimaliseren we het functioneren van het vrijvervalriool.

9 Renovatie hoofdgemalen 2027

Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, WRP

Gemalen, drukriolering en IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) vervangen of renoveren we als dat nodig is.

10 Renovatie drukriolering 2027

Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, WRP

Gemalen, drukriolering en IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) vervangen of renoveren we als dat nodig is.

11 Optimalisatie mechanische leidingen 2027

Relatie met: Programma 1.2: Beheer fysieke leefomgeving, WRP

Gemalen, drukriolering en IBA's (Individuele Behandeling van Afvalwater) vervangen of renoveren we als dat nodig is.

Bedrijfsvoering

In deze rubriek zijn diverse investeringen opgenomen die verband houden met eigen bedrijfsvoering. Dat betreft o.a. bedrijfsmiddelen voor de buitendienst (programma 6.1) en gemeentelijke accommodaties.

12 Vernieuwen gronddepot Kruisstraat

Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, 6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening

De inrichting van het gronddepot in Meijel is sterk verouderd. Het is van belang om grond binnen de gemeente te kunnen opslaan voor onze eigen buitendienst en externe aannemers. Door het huidige depot te moderniseren kan het efficiënter worden gebruikt en kunnen we garanderen dat deze voor de toekomst bruikbaar blijft.

13 Verzwaren netaansluiting werf buitendienst

Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, 6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening

Uit extern onderzoek blijkt dat een verzwaring van de netaansluiting en het gecontracteerde vermogen nodig is om het wagenpark en de machines na 2030 verder te elektrificeren. Een aanvraag voor 630 kVA-aansluiting is ingediend, met een mogelijke wachttijd van tien jaar.
Voor de voorbereiding op de toekomstige laadbehoefte wordt een investeringskrediet van € 500.000 aangevraagd. De uitvoering kan stapsgewijs plaatsvinden, maar mogelijk ook in één keer. Door onzekerheid over het tijdspad is niet zeker of dit bedrag uiteindelijk volledig toereikend is.

14 Verhogen budget tractiemiddelen

Relatie met: Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving, 6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening

Om te voldoen aan de vervangingsbehoefte van tractiemiddelen boven de reguliere vervanging is een verhoging van € 44.000 nodig op het structurele tractiebudget van € 418.000. Na verhoging bedraagt het structurele tractiebudget € 462.000. Deze verhoging zorgt ervoor dat tractiemiddelen tijdig kunnen worden vervangen. Dit draagt bij aan de continuïteit en efficiëntie van de bedrijfsvoering.

15 Renovatie sanitaire ruimten TV Grootveld

Relatie met: Programma 3.3 Sport en bewegen, 6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening

Bij de locatie TV Grootveld zijn de sanitaire ruimten (douchruimten en toiletten) toe aan een renovatie. De aanwezige verouderde leidingen zijn weggewerkt in de wanden en plafonds en zorgen voor lekkages. Plaatselijk herstel is niet mogelijk zonder het tegelwerk en plafonds te beschadigen. In de afgelopen periode zijn al meerdere noodreparaties uitgevoerd. Gezien het bouwjaar van de locatie (1984) en de huidige staat van de installaties, is het aannemelijk dat ook in de toekomst vaker noodreparaties nodig zullen zijn. Voor de renovatie van de sanitaire ruimten is € 65.000 benodigd.

16 Renovatie daken gemeentelijke accommodaties

Relatie met: Programma 3.3 Sport en bewegen, 6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening

Bij diverse gemeentelijke accommodaties zijn daken/dakdelen toe aan renovatie of het aanbrengen van een nieuwe daklaag (overlagen). Het betreft de accommodaties: VV Baarlo, LTC Tonido - Baarlo, Huissen 5 - Baarlo, VV Helden, TV Grootveld - Panningen, Gymzaal de Riet - Panningen, SV Panningen en Gymzaal Koningslust. De aanleiding voor een dakrenovatie kan verschillend zijn. Zo kan sprake zijn van terugkerende lekkages waarbij steeds opnieuw herstelmaatregelen nodig zijn. Ook kan het wenselijk zijn om lekkages en de daarmee samenhangende gevolgschade preventief te voorkomen. Voor de renovatie van de daken of dakdelen op de verschillende locaties is € 195.000 benodigd.

17 Bibliotheek Maasbree

Relatie met: Programma 3.4 Kunst en Cultuur, 6.1 Bestuur, communicatie en dienstverlening

Bij de bibliotheek Maasbree, met als bouwjaar 1984, zijn de toiletruimten sterk verouderd en aan renovatie toe. Het tegelwerk en het toiletinterieur zijn sterk verouderd, waardoor ruimten steeds lastiger hygiënisch schoon te houden zijn. Daarnaast zijn de ruimten niet meer representatief.

Naast de renovatie van de toiletruimten is het van belang om het binnenklimaat in de bibliotheek te verbeteren. Met name in het voorjaar en de zomer kunnen de temperaturen in het gebouw sterk oplopen. Door het toepassen van zonwering en airconditioning kan de temperatuur beter worden gereguleerd en wordt een aangenamer binnenklimaat gerealiseerd. Dit is des te relevanter omdat bibliotheken tijdens perioden van extreme hitte een belangrijke rol kunnen vervullen als plek waar inwoners verkoeling kunnen zoeken. Op dit moment kan de bibliotheek in Maasbree deze functie onvoldoende bieden. Daar waar andere bibliotheken binnen Peel en Maas wel beschikken over airconditioning. Voor de renovatie van de toiletruimten en verbetering binnenklimaat is een budget van € 41.500 nodig.

Sociaal domein

De investeringen in de rubriek sociaal domein hebben een relatie met programma 2.2 Zorg en ondersteuning en dragen o.a. bij aan doelstelling 1. 'Inwoners voeren zoveel mogelijk zelf de regie op hun leven en zijn zo zelfredzaam mogelijk' en 3. 'Inwoners krijgen de ondersteuning en opvang die nodig is'.

18 Wmo vervoersvoorzieningen

Relatie met: Programma 2.2 Zorg en ondersteuning

Het gaat om de reguliere aanschaf van vervoersvoorzieningen in het kader van de Wmo die aan cliënten in bruikleen worden gegeven maar waarvan de gemeente eigenaar blijft. De kapitaallasten zijn gedekt binnen de bestaande budgetten in de begroting.

Overige

In deze rubriek zijn investeringen opgenomen die niet onder de overige onderdelen vallen.

19 Raamkrediet strategische verwervingen

Relatie met Programma 1.1 Vitale leefomgeving

Het college heeft op basis van de Gemeentewet de bevoegdheid tot het doen van private rechtshandelingen als daarvoor budget door de gemeenteraad beschikbaar is gesteld. In de praktijk betekent dit dat het college bevoegd is om grond en onroerend goed te verwerven in een grondexploitatie aangezien hier vanuit de grondexploitatieraming budget voor is.

Om ook in situaties waar dat wenselijk is buiten de grondexploitatie om snel en adequaat te kunnen handelen wordt een raamkrediet gevraagd. Binnen dit raamkrediet kan het college strategische verwervingen doen waarbij de bepalingen van de nota grondbeleid Peel en Maas van toepassing zijn. Dat wil zeggen dat als het gaat om aankopen boven de € 750.000 of die substantieel boven de marktprijs worden aangekocht de gemeenteraad vooraf moet worden geïnformeerd.

Aangezien het bij deze strategische verwervingen veelal aankoop van gronden betreft heeft dit verder geen directe financiële consequenties. Er hoeft immers niet over te worden afgeschreven omdat de waarde niet afneemt. Mochten er wel financiële consequenties zijn bij een aankoop dan wordt daarvoor in principe de reserve 'fonds strategische verwervingen' ingezet.

Om in 2027 een raamkrediet van € 5.000.000 beschikbaar te hebben vragen we om ophoging van het restantkrediet uit 2026.

Claims Begroting 2027

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking*	Kosten 2028	Dekking*	Kosten 2029	Dekking*	Kosten 2030	Dekking*
1	Cliëntsysteem sociaal domein	structureel	371.000	331.000	40.000	0	40.000	0	40.000	0
2	Team Arbeidsmigranten in kwetsbare positie	structureel	55.000	0	55.000	0	55.000	0	55.000	0
3	Exploitatiesubsidie PopPlaza Peel en Maas	structureel	55.000	0	55.000	0	55.000	0	55.000	0
4	Cultuureducatie en -participatie	structureel	30.000	0	30.000	0	30.000	0	30.000	0
5	E-dienstverlening; Huwelijk en Partnerschap	structureel	67.000	0	33.000	0	33.000	0	33.000	0
6	Onderhoudskosten velden buitensport	structureel	40.000	0	40.000	0	40.000	0	40.000	0
7	Onderzoek DOK6 en sociaal- en cultureel-historisch centrum	2027 + 2028	75.000	75.000	75.000	75.000	0	0	0	0
8	Uitbreiding toezicht en handhaving (BOA's)	structureel	200.000	0	200.000	0	200.000	0	200.000	0
9	Transitie buitengebied	structureel	100.000	0	100.000	0	100.000	0	100.000	0
10	Versnelling woningbouw	2027 - 2029	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.100.000	1.300.000	1.300.000	0	0
			2.093.000	**1.506.000**	**1.728.000**	**1.175.000**	**1.853.000**	**1.300.000**	**553.000**	**0**

**Dekking kan bestaan uit een bestaande begrotingspost, voorziening, reserve, bijdrage van derden etc.*

Toelichting claims 2027 – 2030

1 Cliëntsysteem Sociaal domein

Relatie met: Programma 2.2 Zorg en Ondersteuning en Programma 2.3 Jeugd en onderwijs

We werken binnen Wmo en jeugdhulp al vele jaren met een bepaald systeem . Dit systeem sluit inmiddels onvoldoende aan bij de gewenste wendbaarheid, proceskwaliteit en digitale dienstverlening binnen het sociaal domein. Er bestaan nieuwe systemen die veel flexibeler zijn qua procesinrichting en waarin ook veranderingen in wet- en regelgeving eenvoudig doorgevoerd kunnen worden. Ook beschikken dit soort systemen over een integraal gezinsdossier, waarin alle voorzieningen van een gezin overzichtelijk worden gepresenteerd, wat een integrale en efficiënte aanpak bevordert. Dit alles zorgt voor snellere afhandeling van aanvragen, kortere wachttijden en meer ruimte voor persoonlijke ondersteuning waar dat echt nodig is. Daarnaast beschikken nieuwe oplossingen over een inwoner- en/of aanbiedersportaal waarmee inwoners en professionals digitaal kunnen samenwerken. Dit verhoogt transparantie, eigenaarschap en betrokkenheid. We schatten de structurele meerkosten in op € 40.000 per jaar en voor de aanschaf en implementatie wordt een incidenteel budget van € 331.000 geraamd.

2 Team Arbeidsmigranten in kwetsbare positie (TAK)

Relatie met: Programma 2.2 Zorg en Ondersteuning en Programma 2.3 Jeugd en onderwijs

Het TAK-team valt onder het Zorg- en Veiligheidshuis en ondersteunt sinds 2024 dakloze en dreigend dakloze EU-arbeidsmigranten in Noord-Limburg. Dit gebeurt met straatgerichte hulp, waarbij straathoekwerkers bemiddelen naar werk, huisvesting of (waar passend) terugkeer naar het land van herkomst. De aanpak is succesvol gebleken en sluit aan bij programmadoel 3 ‘Inwoners krijgen de ondersteuning en opvang die nodig is’ van programma 2.2 en programmadoel 6 ‘Een Peel en Maas waarin de afstemming en samenwerking tussen het zorg- en veiligheidsdomein vanzelfsprekend is’ van programma 5.1. De gemeente Venlo financierde dit tot en met 2025; nu wordt gevraagd de kosten gezamenlijk te dragen. De bijdrage betreft een globale raming op basis van inwonersaantallen, zonder aftrek van mogelijke POK-gelden (rijksgelden die het Zorg- en Veiligheidshuis ontvangt om de dienstverlening aan kwetsbare inwoners te verbeteren).

3 Exploitatiesubsidie PopPlaza Peel en Maas

Relatie met: Programma 3.4 Kunst en cultuur

Stichting PopPlaza Peel en Maas vervult een belangrijke rol in het stimuleren van muziekbeoefening en talentontwikkeling, met name onder jongeren. Daarnaast draagt het bij aan een sterke lokale culturele infrastructuur op het gebied van popmuziek en cultuurparticipatie. De subsidie aan Stichting PopPlaza Peel en Maas is in het afgelopen jaar (deels) gedekt vanuit de Brede SPUK regeling. Met het wegvallen van deze middelen per 2027 ontstaat een structureel tekort. Om deze functie te behouden en uitvoering te geven aan uitvoeringsafspraak 2.2 (‘In 2026 maken we nieuwe afspraken met Stichting PopPlaza Peel en Maas, zodat we popcultuur op basis van behoefte kunnen blijven stimuleren’) wordt voorgesteld de subsidie vanaf 2027 voort te zetten. Het budget Meer muziek in Peel en Maas wordt dan met het genoemde bedrag van € 55.000 verhoogd.

4 **Cultuureducatie en -participatie, waaronder organisatie FIK festival en verhoging professionele ondersteuning Museum Peel en Maas**

Relatie met: Programma 3.4 Kunst en cultuur

In 2026 is het uitvoeringsbeleid Cultuurstimulering vastgesteld. Voor de versterking van cultuureducatie en cultuurparticipatie (uitvoeringsbeleid cultuurstimulering 2026-2029) wordt voorgesteld het budget structureel te verhogen met € 30.000 per jaar.

Met deze verhoging wordt een bedrag van € 12.000 per jaar ingezet voor de ontwikkeling en uitvoering van het FIK-festival georganiseerd door het VONC Collectief. Dit collectief bestaat uit de volgende partners: Omroep P&M, Bibliotheek Maas en Peel, DOK6 Theater, DOK6 Cinema, PopPlaza Peel en Maas, Het Bouwens en Museum Peel en Maas. Het FIK festival draagt bij aan cultuurstimulering voor in het bijzonder jongeren en is daarmee in lijn met de doelstellingen van het uitvoeringsbeleid Cultuurstimulering.

Daarnaast maakt de budgetverhoging het mogelijk om bij Museum Peel en Maas de professionele ondersteuning op het gebied van cultuureducatie en -participatie te subsidiëren. De subsidie aan Museum Peel en Maas is in het afgelopen jaar (deels) gedekt vanuit de Brede SPUK regeling.

Met het wegvallen van deze middelen per 2027 ontstaat een structureel tekort van € 18.000. Aanvullende budgettaire ruimte maakt het mogelijk om uitvoering te geven aan uitvoeringsafspraak 1.3 (‘We ondersteunen Museum Peel en Maas bij de professionalisering, het vergroten van zichtbaarheid en de samenwerking met erfgoed en onderwijspartners’).

5 **E-dienstverlening; Huwelijk en Partnerschap**

Relatie met Programma 6.1 Bestuur,communicatie en dienstverlening/ uitvoeringsafspraken 5.2-5.3

In 2026 zijn we gestart met de implementatie van de e-dienstverlening. Hierbij worden aanvraagprocessen Burgerzaken zoveel als mogelijk ook online aangeboden via onze eigen website. In 2027 willen we deze dienstverlening verder uitbreiden met de module Huwelijk en Partnerschap. Met deze uitbreiding kan het aanstaande bruidspaar alle zaken met de gemeente zelf online regelen. De implementatie draagt bij aan:

- Klantvriendelijkere dienstverlening waarbij inwoners eenvoudig op elk gewenst moment een aanvraag kunnen doen en het dossier kunnen aanvullen of wijzigen;
- Snellere procedures door het gebruik van digitale aanvraag, digitale betalingen, agendafunctionaliteit en verdere automatisering van het proces;
- Minder administratieve lasten door het beperken van papierwerk, fysieke post en bijbehorende portokosten;
- Veiligere en minder fraudegevoelige processen door digitale verwerking en controle van gegevens.

De kosten bedragen structureel € 33.000 en in 2027 nog incidenteel € 34.000 voor de implementatie.

6 **Onderhoudskosten velden buitensport**

Relatie met: Programma 3.3 Sport en bewegen / uitvoeringsafspraak 1.2

We maken een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor alle niet-boventallige natuurgrasvoetbalvelden en het grasveld op het Thyas-complex. Met als doel een gewenst kwaliteitsniveau te bereiken en te behouden. We verwerken de onderhoudsopgave in de meerjarige planning. Hierdoor ontstaat inzicht in de noodzakelijke onderhoudsmaatregelen, de bijbehorende kosten en het moment waarop deze uitgevoerd moeten worden. De benodigde middelen zijn nodig om deze onderhoudsopgave tijdig te kunnen uitvoeren, zodat onderhoud planmatig kan worden uitgevoerd en achterstallig onderhoud wordt voorkomen.

7 **Toekomst DOK6 en sociaal-cultuur-historisch centrum**

Relatie met programma 3.4 Kunst en cultuur / uitvoeringsafspraak 1.1 en 2.1

Samen met culturele instellingen en cultuurmakers wordt de mogelijkheid onderzocht om een sociaal-cultureel en historisch centrum op te richten. De uitkomsten van dit onderzoek zijn richtinggevend voor de verdere uitwerking van de businesscase voor een toekomstbestendig DOK6. Op basis hiervan worden verschillende ontwikkelscenario's voor DOK6 onderzocht en wordt inzicht geboden in de benodigde aanpassingen en investeringen. Daarmee vormt de businesscase een basis voor toekomstige besluitvorming over de rol, functie en inrichting van DOK6, in samenhang met de mogelijke ontwikkeling van een sociaal-cultureel en historisch centrum.
Voor de uitvoering van beide onderzoeken is tijdelijk extra capaciteit nodig. Daarnaast zijn middelen nodig voor het uitvoeren van onderzoek en het inzetten van specifieke externe expertise. Voorgesteld wordt de hiervoor benodigde middelen te onttrekken aan de algemene reserve.

8 **Uitbreiding toezicht en handhaving (BOA's)**

Relatie met programma 5.1 Integrale veiligheid / uitvoeringsafspraken 7.1 en 7.2 én
Uitwerking Amendement Begroting 2026 Peel en Maas, behorende bij Begroting 2026

In het kader van de uitvoering van het door de raad aangenomen amendement wordt voorgesteld de BOA-capaciteit structureel uit te breiden met 2 fte. Uit analyse van de huidige inzet blijkt dat de beschikbare capaciteit onvoldoende is om de toenemende vraag naar toezicht, handhaving en preventie volledig op te vangen. Daarbij moeten regelmatig keuzes worden gemaakt in de uitvoering en prioritering van werkzaamheden. Met deze uitbreiding wordt invulling gegeven aan de ambitie uit het amendement om te bezien of de huidige handhavingscapaciteit toereikend is en deze waar nodig te versterken. De extra capaciteit wordt ingezet voor zichtbaarheid, toezicht en handhaving in de openbare ruimte met bijzondere aandacht voor ons uitgebreide buitengebied. Hiermee wordt de slagkracht op het gebied van leefbaarheid, veiligheid, preventie en handhaving versterkt.
De voorgenomen herziening van het landelijke boa-stelsel richting 2028 kan verdere gevolgen hebben voor de inrichting, omvang en kwaliteitseisen van de gemeentelijke boa-organisatie.
De precieze personele en financiële impact hiervan is op dit moment nog onvoldoende inzichtelijk, en daarom niet meegenomen in deze claim, en wordt de komende jaren nader duidelijk.
De hiermee gemoeide kosten zijn:

Personeelskosten 2 fte	€ 150.000
Materieel en uitrusting	€ 45.000
Noodzakelijke PHB's:	€ 5.000
Totaal jaarlijks	€ 200.000

9 Transitie Buitengebied

Relatie met programma 1.1 Fysieke leefomgeving / uitvoeringsafspraak 3.2

Het buitengebied van Peel en Maas staat de komende jaren voor een stapeling van complexe ruimtelijke en maatschappelijke opgaven. De transities op het gebied van stikstof, water, klimaatadaptatie, land- en tuinbouw, spuitzones, de gebiedsgerichte aanpak binnen NOVEX De Peel en de mogelijke uitbreiding van defensie-activiteiten (laagvlieggebied) vragen om intensieve afstemming, integrale beleidsontwikkeling en actieve begeleiding van gebiedsprocessen. Deze ontwikkelingen leiden tot een aanzienlijke toename van werkzaamheden.

Zoals opgenomen in de uitvoeringsafspraken onder programma 1.1 Fysieke leefomgeving wordt de samenwerking binnen Novex gebied de Peel geïntensiveerd vanaf 2027. Concreet komt onder andere de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) voor het Meijels Agrarisch Perspectief (MAP) in uitvoering. Het MAP is als één van de vijf projecten geselecteerd om versneld uit te voeren via de € 300 miljoen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld (via NOVEX de Peel).

Om de combinatie van deze verschillende opgaven adequaat te kunnen begeleiden, regie te voeren en kansen voor het gebied te benutten, is uitbreiding van de formatie noodzakelijk. Een heldere analyse van alle ontwikkelingen die spelen en zaken die daaruit voortvloeien (zowel verplichtingen als mogelijkheden) is noodzakelijk.

De extra middelen zijn noodzakelijk om in te spelen op de combinatie van deze ontwikkelingen en het daadwerkelijk uitvoering geven aan noodzakelijke opgaven, voornamelijk gericht op de gebiedsgerichte aanpak van het MAP en Novex de Peel. En daarnaast om adequaat in te kunnen spelen op de andere opgaven in het buitengebied zoals ontwikkelingen rondom spuitzones, klimaatopgaven en de transitie van de agrarische sector. Deze opgaven zullen hoe dan ook opgepakt moeten worden en staan in relatie tot uitvoeringsafspraak 3.2.

Aangezien het hierbij gaat om structurele taken en kosten kunnen deze niet worden gedekt uit een reserve.

10 Versnelling woningbouw

Relatie met programma 1.1 Fysieke leefomgeving / uitvoeringsafspraak 7.1

Om uitvoering te kunnen geven aan het amendement dat de gemeenteraad bij vaststelling van de Begroting 2026 heeft aangenomen is tijdelijk extra capaciteit nodig.

Het amendement betreft een versnelling van de woningbouw zodat er in de periode tot 2035 minimaal 2.000 woningen gerealiseerd kunnen worden.

Op 30 juni 2026 is door uw raad een reserve woningbouwopgave ingesteld om de tijdelijke kosten die gemoeid zijn met de versnelling van de woningbouw te kunnen dekken. De verwachting is dat er op diverse onderdelen van de gemeentelijke organisatie extra capaciteit noodzakelijk is in de komende jaren. Deels willen we dat invullen met het aantrekken van tijdelijk personeel of advisering in opdracht. Dat betreft dan o.a. adviseurs Omgevingsontwikkeling, stedenbouwkundigen, projectleiders omgevingsontwikkeling en een planeconoom. Op het gebied van openbare ruimte zal uitbreiding op ondersteunende functies de noodzakelijk ruimte geven aan de vaste projectleiders en adviseurs. Daarnaast wordt via tijdelijke inhuur nog capaciteit aangetrokken op het gebied van regievoering en projectleiding. In de latere jaren verwachten we ook op het gebied van vergunningverlening wat extra capaciteit nodig te hebben. Op korte termijn vraagt het vraagstuk van de netcongestie extra inzet van medewerkers.

De huidige verwachting is dat de piek van de werkzaamheden in de jaren 2027, 2028 en 2029 zal liggen. In die jaren willen we dan ook een beroep doen op de reserve woningbouwopgave.

G. EMU saldo en geprognotiseerde balans

De begroting van Peel en Maas is gebaseerd op het stelsel van baten en lasten. Dit betekent bijvoorbeeld dat kosten van investeringen niet volledig ten laste van het begrotingsjaar worden gebracht maar door kapitaallasten worden 'uitgesmeerd' over meerdere jaren. De Rijksoverheid werkt op basis van het kasstelsel en alle kosten komen daarbij volledig ten laste van het jaar van uitgave. Het gevolg daarvan is dat de begroting van de gemeente moet worden 'vertaald' naar het kasstelsel, om te kunnen bepalen in hoeverre gemeenten een tekort hebben in het kader van de EMU.
In de Septembercirculaire 2026 is per gemeente aangegeven wat de individuele referentiewaarde is. Voor Peel en Maas geldt een waarde van € 7.151.000 als richtlijn voor een maximaal tekort. De werkelijk verwachte EMU-saldi blijven daar onder.

Het EMU-overzicht voor Peel en Maas ziet er als volgt uit:

	EMU overzicht (bedragen x € 1.000)		**2026**	**2027**	**2028**	**2029**
1	Exploitatiesaldo **vóór** toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	+	-627	-1.315	-1.615	-2.264
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	+	9.516	9.890	10.934	12.141
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	+	520	820	820	820
4	Investeringen in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-/-	11.000	13.000	13.000	13.000
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4	+	0	0	0	0
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), **voor zover niet op exploitatie verantwoord**	+	0	0	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	-/-	2.945	1.992	5.179	1.844
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voor zover transacties **niet op exploitatie verantwoord**	+	2.401	1.310	2.073	2.923
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voor zover deze transacties met derden betreffen	-/-	1.177	1.809	624	341
10	Lasten i.v.m. transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten		0	0	0	0
11	Verkoop van effecten:					
a	Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)		Nee	Nee	Nee	Nee
b	Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
Berekend EMU-saldo			**-3.312**	**-5.411**	**-6.096**	**-6.590**

Om het inzicht in de financiële positie van gemeenten te vergroten is in het BBV voorgeschreven dat in de begroting ook een geprognotiseerde balans voor het begrotingsjaar moet worden opgenomen. Die balans is gebaseerd op de werkelijke eindbalans 2025 en vervolgens zijn de individuele posten doorgerekend naar het boekjaar 2027 en verder. Dat betekent dat deze balans dus grotendeels is gebaseerd op ramingen. Daarom moet de balans met enige terughoudendheid worden gebruikt als het gaat om de informatiewaarde ervan.

Geprognotiseerde balans 2026 – 2030

Activa	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030	Passiva	1-1-2026	1-1-2027	1-1-2028	1-1-2029	1-1-2030
Immateriële vaste activa	6.408.588	6.100.660	5.797.500	5.494.942	5.192.666	Eigen vermogen	81.891.338	77.331.634	74.541.845	72.901.814	70.638.272
Materiële vaste activa	194.316.845	190.307.215	195.791.696	201.581.630	207.742.219	Voorzieningen	24.972.750	23.934.302	22.944.996	23.141.509	23.620.553
Financiële vaste activa	10.153.872	8.523.018	8.431.734	6.497.758	6.251.671	Vaste schulden	93.509.451	100.159.191	104.028.323	109.025.241	116.421.965
Totaal vaste activa	***210.879.305***	***204.930.893***	***210.020.930***	***213.574.330***	***219.186.556***	***Totaal vaste passiva***	***200.373.539***	***201.425.127***	***201.515.164***	***205.068.564***	***210.680.790***
Voorraden	2.993.189	2.993.189	2.993.189	2.993.189	2.993.189						
Uitzettingen met een rente-typische looptijd < 1 jaar	11.881.629	11.881.629	11.881.629	11.881.629	11.881.629	Netto vlottende schuld met rentetypische looptijd < 1 jaar	14.409.331	7.409.331	12.409.331	12.409.331	12.409.331
Liquide middelen	2.303.696	2.303.696	2.303.696	2.303.696	2.303.696						
Overlopende activa	4.407.480	4.407.480	4.407.480	4.407.480	4.407.480	Overlopende passiva	17.682.429	17.682.429	17.682.429	17.682.429	17.682.429
Totaal vlottende activa	***21.585.994***	***21.585.994***	***21.585.994***	***21.585.994***	***21.585.994***	***Totaal vlottende passiva***	***32.091.760***	***25.091.760***	***30.091.760***	***30.091.760***	***30.091.760***
Totaal activa	**232.465.299**	**226.516.887**	**231.606.924**	**235.160.324**	**240.772.550**	**Totaal passiva**	**232.465.299**	**226.516.887**	**231.606.924**	**235.160.324**	**240.772.550**

6. Programmabeschrijvingen

Leeswijzer:

De Begroting 2027 is opgebouwd uit 6 thema's met 11 programma's. Bij de beschrijving van de programma's komen de drie 'W' vragen aan de orde:

1) Wat willen we bereiken?
2) Wat doen we ervoor in 2027?
3) Wat gaat het kosten?

De vraag 'Wat willen we bereiken?" betreft de doelen die in de kaderstellingen bij de betreffende programma's zijn bepaald en zijn de kaderstellende uitgangspunten benoemd.

Bij de vraag 'Wat doen we ervoor in 2027?' zijn de activiteiten/uitvoeringsafspraken opgenomen waaraan in 2027 prioriteit wordt gegeven.

Verder hebben we het onderdeel 'Wat doen we verder nog binnen dit programma?' opgenomen. Daarin staat welke (min of meer) reguliere werkzaamheden worden verricht binnen een programma om een zo compleet mogelijk beeld te geven van hetgeen er gebeurt voor het budget dat per programma beschikbaar is.

Als onderdeel van "Wat mag het kosten?" is bij de betreffende programma's opgenomen welke investeringen en claims in 2027 worden voorgesteld in deze begroting.

Vastgesteld beleid

Per thema zijn door de gemeenteraad al verschillende kaderstellende besluiten genomen. Onderstaand is een overzicht opgenomen van de belangrijkste besluiten per thema:

Thema 1: ruimte

• Structuurvisie buitengebied	17 december 2008
• Bestemmingsplan buitengebied	5 november 2013
• Structuurvisie kernen en bedrijventerreinen	31 maart 2015
• Beleidsuitgangspunten permanente bewoning recreatieterreinen	14 april 2015
• Vaststelling structuurvisie wonen Noord-Limburg	19 april 2016
• Bestemmingsplan buitengebied 3de reparatieherziening	18 oktober 2016
• Uitgangspunten windenergie	15 maart 2017
• POL-uitwerking regionale energievisie	4 december 2018
• Verordening startersleningen	26 maart 2019
• Huisvesting arbeidsmigranten	16 april 2019
• POL-uitwerking regionale visie land- en tuinbouw Noord-Limburg en regionaal ruimtelijk kwaliteitskader	25 juni 2019
• Nota Bodembeheer Limburg Noord 2020-2029 / Bodemfunctie-klassenkaart en Bodemkwaliteitskaart Regio Limburg Noord	3 maart 2020
• Uitgangspunten Regionale EnergieStrategie (2020-018)	12 mei 2020
• Verordening startersleningen gemeente Peel en Maas aanpassen aan de verruimde mogelijkheden van de provincie (2020-034)	23 juni 2020
• Regionale woonvisie Noord-Limburg 2020-2024 (2020-047)	22 september 2020
• Regionale Energiestrategie - RES 1.0 (2021-028)	8 juni 2021
• Bodemkwaliteitskaart wegbermen gemeente Peel en Maas (2021-029)	8 juni 2021
• Waterketenplan Noord 2021 – 2025 en Gemeentelijk RioleringsPlan Peel en Maas 2022 – 2026	12 oktober 2021
• Participatiebeleid Omgevingswet Peel en Maas	9 november 2021
• Adviesrecht van de raad onder Omgevingswet	9 november 2021
• Subsidieverordening Investeringsagenda Regio Noord Limburg	21 december 2021
• Transitievisie Warmte	21 december 2021
• Verordening op de gemeentelijke adviescommissie ruimtelijke kwaliteit	22 februari 2022
• Omgevingsvisie Peel en Maas	5 juli 2022
• Invulling behoefte woonwagenstandplaatsen	13 december 2022
• Aanpassing beleid huisvesting arbeidsmigranten	10 oktober 2023
• Wegsleepverordening Peel en Maas	6 februari 2024
• Kaderstelling Ruimte 2024	17 april 2024
• Nieuwe achtervangovereenkomst Waarborgfonds sociale woningbouw	23 april 2024
• Nota grondbeleid Peel en Maas	27 juni 2024
• Intrekken kwaliteitskader buitengebied en Nota ruimtelijke kwaliteit	24 juni 2025
• Intrekken Duurzaamheidsagenda - Beleef Samen Duurzaamheid	26 mei 2026
• Uitvoering woningbouwopgave	30 juni 2026

Thema 2 : sociaal domein

• Meerjarige pilot hulp bij het huishouden als werking van vitale gemeenschappen.	7 november 2017
• Aanpassing in beleidsnotitie pilot algemene voorziening hulp bij het huishouden	5 februari 2019
• Regionale samenwerking voor inwoners met complexe problematiek	21 december 2021
• Bekostiging leerlingenvervoer gemeente Peel en Maas	21 december 2021
• Regionaal beleidsplan jeugd 2022 e.v.	21 december 2021
• Dorpsvoorziening hulp bij het huishouden	21 december 2021
• Re-integratieverordening Participatiewet gemeente Peel en Maas Breed offensief	4 juli 2023
• Gemeentelijk toezicht op het openbaar primair onderwijs	6 juni 2023
• Kaderstelling Sociaal domein 2024	17 april 2024
• Actualiseren verordeningen Sociaal Domein	23 april 2024

- Intrekken strategische koers NLW — 27 juni 2024
- Actualiseren verordeningen Maatschappelijke ondersteuning — 17 december 2024
- BTW-vrijstelling Hulp bij het huishouden — 17 december 2024
- Intrekken Verordening tegemoetkoming kosten kinderopvang PenM — 28 oktober 2025
- Oprichting Ontwikkelbedrijf Peel en Maas — 10 maart 2026
- Actualiseren verordening maatschappelijke ondersteuning gemeente Peel en Maas en verordening Jeugdhulp gemeente Peel en Maas — 3 februari 2026
- Toezien, Toezicht en Handhaving Sociaal Domein 2026-2033 — 30 juni 2026

Thema 3: vitale gemeenschappen

- Hoofdlijnen van het subsidie en accommodatiebeleid — 21 december 2010
- Bekostigingssystematiek buitensportaccommodaties — 6 mei 2014
- Erfgoedverordening — 30 september 2025
- Toekomstig zwemaanbod Peel en Maas — 30 juni 2015
- Muziekonderwijs — 29 september 2015
- Bibliotheek Maas en Peel — 7 maart 2017
- Zelfsturing 3.0 — 4 december 2018
- Verlenging Pilot Zelfsturing 3.0 — 23 maart 2021
- Integraal huisvestingsplan (IHP) 2021-2026 — 8 juni 2021
- Kaderstelling Vitale gemeenschappen 2024 — 17 april 2024
- Actualiseren algemene subsidieverordening — 17 december 2024
- Toekomst Kasteel de Keverberg — 24 juni 2025
- Vaststellen Integraal Huisvestingsplan Onderwijs Peel en Maas (IHP) 2025-2040 — 10 maart 2026

Thema 4: toekomstbestendige economie

- Structuurvisie kernen en bedrijventerreinen — 14 april 2015
- Provinciaal omgevingsplan Limburg-uitwerking detailhandel — 6 juni 2017
- POL-uitwerking werklocaties regionale visie bedrijventerreinen Noord-Limburg — 6 juni 2017
- POL-uitwerking werklocaties regionale visie kantoren Noord-Limburg — 6 juni 2017
- Regionaal beleid vrijetijdseconomie — 19 december 2017
- Verordening winkeltijden — 4 december 2018
- Evaluatie beleid huisvesting arbeidsmigranten short stay 2019 — 20 april 2021
- Kaderstelling Economie 2024 — 17 april 2024
- Vaststelling Marktverordening Peel en Maas 2026 — 16 december 2025

Thema 5: integrale veiligheid

- Vaststelling Algemene Plaatselijke Verordening (APV) Peel en Maas 2024 — 24 september 2024
- Kaderstelling integrale veiligheid 2025 — 15 april 2025
- Technische aanpassing Algemene Plaatselijke Verordening — 30 juni 2026

Thema 6: bestuur, communicatie en dienstverlening

- Treasury-statuut — 4 december 2018
- Archiefverordening — 5 februari 2019
- Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid Peel en Maas — 22 september 2020
- Verordening klankbordgesprekken burgemeester en raad Peel en Maas — 8 juni 2021
- Gedragscode integriteit gemeenteraad Peel en Maas 2022 — 21 december 2021
- Verordening commissie bezwaarschriften en klachten Peel en Maas — 5 juli 2022
- Verordening ambtelijke bijstand en fractieondersteuning — 11 oktober 2022

- Financiële verordening en controleverordening 4 juli 2023
- Nota reserves en voorzieningen 2023 4 juli 2023
- Notitie Activabeleid 4 juli 2023
- Advies aanwijzing Omroep P&M als lokale publieke media-instelling 30 september 2025
- Herladen kernwaarden Peel en Maas 16 december 2025
- Financiële verordening 2026 3 februari 2026
- Kaderstelling Bestuur, Communicatie en Dienstverlening 10 maart 2026
- Regio Noord-Limburg, Strategische visie 2045 10 maart 2026

De bovenstaande lijst is niet limitatief.

Thema 1: Ruimte

Inleiding

Hieronder staat de gedeelde ambitie voor het thema Ruimte. Een ambitie van inwoners, ondernemers en organisaties die met ons willen werken aan een Peel en Maas waarin het goed leven is. Als gemeente onderschrijven wij deze ambitie van harte. Tussen aanhalingstekens zijn quotes opgenomen van deelnemers aan de ambitiegesprekken.

Gedeelde ambitie Ruimte

Peel en Maas is trots op de kwaliteiten die de leefomgeving vitaal maken en draagt dit uit. Hier wordt de ruimte beleefd en is deze ruimte toekomstbestendig. Door de veelheid aan opgaven en uitdagingen neemt de vraag naar ruimte nog steeds toe. In deze complexiteit worden toekomstbestendige keuzes gemaakt. Op die wijze worden de grote opgaven op het gebied van natuur, recreatie, wonen, industrie en landbouw aangepakt. Uitgangspunt bij de aanpak van de grote opgaven en bij nieuwe ontwikkelingen is dat deze ook daadwerkelijk bijdragen aan de landschappelijke waarden en kwaliteiten en aan vitale gemeenschappen. Gemeenschappen hebben de ruimte om zelf mee vorm en inhoud te geven aan de fysieke leefomgeving waarin inwoners, ondernemers en organisaties gezond wonen, werken en ondernemen.

“We zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor de leefomgeving”

Ruimte

In Peel en Maas is ruimte voor een energietransitie die passend is bij de kwaliteiten die ons kenmerken. Hier is ruimte voor natuur en biodiversiteit die respectvol beleefd kan worden. Hier is ruimte voor een agrarische sector die zich verder ontwikkelt naar een sector die onderneemt met respect voor de omgeving waar hij onderdeel van uitmaakt.

“Kringloop-denken en energietransitie zijn belangrijk”

Identiteit van kernen en landschap

De woon- en klimaatopgave vragen, evenals in de afgelopen jaren, aandacht en zorg van de samenleving. De versterking van de identiteit van kernen en de kenmerkende waarden en kwaliteiten van de landschappen blijft hierbij een uitgangspunt. Woningen voor iedereen dragen bij aan de vitaliteit van gemeenschappen en kernen. Woningbouwprojecten dragen bij aan de identiteit van de kernen en een klimaatadaptieve inrichting van de openbare ruimte.

“Kleine kernen met eigen identiteit en leefbaarheid zijn de kracht van Peel en Maas”

Toekomstbestendige openbare ruimte

De openbare ruimte is toekomstbestendig ingericht. Er is ruimte voor ontmoeting, duurzame veranderingen op het gebied van mobiliteit, biodiversiteit, duurzaamheid en klimaat. Gebruikers hebben invloed op het ontwerp en het beheer van deze ruimte. Waarbij het niveau van beheer en onderhoud past bij de wijze waarop deze openbare ruimte gebruikt wordt. Zo ontstaat een leef-, werk- en vrijetijdsomgeving die van en voor iedereen is en waar inwoners actief gebruik van maken en zich mentaal eigenaar van voelen.

“Je fijn voelen in de eigen leefomgeving is belangrijk”

Transitie landelijk gebied

De transitie in het landelijk gebied geven ondernemers, inwoners en organisaties in samenspraak met elkaar vorm, waarbij de landschappelijke waarden bron van inspiratie vormen. Er is ruimte voor natuurinclusieve landbouw, nieuwe verdienmodellen, natuur, biodiversiteit en de reguliere land- en tuinbouw die zich verder ontwikkelt naar een toekomstbestendige sector die onderneemt met respect voor de omgeving waar hij onderdeel van uitmaakt. Er is ruimte voor ideeën en creativiteit van de inwoners en organisaties die hier wonen, werken en ondernemen.

“Probeer om te denken, het moet anders”

Economie en ecologie in balans

We gaan als Peel en Maas voor een gemeente waarin de ruimte duurzaam beleefd wordt. Waarin economie en ecologie met elkaar in balans zijn. Ten aanzien van het toekomstbestendig houden van onze ecologie vragen bodem- en waterkwaliteit de komende jaren onze gezamenlijke aandacht en inspanning.

“De stem van de natuur en unieke plekken moeten we meer laten horen”

Programma 1.1 Vitale leefomgeving

In Peel en Maas zijn we trots op de kwaliteiten die onze leefomgeving vitaal maken en dragen dit uit. De fysieke leefomgeving ondersteunt een vitale gemeenschap. Gemeenschappen wonen, werken en verblijven er aangenaam met elkaar en geven zelf mee inhoud aan de ontwikkelingen en behoeftes in hun omgeving. We stellen onszelf en elkaar bij nieuwe ontwikkelingen de vraag of deze ook daadwerkelijk bijdragen aan een vitale gemeenschap en het goede leven in Peel en Maas.

Ruimte is schaars. De vele opgaven die spelen, zoals woningbouw, landbouwtransitie, bedrijfsontwikkeling, natuurontwikkeling, energietransitie en klimaatadaptatie vragen om ruimte. Deze opgaven worden in onderlinge samenhang opgepakt waarbij kwaliteit en toekomstbestendigheid leidend zijn.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Versterking van de ruimtelijke kwaliteit is het uitgangspunt, met extra aandacht voor natuurinclusiviteit. ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *• Groen, water en biodiversiteit zijn belangrijk bij ruimtelijke ontwikkelingen in boven- en ondergrond. Bouwen wordt natuurinclusief, dat wil zeggen met ruimte voor waardevol groen en waterberging aan de oppervlakte;* *• We geven als gemeente het goede voorbeeld en gaan uit van natuurinclusiviteit bij (her)ontwikkelingslocaties, herinrichtingen, natuurlijk bermbeheer, gemeentelijke eigendommen, etc.;* *• Bij relevante fysieke veranderingen (publiek en privaat) kiezen we voor maatregelen die naast het versterken van biodiversiteit en het voorkomen van wateroverlast, droogte en hittestress ook bijdragen aan een gezondere en aantrekkelijkere leefomgeving;* *• We creëren een samenhangend netwerk van groenblauwe structuren (aders) tussen bijzondere natuurwaarden en in de bebouwde omgeving;*	1.1 We werken aan het actualiseren van de Omgevingsvisie Peel en Maas waarin de waarden en kwaliteiten van onze fysieke leefomgeving zijn opgenomen. De kernen krijgen hierin een prominentere rol. Onder andere de ruimtelijke ontwikkelperspectieven (ROP's) en de eerste ervaringen met gebiedsgericht werken geven hier input voor. We verwachten eind 2027 een ontwerp ter inzage te kunnen leggen. 1.2 In 2027 werken we samen met regiopartijen en nabijgelegen Peelgemeenten aan Nationaal Park de Peel. Het samenwerkingsverband werkt aan het versterken van diverse thema's in het Peelgebied, zoals: natuur, educatie, landschap, identiteit, ondernemerschap en toerisme. Het Nationaal Park werkt volgens een uitvoeringsprogramma voor 2027 tot 2030. 1.3 We geven uitvoering aan het 'Programma Duurzaamheid – Duurzaam tot in de kern'. Dit doen we door onder andere in 2027 - een soortenmanagementplan voor beschermde diersoorten voor de gebouwde omgeving op te stellen In het kader van de uitvoering van het Nationaal Isolatie-programma. Dit doen we om woningen op lange termijn duurzaam en natuurvriendelijk te kunnen isoleren (zie ook 5.1). - alternatieve verblijfplaatsen voor beschermde diersoorten te realiseren. - natuurvriendelijk te isoleren en daarbij altijd rekening te houden met de natuurkalender.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
2. Bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving zijn vitale gemeenschappen een belangrijk uitgangspunt. ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *•Binnen die globale ruimtelijke gemeentelijke kaders is ruimte voor de creativiteit en eigenaarschap van vitale gemeenschappen;* *• Bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving is communicatie en participatie essentieel om belangen, ideeën en creativiteit uit de gemeenschappen op tijd in de planvorming mee te nemen. Het voeren van "het goede gesprek" is hierbij een gedeelde verantwoordelijkheid van alle betrokken partijen;* *• We blijven hierover het gesprek voeren met onze samenwerkingspartners, zodat dit ook hún waarde wordt als ze met inwoners van Peel en Maas werken.*	2.1 Vanuit de uitwerking en ervaringen met het opstellen van ruimtelijke ontwikkelperspectieven geven we in 2027 verder vorm aan gebiedsgericht werken als integrale werkwijze voor de ruimtelijke ontwikkeling van Peel en Maas. De opgaven, kansen en inzichten uit de ruimtelijke ontwikkelperspectieven worden benut om in samenspraak met de gemeenschap gerichte keuzes te maken voor de toekomst van de betreffende kernen. Ook vormen ze input voor de verdere uitwerking van de omgevingsvisie. 2.2 In het kader van gebiedsgericht werken en het opstellen van de nieuwe omgevingsvisie geven we invulling aan een pilot, waarbij we op basis van trendanalyses het gesprek met de gemeenschap aangaan. Zo krijgen we een scherper beeld van wat er leeft en speelt, en wat de relevante onderwerpen zijn om beleidsmatig op te sturen.
3. De economische ontwikkeling is ondersteunend aan vitale gemeenschappen, in balans met ruimtelijke waarden en stimuleert een gezonde arbeidsmarkt. ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *•Ruimtelijk faciliteren we bedrijven, die geworteld zijn of zich willen wortelen in de samenleving, met bijzondere aandacht voor de agrarische sector, het MKB (industrie en retail) en recreatie en toerisme. Samen met ondernemers werken we aan de kwaliteit van de werklocaties. We zetten in op herstructurering boven uitbreiding. Als herstructurering onvoldoende mogelijkheden biedt, is uitbreiding mogelijk;* *•We bieden mogelijkheden aan hergebruik van leegstaand agrarisch vastgoed voor recreatie/toerisme, bedrijvigheid en bij kernrandzones voor het ontwikkelen van tijdelijke huisvesting voor een mix van woonurgenten, met als streven dat de locatie na 15 jaar wordt omgezet naar natuur en groen of een andere geschikte bestemming.*	3.1 We stellen kaders op voor het ontwikkelen van tijdelijke huisvesting van woonurgenten in leegstaand (agrarisch) vastgoed in de kernrandzones. Hier leggen we een link met de evaluatie van het VAB beleid (vrijkomende agrarische bebouwing) (zie ook uitvoeringsafspraak 3.3). 3.2 We onderzoeken en benutten waar mogelijk de kansen die gebiedsprocessen zoals een NOVEX gebied de Peel (bijv. de impulsregeling en sleutelthema's) bieden voor transitie van met name de agrarische sector in het landelijke gebied. In 2027 zal de samenwerking binnen NOVEX de Peel geïntensiveerd worden. Concreet zal onder andere de Gebiedsgerichte Aanpak (GGA) voor het Meijels Agrarisch Perspectief (MAP) in uitvoering komen. Het MAP is als één van vijf projecten geselecteerd om versneld uit te voeren via de € 300 miljoen die het Rijk beschikbaar heeft gesteld (via NOVEX de Peel). Het doel van het MAP-project is om door middel van hydrologische maatregelen, gecombineerd met een extensiveringsopgave, natuurherstel in de Groote Peel mogelijk te maken in samenhang met een toekomst-perspectief voor de lokale Meijelse agrariërs in het gebied.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	3.3 De transformatie en de vele opgaven (stikstof, water, spuitzones, klimaat) en ontwikkeling in het buitengebied vraagt om een heldere analyse. In 2027 maken we een heldere analyse wat alle opgaven betekenen voor de transitie van het buitengebied. Op basis van deze analyse maken we duidelijke keuzes waar we de beschikbare middelen kunnen en willen inzetten. Daarnaast vormt deze analyse input voor het proces van de actualisatie van de omgevingsvisie en een eventueel op te stellen programma buitengebied. 3.4 Op basis van een evaluatie van het huidige VAB-beleid passen we, indien nodig, dit beleid in 2027 aan.
4. De fysieke leefomgeving draagt bij aan een gezond leven en is klimaatadaptief en klimaatbestendig. ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *•Gezondheid en veiligheid zijn belangrijke afwegings-factoren bij ruimtelijke plannen;* *•We verbeteren het leefklimaat en Peel en Maas is in 2050 klimaatbestendig;* *•Bij ruimtelijke ontwikkelingen en bij nieuwe initiatieven worden klimaatadaptieve maatregelen toegepast. Bij herontwikkeling zoeken we actief en innovatief naar mogelijkheden om klimaatadaptieve maatregelen toe te passen.*	4.1 Duurzaamheid en klimaatadaptie hadden al een prominente rol in de omgevingsvisie. Op basis van de bouwstenen gezondheid en veiligheid (opgesteld door de GGD en Veiligheidsregio) geven we nu ook deze thema's een prominentere rol in de omgevingsvisie 2.0.
5. Peel en Maas is energieneutraal in 2050 ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *•Bij nieuwe ontwikkelingen streven we zoveel als mogelijk naar energieneutraal, zo wordt nieuwbouw zoveel als mogelijk energieneutraal en wordt uitbreiding van bedrijventerreinen zoveel als mogelijk energieneutraal uitgevoerd;* *•We realiseren schone en toekomstbestendige energie op een veilige manier, zodanig dat onze inwoners daar profijt van hebben;* *•We zetten primair in op het stimuleren van energiebesparing;* *•We geven ruimte aan duurzame grootschalige opwek waarbij zonnepanelen op daken van woningen/gebouwen geplaatst dienen te worden en er niet geïnvesteerd wordt in zonneweides op akkerbouwgronden.*	5.1 In 2027 werken we aan de uitvoering van het 'Programma Duurzaamheid – Duurzaam tot in de kern' door o.a. in te zetten op onderstaande actiepunten. - In het kader van de uitvoering van het Nationaal Isolatieprogramma werken we aan de stimulering van energiebesparing, waaronder de subsidietrajecten Hart voor Thuis en 'Hart voor warm wonen: subsidie voor isolatie bij laag inkomen. - Ook in 2027 zetten we in op energie-besparing en bewustwording door advies-verlening via het Energieloket Peel en Maas. - We stimuleren, faciliteren en nemen deel aan energiegemeenschappen. Denk hierbij aan energiehubs op bedrijventerreinen en kleinschalige warmtenetten in de woon-omgeving. Een voorbeeld hiervan is de ontwikkeling van een energiehub voor het Industrieterrein Panningen en onderzoek naar een warmtenet voor Nelisveld in Beringe. - We zetten in op onderzoek en spelen in op actualiteiten binnen de energietransitie om zo een optimaal energielandschap voor Peel en Maas te ontwikkelen. Denk aan onderzoeken naar de productie van groen gas, de ontwikkeling van parking-to-energy hubs en een waterstofnetwerk.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	5.2 We werken samen met netbeheerders aan de opgave rondom netcongestie en zoeken naar maatregelen die toepasbaar zijn om de voortgang van de energietransitie te waarborgen. Hierbij onderzoeken we bijvoorbeeld de mogelijkheden van off-grid en smallgrid. Waar (landelijke) regels nieuwe technische mogelijkheden belemmeren gaan we het gesprek aan over aanpassing van de regels. (zie ook uitvoeringsafspraak 7.8).
6. Gezonde, veilige, toegankelijke en slimme(re) (collectieve) mobiliteit is beschikbaar in Peel en Maas. ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *• Een uitstekende bereikbaarheid én een goed functionerend en toegankelijk mobiliteitssysteem zijn belangrijk voor inwoners en bedrijven;*	6.1 We werken samen met Trendsportal en dragen bij aan regionale ontwikkelingen en projecten op het gebied van mobiliteitsbeleid. 6.2 We maken een plan van aanpak voor het opstellen van een programma Mobiliteit onder de omgevingsvisie.
7. In Peel en Maas zijn per doelgroep voldoende betaalbare duurzame woningen beschikbaar. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We stemmen de planvoorraad af op de behoefte, waarbij de kwaliteit leidend is;* • *We zetten ons in om ook zo veel mogelijk inwoners in de eigen kern te kunnen laten wonen. We voegen woningen toe in alle dorpen en spreiden de woningopgave evenwichtig. Dit doen we door inbreiden én uitbreiden, met een gemengd aanbod aan woningen die passen bij de behoefte. Met deze evenwichtige verdeling kunnen we, passend bij de aard en schaal van onze kernen, groeien. Hierdoor ondersteunen we maximaal de sociale cohesie, de bestaande voorzieningen en het verenigingsleven;* • *We bouwen daarnaast extra om de autonome groei vanuit de regio (onder andere Noord-Limburg en Zuidoost-Brabant) die nu al voelbaar is, deels op te vangen;* • *Voor inwoners met een zorgvraag combineren we wonen met zorgvoorzieningen op centrale en toegankelijke locaties;* • *We kiezen voor een duurzame ontwikkeling in bouwen en wonen;* • *We willen een duurzame ontwikkeling in bouwen en wonen: rekening houdend met energetische maatregelen en toekomstbestendigheid van woningen. We creëren een leefomgeving, die rekening houdt met het veranderende klimaat en daarnaast bijdraagt aan de gezondheid, biodiversiteit en veiligheid van de inwoners van Peel en Maas;* • *Iedere nieuwe woning is levensloopbestendig of anderszins toekomstbestendig;* • *Onze focus ligt op het continu ontwikkelen van woningbouwprojecten die passen bij de omvang en behoefte van iedere kern;* • *We bouwen ook gestapeld waar het passend is. Dit past bij het gemengde aanbod dat we nastreven en biedt de mogelijkheid om ook in te zetten op kwaliteit en een aantrekkelijke openbare ruimte met voldoende groen die ontmoeting, beweging en verbinding stimuleert;*	7.1 We werken in 2027 verder aan het realiseren van de woningbouwopgave om in totaal 2.000 woningen te realiseren van 2026 tot en met 2035. Dit doen we o.a. door de inzet van een versnellingsteam wonen. Concreet evalueren we onder andere onze interne processen over de ruimtelijke afweging van woningbouwverzoeken en vergunningverlening. Daarnaast focussen we in het kader van de gewenste versnelling meer op locaties die gemeentelijk eigendom zijn en zetten we in op actieve grondverwerving. 7.2 We geven in 2027 vorm en inhoud aan de wettelijke verplichting om een volkshuisvestings-programma vast te stellen. We houden hierbij de volgende prijssegmentering aan: minimaal 30% sociale huur, 70% betaalbaar en 30% vrije sector. We sturen erop dat minimaal 50% van de te bouwen woningen nultredenwoningen zijn. 7.3 We gaan in 2027 een doorstroomcoach inzetten die gesprekken met inwoners en experts kan voeren over doorstroming. Doel is voorlichting en advisering/ondersteuning op maat aan inwoners. De inzet van een doorstroomcoach evalueren we na 1 jaar. 7.4 We evalueren regelmatig de afspraken die met projectontwikkelaars zijn gemaakt over toewijzing van woningen voor specifieke doelgroepen. 7.5 We realiseren woningbouwprojecten zoals Giel Petershof fase II en Kuukven. Daarnaast zetten we voor de gemeentelijke woningbouwplannen zoals Meuleveld en Nelisveld concrete vervolgstappen in de voorbereidingsfase. Ook voeren we regie op vervolgstappen daar waar locaties ontwikkelpotentieel hebben in lijn met een Ruimtelijk Ontwikkelperspectief (ROP).

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
• *We faciliteren de zoektocht naar passende woonruimte voor de diverse doelgroepen en stimuleren woningbouw die bijdraagt aan het zorgen voor elkaar. De toekomst laat zien dat de behoefte naar kleinere woningen groeit. We faciliteren de omvorming van vrijkomende goede gebouwen tot kleinere woonruimtes/hofjes waarmee we het zorgen voor elkaar vorm geven;* • *Er dient voldoende aandacht te zijn voor betaalbare woningen. De verdeling sociale huur en betaalbare koopwoningen kan per kern gedifferentieerd worden, waarbij de grotere kernen in dat geval meer sociale huur opvangen. De landelijke richtlijnen worden op gemeenteniveau ingevuld*.	7.6 We nemen, waar mogelijk, huisvesting voor statushouders, Oekraïense ontheemden, arbeidsmigranten en andere specifieke doelgroepen mee bij ruimtelijke ontwikkelingen en vastgoedkansen. Passende huisvesting is voor deze doelgroepen een belangrijke voorwaarde om mee te kunnen doen in de samenleving. Wij hebben dan ook een wettelijke taakstelling of inspanningsverplichting bij de huisvesting. (zie verder programma 3.1 Gemeenschapsontwikkeling). 7.7 We stimuleren de realisatie van woonvormen die uitgaan van omzien naar elkaar zoals hofjes of Knarrenhof. We onderzoeken of het coöperatie-fonds (een lokaal stimuleringsfonds waarmee een coöperatieve bank een deel van de winst of het dividend teruggeeft aan de maatschappij) hierop toepasbaar is. 7.8 In het kader van netcongestie, dat ook effect heeft op de realisatie van woningen, zetten we in op netbewust bouwen, en innovatieve oplossingen daar waar netcapaciteit niet voorradig is en houden we ontwikkelingen nauwlettend in te gaten (zie ook uitvoeringsafspraak 5.2).

Wat doen we verder binnen dit programma?
• Advisering binnen ruimtelijke procedures. • Coördinatie, begeleiding en planning van project- en procesactiviteiten. • Actueel houden en monitoren van beleidsonderdelen huisvesting short-stay arbeidsmigranten. • We maken prestatieafspraken met de woningcorporaties over onder andere de realisatie van concrete projecten en de thema's betaalbaarheid en beschikbaarheid, leefbaarheid, wonen, zorg en bijzondere doelgroepen en duurzaamheid en stellen hierop concrete en haalbare doelen. • Afhandeling van ruimtelijke procedures en projecten en reguliere werkzaamheden in het kader van vergunningverlening en toezicht. • Bij ruimtelijke ontwikkelingen, zoals woning-bouwinitiatieven, uitbreiding bedrijventerreinen en herinvulling van VAB's, hanteren wij het vastgestelde programma ruimtelijke kwaliteit om te beoordelen of de ontwikkeling in voldoende mate bijdraagt aan de versterking van de ruimtelijke kwaliteit. • (Strategische) aankoop en verkoop van gronden. • Grondexploitatie.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
1.1	Vitale leefomgeving	**10.739.356**	**1.357.072**	10.412.159	2.120.189	10.428.514	2.133.436	10.138.810	2.153.481

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht.
Met betrekking tot programma 1.1 zijn de volgende specifieke investeringen en claims opgenomen:

Investering:

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie
19	Algemeen	Raamkrediet strategische investeringen	5	5.000.000	0

Claims:

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking
9	Transitie buitengebied	structureel	100.000	0
10	Versnelling woningbouw	2027 - 2029	1.100.000	1.100.000

Gerelateerde verbonden partijen:

Aan dit programma is de volgende verbonden partij gerelateerd:

- Omgevingsdienst Noord-en Midden-Limburg (ODNML)

In de paragraaf verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving

De kwaliteit van de openbare ruimte is belangrijk voor ons welbevinden, kortom belangrijk voor het goede leven in Peel en Maas. Elk dorp heeft zijn eigen karakter, en het buitengebied is divers met landschappelijke kwaliteiten. We sluiten aan op ontwikkelingen in kernen en op de behoefte van inwoners, bedrijven en organisaties. Zo kan een leef-, werk- en vrijetijdsomgeving ontstaan die van en voor iedereen is en waar iedereen actief gebruik van maakt en zich mentaal eigenaar van voelt.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027 ?
1. Een kwalitatief goede, duurzaam ingerichte en onderhouden openbare ruimte die rekening houdt met de karakteristieke eigenschappen van (de kernen in) Peel en Maas. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• Belangrijke uitgangspunten bij de inrichting van de openbare ruimte zijn klimaat en toekomstbestendig, betaalbaar, veilig, bereikbaar, toegankelijk, gezond en sociaal;* *• Het niveau van beheer en onderhoud past bij de wijze waarop de openbare ruimte gebruikt wordt. We hanteren de landelijke standaard beeldkwaliteitsniveaus (A is het hoogste niveau en D het laagste niveau):* *A - Centrumgebieden en toeristische gebieden* *B - Woongebieden* *B - Bedrijventerreinen en buitengebied onderdeel wegen* *C - Bedrijventerreinen en buitengebied overige onderdelen*	1.1 Opgaves in de openbare ruimte komen voort uit het nieuwe Water- en Rioleringsprogramma 2027-2030 (onder de omgevingsvisie) en uit de onderhoudsopgaves van wegen, groen en/of verkeersveiligheid. Elk project wordt integraal benaderd en project-specifiek voorbereid. We betrekken buurtbewoners en stakeholders bij de voorbereiding, met als doel om toekomstbestendige keuzes te maken. 1.2 Werk in voorbereiding/uitvoering 2027: meer dan 30 projecten in de Openbare Ruimte: dit varieert van kleine tot grote projecten. Voorbeelden van projecten die in uitvoering zijn: Wietelweg Panningen, Averbodestraat e.o. Helden, Korte Heide en Lange Heide Maasbree. En ook projecten voor het klimaat- en toekomstbestendig herinrichten van wijken zoals Merwijck Kessel, Fuusstraat-'t Sittert en Koninginnebuurt Baarlo. Aan de Vergelt in Baarlo realiseren we een bergbezinkleiding om bij een riooloverstort verontreiniging in oppervlaktewater te voorkomen. Daarnaast een aantal projecten waar de inrichting van de openbare ruimte een rol speelt in de voorbereiding, zoals bouw- en woonrijp maken Meuleveld, Sportieve omgeving Maasbree, Nelisveld Beringe en Buurtcollege Panningen. 1.3 We pakken in de buitengebieden wateroverlast aan die wordt veroorzaakt door hevige regenval. We geven de geïnventariseerde probleemlocaties prioriteit (waaronder bermen, sloten en duikers).
2. De openbare ruimte is van en voor iedereen, is veilig en toegankelijk en nodigt uit om te ontmoeten en te bewegen. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• Bij de (her)inrichting van de openbare ruimte kiezen we voor maatregelen die bijdragen aan een gezonde en veilige leefomgeving;* *• We richten de openbare ruimte in zodat deze uitnodigt tot bewegen, spelen, ontmoeten en ontspannen;* *• De openbare ruimte is schoon, veilig en voor iedereen toegankelijk;* *• De openbare ruimte heeft een verkeersveilige infrastructuur waar we duurzame mobiliteit (fietsen, lopen, OV, deelvervoer) stimuleren en faciliteren.*	2.1 We spelen in op de behoefte van de buurten/dorpen bij voorzieningen in de openbare ruimte. We omarmen en faciliteren waar mogelijk initiatieven waarbij we scherp zijn op rolzuiverheid. Voorbeelden van lopende initiatieven zijn de inclusieve speeltuin in Helden, het natuurpark in Egchel en de pumptrackbanen in Baarlo en Maasbree. 2.2 We voeren maatregelen uit van het Natuurbrandmanagementplan Heldense Bossen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027 ?
	2.3 We stimuleren scholen om schoolpleinen klimaatadaptief in te richten waarbij spelen, een gezonde leefomgeving en educatie voorop staan. 2.4 We onderzoeken verkeersveiligheid rondom alle scholen (uniforme schoolzones) en stellen hiervoor een uitvoeringsplan op. 2.5 We optimaliseren de hoogwaterevacuatie-route langs de Maas o.a. aan de Ondersteweg en Vergelt. Hierin nemen we mogelijkheden voor een optimale fietsverbinding mee en stemmen af met onderhoudsopgaves van andere overheden en nutsbedrijven. 2.6 We richten gebiedsontsluitingswegen en erftoegangswegen duurzaam veilig in. Dat doen we projectmatig en we onderzoeken expliciet of we de maximale snelheid terug kunnen brengen van 50 naar 30 of van 80 naar 60 km/u. 2.7 We voeren verkeersveiligheidsmaatregelen uit met subsidiegelden Strategisch Plan Verkeers-veiligheid (SPV). Voorbeelden die voor zowel 2.6 als 2.7 gelden zijn de Beeselseweg in Kessel van 50 naar 30 herinrichten, de Bong in Baarlo van 50 naar 30 herinrichten, Kesselseweg en Mariaplein in Helden van 50 naar 30 en deels van 80 naar 60 km/u herinrichten. 2.8 We hanteren het STOMP-principe bij (nieuwe) ontwikkelingen. STOMP = Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer, Mobility as a service, prive auto. Denk hierbij aan voorbeelden als ‘auto te gast’ en fietsparkeerplaatsen.
3. De openbare ruimte is klimaatbestendig. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• Door het nemen van maatregelen beperken we de gevolgen van wateroverlast en de nadelige gevolgen van extreme hitte, droogte en hevige regenval;* *• De openbare ruimte richten we duurzaam, groen en klimaat-adaptief in, daarbij zijn groen, water en biodiversiteit sturend;* *• We kiezen voor meer kwalitatief en kwantitatief groen, zodat een bijdrage wordt geleverd aan behoud en versterking van biodiversiteit en het voorkomen van hittestress;* *• We gaan uit van natuurinclusief bij (her)ontwikkelingslocaties, herinrichtingen, natuurlijk bermbeheer, gemeentelijke eigendommen, etc.;* *• We doen actief een beroep op de samenleving. Klimaat-verandering is een probleem dat iedereen raakt. De overheid kan dit niet alleen oplossen. Daarom gaan we nog meer samenwerken. Belanghebbenden (inwoners, bedrijven woningcorporaties, enz.) worden uitgenodigd om hun verantwoordelijkheid te nemen bij het uitvoeren van maatregelen bij elke ontwikkeling, hoe klein ook.*	3.1 We passen de Klimaatmeetlat (leidraad) toe voor onze eigen projecten en ontwikkelaars om daarmee de klimaatbestendige openbare ruimte zoveel mogelijk te waarborgen. 3.2 We stimuleren en faciliteren inwoners om tuinen te vergroenen. 3.3 We voeren in 2027 een pilot uit bij reconstructie-werkzaamheden in Panningen met Stichting Steenbreek en IVN. De pilot houdt in dat we de inwoners actief helpen om te ‘ontstenen’ en te vergroenen. 3.4 We geven, met input van dorpen en inwoners, verder uitvoering aan het 7.319-Bomenplan. 3.5 Wij faciliteren erfbeplantingsprojecten en land-schapspoorten

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
• We investeren in landschap- en natuurontwikkeling; *• Waardevolle landschapselementen houden we in stand en versterken we;* *• We creëren een samenhangend netwerk van groenblauwe structuren (aders) tussen bijzondere natuurwaarden en de bebouwde omgeving.*	3.6 We hebben de groene en blauwe structuren in kaart en onderzoeken waar er kansen liggen om deze verbindingen te maken en deze structureel te versterken. 3.7 We werken verder aan het uitbreiden van ecologisch (berm)beheer in het buitengebied. Ook binnen de kernen werken we aan projecten waarin we natuurvriendelijk (her)inrichten zoals de wadi's aan de Willem van Hornestraat in Panningen.
4. Afval is grondstof ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We bieden service met afvalinzameling, de inzameling is doelmatig en doeltreffend;* *• We voldoen tenminste aan de landelijke VANG (Van Afval Naar Grondstof)-ambitie;* *• In ons doen en laten zetten we in op hergebruik en circulariteit van grondstoffen. We pionieren en benutten innovatieve kansen als aanbieder en inzamelaar van materiaalstromen;* *• Bij het opstellen en aanbesteden van projecten/plannen maken we duurzame keuzes.*	4.1 De afvalstoffenheffing is 100% kostendekkend. 4.2 Bij de uitvoering van de afvaltaken hanteren we waar mogelijk de 10-R ladder. De 10-R ladder helpt bij het minimaliseren van afval en dat materialen zoveel mogelijk worden hergebruikt of gerecycled. Beginnend met 'Refuse' (voorkomen/weigeren) en eindigend met 'Recover' (energie terugwinnen). We leggen nog meer nadruk op voorlichting en educatie en doen mee met initiatieven zoals de Plasklas om de luierafvalberg te beperken. 4.3 We optimaliseren de dienstverlening op het milieupark met onder andere een nieuw toegangssysteem met een toegangspas met als doel om bedrijfsafval en afvaltoerisme tegen te gaan. We monitoren het gedrag van bezoekers om een fase later het principe 'de vervuiler betaalt' toe te kunnen laten passen. 4.4 We versterken verbindingen met partners zoals HAL9/ruilwinkel, MensOntwikkelbedrijf, Watt Werkt, Kringloopwinkel, Repairafé, Peel en Maas Schoon en Afvalsamenwerking Limburg. 4.5 We werken aan een meetlat voor duurzame keuzemomenten in aanbestedingen.

Wat doen we verder binnen dit programma?
• Opgaves in de openbare ruimte komen voort uit het nieuwe Water en Rioleringsplan (2027-2030). Zoals de uitbreiding van het grondwatermeetnet en het actualiseren van de klimaatstresstest light uit 2019. • Advisering over de openbare ruimte in brede zin bij alle projecten en omgevingsvergunningen over alle disciplines zoals water/riolering, groen, verkeer/wegen. • Beheer en toezicht van de openbare ruimte volgens de vastgestelde beeldniveaus. • Advisering over en uitvoering van ongediertebestrijding (plagen) en bestrijding van bijvoorbeeld ongewenste exoten en eikenprocessierups. • Nemen (tijdelijke) verkeersmaatregelen en verrichten tellingen en metingen. • We werken samen met partners aan bewustwording over afval, verkeersveiligheid, klimaat, biodiversiteit etc. Ook overleggen we met scholen en (verkeers-)ouders. • Begeleiden en inzet van mensen met een achterstand op de arbeidsmarkt en integratieprojecten; • Gladheidsbestrijding. • Materialen uitleen bij evenementen. • Advisering van verenigingen bij het beheer en onderhoud van (sport-)accommodaties. • 24/7 calamiteitendienst bij storingen, incidenten en calamiteiten in de openbare ruimte. • Met de applicatie BuitenBeter reageren we op meldingen.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
1.2	Beheer fysieke leefomgeving	**21.044.862**	**12.181.581**	22.848.707	12.913.455	24.121.688	13.666.458	24.457.101	14.442.140

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Met betrekking tot programma 1.2 gaat het om de volgende investeringen:

Investeringen:

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie
1	Baarlo	Berg bezinkleiding Vergelt Baarlo (KRW, riolering)	60	1.700.000	0
2a	Baarlo	Baarlo Koninginnebuurt afkoppelen en duurzaam veilig inrichten (wegen)	40	2.100.000	73.500
2b	Baarlo	Baarlo Koninginnebuurt afkoppelen en duurzaamveilig inrichten (KRW, riolering)	60	3.150.000	0
3	Kessel	Extra Vervangen vrijverval rioleringen Merwijck	60	750.000	0
4	Algemeen	Reconstructie wegvakken, incl kleine verkeersremmende maatregelen	40	500.000	17.500
5	Algemeen	Renovatie wegkanten (graskanttegels)	40	500.000	17.500
6	Algemeen	Vervangen speeltoestellen 2027	20	150.000	9.000
7	Algemeen	Aansluiten openbare verlichting Giel Peetershof fase I op openbaar lichtnet.	40	150.000	5.250
8	Algemeen	Renovatie vervanging vrijvervalriolering 2027	60	650.000	0
9	Algemeen	Renovatie hoofdgemalen 2027	15	300.000	0
10	Algemeen	Renovatie drukriolering 2027	15	240.000	0
11	Algemeen	Optimalisatie mechanische leidingen 2027	60	98.000	0

Gerelateerde verbonden partijen:

Aan dit programma zijn de volgende verbonden partijen gerelateerd:

- Nazorg (bodemzorg) Limburg BV
- Maasveren Limburg - Noord
- Belastingsamenwerking gemeenten en waterschappen (BsGW)

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Thema 2: Sociaal Domein

Inleiding

Hieronder staat de gedeelde ambitie voor het thema Sociaal Domein. Een ambitie van inwoners, ondernemers en organisaties die met ons willen werken aan een Peel en Maas waarin het goed leven is. Als gemeente onderschrijven wij deze ambitie van harte. Tussen aanhalingstekens zijn quotes opgenomen van deelnemers aan de ambitiegesprekken.

Gedeelde ambitie Sociaal Domein

De gemeenschap is krachtig, kijkt naar elkaar om en zet initiatieven op waar inwoners van jong tot oud die hulp nodig hebben terecht kunnen. Mensen vragen om hulp bij naasten of bij eenvoudig te vinden basisvoorzieningen die ondersteunend zijn aan en aanvullend zijn op de initiatieven onder regie van de gemeenschap. De meeste mensen ervaren een goede gezondheid, hebben regie over hun leven en lossen – jong en oud – zelf of met steun van de omgeving hun eigen problemen op. Samenredzaamheid van inwoners is een kostbaar goed en dat koesteren we.
Inwoners zijn onderdeel van een gemeenschap die steun en veiligheid biedt bij de uitdagingen van het leven. Uitdagingen zoals het toenemende aantal inwoners met mentale problemen, de steeds complexere zorgvragen van langer thuiswonende ouderen met dementie en het groeiend aantal inwoners met financiële problemen. Mede gezien deze en andere uitdagingen verdient zorg meer waardering.
“Ik kijk elke dag of de rolluiken bij mijn oudere overbuurman wel open zijn”

Een hoopvol toekomstperspectief voor onze kinderen

Het opvoeden en opgroeien van kinderen en jongeren is een collectieve én een individuele verantwoordelijkheid. Samen nemen we verantwoordelijkheid voor het opvoeden en opgroeien van onze kinderen, zodat steun vanuit de directe omgeving van gezinnen weer vanzelfsprekend is. Hobbels in het leven van kinderen, jongeren en ouders worden door hulpverleners niet gemedicaliseerd en geïndividualiseerd, maar benaderd vanuit de gezinssituatie, de maatschappelijke context en mogelijkheden. Professionele zorg is aanvullend op het waardevolle dat gemeenschappen zelf doen in het opvoeden en opgroeien van hun jeugd.
“Betrek jeugd op hun kwaliteiten en interesse. Start klein, laat een vonk ontstaan en geef het de ruimte”

Iedereen doet mee

We gaan voor een armoedevrij Peel en Maas, waar inwoners betrokken zijn bij elkaar en zich geen zorgen maken over hun bestaanszekerheid. Inwoners hebben voldoende ruimte om hun talenten te ontwikkelen. Onderwijs, ondernemers, maatschappelijke organisaties en overheid werken, ieder vanuit hun eigen rol, samen om iedereen naar vermogen en zo dichtbij mogelijk mee te laten doen.
Ze bouwen hierin voort op de traditie die is ontstaan vanuit ‘Wij Maken Werk van Werk’. Dit in de wetenschap dat de arbeidsmarkt, waar een groeiend aantal migranten deel van uitmaakt, van groot belang is voor de leefbaarheid en een regionale vitale economie.
“Mensen met bestaansonzekerheid hebben de behoefte om van betekenis te zijn”

Vitaal ouder worden

Oudere inwoners nemen verantwoordelijkheid om vitaal ouder te worden en zo lang mogelijk prettig en veilig thuis te wonen. Daar waar helpend maken ze gebruik van kansen die nieuwe (technische) ontwikkelingen bieden. In vitale gemeenschappen zorgen generaties voor elkaar en is iets voor je buren over hebben gewoon. Een mantelzorger wordt zowel door de gemeenschap als ook door de werkgever gezien en gesteund. Hiermee hebben ouderen een beter perspectief om langer zelfstandig thuis en, als het even kan, in het eigen dorp te blijven wonen.
“Een oudere is op zijn toekomst voorbereid”

Ontmoeten

In vitale gemeenschappen kennen mensen elkaar. Dat is een voorwaarde om signalen van eenzaamheid of verwaarlozing vroegtijdig en op een natuurlijke manier te herkennen. Er is aandacht voor de mensen die zich niet laten horen omdat ze dat niet kunnen. Daardoor worden ook zij gehoord. Nieuwkomers worden opgenomen in de gemeenschap. Er zijn plekken om elkaar te ontmoeten, zowel in de openbare ruimte als in gemeenschapsvoorzieningen. Jeugdigen hebben de ruimte om hier samen te komen en hun plek in de samenleving te vinden.

“Sociale controle, in de betekenis van omzien naar elkaar, zien we als positief begrip”

Anders samenwerken

Professionele zorg is aanvullend op gemeenschapszorg. Laagdrempelige, slim georganiseerde en kwalitatief goede zorg met oog voor de mens. Gericht op samenwerking in plaats van concurrentie. Professionals van zorgaanbieders, de gemeente, maatschappelijke partners en inwoners(collectieven) uit de gemeenschappen trekken samen op. Ze zijn zich ervan bewust dat ze alleen samen, en ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid, de juiste hulp en ondersteuning kunnen bieden dichtbij huis. Daarom werken partijen steeds meer gebiedsgericht met een kleinschalige uitvoering in ‘netwerken van mensen’ in plaats van ‘netwerken van organisaties’ en staat het vakmensschap van de professional voorop. In zoverre het marktconforme aanbesteden van dienstverlening hierbij belemmerend werkt, wordt dit vervangen door inkoop op basis van partnerschap.

“We hebben mensen nodig die helpen schotten weg te halen”

Programma: 2.1 Werk en inkomen

Wij willen een gemeente zijn waarin iedere inwoner de mogelijkheid heeft zich te ontwikkelen en een waardevolle bijdrage kan leveren aan de maatschappij. De meeste mensen lukt dat op eigen kracht. Als gemeente hebben we een bijzondere verantwoordelijkheid voor inwoners die ondersteuning nodig hebben om in de arbeidsmarkt of maatschappij te kunnen participeren. We dragen bij om de bestaanszekerheid van deze inwoners op het gebied van werk en inkomen te vergroten en schulden en armoede te voorkomen. Dit doen we vanuit het perspectief van uitkeringsonafhankelijkheid, bij voorkeur via betaald werk. Met de investering in menselijk kapitaal dragen we bij aan de vermindering van de krapte op de arbeidsmarkt, die door de vergrijzing en grotere zorgbehoefte ontstaat. In deze opgave staan we als gemeente gelukkig niet alleen. Lokale ondernemers nemen een grote verantwoordelijkheid in het creëren van kansen voor de inwoners. We maken gebruik van de mogelijkheden bij lokale en regionale maatschappelijke (zorg)organisaties. Samen zetten we ons in voor een inclusieve arbeidsmarkt.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Iedereen werkt of neemt op andere wijze deel aan de gemeenschap. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Er worden actieve maatregelen genomen om inwoners van Peel en Maas te ondersteunen bij het vinden van betaald werk;* • *De ondersteuningsinzet gericht op activering of re-integratie doen we in samenwerking met onze partners vanuit een gezamenlijk ervaren verantwoordelijkheid;* • *Er zijn voldoende beschutte werkplekken en dag-bestedingsplekken beschikbaar.*	1.1 We investeren in een toekomstbestendige arbeidsmarkt door: - Inwoners te ondersteunen in hun ontwikkeling naar duurzaam en passend werk (zie ook uitvoeringsafspraak 1.2). - Het werkgeversplatform: “Wij maken Werk van Werk” verder uit te bouwen. - Het nieuwe ontwikkelbedrijf (Watt Werkt) te ondersteunen door te onderzoeken welke ondernemers willen participeren in het ontwikkel-bedrijf met als doel het vergroten van hun eigenaarschap. - In te spelen op de mogelijkheden voor laagdrempelige kansrijke beroepen in Noord-Limburg. We werken hierbij samen met programma 4.1 Economie, programmadoel 2. 1.2 We ondersteunen het nieuwe ontwikkelbedrijf bij de verdere ontwikkeling van de organisatie. Centraal hierbij staat het uitbreiden, integreren en versterken van de dienstverlening door het samenbrengen van de huidige organisaties, locaties en activiteiten. Dit is gericht op een efficiëntere werkwijze en een breder ontwikkelaanbod voor alle inwoners met een ontwikkelvraag. We werken integraal samen met het ontwikkelbedrijf. De ontwikkeling van het ontwikkelbedrijf krijgt gefaseerd vorm en in 2027 ligt de nadruk op: - Het verder organiseren van een passende organisatiestructuur. - Het verbinden, versterken en uitbreiden van activiteiten en doelgroepen. - Contacten opbouwen met organisaties en verenigingen om nieuwe – onbetaalde - ontwikkel- en uitstroomplekken voor inwoners te organiseren.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	1.3 We nemen deel aan het regionale Leven Lang Ontwikkelen Collectief (LLOC) om laaggeletterde inwoners met Nederlands als eerste taal te bereiken zodat zij zich blijven ontwikkelen. We doen dit o.a. in samenwerking met het nieuwe ontwikkelbedrijf, ondernemers, het Werkcentrum en het lokale taalnetwerk. 2027 staat in het teken van de implementatie fase met als doel het LLOC onderdeel te maken van de reguliere dienstverlening. 1.4 We volgen de Europese, nationale en gemeentelijke (wettelijke) ontwikkelingen op gebied van Oekraïners, asielzoekers en statushouders in relatie tot participatie en vertalen dit naar de lokale situatie indien noodzakelijk. 1.5 We geven het Ontdeklab in Peel en Maas een nieuwe financiële impuls om het initiatief verder te ontwikkelen, te versterken en de potentie ervan beter te benutten. Hiermee maken we meer jeugd enthousiast voor de technische branche en spelen we in op toekomstige tekorten op de arbeidsmarkt.
2. Er is bestaanszekerheid voor iedereen. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We ondersteunen inwoners met (dreigende) financiële problemen om schulden te voorkomen en degene die door de opbouw van schulden niet in hun bestaanskosten kunnen voorzien;* • *De menselijke maat staat centraal, regels zijn ondersteunend;* • *We gaan uit van vertrouwen in de inwoner en werken in de geest van de wet;* • *We investeren in preventie, onder andere door vroegtijdige informatieverstrekking;* • *Huishoudens in armoede bieden we samenhangende ondersteuning op alle levensterreinen.*	2.1 We voeren de gewijzigde Wet Structuur Uitvoeringsorganisatie Werk en Inkomen (SUWI) uit. Deze wet maakt het mogelijk dat we proactief inkomensondersteunende regelingen kunnen aanbieden aan inwoners die nu nog niet in beeld zijn. 2.2 We richten digitale aanvraagmogelijkheden in en ontwikkelen deze verder op grond van de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer (Wmebv). Voorbeelden zijn aanvragen van bijstand en het melden van giften of vakantie. Deze ontwikkeling is domeinoverstijgend en geldt ook voor de Wmo en Jeugdwet. Inwoners kunnen blijven kiezen tussen digitale en fysieke dienstverlening, waarbij gedurende het gehele proces persoonlijk contact beschikbaar is. 2.3 Uit onderzoek onder mantelzorgers in Peel en Maas en op basis van de G-gesprekken komt naar voren dat de informatievoorziening in het sociaal domein versnipperd is. Daarnaast is er behoefte aan één overzichtelijk informatiepunt voor vragen over geld(zorgen) en ondersteuning bij (het vinden van) werk. We gaan via onze website hierin voorzien. Daarbij kijken we ook naar de mogelijkheden voor netwerkpartners en kernen om hierop aan te sluiten.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	2.4 We onderzoeken de mogelijkheden om jongeren beter te bereiken ter voorkoming van schulden. Daarnaast bereiden we een integrale evaluatie van het bereik van minima voor. We streven ernaar de resultaten van de evaluatie in het voorjaar van 2028 te presenteren. 2.5 We actualiseren het uitvoeringsbeleid Werk en Inkomen, waarbij de schuldhulpverlening wordt aangepast aan de 20 basiselementen van het landelijke actieplan Basisdienstverlening. Hiermee brengen we de lokale schuldhulp-verlening verder in lijn met het landelijk vastgestelde basisniveau. 2.6 We voeren diverse aanpassingen door in onze uitvoering vanwege de invoering van de Participatiewet in Balans. In 2027 geven we hier invulling aan door onder meer de implementatie van het bufferbudget, het herzien van werkprocessen en beleidsregels en het verder vormgeven van de uitgangspunten van vertrouwen, maatwerk en vereenvoudiging binnen de dienstverlening aan inwoners. 2.7 We denken mee met de Kledingbank over de mogelijkheden voor inzameling van kleding. Daarnaast inventariseren we hoe de samenwerking op bredere onderdelen kan worden vormgegeven en versterkt.

Wat doen we verder binnen dit programma?
Werk • We voeren de wettelijke taken uit volgens de Participatiewet, IOAZ, IOAW en BBZ, inclusief voor statushouders onder regie van Peel en Maas die verblijven in de Doorstroomvoorziening in Horst aan de Maas. • Via Ontmoeten, Oriënteren, Ontwikkelen en Ondernemen begeleiden we deelnemers naar (on)betaalde arbeid binnen hun mogelijkheden. Voorbeelden zijn de leerontwikkelroutes, het nieuwe ontwikkelbedrijf, en trajecten bij ondernemers én in de gemeenschap. • We ontwikkelen de leerontwikkelroutes verder door en zetten in op nieuwe routes, zoals een Was- en strijkservice. • We verstrekken voorzieningen, (financiële) middelen en begeleiding aan inwoners en werkgevers ten behoeve van de re-integratie van uitkeringsgerechtigden en jongeren. • We voldoen aan de taakstelling Beschut Werk. • We organiseren jaarlijks een lokaal arbeidsmarktoverleg met de driehoek: Overheid, Ondernemers en Onderwijs. • We ondersteunen jongeren die uitvallen of dreigen uit te vallen uit het onderwijs handelend vanuit de wet ‘Van school naar duurzaam werk’. • We organiseren jaarlijks een banenmarkt of een Meet to Match event en informeren het ondernemersnetwerk maximaal 4 keer per jaar via een nieuwsbrief. • We faciliteren ondernemers in de begeleiding van onze cliënten door het opleiden van “Natuurlijke begeleiders (HARRIES)”, inzetten van jobcoaches en trainingsteams. **Basisvaardigheden** • We ondersteunen en maken meerjarig onderdeel uit van het Taalpunt Peel en Maas. We financieren dit netwerk om de basisvaardigheden van de inwoners te versterken.

Regio:

- We werken regionaal samen via diverse werkgroepen zoals de regionale beleidsgroep Participatiewet en Arbeidsmarkt, de werkgroep Wet Educatie en Beroepsonderwijs (WEB), en de werkgroep Basisvaardigheden.
- We werken samen aan de hand van het regionale plan basisvaardigheden.
- We spelen een actieve rol in de hervorming van de regionale arbeidsmarktstructuur.
- We participeren in het doorstroompunt om voortijdig schoolverlaters (VSV), leerlingen vanuit het VSO en Pro en NEET jongeren die voorheen niet in beeld waren, tijdig van de juiste ondersteuning te voorzien.
- We analyseren arbeidsmarktgegevens en stellen op basis daarvan prognoses op m.b.t. werkgelegenheid.

Inkomen

- We verstrekken bijstandsuitkeringen, bijzondere bijstand, IOAW/IOAZ, ondersteuning voor zelfstandigen.
- We voeren controles uit, zoals staat beschreven in de kwaliteitsborging Sociaal domein.
- We voeren debiteurenbeheer uit voor verstrekte leningen, borgsommen of kredieten uit bijzondere bijstand, Bbz.
- We ondersteunen de gedupeerden van de Kinderopvang Toeslagenaffaire.
- We voeren ondersteuningsmaatregelen uit in het kader van de opvang van Oekraïense vluchtelingen en indien nodig verstrekken we leefgeld.
- We ondersteunen en subsidiëren initiatieven rondom collectieve minimaregelingen zoals stichting Leergeld, Volwassenen- en Jeugdfonds, Kleding- en Voedselbank.
- We organiseren jaarlijks kledingdagen in samenwerking met de Kledingbank Limburg.
- We geven uitvoering aan de regeling alleenverdienersproblematiek.
- We verstrekken de meedoenpas (van Arriva) aan statushouders zodat ze kunnen participeren tijdens hun inburgeringstraject.

Schuldhulpverlening

- We blijven samen met onze partners inzetten op vroegsignalering van schulden, mede in het licht van actuele ontwikkelingen.
- We voeren de Wet gemeentelijke schuldhulpverlening (Wgs) uit in samenwerking met netwerkpartners zoals Vorkmeer (Wegwijzer) en woningcorporaties (preventief én curatief).
- We verstrekken saneringskredieten en ondersteunen inwoners met geldzorgen via budgetbeheer.
- We vragen bij maatschappelijke begeleiding van statushouders aandacht voor het leren budgetteren ter voorkoming van schulden.

Naleving en controle

- We voeren het beleids- en uitvoeringsplan toezien, toezicht en handhaving Participatiewet, IOAW, IOAZ en Bbz uit.
- We geven voorlichting via onze eigen kanalen over voorwaarden, verplichtingen en maatregelen in samenwerking met onze partners.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
2.1	Werk en inkomen	**20.529.851**	**10.230.000**	20.133.090	11.230.000	21.191.385	10.230.000	21.378.192	10.230.000

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht.
Met betrekking tot programma 2.1 zijn geen specifieke claims opgenomen:

Gerelateerde verbonden partijen

Aan dit programma zijn de volgende verbonden partijen gerelateerd:

- Werkvoorzieningschap Noord Limburg West (NLW)
- Modulair Gemeenschappelijke regeling Sociaal Domein Limburg Noord (MGR SDLN)

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Programma 2.2 Zorg en Ondersteuning

Iedereen kan zo lang mogelijk thuis blijven wonen en deelnemen aan het dagelijkse leven. Een goede gezondheid is daarbij belangrijk. Inwoners zijn in eerste instantie zelf aan zet om gezond en actief te leven en daarmee hun gezondheid en mentale weerbaarheid te bevorderen. Zo koersen we naar een gezonde generatie. Bij eventuele beperkingen gaat het er om hoe eenieder hiermee omgaat en vooral de mogelijkheden centraal zet. We omarmen daarom de beweging positieve gezondheid die uitgaat van mogelijkheden in plaats van beperkingen. Zingeving en sociale contacten spelen daarbij ook een grote rol. Ouderen anticiperen zoveel mogelijk zelf op het ouder worden.

Inwoners staan niet op zichzelf, ze maken onderdeel uit van een gemeenschap. Het samenleven van inwoners kenmerkt zich door het mee laten doen van iedereen en het omkijken naar elkaar, met specifieke aandacht voor mensen in een kwetsbare positie. Inwoners kunnen zo de kwaliteit van het eigen leven en elkaars leven bevorderen. Deze manier van leven in de gemeenschap helpt om zo lang mogelijk de regie over het eigen leven te voeren en om mee te doen. Gemeenschappen zijn daarbij actief om zelf voorzieningen op het gebied van welzijn, zorg en wonen op te zetten voor kwetsbare inwoners. Wij zijn daarin signalerend en faciliterend.

Waar nodig zetten wij ondersteuning of opvang in waarbij de inwoner en zijn hulpvraag centraal staan. We werken daarbij aan een integrale toegang en bieden de best passende ondersteuning of opvang voor onze inwoners. Professionals krijgen de ruimte om hiervoor het goede te doen. Ook is daarbij oog voor mantelzorgers. Daarnaast stimuleren we een betere samenwerking tussen professionals en vrijwilligers binnen en tussen verschillende domeinen.

Onze maatschappelijke partners maken zich met ons sterk voor de opgaves waarvoor we staan. Ontwikkelingen als vergrijzing en arbeidsmarkttekorten maken dat we moeten vernieuwen en samenwerken. We gaan uit van netwerksamenwerking en stimuleren andere werkwijzen die zich baseren op het mee blijven doen en zelfstandig functioneren.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Inwoners voeren zoveel mogelijk zelf de regie op hun leven en zijn zo zelfredzaam mogelijk. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We stimuleren een gezonde leefomgeving met een groene openbare ruimte die ontmoeting en beweging stimuleert;* *• We richten ons op (zo lang mogelijk) zelfstandig wonen. We dragen daar aan bij door tijdig bewustwording te stimuleren en doorstroming van (zorg)woningen te bevorderen.*	1.1 We zetten op het gebied van mentale gezondheid duurzaam in op de netwerksamenwerking binnen het voorliggend veld. We versterken deze samenwerking en dragen bij aan het normaliseren van mentale gezondheid. Samen met netwerkpartners organiseren we activiteiten gericht op ontmoeting, bewustwording en het versterken van mentale veerkracht. 1.2 We zetten actief in op bewustwording rondom ouder worden zodat mensen zelf kunnen anticiperen op het ontstaan van beperkingen en gaan nadenken en eventueel handelen om passend te wonen. We nemen daartoe deel aan het Huis van Morgen en faciliteren o.a. informatiebijeenkomsten van seniorenverenigingen. We werken daarbij ook samen met o.a. de woningcorporaties om tot een samenhangend pakket instrumenten te komen om doorstroming te bevorderen. 1.3 We faciliteren pilots van netwerkpartners die inzetten op (het herpakken van) de eigen regie van inwoners. Binnen deze pilots worden inwoners kortdurend ondersteund bij bijvoorbeeld het benutten van kansen binnen hun eigen netwerk, de manier waarop ze (weer zelf) het huishouden verzorgen en de afstemming met andere professionals om te komen tot geen of minder zorg en ondersteuning.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	1.4 Met ruim 25 partijen hebben we in 2026 de intentieverklaring dementievriendelijk Peel en Maas getekend. We geven in 2027 vervolg aan de gemaakte afspraken en organiseren de jaarlijkse netwerkbijeenkomst dementie. 1.5 We herijken het uitvoeringsbeleid Positieve gezondheid en passen dit waar nodig aan op basis van actuele ontwikkelingen en inzichten.
2. Gemeenschappen geven onder eigen regie vorm aan het zorgen voor elkaar. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *•Gemeenschappen kiezen hun eigen vorm(en) en (her)nemen zoveel mogelijk eigenaarschap;* *•We faciliteren en stimuleren collectieve- en dorpsvoorzieningen;* *•Daarbij hebben we oog voor de draagkracht en draaglast van de gemeenschap;* *• Aan regionale/landelijke (preventie) projecten nemen we alleen deel als dit van meerwaarde is voor de inwoners van Peel en Maas en aansluit op lokale initiatieven die voor ons leidend zijn.* *• We stimuleren de ontwikkeling en inzet van vrijwilligersbeleid.*	2.1 In 2026 heeft ook Baarlo onder eigen regie hulp bij het huishouden georganiseerd. Zij hebben daarbij voor een nieuwe werkwijze van toewijzing gekozen, namelijk via het inloopspreekuur en de zorg-aanbieder i.p.v. via een dorpsondersteuner. We monitoren deze nieuwe werkwijze op de ontwikkeling van de omvang van ingezette hulp en op de opbrengst van integrale samenwerking. 2.2 We stellen begin 2027 met inbreng van gemeenschappen en netwerkpartners uitvoerings-beleid vast waarin wordt vastgelegd wat de uitgangspunten zijn op het eigenaarschap en de richting van collectieve voorzieningen zoals de dorpsontmoetingen en hulp bij het huishouden. 2.3 We sluiten aan bij gemeenschapsinitiatieven die zich richten op het zorgen voor elkaar, normaliseren en samenwerking van netwerkpartners uit verschillende domeinen en volgen deze intensief. Voorbeelden zijn het inloopspreekuur Baarlo en Zorgzaam Dorp Meijel. 2.4 We geven regionaal invulling aan de werkagenda van het Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). We volgen daarbij de inzet binnen het transformatieplan IZA Noord- en Midden-Limburg Oost, specifiek het onderdeel ‘gebiedsgericht werken’. Hierbinnen geven we verder vorm aan de inzet van dorpsondersteuners en dorpsverbinders in Peel en Maas. Lokaal zetten we onze eigen AZWA middelen in om (nieuwe) lokale initiatieven (verder) te ondersteunen.
3. Inwoners krijgen de ondersteuning en opvang die nodig is. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We doen een brede uitvraag, leveren maatwerk en hanteren een doelmatige insteek;* *• Bij het aangaan van contracten met zorgaanbieders gaan we uit van een duurzame samenwerking met oog voor lokale aanbieders die zorg dichtbij en op maat kunnen leveren;*	3.1 Netwerkpartners doen bij inwoners die de grip op hun leven verliezen steeds vaker een beroep op de gemeente. Deze inwoners vallen tussen wal en schip vanwege hun complexe problematiek, de systeemwereld en lange GGZ- wachtlijsten. We nemen initiatief om met netwerkpartners (o.a. woningcorporaties, zorgaanbieders, politie, huisartsen, zorgcoöperatie) afspraken te maken over de aanpak en rolverdeling in deze casussen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
• *Waar mogelijk stimuleren we de beweging van maatwerkvoorzieningen naar algemene en dorpsvoorzieningen;* • *Bij opvang en huisvesting van kwetsbare doelgroepen houden we oog voor de leefbaarheid in de omgeving en schakelen we met het veiligheidsdomein indien nodig;* • *We willen zowel kwantitatief als kwalitatief voldoende woonzorgplekken met 24-uurs toezicht. Dit geldt zowel voor ouderen als mensen met een beperking of ggz-problematiek;* • *Spreiding van woonzorgcentra voor ouderen over de zes grotere woonkernen;* •*We geven ruimte aan woonvormen die:* *a. het zorgen voor elkaar door de bewoners stimuleren en ondersteunen* *b. de uitstroom uit beschermd wonen bevorderen;* • *We stimuleren zelfredzaamheid en faciliteren ondersteuning die ertoe bijdragen dat mensen zoveel mogelijk hun eigen regie hebben.*	3.2 Op basis van de regionale visie Samen voor Veilig versterken we in 2027 de lokale aanpak van geweld in afhankelijkheidsrelaties. Samen met de regio-gemeenten en Veilig Thuis voeren we het integrale verbeterplan uit. Daarbij sluiten we aan bij de uitgangspunten van het Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming, waarin een sterke lokale infrastructuur, integraal samenwerken en tijdige ondersteuning centraal staan. We investeren verder in de deskundigheid en samenwerking van ons lokale team en onze ketenpartners, zodat signalen van onveiligheid vroegtijdig worden herkend en opgepakt. 3.3 Sinds de decentralisatie van Beschermd Wonen en Maatschappelijke opvang zijn we zelf betrokken bij complexere casussen en zien we door lange GGZ-wachtlijsten steeds meer cliënten met o.a. angststoornissen en verslavingen. We brengen in beeld hoe groot deze groep is en hoe we onze rol zien bij deze inwoners. 3.4 We stellen de regionale visie 'Meedoen en Wonen' 2027-2031 vast. Samen met de regiogemeenten werken we aan een evenwichtige regionale spreiding van woon- en ondersteuningsvoorzieningen voor kwetsbare inwoners, waaronder de verkenning van een locatie voor maatschappelijke opvang binnen onze gemeente (zogenaamde trajectwoning). Daarnaast volgen we de regionale pilots voor alternatieve woonzorgvormen voor kwetsbare jongvolwassenen. Op basis van de uitkomsten hiervan en de regionale en lokale behoefte onderzoeken we welke vervolgstappen nodig zijn en waar aanvullende woonzorgmogelijkheden gewenst en mogelijk zijn in de regio en in Peel en Maas. 3.5 We stellen begin 2027 de regionale woonzorgvisie vast. Hierin worden regionaal afspraken gemaakt over (de verdeling van) woonzorgvoorzieningen voor ouderen, gehandicapten en ggz (gedeeltelijk overlap met 3.4). Dit levert input op voor het onderdeel wonen en zorg in het lokale volkshuisvestings-programma dat in 2027 wordt vastgesteld (zie ook programma 1.1 Vitale leefomgeving, programmadoel Wonen). Er wordt daarmee niet nog een lokale woonzorgvisie opgesteld. 3.6 We geven invulling aan de herinvulling van het Klooster in Koningslust. Op basis van het vast-gestelde scenario geven we in 2027 de verbouwing en het beheer vorm.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	3.7 We geven mede uitvoering aan de volks-huisvestingsverordening die per 1 juli 2026 in werking is getreden. We monitoren regionaal en lokaal de toegekende urgenties en brengen dit ter kennis aan de raad. 3.8 We doen mee met de regionale aanbesteding van Omnibuzz waarvoor de gunning eind 2027 plaatsvindt en waarin de overgang van zones naar kilometers wordt meegenomen. 3.9 We participeren in de regionale aanbesteding van hulpmiddelen die eind 2027 wordt gegund. 3.10 We bereiden ons voor op de invoering van de inkomens- en vermogensafhankelijke eigen bijdrage in de Wmo per 2028. Ook maken we de doorkijk naar 2029 waarbij de huishoudelijke hulp mogelijk uit de Wmo wordt gehaald, met een vangnet.

Wat doen we verder binnen dit programma?
Eigen regie inwoners • Gezondheidszorg (GGD) via GR Veiligheidsregio Limburg-Noord. • Deelname aan regionale project Stevig Staan gericht op valpreventie bij ouderen waarbij we de uitvoering in samenspraak met de gemeenschap doen. • Inzetten van ervaringsdeskundigen, o.a. voor projecten, bij dialoogsessies over mentale gezondheid, en bij gesprekken met hulpvragers. **Gemeenschappen geven onder eigen regie vorm aan het zorgen voor elkaar** • Facilitering en subsidiëring van algemene voorzieningen zoals hulp bij huishouden (Zorgcoöperatie) dorpsinfoloketten, dorpsontmoetingen (inclusief Thoeshoes), dorpsvervoer, de Bonte Specht, inloop GGZ, Huis van Morgen, de Thoesvrijwilliger en Plattelandshoes. • In gesprek met Zorgcoöperatie Peel en Maas over doorontwikkeling van hulp bij huishouden. • Ondersteunen van (inwoner)initiatieven op gebied van wonen, zorg en welzijn. • In gesprek met gemeenschappen over thema's als mantelzorg, dementie en eenzaamheid. **Inwoners krijgen de ondersteuning en opvang die nodig is** • Uitvoeren van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning door het voeren van gesprekken, afhandelen van meldingen en aanvragen, geven van informatie en advies etc.. • Brede ondersteuning aan jongvolwassenen via het integraal team jongvolwassenen. • Afgeven urgentieverklaringen bij medische indicaties en beoordelen woongeschiktheid bij casussen Woonkans. • In gesprek met zorgverzekeraar en zorgkantoor VGZ over doorstroming in de zorgketen, knelpunten in wetgeving en (nieuwe) WLZ-woonzorgvoorzieningen. • Regionaal inkopen van maatwerkvoorzieningen Wmo: hulp bij huishouden, complexe, kort- en langdurende ondersteuning, ouderenondersteuning, Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. Dit loopt via de MGR Limburg Noord. Hiervoor nemen we deel aan contractgesprekken met zorgaanbieders ter monitoring van geleverde ondersteuning en ontwikkeldoelen. • Regionale contractering van hulpmiddelen; monitoren uitvoering en contractgesprekken. • Regionale contractering van trapliften; monitoren uitvoering en contractgesprekken. • Regionaal inkopen van collectief vervoer via GR Omnibuzz. • Samen met het veiligheidsdomein ambtelijke ondersteuning bieden aan de regiegroep Zorg en Veiligheid. Dit doen we lokaal en regionaal. (aangepast, voorheen o.a. grip op onbegrip) • Advisering over beleid van en aanvragen voor (pré-)mantelzorgwoningen.

- In afstemming met het veiligheidsdomein het aansturen van het lokale zorgnetwerk voor complexe (GGZ-)problematiek.
- Aanpak van huiselijk geweld in afstemming met het veiligheidsdomein, waaronder ouderenmishandeling.
- Samen met preventiemedewerkers van Vincent van Gogh bevorderen we de deskundigheid van medewerkers in het voorliggend veld en bieden we preventie-activiteiten voor (jong)volwassenen.

Algemeen
- Bijdragen aan regionale programma Vitaal en Gezond (onderdeel van Gezondste Regio).
- Handhaving op rechtmatig en doelmatig gebruik van zorg en ondersteuning en toezicht houden op kwaliteit en rechtmatigheid via regionale toezichthouders.
- Periodiek overleg met belangengroepen en Adviesraad Sociaal Domein.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
2.2	Zorg en ondersteuning	**20.036.658**	**3.505.007**	19.619.866	3.684.764	16.438.048	3.855.717	16.773.234	3.908.793

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht.
Met betrekking tot programma 2.2 gaat het om de volgende investering en claims:

Investering:

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie
18	Algemeen	Vervoersvoorzieningen Wmo	5	500.000	0

Claims:

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking
1	Cliëntsysteem sociaal domein	structureel	371.000	331.000
2	Team Arbeidsmigranten in kwetsbare positie	structureel	55.000	0

Gerelateerde verbonden partijen

Aan dit programma zijn de volgende verbonden partijen gerelateerd:
- Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Limburg Noord (MGR SDLN)
- Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz
- Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN)

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Programma: 2.3 Jeugd en onderwijs

Alle kinderen en jongeren groeien kansrijk, veilig en gezond op. We werken samen aan een hoopvol toekomstperspectief voor en met kinderen en jongeren, zodat zij in staat zijn een betekenisvol leven te leiden als lid van de gemeenschap en kansen te benutten. We bevorderen actief een omgeving waarin wordt samengewerkt aan een positief opvoedklimaat en aan een verbetering van de leefwereld. Ontmoetingen tussen ouders en jeugdigen en andere sociale relaties dragen bij aan een versterking van het opvoedkundige klimaat in gezinnen, dorpen, buurten, scholen en kinderopvang.
Opvoeden en opgroeien is primair een verantwoordelijkheid van ouders. Zij worden hierin gesteund door een betrokken vitale gemeenschap van informele en formele opvoeders. We geven daarom ruimte aan initiatieven en innovatie op dit gebied.
We gaan uit van het versterken van het dagelijks leven van gezinnen. Kleine tegenslagen en strubbelingen horen hierbij. Veel vraagstukken bij gezinnen gaan over deze 'normale' opvoed- en opgroeiproblemen. Juist door gezinnen te ondersteunen bij het omgaan met deze vragen, voorkomen we onnodig problematiseren en medicaliseren.
Kinderen en gezinnen kunnen met opvoed- en opgroeivragen terecht bij de gezinscoach. Zij bieden zelf hulp en werken samen met het informele netwerk van een gezin en met andere (specialistische) hulp- en zorgverleners. Indien nodig wordt tijdige, passende en kwalitatief goede (specialistische) ondersteuning op maat geboden. Wij bevorderen de veiligheid van de jeugdige in de opvoedsituatie waarin deze opgroeit.
We werken integraal en domein-overstijgend samen met partners op lokaal en regionaal niveau. Binnen het sociaal domein is de overgang van 18- naar 18+ geborgd in het integraal team jongvolwassenen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Kinderen en jongeren groeien veilig en gezond op. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• De focus ligt op eigen kracht en de inzet van een sociaal netwerk;* *• We zetten in op preventief werken en vroegsignalering op meerdere thema's, waaronder obesitas, verslavingsproblematiek en mentale klachten. We investeren ook in oplossingen op deze thema's;* *• We willen een omslag van problematiseren naar normaliseren;* *• We gaan uit van de brede benadering van Positieve Gezondheid, waarbij een betekenisvol leven met nadruk op veerkracht en eigen regie centraal staan;* *• We agenderen actief gezondheidsrisico's, waaronder alcohol en drugs, bij jongeren en ouders en kiezen voor een proactieve aanpak van de problematiek waarbij we netwerkpartners bij elkaar brengen en samenwerken bevorderen;* *• De basisvoorzieningen zijn aanvullend aan elkaar, stemmen hun aanbod op elkaar af, ontwikkelen dit met elkaar door en zorgen gezamenlijk voor een samenhangend aanbod;* *• Aan regionale/landelijke (preventie) projecten nemen we alleen deel als dit van meerwaarde is voor de inwoners van Peel en Maas en past bij de beweging naar vitale gemeenschappen.*	1.1 Vanuit het uitvoeringsbeleid opvoeden en opgroeien nemen we een rol op de volgende acties: - We evalueren het Actieplan Een sterke basis en stellen samen met partners een jaarplanning op van activiteiten die we gezamenlijk gaan uitvoeren. - We onderzoeken de behoefte aan groepsgerichte voorzieningen en collectief aanbod bij pedagogische basisvoorzieningen. 1.2 Samen met partners vergroten we het aanbod aan voorlichting en workshops over opvoeden en opgroeien en maken deze toegankelijk. 1.3 In het kader van de landelijke hervormingsagenda versterken we onze lokale toegang (Stevige lokale teams) door te investeren in de ontwikkeling van de gezinscoaches en de samenwerking met de partners.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
2. Gemeenschappen geven onder eigen regie vorm aan het opvoeden en opgroeien van hun jeugd. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• De pedagogische basisvoorzieningen dragen bij aan de vitaliteit van de gemeenschap vanuit de visie dat een sterke pedagogische gemeenschap van belang is voor het opvoeden en opgroeien van jeugdigen;* *• We gaan uit van inclusiviteit zodat elk kind zichzelf kan zijn, ongeacht zijn achtergrond of geaardheid;* *• Het is belangrijk dat kinderen ruimte hebben om te spelen, jongeren elkaar kunnen ontmoeten en ruimte hebben om samen te komen. Als gemeente stimuleren en faciliteren we initiatieven van en voor jongeren;* *• De basisvoorzieningen werken samen met en zijn ondersteunend aan de pedagogische gemeenschap.*	2.1 Samen met partners stimuleren en faciliteren we het creëren van ontmoetingsplekken voor en door jongeren in samenspraak met het veiligheidsdomein. 2.2 We ondersteunen zo nodig vraagstukken met betrekking tot de toekomstbestendigheid van collectieve jongerenvoorzieningen waarbij jongeren actief betrokken zijn.
3. Kinderen, jongeren en gezinnen krijgen de hulp die nodig is. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• Hulp en bescherming vinden bij voorkeur in de eigen omgeving van het kind plaats, hebben (zoveel mogelijk) een tijdelijk en duurzaam karakter en zijn er op gericht om inwoners zo veel mogelijk zelf en met hun omgeving in staat te stellen om het gewone leven (weer) op te pakken;* *• We verwachten van jeugdhulpaanbieders dat ze zich richten op normaliseren, aansluiten bij het netwerk van het gezin en de gemeenschap en dat ze samenwerken met basisvoorzieningen in Peel en Maas;* *• Het jeugdhulplandschap in Noord-Limburg is in verschillende segmenten opgedeeld. Per segment zijn duidelijke doelstellingen beschreven en is goed in kaart gebracht hoe we op de juiste manier kunnen sturen. Dit alles met als doel om de juiste hulp tijdig op de juiste plek in te zetten volgens het uitgangspunt "één gezin, één plan, één regisseur".*	3.1 Vanuit het uitvoeringsbeleid opvoeden en opgroeien nemen we een aanjagende rol aan op de volgende acties: - We onderzoeken waar een collectieve inzet van jeugdhulp wenselijk is. - We onderzoeken in samenwerking met Vorkmeer wat groepsaanpak kan betekenen op actuele thema's zoals vechtscheidingen en hoogbegaafdheid. 3.2 We stellen beleidsregels op voor gebruikelijke hulp, zodat gezinnen en professionals duidelijkheid hebben over de afweging tussen de eigen mogelijkheden van het gezin en de ondersteuning die vanuit de Jeugdwet kan worden ingezet. 3.3 We geven uitvoering aan het Regionaal Beleidsplan Jeugd 2022 en verder, Toekomstscenario kind- en gezinsbescherming en de Hervormingsagenda jeugd waarbij 2027 in het teken staat van Stevige lokale teams. 3.4 We stellen een nieuwe Regiovisie Jeugd Noord-Limburg op, op basis van de nieuwe eisen voor regionale samenwerking uit de Wet verbetering beschikbaarheid jeugdzorg (2026). 3.5 We werken, samen met Midden- en Zuid-Limburg en jeugdhulpaanbieders aan een robuust en toegankelijk jeugdzorglandschap inclusief inbedding van jeugdzorgplus in Limburg. 3.6 We zetten regionaal en lokaal breder in op domeinoverstijgende samenwerking met onder andere onderwijs, volwassenenzorg en bestaans-zekerheid aangezien problemen van jeugdigen vaak veroorzaakt worden door problemen van ouders.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
4. Kinderen en jongeren krijgen gelijke kansen om op te groeien tot zelfstandige jongvolwassenen. ***Kaderstellende uitgangspunten*** *• Talentontwikkeling vindt naast thuis en in de buurt ook plaats op de kinderopvang, scholen, en culturele- en sportverenigingen, zowel fysiek als online;* *• Het bevorderen van kansengelijkheid richt zich op het tegengaan van onderwijsachterstanden door middel van Voor- en Vroegschoolse Educatie (VVE);* *• Het behalen van een maatschappelijke startkwalificatie (havo-, vwo-diploma of een mbo-diploma vanaf niveau 2) is van belang, want daarmee vergroten jongeren hun kansen op een baan en dus hun toekomstperspectief.*	4.1 We geven vervolg aan het onderzoek naar de mogelijkheden voor kinderopvang van kinderen 0-4 jaar in de noodopvang voor asielzoekers. 4.2 We herijken, in samenwerking met de regiogemeenten, het handhavingsbeleid Wet Kinderopvang. 4.3 We realiseren een structurele samenwerking tussen onderwijs en gemeente om jongeren te betrekken bij maatschappelijke onderwerpen.

Wat doen we verder in dit programma?

Veilig en gezond opgroeien

- Faciliteren van een pedagogische samenleving:
  - Stimuleren en faciliteren van ontmoeting.
  - Stimuleren en faciliteren van talentontwikkeling en constructieve tijdsbesteding.
  - Stimuleren en faciliteren van verbinden van ouders.
  - Ondersteuning van goede basisvoorzieningen zoals kinderopvang, primair en middelbaar onderwijs, consultatiebureau, jeugd- en jongerenwerk en gezinscoach.
- Deelname aan het regionale programma Kansrijke Start om de omstandigheden voor een kind van -9 maanden tot de leeftijd van 2 jaar zo optimaal mogelijk te maken.
- Samenwerken met de GGD aan de uitvoering van wettelijke en aanvullende taken op het gebied van gezondheid, preventie en jeugdgezondheid.
- Inzetten op beschermende factoren (niet probleemgericht) en preventie van mentale problemen.
- Faciliteren van de lokale en regionale samenwerking op het gebied van alcohol- en drugspreventie.
- Actief en structureel versterken van de samenwerking tussen jeugd, zorg en veiligheid zodat risico's en overlast vroegtijdig worden gesignaleerd en ondersteuning meer integraal wordt ingezet.
- Samenwerken met het jeugd- en jongerenwerk aan een sterke pedagogische basis voor jongeren.
- Onderhouden van contact met de jongerencentra in Peel en Maas en ondersteunen van de samenwerking tussen jongerencentra en de gemeente.
- Versterken van de samenwerking tussen en met de basisvoorzieningen.
- Ondersteunen van, en partnerschap in, een bestuurlijk netwerk opvoeden en opgroeien Peel en Maas.

Hulp voor jeugdigen en gezinnen

- Inzetten van gezinscoaches die zelf hulp en ondersteuning kunnen bieden aan gezinnen en die indien nodig andere beschikbare ondersteuning binnen het sociaal domein of gespecialiseerde hulp in kunnen zetten én faciliteren dat ouders regie voeren over de opvoeding van hun kind.
- Actief ingrijpen als de veiligheid van het kind in het geding is.
- Uitvoeren programmaplan Samen voor Veilig.
- Duurzaam verbeteren van het jeugdhulpstelsel, onder andere via Hendig. We zijn hierbij ook in dialoog met de jeugd zodat we weten wat er bij hen speelt en wat zij belangrijk vinden.
- Volgen van ontwikkeling van bestendigen van Hendig met o.a de Raad van Richting bestaande uit jongeren, ouders en mensen met ervaringskennis.
- Deelnemen aan het Consortium van Markt naar Mens via Hendig.
- Op het gebied van handhaving en toezicht vroegtijdig informeren van zorgaanbieders en jongeren en/of hun ouders over hun contractuele verplichtingen en rechten om fraude te voorkomen. Handhaving op rechtmatig en doelmatig gebruik van jeugdhulp en toezicht houden op rechtmatigheid via regionale toezichthouders.
- Met aanbieders en contractmanagement (MGR) voeren van contractgesprekken ter monitoring van de contracten en ontwikkelgesprekken over het realiseren van de ontwikkeldoelen.

Groeien naar zelfstandigheid

- Stimuleren van de ontwikkeling van jonge kinderen door in samenwerking met partners in de kinderopvang het aanbieden van een Peuterprogramma, Voorschoolse Educatie en kinderopvang op maat via een Sociaal Medische Indicatie.
- De uitvoering van de wettelijke taken op het gebied van toezicht en handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang.
- Inzetten van de leerplichtambtenaar om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk kinderen van het recht op onderwijs kunnen genieten.
- Organiseren van het leerlingenvervoer.
- Bevorderen dat alle kinderen en jongeren samen opgroeien in een inclusieve samenleving: samen spelen, samen naar school, samen sporten en gebruik maken van dezelfde voorzieningen.
- Faciliteren van (talent)ontwikkeling en ontplooiing van jeugdigen door onder andere verstrekken van waarderingssubsidies aan verenigingen en het faciliteren van initiatieven van jeugdigen.
- Zorgdragen voor het beschikbaar houden van het (lokale en regionale) opvang en onderwijs voor asielzoekerskinderen.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
2.3	Jeugd en onderwijs	22.389.336	556.082	23.054.221	1.096.112	23.631.210	1.096.756	24.294.360	1.105.767

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Met betrekking tot programma 2.3 zijn geen specifieke investeringen en/of claims opgenomen.

Gerelateerde verbonden partijen

Aan dit programma zijn de volgende verbonden partijen gerelateerd:

- Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Limburg Noord (MGR SDLN)
- Veiligheidsregio Limburg Noord (VRLN)

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Thema 3: Vitale Gemeenschappen

Inleiding

Hieronder staat de gedeelde ambitie voor het thema Vitale Gemeenschappen. Een ambitie van inwoners, ondernemers en organisaties die met ons willen werken aan een Peel en Maas waarin het goed leven is. Als gemeente onderschrijven wij deze ambitie van harte. Tussen aanhalingstekens zijn quotes opgenomen van deelnemers aan de ambitiegesprekken.

Gedeelde ambitie Vitale Gemeenschappen

Peel en Maas is een gemeente van gemeenschappen met veel gemeenschappelijke kenmerken, maar ook een eigen karakter. Ze wisselen initiatieven uit en zijn bereid om van elkaar te leren, elkaar te inspireren en elkaar te helpen.

“Kernen zijn verschillend. Hele actieve en meer laid back kernen. Dat wil niet zeggen dat er minder gemeenschapszin is”

Gemeenschapskracht

In gemeenschappen is er sprake van een gevoel van verbondenheid ofwel naoberschap. Daardoor kijken mensen naar elkaar om en helpt en zorgt iedereen voor elkaar. De kracht van nabijheid is daarbij het uitgangspunt en elkaar kennen is belangrijk. Deze verbondenheid is de basis om met elkaar de maatschappelijke opgaven en vraagstukken in een gemeenschap op te pakken. De gemeente en de maatschappelijke organisaties sluiten daarop aan en ondersteunen waar nodig en gevraagd.

Gemeenschappen nemen initiatieven op het gebied van gemeenschapszorg en maken het zorgen voor elkaar weer meer vanzelfsprekend. Zodat het, ook met het gegeven dat de beschikbaarheid van (professionele) zorg onder druk staat, goed leven blijft in Peel en Maas. Gemeenschappen zetten hun kracht ook in bij de uitdagingen op het gebied van duurzaamheid en veiligheid.

Er is een gedeeld verlangen naar een beeld dat iedere inwoner voor de gemeenschap in beweging wil komen en een nieuwe generatie kartrekkers op natuurlijke momenten de huidige generatie opvolgt. Daarom investeren we duurzaam in de kracht van de gemeenschap en behouden daarmee de gemeenschapszin van de generaties van de toekomst. Het gaat hierbij nadrukkelijk om gemeenschapszin waarbij ook individualiteit tot volle bloei kan komen, zowel binnen als buiten het dorp en de daar aanwezige verenigingen.

“We moeten het normaal blijven vinden dat we als inwoners op elkaar zijn aangewezen. Naoberschap bestaat nog, en moeten we koesteren”

Leefbaarheid en toekomstbestendige dorpsorganisatie

Gemeenschappen spannen zich in om de leefbaarheid hoog te houden met een bijpassend voorzieningenniveau. Verenigingen en vrijwilligersorganisaties die zich inzetten voor sport, cultuur en gemeenschap spelen daarbij een grote rol en dat is primair een verantwoordelijkheid voor de gemeenschap zelf.

Het bestaan van lopende én nieuwe inwonersinitiatieven wordt zoveel als mogelijk duurzaam verankerd in de wetenschap dat de continuïteit van verenigingen soms onder druk staat. Verenigingen kunnen dan vertrouwen op een gemeente die naast hen staat, vanuit een faciliterende rol en noodzakelijke procedures en regelgeving zo eenvoudig mogelijk maakt. Passende (professionele) ondersteuning, die werkt onder opdrachtgeverschap van vitale gemeenschappen, kan hierin helpend zijn.

Gemeenschappen dagen zichzelf uit en gaan op zoek naar creatieve en slimme manieren van (dorps)organisatie. Zij nemen wellicht afscheid van de traditionele en gesloten manier van verenigen en gaan op zoek naar ‘nieuwe vormen’; meer open, verbinding zoekend en meegroeiend met de veranderende behoeften.

“Sommige dingen groeien uit de tijd, niet alles kan blijven bestaan. Dat vraagt om keuzes. Als je gesloten en traditioneel ergens inzit, werp je een drempel op”

Ruimte voor verschil

Er is een gedeeld verlangen naar een gemeenschap waar iedereen er mag zijn, die open staat voor álle inwoners en die iedereen opneemt. Waar mensen benaderd worden op basis van de mogelijkheden die ze hebben en ontmoetingen tussen inwoners met verschillende achtergronden vanzelfsprekend zijn.

“Samen met elkaar doen en maken we het”

Samenspel

Investeren in goede relaties tussen gemeenschap, maatschappelijke partners en gemeente, die bijdragen aan de leefbaarheid van de kernen, is essentieel. Dat vraagt om een gedeelde visie over de wijze waarop de maatschappelijke partijen werken aan de ondersteuning van gemeenschappen, en de focus niet leggen op het concurreren met elkaar. Dit vergt overeenstemming over ieders rol in het realiseren van die visie waarbij meerjarige verbintenissen zorgen voor continuïteit in de relaties. Het is van groot belang dat (maatschappelijke) partners en de gemeente zich op een juiste en waarderende manier tot de gemeenschap verhouden. In dat samenspel gaan deze partijen in gezamenlijkheid op zoek naar verdergaande deregulering en maken ze wat moeilijk is gemaakt weer gemakkelijker.

“Regels leveren nooit een droom op”

Programma: 3.1 Gemeenschapsontwikkeling

Wij zijn ervan overtuigd dat mensen het beste zélf en met elkaar bepalen hoe zij samenleven, wat zij belangrijk vinden en welke keuzes ze maken. Waar mensen elkaar kennen, zich verantwoordelijk voelen en met elkaar in gesprek gaan, ontstaan duurzame vitale gemeenschappen en initiatieven. Mensen van jong tot oud voelen zich met elkaar verbonden, zien naar elkaar om en doen naar vermogen mee. De diversiteit en kracht binnen gemeenschappen vormen het uitgangspunt, zelfsturing is de kernwaarde. Elke gemeenschap zingt daarbij zoals het gebekt is en heeft recht op een eigen tempo en ontwikkeling. Daar past een bescheiden overheid, bij die zich bewust is van haar eigen rol. We zijn betrouwbaar in de ondersteuning en in onze relaties met gemeenschappen. De maatschappelijke vraagstukken die vanuit de gemeenschappen komen, vinden we samen belangrijk. Daar waar we als overheid eigenaar zijn, nemen we regie en stemmen we af met inwoners. Kortom, we sluiten aan bij de waardevolle beweging van inwoners en gemeenschappen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Gemeenschappen ontwikkelen zich met de eigen ambities en in het eigen tempo. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Gemeenschappen kunnen in hun proces om te komen tot toekomstbeelden, planvorming en realisatie, daar waar het eigenaarschap bij de gemeenschap ligt, rekenen op passende ondersteuning. Dit doen we onder andere door de structurele inzet van de welzijnsorganisatie, en op maat als andere expertise gevraagd wordt;* • *We waarderen verenigingen en (beheer)stichtingen middels subsidie;* • *We waarderen, ondersteunen en stimuleren vrijwilligers. Hun inzet is essentieel voor het welzijn van onze gemeente;* • *Er is ruimte en toekomstperspectief voor nieuwe vormen van verenigen. We hebben oog voor de uitdagingen en dilemma's van de bestaande verenigingen, ook als voortbestaan niet meer realistisch is;* • *In het samenspel tussen gemeenschap, (maatschappelijke) organisaties en gemeente is het van belang om scherp te zijn op eigenaarschap. We verwachten dat (maatschappelijke) organisaties zich aanvullend opstellen. Het kleurenschema en het model van de meervoudige overheid helpt ons bij de duiding en het gesprek erover met andere gemeentelijke programma's en gemeenschappen.*	1.1 We faciliteren gemeenschappen bij het maken van hun eigen, integrale toekomstbeelden. In 2027 volgen we de ontwikkelingen in Meijel en Egchel waar inwoners bezig zijn met een toekomstbeeld. We werken met de inwoners van Grashoek en Kessel-Eik verder aan de onderdelen uit hun toekomstbeelden. In Kessel-Eik geven we uitvoering aan het convenant Eikerwijs. We bieden hierbij ondersteuning waar nodig. 1.2 We stimuleren verbindingen tussen gemeenschappen die met eenzelfde thema bezig zijn (samen ontwikkelen) of zijn geweest (leren van elkaar). Actuele thema's van het gezamenlijk Dorpsoverleg voor 2027 zijn communicatie, wonen, zorgzame gemeenschappen en jeugd. Vanuit het programma gemeenschapsontwikkeling haken we structureel aan en verbinden we op inhoud. Op het thema overkoepelende dorpscommunicatie werken we samen met een werkgroep vanuit het gezamenlijk Dorpsoverleg. 1.3 We merken een toenemende vraag om ondersteuning bij vrijwilligersorganisaties en verenigingen, onder andere bij het zoeken naar nieuwe vormen van organisatie en samenwerking. We faciliteren ondersteuningsvragen van inwoners, verenigingen en stichtingen die de leefbaarheid bevorderen. Zo hebben we ook in 2027 specifiek aandacht voor processen rond Pius Park en de 'Druim van Grashook. 1.4 We leveren een actieve bijdrage aan de opzet en uitvoering van het gebiedsgericht werken, met specifieke focus op onderdelen die het samenspel met betrokken inwoners en gemeenschappen betreft. In 2027 ligt de focus met name op Baarlo en Helden-Egchel-Panningen. 1.5 Aan de hand van het uitvoeringsbeleid gemeenschapsontwikkeling gaan we met gemeenschappen en (maatschappelijke) partners in 2027 in gesprek over het samenspel met gemeenschappen. Belangrijke focuspunten zijn o.a. rollen in de meervoudige overheid en gemeenschapseconomie.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	1.6 In 2027 analyseren we de gevolgen van recente rechtspraak over begrotingssubsidies en werken we toe naar een advies voor voortzetting welzijnswerk in 2028.
2. Eigenaarschap van accommodaties ligt zo veel mogelijk bij gemeenschappen. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Het eigenaarschap van maatschappelijke accommodaties, waaronder beheer en exploitatie, is in handen van verenigingen en stichtingen. De gemeente blijft proactief in gesprek over gezond beheer en exploitatie. Wanneer de draagkracht voor vrijwilligers bij beheer en exploitatie in het geding komen, denken we mee over een passend toekomstperspectief;* • *Bij dit eigenaarschap kunnen gemeenschapshuizen, MFA's, sociaal-culturele accommodaties, buiten-sportaccommodaties voor sporten met een bepaalde omvang en jeugd- en jongerenaccommodaties rekenen op een investeringssubsidie voor (ver)nieuwbouw of renovatie, als nut, noodzaak en toekomstbestendigheid ervan worden aangetoond.*	2.1 Op verzoek ondersteunen we de gemeenschappen, organisaties en verenigingen bij voorkomende accommodatievraagstukken. Specifiek aandacht in 2027: - We zijn in gesprek met d'n Binger in Meijel over verduurzaming van hun accommodatie en verbetering van de exploitatie en volgen de werkzaamheden. - We zien toe op de uitpandige verbouwing van MFA Hoës van Bree waar een personenlift wordt gerealiseerd om de toegankelijkheid te vergroten. We denken mee over het oplossen van het vochtprobleem in de zalen beneden en over het verduurzamen van hun accommodatie. - We zijn in gesprek met de Sprunk in Koningslust over verduurzaming van hun accommodatie en we volgen de werkzaamheden. - We zijn in gesprek met Gemeenschapshuis In Kepèl over het verduurzamen van hun accommodatie. 2.2 In lijn met het uitvoeringsbeleid maatschappelijke accommodaties intensiveren we in 2027 het relatiemanagement met de gemeenschapshuizen.
3. Iedereen heeft mogelijkheden om actief deel te nemen en een bijdrage te leveren aan gemeenschappen. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Iedereen moet mogelijkheden krijgen om zich te ontwikkelen en mee te doen in Peel en Maas;* • *We faciliteren initiatieven, gericht op integratie van nieuwkomers die zich hier willen vestigen.*	3.1 We actualiseren het collegebeleid nieuwkomers en voegen hier de doelgroepen 'Oekraïners en Asielzoekers' aan toe. 3.2 We volgen de Europese, landelijke en lokale (wettelijke) ontwikkelingen op gebied van Oekraïners, asielzoekers en statushouders in relatie tot huisvesting en integratie en vertalen die proactief naar de lokale situatie. 3.3 We leveren een actieve bijdrage aan het Programma Wonen bij het onderzoeken van (tijdelijke) woonvormen voor opvang en huisvesting van Oekraïners en statushouders. We doen dit door expertise te leveren op demografische prognoses en huisvestingsbehoeften en we vertalen dit naar gewenst type woningen en de maatschappelijke inpassing ervan. 3.4 We volgen en faciliteren op diversiteit gerichte gemeenschapsinitiatieven, zoals de G-Gesprekken en het NAH-café en bevorderen de betrokkenheid van inwoners en maatschappelijke partners.

Wat doen we verder binnen dit programma?

Autonome ontwikkeling gemeenschappen

- We ondersteunen zelfsturende gemeenschappen in hun eigen ontwikkeling. Dit doen we door procesmatige begeleiding van initiatieven van gemeenschappen, buurten en inwoners, onder andere via Vorkmeer.
- We waarderen het werk van vrijwilligersorganisaties en subsidiëren dat via de systematiek van de waarderingssubsidies voor verenigingen en stichtingen.
- We werken in alle kernen met een vaste kerncontactpersoon, die de relatie met de gemeenschap onderhoudt en ondersteuningsvragen doorgeleidt naar de juiste plek binnen of buiten de eigen de organisatie.
- We zien erop toe dat we als organisatie rolzuiver zijn. We zijn ons bewust van onze rol en we handelen daarnaar, in contact met gemeenschappen. Het schema van de meervoudige overheid helpt ons daarbij.
- We faciliteren en ondersteunen desgevraagd actieve inwoners die hun deskundigheid willen vergroten, en/of die zich inzetten om vrijwillige inspanning van andere inwoners te verhogen.
- We houden aandacht voor facilitering en monitoring van onderdelen die voortkomen uit eerdere toekomstbeelden en dorpsontwikkelingsvisies.
- We versterken de weerbaarheid en zelfredzaamheid van gemeenschappen door inwoners actief te betrekken bij de opgave *'Peel en Maas denkt vooruit'*, gericht op het omgaan met militaire, hybride en andere ontwrichtende maatschappelijke dreigingen.

Maatschappelijke accommodaties

- Initiatieven voor renovatie en (ver)nieuwbouw van maatschappelijke accommodaties worden getoetst aan het geactualiseerde beleid.

Iedereen doet mee

- We dagen de gemeenschappen uit om een rol te pakken bij de integratie van nieuwkomers en wij faciliteren deze initiatieven daar waar nodig.
- We faciliteren taallessen voor internationale medewerkers in Peel en Maas om integratie te bevorderen.
- We spannen ons in om, samen met de woningbouwcorporaties, de wettelijke taakstelling huisvesting statushouders uit te voeren.
- We voeren de wettelijke taken van de Inburgeringswet 2021 uit zodat statushouders kunnen integreren (MAP/ PVT/ leerroutes). Een aanvullend onderdeel hierop is de brugklas voor statushouders (workshops) gericht op alle leefgebieden en de inzet van een sleutelpersoon die de culturele vertaling verzorgt. We innoveren ons aanbod op basis van signalen uit de praktijk.
- We hebben een rol in het integreren van overige nieuwkomers (arbeidsmigranten, asielzoekers en Oekraïners).
- We hebben oog voor draagkracht in de samenleving ten aanzien van samenleven met een diversiteit aan (nieuwe) inwoners.
- We faciliteren de Anti Discriminatie Voorziening Limburg/Discriminatie.nl/Limburg om meldingen van discriminatie te registreren en af te handelen.
- We faciliteren Mondiaal Burgerschap, een vrijwilligersorganisatie die zich inzet voor bevordering van de interculturele dialoog in Peel en Maas.
- We werken regionaal samen met andere gemeentes om sociale integratie te bevorderen.
- We volgen en faciliteren ontwikkelingen ten aanzien van op diversiteit gerichte gemeenschapsinitiatieven.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
3.1	Gemeenschaps-ontwikkeling	**8.715.518**	**2.986.000**	6.393.048	986.000	6.477.909	986.360	6.573.221	986.905

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. M.b.t. programma 3.1 zijn geen specifieke investeringen of claims opgenomen.

Programma: 3.2 Onderwijshuisvesting

We geloven dat onderwijshuisvesting een belangrijke rol heeft binnen een gemeenschap en zorgen dan ook voor passende kwalitatieve huisvesting voor zowel primair onderwijs als voortgezet onderwijs. Naast de wettelijke verplichting die we als gemeente hebben voor huisvesting, zien we de fysieke locatie en het gebouw als middel om te komen tot een integrale samenwerking tussen onderwijs, kinderopvang en waar mogelijk andere relevante maatschappelijke partners. Dit alles om het integraal aanbod van een doorlopende leerlijn van 0 tot 13 jaar fysiek mogelijk te maken voor primair onderwijs, en bredere koppelkansen mogelijk te maken voor het voortgezet onderwijs.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Ontwikkeling van fysieke kindcentra waar het primair onderwijs en kind-gerelateerde partners zo optimaal mogelijk kunnen samenwerken. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Bouwheerschap en eigenaarschap ligt bij de schoolbesturen;* • *We bouwen toekomstgericht op basis van prognoses en de bijbehorende onzekerheid (kwantiteit) waarbij het uitgangspunt is dat in elk dorp primair onderwijs is;* • *We bouwen flexibel om dubbelgebruik van de beschikbare ruimte mogelijk te maken, bijvoorbeeld onderwijs én buitenschoolse opvang (kwaliteit);* • *We bouwen flexibel om andersoortig gebruik in de toekomst mogelijk te maken;* • *We stimuleren en faciliteren initiatieven van betrokken maatschappelijke partijen. Het realiseren van kindcentra is sterk afhankelijk van de financiële situatie van de kind-gerelateerde partners. Hierin ondersteunen we door passende financiering mogelijk te maken zonder zelf als gemeente hierin te investeren;* • *Bij het stichten van nieuw- en verbouw staat het onderwijsconcept voorop. Daar waar nodig stimuleren, faciliteren en financieren we bovenwettelijke ambities met maatwerk.*	1.1 We geven uitvoering aan het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025 - 2040. In 2027 hebben we, voor wat betreft primair onderwijs, specifiek aandacht voor: • *Kindcentrum de Kemp, Egchel* Start van nieuwbouw de Kemp. Waarbij de kinderen tijdelijk hun onderkomen vinden in de tijdelijke units op het perceel van de Kemp. Tijdens de uitvoering is er extra aandacht voor veiligheid rondom de bouw en beschikbaarheid van veilige speellocaties voor de kinderen. • *De Diamant en Omnibus, Baarlo* We werken het voorkeursscenario uit, waarbij de Diamant en de sporthal verhuizen naar de Raayerweiden. De Omnibus blijft op de huidige locatie in De Kazing. Voor De Diamant en de sporthal starten we met de planvorming waarbij deze functies in één gebouw gehuisvest wordt. Voor de Omnibus wordt gestart met de uitwerking voor uitbreiding van onderwijs- en opvangcapaciteit. Beide bereiden we voor om te komen tot een voorstel realisatiekrediet. • *De Liaan, Helden* We starten met een haalbaarheidsonderzoek en het opstellen van een uitgangspuntennotitie voor de businesscase die als input dienen voor een scenariostudie hoe de toekomstige huisvesting voor de Liaan eruit komt te zien. • *Onder de Linden, Beringe* We onderzoeken de mogelijke herschikking van de onderwijsvoorziening om een uitbreiding te realiseren voor onderwijs en kinderopvang (dagopvang). • We continueren de zorg voor onderwijs-huisvesting voor asielzoekerskinderen. Vanaf het schooljaar 2026-2027 vinden deze kinderen hun plek op locatie Ruijsstraat in Panningen. Voor de periode vanaf schooljaar 2027-2028 zoeken we actief naar een passende, duurzame huisvestingslocatie en dragen we zorg voor de realisatie daarvan.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	1.2 In het IHP wordt aanbevolen om de leerlingenprognoses tweejaarlijks te maken. In 2027 wordt dit opnieuw uitgevoerd.
2. Een goede, gezonde en stimulerende fysieke leeromgeving voor het voortgezet onderwijs. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Bouwheerschap en eigenaarschap ligt bij de schoolbesturen;* • *We bouwen toekomstgericht op basis van prognoses en de bijbehorende onzekerheid (kwantiteit);* • *We moedigen samenwerking aan waar kan om al bestaande voorzieningen te delen (kwaliteit), zowel onderwijs als niet-onderwijs gerelateerd;* • *Bij het stichten van nieuw- en verbouw staat inpassing van het onderwijsconcept voorop. Daar waar nodig stimuleren, faciliteren en financieren we bovenwettelijke ambities met maatwerk;* • *We moedigen regionale samenwerking aan wanneer een koppelkans zich voordoet.*	2.1 We geven uitvoering aan het geactualiseerde Integraal Huisvestingsplan (IHP) 2025 - 2040. In 2027 hebben we, voor wat betreft voortgezet onderwijs, specifiek aandacht voor: • *Buurtcollege Maas en Peel, Panningen* In 2027 wordt het nieuwe gebouw van het Buurtcollege opgeleverd. Gefaseerd wordt de openbare ruimte en infrastructuur aangelegd in aansluiting op het Pius Park. • *Het Bouwens, Panningen* Eind 2027 wordt er gestart met een haalbaarheidsonderzoek, op basis van de oktobertellingen 2027. Het hoofdgebouw van het Bouwens bereikt in 2030 het einde van de technische levensduur. Een businesscase moet uitwijzen wat het beste scenario is: nieuwbouw of levensduurverlengende renovatie (met een horizon van 40 jaar).

Wat doen we verder binnen dit programma?
• Nieuwe wet- en/of regelgeving met betrekking tot onderwijshuisvesting implementeren. • Bij nieuwe onderwijshuisvesting: het onttrekken van de onderwijsbestemming op het achterblijvende gebouw. • We behandelen tussentijdse aanvragen van schoolbesturen voor wijziging (tijdelijke) huisvesting. • We volgen ontwikkelingen binnen gemeenschappen waar onderwijshuisvesting (mogelijk) onderdeel van uit maakt.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
3.2	Onderwijs-huisvesting	**2.795.162**	**46.000**	3.340.474	46.046	3.344.222	46.090	3.335.705	46.200

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Met betrekking tot programma 3.2 zijn geen specifieke investeringen of claims opgenomen.

Programma: 3.3 Sport en Bewegen

(Aanvullend op de missie van programma 3.1 Gemeenschapsontwikkeling)
We geloven in de kracht van sport en bewegen. Deze kracht draagt bij aan de vitaliteit van gemeenschappen en aan het gezond ouder worden van onze inwoners. We zien sport en bewegen en bijbehorende accommodaties als een middel van en voor inwoners om samenhang, sportiviteit en gezondheid te bevorderen en de vitaliteit van inwoners en gemeenschappen te versterken. Het eigenaarschap van sport en bewegen ligt primair bij inwoners en gemeenschappen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Sport en bewegen, en de sport-accommodaties daarvoor, zijn zoveel mogelijk van de gemeenschappen zelf en zo optimaal mogelijk in gebruik. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We hebben een faciliterende rol en stimuleren breedtesportverenigingen om sportaccommodaties in eigendom te hebben, te exploiteren en te beheren;* • *We hebben aandacht voor de toekomst-bestendigheid van accommodaties in de brede zin, waarbij we meedenken in de behoeften die door de ontwikkeling van de sporten zelf ontstaan en ook over de grenzen van dorpen heen kijken;* • *We juichen multifunctioneel gebruik toe, dit biedt vele kansen voor optimaal gebruik van de sportaccommodaties;* • *We streven naar een optimale bezettingsgraad en aanbod van de sportaccommodaties (die we zelf exploiteren) en handelen als er aanleiding is om dit te optimaliseren;* • *We streven naar een goed en passend aanbod van accommodaties voor de breedtesport zowel voor de binnensport als de buitensport. We juichen verenigingen en individuen die topsport willen beoefenen toe.*	1.1 Diverse accommodaties van de binnen- en buitensport komen in 2027 aan bod, variërend van verkennend onderzoek, besluitvorming voor voorbereidingskrediet of realisatiekrediet, tot aan uitvoering en afronding van project: - Op basis van het definitief ontwerp en de beschikbaar gestelde kredieten zetten we de realisatie van de nieuwe sporthal in Maasbree voort. - We werken de plannen voor de sporthal in Baarlo verder uit en zetten de vervolgstappen richting realisatie. - De voorbereiding van de renovatie van de Piushallen Panningen wordt afgerond. We sorteren voor op een realisatiekrediet. - We bepalen de ruimtebehoefte en stellen de eerste globale schetsontwerpen op voor een nieuwe toekomstbestendige buitensport-accommodatie in Kessel. - We begeleiden de stichting van het buitenzwembad in Kessel bij het onderzoek naar de toekomst van het zwembad dat nu technisch het einde van de afschrijvingstermijn nadert. - We doen onderzoek naar de toekomst van binnenzwembad in Peel en Maas. Dit onderzoek resulteert in een integraal rapport met een scenariovergelijking. Op basis van dit rapport maken we een raadsvoorstel met voorkeursscenario voor een voorbereidingskrediet. 1.2 We maken een meerjarenonderhoudsplan (MJOP) voor alle niet-boventallige natuurgrasvoetbalvelden en het grasveld op het Thyascomplex. Met als doel een gewenst kwaliteitsniveau te bereiken en te behouden en verwerken de onderhoudsopgave in een meerjarige planning.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
	1.3 We actualiseren de handleiding buitensport waarin alle afspraken over de bekostiging van de buitensport in detail zijn uitgewerkt. 1.4 We doen een capaciteitsbehoeftenonderzoek voor de binnensportaccommodaties en bepalen de benodigde vervolgstappen voor een toekomstbestendig aanbod van binnensport-accommodaties.
2. Sporten en bewegen draagt bij aan de vitaliteit van de inwoners en van gemeenschappen. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Gemeenschappen en inwoners geven zelf invulling aan het sportklimaat en het beweegaanbod. We ondersteunen de gemeenschap bij het verkennen van de toekomst van sport en bewegen in haar omgeving;* • *We bouwen samen met initiatieven uit de gemeenschap aan een openbare ruimte die uitnodigt om te sporten en te bewegen. We benutten de openbare ruimte zodat deze uitnodigt om te sporten en te bewegen. We verkennen kansen bij herinrichting en we bouwen samen met initiatieven uit de gemeenschap aan beweeg- en sportmogelijkheden in de openbare ruimte.*	2.1 We faciliteren de voetbal- en tennisvereniging in hun onderzoek naar de vorm van samenwerking voor een nieuwe toekomstbestendige buitensport-accommodatie in Kessel. 2.2 We nemen deel en geven uitvoering aan het regionaal sportakkoord Noord-Limburg.
3. We hebben oog voor nieuwe vormen van aanbod en het organiseren van sport en bewegen die ontstaan. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We steunen ook initiatieven die leiden tot nieuwe vormen van sport en bewegen;* • *We spelen in op veranderingen, afhankelijk van onze verantwoordelijkheid en rol.*	3.1 We herijken de bekostigingssystematiek voor de buitensport. Dit doen we in lijn met het uitvoerings-beleid maatschappelijke accommodaties. We betrekken hierbij de verenigingen zodat we inspelen op actuele vraagstukken wanneer die in het verlengde liggen van de programmadoelen.

Wat doen we verder binnen dit programma?
• We exploiteren onze eigen, gemeentelijke binnensportaccommodaties: We dragen zorg voor het beheer, verhuur en/of onderhoud. • We bouwen samen met initiatieven uit de gemeenschap aan een openbare ruimte die uitnodigt om te sporten en te bewegen. • We onderhouden goede contacten met de sportverenigingen en beheersstichtingen zodat zij ons weten te vinden en zodat wij op de hoogte zijn van belangrijke ontwikkelingen. • We zijn passend bij onze rol partner in vraagstukken over de toekomst van sportaccommodaties door verenigingen. Denk hierbij aan privatisering-, duurzaamheid- of fusievraagstukken. • We werken samen met de combinatiefunctionaris, maatschappelijk partners en gemeenschappen bij het realiseren van onze ambities uit het uitvoeringsbeleid Peel en Maas in beweging. Zij faciliteren de kernen, (sport)verenigingen en groepen inwoners om te sporten, te bewegen en aandacht te hebben voor een gezonde leefstijl. Dit doen we door het verstrekken van subsidie aan aangesloten initiatieven, facilitering door inzet van de combinatiefunctionaris, en door regie te houden op de verantwoording van het sportakkoord. • We ondersteunen sport- en beweeginitiatieven vanuit de gemeenschap. Dit doen we door ambtelijke advisering, subsidie en indien nodig inzet van externe expertise. • We subsidiëren incidentele sportevenementen / initiatieven die passen binnen de uitvoeringsregeling Sport en Bewegen.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
3.3	Sport en bewegen	**4.696.615**	**1.063.953**	4.746.701	1.069.748	4.756.057	1.076.526	4.802.409	1.084.791

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht.
M.b.t. programma 3.3 zijn de volgende investering en claim opgenomen:

Investering:

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie
15	Panningen	Renovatie sanitaire ruimten TV Grootveld	25	65.000	3.250

Claim:

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking
6	Onderhoudskosten velden buitensport	structureel	40.000	0

Programma 3.4 Kunst en Cultuur

(Aanvullend op programma 3.1 Gemeenschapsontwikkeling)
Cultuur heeft een stimulerende werking op de ontwikkeling van mensen van alle leeftijden. Daarom geloven we in de kracht van kunst- en cultuureducatie. De kracht die bijdraagt aan de verrijking van het leven en aan de geestelijke vitaliteit van de inwoners en de gemeenschap. Kunst en cultuur zet mensen aan het denken, over zichzelf en over de samenleving waarin ze leven. Door haar verbindende werking draagt het bij aan een beter begrip tussen culturen. Cultureel erfgoed is een cadeau uit het verleden dat waarde toevoegt aan ons dagelijks leven.
Daarnaast stimuleert erfgoed participatie en wordt het vaak in relatie tot landschap, natuur en natuurbeleving zichtbaar gemaakt. Onder erfgoed verstaan we niet alleen monumentale gebouwen, maar ook archieven, historische landschappen, archeologische terreinen, digitaal erfgoed, verhalen en tradities die we aan elkaar doorgeven. De gemeente heeft een bijzondere verantwoordelijkheid voor het behoud van erfgoed. Door rekening te houden met het behoud en eventueel herbestemming van cultureel erfgoed wordt ook het behoud van de ruimtelijke kwaliteit gewaarborgd, inclusief de leefbaarheid van de kernen. Daarnaast is erfgoed een belangrijke drager voor maatschappelijke thema's zoals leefbaarheid, jeugd en educatie.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. De gemeenschap draagt bij aan de culturele ontwikkeling van de mens. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *Culturele organisaties zijn zelf verantwoordelijk voor het aanbod. We stimuleren de integrale samenwerking tussen culturele organisaties die met elkaar initiatieven met en voor de inwoners realiseren;* • *We stimuleren en ondersteunen initiatieven die tot nieuwe vormen van cultuurbeleving komen en de bestaande, zolang er bij deze laatste categorie sprake is van een toekomstbestendig perspectief;* • *Het aanbod is toegankelijk, zichtbaar, betaalbaar en divers omdat dit sociale en economische verschillen tussen mensen verlaagt;* • *Culturele organisaties hebben aandacht voor mensen voor wie meedoen aan cultuur niet vanzelfsprekend is;* • *De kracht van cultuureducatie zetten we vooral in voor de culturele en creatieve ontwikkeling van het kind.*	1.1 We onderzoeken samen met culturele instellingen en cultuurmakers naar de mogelijkheid om een sociaal-cultureel en historisch centrum op te richten. De uitkomsten van dit onderzoek zijn richtinggevend voor de verdere uitwerking van de businesscase voor een toekomstbestendig Dok6. 1.2 Op basis van Wet Stelsel Openbare Bibliotheek stellen we een gemeentelijk meerjarenplan op waarbij de Bibliotheek Maas en Peel een laag-drempelige, verbindende plek blijft met vijf vestigingen in onze gemeente.
2. Cultuur draagt bij aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat voor mensen en bedrijven. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *Lokaal en regionaal is het beleid gericht op het verbeteren van het productieklimaat, het verhogen van de zichtbaarheid en talentontwikkeling.*	2.1 Wij voeren gesprekken met Omroep P&M over de toekomst van hun producties die van lokaal belang zijn voor cultuurstimulering. 2.2 We ondersteunen Museum Peel en Maas bij de professionalisering, vergroten van zichtbaarheid, samenwerking met erfgoed en onderwijspartners.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
3. We werken actief samen met inwoners aan het behouden en beleefbaar maken van erfgoed. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We faciliteren organisaties in het bereiken van hun doelstellingen op het gebied van erfgoed;* • *We stimuleren initiatieven en organisaties, die gericht zijn op het ontsluiten van en de beleving van de cultuur-historische waarden, zowel bovengronds, ondergronds als digitaal.*	3.1 We werken samen met lokale, provinciale en landelijke projectpartners, grondeigenaren en de gemeenschap om de grafheuvels in Baarlo beter zichtbaar en beleefbaar te maken door middel van overleggen en de open dag bij de graf-heuvels. 3.2 We stellen een beheersplan op voor kunstwerken in de openbare ruimte en voor kunstwerken in de binnenruimtes.
4. Peel en Maas hecht grote waarde aan het beschermen van zijn erfgoed. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We voldoen aan de wettelijke verplichtingen voor erfgoed, met de verordening Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit en de Erfgoedverordening Peel en Maas, passend in de Omgevingswet, en we verankeren ons beleid hierin;* • *We zijn een goede huisvader voor de monumenten in gemeentelijk eigendom. Noodzakelijke werkzaamheden richten zich eerst op onderhoud, en pas als het niet anders kan gaan we over naar het restaureren of vernieuwen van monumenten. Dit doen wij altijd op basis van een rapport van de Monumentenwacht;* • *We beschermen cultuurhistorisch waardevolle objecten via de erfgoedverordening. Aan deze verordening is een dynamische erfgoedlijst gekoppeld. Per object zijn door een externe erfgoeddeskundige redengevende beschrijvingen opgesteld waarin de erfgoedwaarden staan beschreven. Op basis van meerdere waarde-categorieën kan een object een hogere of lagere erfgoedwaarde ontvangen. De erfgoedverordening en de erfgoedlijst zijn een onderdeel van het omgevingsplan. Deze manier van beschermen staat in directe relatie tot de Omgevingswet, die vereist dat de gemeentelijke erfgoedwaardes compleet worden opgenomen in het omgevingsplan;* • *We ondersteunen en adviseren eigenaren waar nodig om het behoud en beheer van hun erfgoed te stimuleren. Eigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor het behoud en beheer van hun erfgoed, maar kunnen wel rekenen op advisering van de gemeente, onder andere door in gesprek te gaan met de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit. Daarnaast verwijzen we eigenaren op verzoek naar wet- en regelgeving, subsidiemogelijkheden en bruikbare contacten;* • *We leggen monumentale en karakteristieke panden, historische wegen en landschappen en monumentale bomen en lanen systematisch vast op een digitale kaart en in het omgevingsplan;* • *We zien toe op de naleving van het behoud van het cultureel erfgoed zoals vastgelegd in de erfgoedverordening. We houden toezicht op mogelijke overtredingen.*	4.1 We werken verder aan het aanwijzen van gemeentelijke monumenten. 4.2 We zijn intensief betrokken bij het bepalen van de richting waarin de organisatie en de programmering van kasteel de Keverberg zich ontwikkelt, en we zijn verantwoordelijk voor het groot onderhoud. We monitoren de voortgang en we sturen indien nodig bij. 4.3 We gaan verder met de voorbereidingen voor de nieuwe locatie voor de molen van Kessel. 4.4 We houden op onze eigen website de actuele gemeentelijke monumentenlijst bij. Daarnaast ontsluiten we de rest van het beschermde erfgoed (rijksmonumenten, gemeentelijke monumenten, beschermde dorpsgezicht) door ons aan te sluiten bij het Nationale Erfgoed Registratie Systeem. Dit systeem is ontwikkeld als hulpmiddel voor Nederlandse overheden om erfgoed op een eenduidige wijze te registreren, te voorzien van meer informatie, openbaar toegankelijk te maken en uit te wisselen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
5. Peel en Maas benut kansen op het gebied van erfgoed voor opgaves in diverse programma's. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** • *We herstellen en versterken het erfgoed bij ruimtelijke ontwikkelingen met oog voor kwaliteit en hebben daarbij een gebiedsgerichte benadering om de ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving te behouden en te versterken. Dit doen we onder andere door erfgoed te verankeren in het ruimtelijk kwaliteitsbeleid;* • *We grijpen de herinrichting van de openbare ruimte en landschappen aan om erfgoed zichtbaar en beleefbaar te maken.*	5.1 We faciliteren initiatieven met als doel herbestemming van kerkgebouwen en fungeren daarbij op verzoek als sparringpartner. In Maasbree, Baarlo, Kessel-Eik, Koningslust en Egchel zijn er ontwikkelingen die op termijn zorgen voor (gedeeltelijke) herbestemming van de kerk. 5.2 We actualiseren de huidige archeologische waarderingskaart.

Wat doen we verder binnen dit programma?
Cultuurstimulering Peel en Maas • We ondersteunen initiatieven die gericht zijn op het ontwikkelen van nieuw cultuuraanbod. • We ondersteunen daarbij cultuurorganisaties Peel en Maas (zoals netwerk VONC) om een doorontwikkeling te maken t.b.v. cultuur educatieve en – participerende activiteiten. • We maken meerjarige subsidieafspraken met culturele voorzieningen als bijdragen in de exploitatie en om hun inzet op cultuureducatie en cultuurparticipatie te versterken. • We versterken cultuureducatie voor jeugd via samenwerking tussen onderwijs en culturele partners • We faciliteren activiteiten en combinatiefunctionarissen die gericht zijn op de coördinatie en uitvoering van cultuureducatie in het binnen- en buitenschoolse aanbod en verbinding leggen tussen scholen, verenigingen en cultuurinstellingen. • We ondersteunen kinderen uit gezinnen met beperkte financiële middelen, zodat zij kunnen deelnemen aan culturele activiteiten zoals muziek-, teken- of danslessen. • We koesteren dialect, tradities en dorpsgezichten, waaronder schutterijen, carnaval en lokale volkscultuur en we werken samen met heemkundekringen, museum en onderwijs om verhalen en tradities levend te houden. • We ondersteunen programma's die bijdragen aan de culturele, muzikale en kunstzinnige ontwikkeling van kinderen, zowel binnen als buiten schoolse tijd. We waarderen jongerencentra, omdat zij een broedplaats kunnen zijn voor culturele activiteiten. • We zetten makers en gemeenschappen voorop: wij verbinden, stimuleren en ondersteunen samenwerking zodat aanbod sterker en beter zichtbaar wordt. We voeren 'het goede gesprek' met initiatiefnemers. We stimuleren hen om hun plannen te bespreken met mogelijke samenwerkingspartners, hun omgeving en andere betrokkenen. Zo bevorderen we kwaliteit, samenhang en draagvlak. We adviseren, verbinden, faciliteren en ondersteunen – gevraagd en ongevraagd – organisaties en platforms die erfgoed inzetten om hun maatschappelijke doelen te bereiken. • We organiseren ten minste 2 keer jaar netwerkbijeenkomsten cultuur, erfgoed en archief. • We verlenen subsidies aan culturele organisaties die structureel bijdragen aan cultuurparticipatie. • We ondersteunen Stichting PeelenMaasNet om ons cultureel erfgoed digitaal te bewaren en toegankelijk te maken. Zodat het collectieve geheugen van Peel en Maas behouden blijft. Daarbij stemmen we onze inzet af met de archiefafdeling van de gemeente om de kwaliteit en toegankelijkheid van het erfgoed te waarborgen. • We zetten cultuur in als middel om maatschappelijke thema's zoals leefbaarheid, vitaliteit en inclusie vorm te geven. • We zetten cultuur in om zelfredzaamheid te versterken (vooral jongeren en ouderen) bijv. popcultuur. • We faciliteren het comité cultuurprijs voor de voorbereiding en de organisatie. • We bezoeken diverse culturele activiteiten. • We stimuleren en ontwikkelen kansen voor talentontwikkeling, vergroten we de zichtbaarheid van cultuur en bevorderen we gezondheid en de sociale cohesie. • We beschermen en onderhouden kunstwerken in de openbare ruimte.

Erfgoed Peel en Maas

- We werken volgens het geactualiseerde uitvoeringsbeleid erfgoed en de Erfgoedverordening en verankeren daarmee erfgoed in omgevingsbeleid.
- We ondersteunen eigenaren van gemeentelijke monumenten financieel bij het regulier onderhoud volgens de “Uitvoeringsregeling onderhoudssubsidie van gemeentelijke monumenten Peel en Maas”
- We adviseren organisaties en particuliere eigenaren over het veiligstellen, behouden en benutten van erfgoed.
- We faciliteren de gemeenschap bij het onderhoud van kruisen en kapellen in de dorpen volgens Het Onderhoudsplan Kruisen en Kapellen 2027- 2031.
- Bij gebiedsontwikkelingen laten we het aanwezige erfgoed in principe richtinggevend zijn bij het maken van plannen.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
3.4	Kunst en cultuur	**4.085.393**	**216.328**	3.968.014	216.617	4.016.469	218.729	4.096.547	221.786

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Met betrekking tot programma 3.4 zijn de volgende claims en investeringen opgenomen:

Investering:

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie
17	Maasbree	Bibliotheek Maasbree	15	41.500	3.182

Claims:

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking
3	Exploitatiesubsidie PopPlaza Peel en Maas	structureel	55.000	0
4	Cultuureducatie en -participatie	structureel	30.000	0
7	Onderzoek DOK6 en sociaal- en cultureel-historisch centrum	2027 + 2028	75.000	75.000

Thema 4: Economie

Inleiding

Hieronder staat de gedeelde ambitie voor het thema Economie. Een ambitie van inwoners, ondernemers en organisaties die met ons willen werken aan een Peel en Maas waarin het goed leven is. Als gemeente onderschrijven wij deze ambitie van harte. Tussen aanhalingstekens zijn quotes opgenomen van deelnemers aan de ambitiegesprekken.

Gedeelde ambitie Economie

Peel en Maas heeft bloeiende economische sectoren, waaronder gezonde agrarische bedrijven, een sterke en innovatieve maakindustrie en MKB, aantrekkelijke toeristische ondernemingen en een florerend bovenregionaal winkelcentrum, omdat deze sectoren tijdig overgeschakeld zijn naar duurzaam en circulair ondernemen. Sectoren waarin ondernemers zorgen voor verrassende kruisbestuivingen en innovaties, door kennis met elkaar te delen en over grenzen heen met elkaar samen te werken. Deze toekomstbestendige economie zorgt voor brede welvaart en draagt bij aan het goede leven in Peel en Maas.

Agrarische sector

Ondernemers en overheid werken samen – ieder vanuit hun eigen verantwoordelijkheid – aan de verduurzaming van de agrarische sector. Hierbij is oog voor de koppeling met andere sectoren en de bebouwde omgeving op het gebied van energie-uitwisseling. Zo zijn ook nieuwe teelten ontstaan, die bijdragen aan onze verdere verduurzamingsopgaven en nieuw perspectief bieden voor de agrarische sector.

“We hebben het altijd zo gedaan is een slecht argument”

Bedrijventerreinen

Onze bedrijventerreinen bieden voldoende perspectief voor lokale ondernemers om toekomstgericht te ondernemen. Hierbij staan innovatiekracht en kwaliteit voorop. Dit biedt ruimte om te werken aan verduurzaming van productieprocessen, circulariteit en het verminderen van de CO2-uitstoot.

“Ik hoop dat de consument kritisch blijft”

Regio

Peel en Maas is onderdeel van de Regio Noord-Limburg en levert een bijdrage aan de ontwikkeling van en innovatie in de lokale en regionale economie. Hier spelen thema’s als arbeidsmarkt, kennisontwikkeling, toerisme, natuuronderhoud en natuurontwikkeling een belangrijke rol.

“Zie arbeidsmigratie als kans, niet als bedreiging”

Diversiteit

De diversiteit van de kernen en landschappen maken van Peel en Maas tot een aantrekkelijk gebied. Een sterke toeristische en recreatieve sector is kenmerkend en wordt kracht bijgezet door een groot aantal evenementen, georganiseerd door en voor de gemeenschap.

“Kill your darlings, durf keuzes te maken”

Arbeidsmarkt

De lokale en regionale economie blijft behoefte houden aan voldoende en gekwalificeerde arbeidskrachten. Nieuwkomers en arbeidsmigranten maken hier onderdeel van uit. Ze zijn werkzaam in veel sectoren en op verschillende niveaus. Een deel van de arbeidsmigranten vestigt zich hier permanent en draagt daarmee bij aan de verjonging van de gemeente.

“Gevraagd: WO en HBO studenten om onkruid te wieden”

Innovatie

De voortdurende technische ontwikkelingen en innovaties blijven van invloed op de economie. De menselijke hand en menselijke maat maken wel nog altijd het verschil in Peel en Maas.

“Innoveer en durf op je bek te gaan”

Programma 4.1 Economie

We ondersteunen de transitie naar een circulaire, waardengedreven economie waarin kenniscirculatie het uitgangspunt is. Een toekomstbestendige economie zorgt voor welvaart en draagt bij aan het goede leven in Peel en Maas. Het kenmerkt zich door een solide economische structuur met verschillende economische dragers, zoals agrofood, maakindustrie, logistiek, vrijetijdseconomie en detailhandel.

Peel en Maas is een woon- en werkgemeente en staat niet op zichzelf. De gemeente maakt nadrukkelijk onderdeel uit van een regionale economie. Door aan te sluiten bij de kracht van de regio, leveren we een bijdrage aan de ontwikkeling van en innovatie in de lokale en regionale economie. Dit helpt ons om een krachtige gemeente en regio te zijn. De toerist en recreant weet onze gemeente goed te vinden, vanwege de aanwezige kwaliteiten in het buitengebied en de kernen. Uniek is de grote diversiteit aan landschappen, die elk hun eigen karakter en geschiedenis hebben. Dit heeft onder andere te maken met de ligging tussen de Peel en de Maas, waardoor er veel natuur en water is.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Een lokaal bedrijfsleven dat gefundeerd is op kenniscirculatie en een diverse, duurzame en toekomstbestendige economische structuur. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We faciliteren lokale bedrijven, die geworteld zijn in de samenleving, met bijzondere aandacht voor de agrarische sector, het MKB (industrie en retail) en recreatie en toerisme. Samen met ondernemers werken we aan de kwaliteit van de werklocaties.*	1.1 In 2027 gaan we verder met het toekomstbestendig te maken van onze bedrijventerreinen. We benutten bestaande bedrijventerreinen zo optimaal mogelijk en zetten in op herstructurering voordat we uitbreiden. Tegelijkertijd gaan we in 2027 verder met de voorbereidingen voor de uitbreiding van de bedrijventerreinen in Meijel, Maasbree en Panningen. In 2027 werken we toe naar vaststelling van omgevingsplanwijzigingen voor in ieder geval de terreinen in Meijel en Maasbree. Hiermee bieden we ruimte om met name het lokale MKB te laten doorontwikkelen. Stikstof en energiebeschikbaarheid zijn bepalende factoren voor de verdere uitvoering. 1.2 Voor de nieuwe ontsluitingsweg van het bedrijventerrein in Maasbree wordt toegewerkt naar een raadsvoorstel inclusief kredietaanvraag. 1.3 We willen voorkomen dat beperkte netcapaciteit noodzakelijke investeringen, groei van bestaande bedrijven en nieuwe bedrijvigheid onnodig belemmert. Samen met ondernemers werken we aan oplossingen voor de netcongesties, zodat ruimte ontstaat voor verduurzaming, nieuwvestiging en groei van bestaande ondernemers bevorderen. 1.4 In 2027 ontwikkelen we samen met lokale ondernemers en onderwijs een lokale arbeidsmarktagenda. We brengen de belangrijkste knelpunten en kansen in beeld rondom het aantrekken, ontwikkelen, beter benutten en behouden van personeel en bepalen gezamenlijk waar overheid, ondernemers en onderwijs het verschil kunnen maken. 1.5 We doen een investering voor de arbeidsmarkt van de toekomst om concrete initiatieven mogelijk te maken. Onder andere de verdere ontwikkeling van het Ontdeklab dat kinderen vroeg laat kennismaken met techniek en technologie wordt hiermee ondersteund. (zie ook programma 2.1)

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
2. Regionale samenwerking versterkt de kennis-infrastructuur en innovatieve ontwikkelingen, waardoor onder andere de regionale arbeidsmarkt verbetert. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• Een goed georganiseerde samenwerking tussen overheid, onderwijs en ondernemers is een randvoorwaarde voor innovatie en versterking van de arbeidsmarkt;* *• De Brightlands Campus Greenport Venlo is een belangrijke factor voor het creëren van nieuwe verdienmodellen voor de transitie in het landelijk gebied;* *• We zetten ons in voor een uitnodigende en bindende strategie voor arbeidsmigranten.*	2.1 De regionale samenwerking op economisch gebied geven we ook in 2027 onder andere vorm door als overheid, ondernemers en onderwijs samen te werken via de multi-helix organisatie Crossroads Limburg. Binnen Crossroads Limburg werken we aan het toekomstbestendiger maken van onze bedrijven wat uiteindelijk bijdraagt aan de opgave naar een brede welvaart. Hierbij focussen we in de periode tot en met 2028 op opgaven: - Duurzaamheid - Human Capital - Gezondheid - Kennisdeling en innoveren Dit gebeurt onder andere via het samenbrengen van overheden, bedrijven en onderwijs via communicatie en events. Doel is o.a. om behoefte aan collectieve voorzieningen en kansrijke projecten te inventariseren en verbindingen te leggen tussen initiatieven en bestaande netwerken. Daarnaast wordt er gewerkt aan concrete projecten zoals het realiseren van energiehubs op bedrijventerreinen, waaronder in Peel en Maas, en het inzetten van professionele HR-instrumenten voor het bevorderen van instroom en doorstroom van medewerkers. Verder wordt er ook gewerkt aan het verhogen van het arbeidspotentieel via data-gedreven ondernemen, slimmer organiseren en verdere digitalisering. In 2027 wordt een evaluatie over het functioneren van Crossroads afgerond. 2.2 Vanuit de Regio Deal werken we samen met de regiogemeenten aan een economisch aantrekkelijke en duurzame regio, passend binnen de regionale visie van Noord-Limburg als gezondste regio. De volgende thema's staan hierin centraal: - Doorontwikkelen kennis ecosysteem en duurzaam ondernemen; - Talent aantrekken, behouden en ontwikkelen; - Vitale gemeenschappen en positieve gezondheid - Veiligheid. Daarnaast stellen we vanuit de regio in vervolg op de geactualiseerde regiovisie een economisch profiel/economische visie op die input vormt voor ons lokale economische profiel in de omgevingsvisie. 2.3 In 2027 geven we verder vorm aan Greenport Zuidoost-Nederland. Dit is een ondernemer-gedreven, publiek-private samenwerking en uitvoeringsgerichte stichting die partijen in de tuinbouwketen, overheden en kennisinstellingen verbindt. Het doel is om samen de grote maatschappelijk en economische opgaven binnen de tuinbouw- en agrofoodsector oppakt.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
3. Peel en Maas is een aantrekkelijke toeristisch-recreatieve bestemming waar toeristen en bewoners kwaliteiten en de gastvrijheid optimaal beleven. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We bieden ruimte voor nieuwe locaties voor recreatie en toerisme, mits dit bijdraagt aan de diversiteit in het aanbod, dit niet leidt tot verdringing en leegstand elders en dit bijdraagt aan onze overkoepelende opgaves;* *• We zetten ons in voor het behouden, ontwikkelen en versterken van onze centra, zodat we deze aantrekkelijk houden en verder verbeteren voor inwoners en bezoekers;* *• We ondersteunen het bedrijfsleven bij de promotie van Peel en Maas, zowel lokaal als regionaal, als een aantrekkelijke groene toeristisch-recreatieve bestemming;* *• We zetten ons in voor het behouden en ontwikkelen van ons cultureel en archeologisch erfgoed en het gebruiken ervan als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen;* *• We ondersteunen de bedrijven op het gebied van recreatie en toerisme, onder andere via promotie en basisvoorzieningen zoals een goed wandel- en fietsnetwerk. Waar nodig bieden we ruimte aan passende uitbreidingen.*	3.1 Samen met de regio voeren we het uitvoerings-programma vrijetijdseconomie uit. Voor 2027 ligt de nadruk op de verdere ontwikkeling van een dataportaal waarin we toeristisch-recreatieve data verzamelen. Op basis van deze data kunnen we beter sturen op beleidsontwikkeling voor de vrijetijdseconomie. 3.2 We voeren een onderzoek uit naar het aanbod en de toekomst van verblijfrecreatie in Peel en Maas. Dit onderzoek vormt de basis voor een gerichte keuze over het type en de kwaliteit van aanbod waar behoefte aan is, passend bij onze beleidsuitgangspunten, de draagkracht van de omgeving en de Provinciale Omgevings-verordening. 3.3 We promoten Peel en Maas, samen met het bedrijfsleven en lokale organisaties. Dat doen we onder meer samen via het uitvoeringsprogramma dat is opgesteld door en voor het toeristisch platform. Onderdeel hiervan is het uitgeven van een magazine, doorontwikkeling app ‘Op goeie grond’ en inspiratiebijeenkomsten voor ondernemers. In 2027 werken we samen met het Toeristisch platform aan het maken van nieuwe meetbare doelen. 3.4 We participeren samen met gemeenten, Waterschap, en provincie Limburg in het project Geopark-Peelhorst en Maasvallei. We maken in het kader van toeristische promotie van de streek hierbij het systeem van de breuken, horsten en slenken in het land zichtbaar en beleefbaar voor een groter publiek. We werken in het samen-werkingsverband toe naar het komen tot een Unesco-status voor het Geopark Peelhorst en Maasvallei gebied.

Wat doen we verder binnen dit programma?
• We onderhouden intensief contact met partijen zoals ondernemers, bewoners, dorpsnetwerken, regiogemeenten en belanghebbende partijen als het gaat over bijvoorbeeld lokale en regionale economische ontwikkelingen. Waar mogelijk leggen we nieuwe verbindingen en netwerken tussen en met deze partijen. • We houden onze centra aantrekkelijk voor inwoners en toeristen door de ondersteuning van en samenwerking met Centrummanagement Panningen en Retail management Peel en Maas voort te zetten. • Om het imago van Peel en Maas voor bezoekers en de leefbaarheid voor inwoners te bevorderen organiseren we jaarlijks diverse kermissen en markten en faciliteren we evenementen van derden. • We monitoren doorlopend de behoefte aan bedrijventerreinen.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
4.1	Economie	**2.059.694**	**238.418**	2.085.633	240.803	2.111.465	243.140	2.144.445	246.787

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Met betrekking tot programma 4.1 zijn geen specifieke claims of investeringen opgenomen.

Gerelateerde verbonden partijen

Aan dit programma is de volgende verbonden partij gerelateerd:

- Gemeente Helden Holding BV

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Thema 5: Integrale veiligheid

Inleiding

Hieronder staat de gedeelde ambitie voor het thema Integrale veiligheid. Een ambitie van inwoners, ondernemers en organisaties die met ons willen werken aan een Peel en Maas waarin het goed en veilig leven is. Als gemeente onderschrijven wij deze ambitie van harte. Tussen aanhalingstekens zijn quotes opgenomen van deelnemers aan het ambitiegesprek.

Gedeelde ambitie Integrale Veiligheid

Peel en Maas is een plek waar je in vrijheid en veiligheid jezelf kan zijn. In deze gemeente van gemeenschappen zien mensen om naar elkaar en zijn zij betrokken bij elkaar. Er is ruimte voor ieders mening en er wordt respectvol met elkaar omgegaan. In Peel en Maas groeit jeugd veilig op, kunnen ondernemers veilig ondernemen en kunnen bezoekers van de horeca en evenementen veilig uitgaan. Hier beleven inwoners de ruimte en worden zij aangesproken wanneer dit te zeer ten koste gaat van de ruimte van andere inwoners. Hier nemen bedrijven en branches zelf verantwoordelijkheid voor het naleven van wet- en regelgeving in plaats van dat overheidsregulering hen hiertoe aanzet. Hier delen inwoners, bedrijven, maatschappelijke organisaties en overheden de verantwoordelijkheid voor een veilig samenleven. Zij werken iedere dag weer – ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid – aan een veilige samenleving. Dit vanuit de overtuiging dat veiligheid het fundament is waarop vrijheid kan bestaan. Tegelijkertijd realiseren we ons dat 100 procent veiligheid een illusie is.

“We doen met elkaar al heel veel goed”

Toenemend gemeenschapseigenaarschap

Het waarborgen van veiligheid is altijd een klassieke overheidstaak geweest. Sterker nog; het waarborgen en handhaven van veiligheid in de samenleving is één van de belangrijkste redenen geweest voor het ontstaan van instituties als de overheid. Overheidsorganisaties blijven ook in de toekomst op dit terrein een belangrijke rol spelen. Maar, we zien meer en meer initiatieven vanuit de samenleving ontstaan die ervoor zorgen dat het ‘gemeenschapseigenaarschap’ op dit terrein toeneemt. Initiatieven die uitgaan van ‘omzien naar elkaar’ en ‘samenredzaamheid’ en die er daarmee voor zorgen dat Peel en Maas een veilige samenleving is.

“Zonder verbinding heeft het allemaal geen zin”

Een sterk netwerk

Alle professionele organisaties die een rol hebben in het zorgen voor een veilig Peel en Maas, werken als betrouwbare en proactieve partners met elkaar samen. Zij doen dit met respect voor de waardevolle initiatieven die inwoners, ondernemers en organisaties zelf ontplooien. Zij zorgen ervoor dat de vakmensen in de praktijk de ruimte krijgen om hun waardevolle werk te leveren en in staat zijn om met elkaar een sterk netwerk te vormen. De ligging van Peel en Maas noopt ons daarbij ook over de landsgrenzen heen te kijken.

“Vertrouwen en elkaar kennen is de basis”

Kennen en gekend worden is de basis. Niet allerlei gedetailleerde regels en protocollen, maar de onderlinge relaties en het professioneel gezonde verstand zijn hierbij leidend. ‘Verantwoordelijkheid’ en ‘lef’ zijn begrippen die onderdeel uitmaken van dit vakmanschap.

“Het is belangrijk om lef te hebben en om buiten de gebaande paden te denken en te handelen, om zo maatwerk te leveren”

Dat betekent ook dat professionals verder kijken dan alleen het eigen vakgebied. Samenwerking en afstemming tussen de verschillende domeinen, zoals die tussen zorg en veiligheid, zijn vanzelfsprekend. Omdat we alleen dan kunnen zorgen voor een sluitende aanpak en een stevig vangnet.

Weerbaar tegen ondermijning

Peel en Maas is weerbaar tegen ondermijning. In Peel en Maas benaderen we ondermijning als een maatschappelijk probleem, niet enkel als een veiligheidsprobleem. Inwoners, ondernemers en organisaties herkennen signalen van ondermijning en weten bij het herkennen van deze signalen wat te doen. Vanuit een stevige bestuurlijke aanpak zijn veiligheidspartners in staat en bereid om informatie met elkaar te delen, omdat een goede, gedeelde informatiepositie bijdraagt aan de bestrijding van ondermijning. De privacy van betrokkenen wordt hierbij niet uit het oog verloren.

“Ga als overheid eens praten met ondernemers, vaak weten de ondernemers echt wel ‘waar het niet klopt”

Robuust en wendbaar bij rampen en crises

In de gevallen dat wij geconfronteerd worden met rampen en crises, bijvoorbeeld bij hoogwater van de Maas, helpt het ontzettend dat het sociale weefsel van Peel en Maas sterk is en de lokale samenleving veerkrachtig is. Als we in Peel en Maas geconfronteerd worden met crises is de samenwerking tussen veiligheidspartners robuust. Veiligheidspartners zorgen ervoor dat inwoners in het geval van een ramp of crisis weten wat ze wél en niét behoren te doen.

Kaders die ruimte én houvast geven

Het vakmanschap van professionals vindt houvast in duidelijke (overheids)kaders. Duidelijke kaders die de professionals op de werkvloer ook de veiligheid geven die ze nodig hebben. Kaders die het onderliggende doel als uitgangspunt nemen en dit doel versterken in plaats van belemmeren. De gemeente en andere veiligheidspartners kijken hierbij kritisch naar regeldruk. Waar dit mogelijk is, wordt er gewerkt met doelregels. Tegen overtreding van regels en kaders treedt de gemeente daadkrachtig op. Goed uitleggen waarom de gemeente de dingen doet die ze doet en uitleg geven over het ‘hoe en waarom’ van kaders en regelgeving is dan ook van groot belang, omdat dit zorgt voor meer begrip voor het doen en laten van de overheid. De gemeente handhaaft regels op een transparante manier, zodat overtredingen worden beëindigd en inwoners kunnen vertrouwen op hun gemeentebestuur.

“*Niet vinken maar een risico-gestuurde aanpak*”

Programma: 5.1 Integrale veiligheid

Peel en Maas is een veilige gemeente. We leveren als gemeente graag onze bijdrage om dat zo te houden. Dat doen we door te investeren in de ontwikkeling van vitale gemeenschappen vanuit de overtuiging dat krachtige gemeenschappen vragen om minder veiligheidsinzet van overheden en professionele organisaties. We doen dit ook door op een bij Peel en Maas passende manier in te zetten op preventie. We denken goed na over de vraag waar we preventie wel of niet inzetten. We realiseren ons namelijk dat preventie er ook voor kan zorgen dat we inwoners onze 'overheidswaarden en -normen' opdringen en dat we hen daarmee de ruimte kunnen ontnemen om met eigen creativiteit en vanuit eigen waarden na te denken over maatschappelijke vraagstukken

Daarnaast werken we samen met inwoners en maatschappelijke en professionele veiligheidspartners aan een veilig Peel en Maas. Deze samenwerking vindt plaats vanuit de eigen verantwoordelijkheid die al deze samenwerkingspartners hebben. We vinden het belangrijk om hier scherp naar te kijken, omdat dit zorgt voor duidelijkheid in de samenwerking. Daarbij streven we naar optimale afstemming en samenwerking tussen de verschillende domeinen, zoals die van zorg en veiligheid. Bij de inrichting en het beheer van de openbare ruimte houden we ook rekening met veiligheidsvraagstukken.

Wij leveren als gemeente onze bijdrage door te handelen wanneer onveilig situaties zich voordoen. Wij voeren onze wettelijke taken op een duidelijke en rechtvaardige manier uit. We leggen uit waarom we bepaalde keuzes maken, omdat we denken dat inwoners daardoor beter het belang van regelgeving begrijpen en dit begrip leidt tot betere naleving. Overtredingen worden aangepakt met behulp van verschillende juridische maatregelen, in samenwerking met andere handhavingsorganisaties.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. Inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties voelen zich verantwoordelijk en mede-eigenaar van een veilige woon- en leefomgeving. ***Kaderstellende uitgangspunten**:* *• We stimuleren en faciliteren initiatieven uit de gemeenschap gericht op veiligheid waar nodig en mogelijk, passend bij ons (kaderstellend) beleid;* *• In samenspraak met andere veiligheids-partners informeren we inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisaties over veiligheidsvraagstukken en bieden daarbij een handelingsperspectief;* *• We houden nadrukkelijk rekening met het onderscheid tussen de professionele rollen, taken en verantwoordelijkheden van de overheid en die van inwoners, ondernemers en vrijwillige maatschappelijke organisaties;* *• Ons beleid en praktisch handelen baseren we mede op kwantitatieve data (denk aan politiedata), periodiek onderzoek (zoals de Veiligheidsmonitor) en kwalitatieve data (door goed te 'luisteren' in de gemeenschappen van Peel en Maas).*	1.1 We sturen in toenemende mate op veiligheid vanuit veiligheidsbeelden die opgebouwd zijn uit kwalitatieve en kwantitatieve data. Dit doen we op lokaal, regionaal en provinciaal niveau. 1.2 In de opgave vergroten van de weerbaarheid (in relatie tot impactvolle crises) leggen we de nadruk mede op het zelfsturend vermogen, bestaande lokale netwerken en veerkracht van inwoners en gemeenschappen die nodig is ten tijde van grote crises, zoals een langdurige stroomuitval of extreem weer. Hierbij bieden we concrete handelingsperspectieven aan.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
2. Een weerbaar Peel en Maas dat bestand is tegen ondermijning. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We beschouwen ondermijning als een maatschappelijk probleem en niet enkel als een veiligheidsprobleem;* *• We geven zelf het goede voorbeeld. De bestuurlijke instrumenten die we hebben om ondermijning tegen te gaan zijn op orde en we borgen de bestuurlijke en ambtelijk integriteit;* *• Als richtlijn voor het zijn van een weerbare overheid hanteren we de zogenoemde "Limburgse Norm";* *• De veiligheid van bestuur, medewerkers en inwoners is een belangrijke randvoorwaarde;* *• Prioritaire doelgroep in de aanpak van ondermijnende criminaliteit is de jeugd. Jonge aanwas in de criminele wereld willen we zoveel mogelijk voorkomen. Zie ook programmadoel 5.*	2.1 We versterken de weerbaarheid in de gemeenschap tegen ondermijnende criminaliteit door het organiseren van diverse activiteiten en projecten die gericht zijn op bewustwording, het herkennen en melden van signalen en het bieden van handelingsperspectief aan inwoners. Ook in 2027 wordt de campagne *'Kijk niet Weg'* voortgezet als belangrijk instrument om de alertheid op en het herkennen van ondermijnende situaties te vergroten. 2.2 We treden actief op bij signalen van misstanden en ondermijnende criminaliteit. Waar mogelijk gebeurt dit in nauwe samenwerking met interne en externe partners, vanuit een integrale aanpak. Het ACT-interventieteam vormt hierbij een belangrijk instrument. In 2027 bouwen we verder aan de doorontwikkeling van het ACT-team, met als doel signalen nog effectiever op te pakken, informatie beter te verbinden en interventies gerichter in te zetten.
3. Een Peel en Maas dat adequaat is voorbereid op rampen en crises. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• We leveren in samenwerking met Veiligheidsregio Limburg-Noord een kwalitatief uitstekende brandweerzorg en crisisbeheersing tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten;* *• We leggen in toenemende mate de nadruk op preventie. Dat betekent dat we bij ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving het aspect veiligheid nadrukkelijk aan de orde stellen;* *• Inwoners, ondernemers en organisaties zijn voldoende geïnformeerd over mogelijke risico's en beschikken over een handelingsperspectief wanneer er een ramp of crisis dreigt dan wel plaatsvindt;* *• Bij langdurende crises brengen we waar mogelijk de gemeentelijke taken terug in bestaande structuren.*	3.1 We werken aan het versterken van onze eigen weerbaarheid door het borgen van vitale bedrijfsprocessen. Dit doen we aan de hand van een bedrijfscontinuïteitsplan. 3.2 In 2027 werken we verder aan de opgave weerbaarheid met onder andere het opzetten van noodsteunpunten, het vergroten van bewustwording en handelingsperspectief voor inwoners en ondernemers. Deze opgave wordt zowel regionaal (regie Veiligheidsregio) als lokaal vormgegeven. In 2027 bouwen we voort op hetgeen we in 2026 in de steigers hebben gezet. 3.3 We blijven investeren in het verbeteren van de brandveiligheid in natuurgebieden/bossen in onze gemeente. Het in 2024 vastgestelde natuurbrandmanagementplan voor de Heldense Bossen vormt hiervoor de basis. Dit plan is onder regie van de veiligheidsregio samen met betrokken partijen opgesteld.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027 ?
4. Een Peel en Maas waar een diversiteit aan meningen, inzichten en culturen naast elkaar kunnen bestaan. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• In Peel en Maas is geen ruimte voor racisme, discriminatie en extremisme;* *• Het voorkomen van de uitwassen van polarisatie zoals extremisme en radicalisering is een brede maatschappelijke verantwoordelijkheid;* *• We bevorderen een samenlevingsklimaat waarin een diversiteit van meningen, inzichten en culturen vreedzaam samen kunnen gaan;* *• We zoeken actief de verbinding in de gemeenschap. Dat doen we niet alleen naar aanleiding van een veiligheidsprobleem maar (juist) ook in de 'koude fase'. Vooral dan kunnen er bondgenootschappen ontstaan die gebaseerd zijn op vertrouwen.*	4.1 We zijn voortdurend alert op signalen van extremisme en radicalisering. Deze worden door veiligheids- en zorgpartners besproken op de regionale 'weegtafel radicalisering' waarna eventueel gepaste (integrale) interventies volgen. 4.2 We zorgen voor een anti-discriminatievoorziening waar alle vormen van discriminatie en uitsluiting gemeld kunnen worden.
5. Een Peel en Maas waar jongeren veilig opgroeien ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• Bij de aanpak van overlast doen we eerst een beroep op het oplossend vermogen van inwoners en lokale ketenpartners zelf, onze inzet als gemeente is daaropvolgend;* *• Prioritaire doelgroep zijn kinderen en jongeren waarbij signalen en/of risicofactoren wijzen op een verhoogde kans om af te glijden naar de criminaliteit en waar beschermende en/of versterkende factoren minder sterk aanwezig zijn;* *• Opvoeden en opgroeien is primair een verantwoordelijkheid van ouders. Bij jongeren die overlast veroorzaken of crimineel gedrag vertonen worden ouders nadrukkelijk op deze verantwoordelijkheid gewezen;* *• De nadruk ligt op preventieve acties en interventies in een zo vroeg mogelijk stadium, waarbij we zorgvuldig omgaan met het probleemoplossend vermogen van inwoners en gemeenschappen zelf. Daar waar nodig wordt (aanvullend of gelijktijdig) repressief opgetreden.*	5.1 Door vroegsignalering en structurele samenwerking tussen en inzet van zorg-, onderwijs- en veiligheidspartners werken we aan het voorkomen van het afglijden van jeugd naar de criminele wereld. 5.2 We zetten de structurele samenwerking tussen politie, scholen voor voortgezet onderwijs en gemeente, op basis van het convenant school-veiligheid, voort.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027 ?
6. Een Peel en Maas waarin de afstemming en samenwerking tussen het zorg- en veiligheidsdomein vanzelfsprekend is. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• In de samenwerking tussen beide domeinen hebben kwetsbare inwoners die vanuit veiligheidsperspectief risico's lopen of een gevaar vormen voor andere inwoners onze aandacht;* *• De privacywetgeving wordt in de samenwerking tussen betrokken domeinen gerespecteerd, waarbij in de geest van de wetgeving gehandeld wordt;* *• Zorgpartners, politie, gemeente en andere relevante partijen delen informatie en stemmen hun acties op elkaar af;* *• Zorg- en veiligheidsprofessionals werken proactief samen om risicovolle situaties tijdig te identificeren en passende maatregelen te nemen.*	6.1 We werken voortdurend aan het versterken van de verbinding tussen het zorg- en veiligheidsdomein. Dat gebeurt op regionaal niveau bijvoorbeeld in de bestuurlijke regiegroep zorg- en veiligheid (Noord- en Midden-Limburg) die in 2027 verder vorm krijgt, of in de context van het zorg- en veiligheidshuis. Lokaal doen we dat zowel in het verbinden van de bestuurlijke zorg- en veiligheidsportefeuilles als op diverse operationele overlegtafels waar zorg- en veiligheidspartners samen werken aan casuïstiek.
7. Een Peel en Maas waarin de fysieke leefomgeving gezond en veilig is. ***Kaderstellende uitgangspunten:*** *• De menselijke maat staat centraal, regels zijn ondersteunend;* *• We gaan uit van vertrouwen in de inwoner of ondernemer;* *• We pakken door wanneer dat nodig is. Bij de handhaving van regels geven we voorrang aan zaken die de grootste impact hebben op een gezonde en veilige fysieke leefomgeving;* *• We investeren in preventie, onder andere door vroegtijdige informatieverstrekking en communicatie over het belang van naleving voor een gezonde en veilige leefomgeving;* *• Bij het opstellen van regelgeving in het veiligheidsdomein hebben we nadrukkelijk oog voor de handhaafbaarheid hiervan.*	7.1 We vergroten de zichtbaarheid van BOA's in wijken, winkelkernen én het buitengebied. Door frequent en herkenbaar aanwezig te zijn, zijn we toegankelijk voor inwoners en ondernemers. Tegelijkertijd versterken we daarmee onze informatiepositie en bevorderen we preventie en vroegsignalering. 7.2 We spelen in op de toenemende vraag naar toezicht en handhaving en op de landelijke ontwikkeling waarbij steeds meer toezicht- en handhavingstaken bij gemeenten en BOA's worden belegd. 7.3 We houden bij nieuwe regelgeving en ruimtelijke ontwikkelingen nadrukkelijk rekening met uitvoerbaarheid, naleefbaarheid en handhaafbaarheid.

Wat doen we verder binnen dit programma?

- Faciliteren en ondersteunen van Burgernet, WhatsApp-buurtpreventie.
- Ondersteunen en faciliteren van concrete initiatieven van ondernemers voor het verbeteren van de veiligheid van industrieterreinen, winkelcentra en uitgaansgebieden waarbij we uitgaan van het perspectief van eigenaarschap bij de ondernemer.
- Coördineren, adviseren en ondersteunen bij sociale calamiteiten en maatschappelijke onrust.
- Adviseren over en mede uitvoeren van de Wet Tijdelijke huisverboden.
- Adviseren over en mede uitvoeren van de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz).
- Bijdragen aan het voorkomen van mensenhandel.
- Bieden van ondersteuning bij deurwaardersontruimingen bij particulieren.
- Integraal optreden bij incidenten en veiligheidsproblematieken door middel van het toepassen van handhavingsinstrumenten en openbare orde bevoegdheden.
- Waar nodig ontwikkelen van een gebiedsgerichte aanpak om high-impact crime een halt toe te roepen.
- Bijdragen aan het voorkomen en aanpakken van vormen van woonoverlast.
- Bijdragen aan een veilige publieke taak in het kader van de Limburgse Norm.
- Ondersteuning van whatsapp buurtgroepen en buurtpreventie.
- Risico-jongeren worden besproken aan integrale veiligheidstafels met zorg- en veiligheidspartners. Indien nodig vindt opschaling plaats naar zorg- en veiligheidshuis.
- Hanglocaties worden samen met politie en jongerenwerk gemonitord en er volgt een afgestemde aanpak wanneer hangen overgaat in overlast.
- In de aanpak van jeugdproblematiek en -overlast worden ouders nadrukkelijk aangesproken op hun verantwoordelijkheid en betrokken.
- We vergroten de ambtelijke en bestuurlijke weerbaarheid tegen ondermijning door interne activiteiten gericht op bewustwording en het bieden van handelingsperspectief.
- We zetten bestuursrechtelijke instrumenten in zoals de Wet Damocles (sluiting drugspanden) en de wet Bibob.
- We pakken samen met onze veiligheidspartners signalen van ondermijnende criminaliteit op en plegen passende interventies door bijvoorbeeld het inzetten van het ACT-interventie team.
- We werken in de regio samen met andere gemeenten, de politie, de Nederlandse Arbeidsinspectie en andere zorg- en veiligheidspartners om misstanden op het terrein van arbeidsmigranten te voorkomen en/of aan te pakken.
- Voor het buitengebied is er publiek-private samenwerking in de werkgroep Veilig Buitengebied, bestaande uit een vertegenwoordiging van inwoners en ondernemers uit het buitengebied, medewerkers van de gemeente en andere overheidspartners.
- We bereiden de gemeentelijke organisatie voor op incidenten en rampen. Daarnaast leveren we de noodzakelijke capaciteit om regionale crisisfuncties binnen bevolkingszorg te bemensen.
- Toezicht en handhaving wordt uitgevoerd op een gestructureerde manier: volgens landelijke (kwaliteit) richtlijnen, met een planning en regelmatig terugkerende controles. Waar het kan, doen we dit samen met andere partners. Daarbij kijken we vooral naar situaties die écht gevolgen hebben voor de gezondheid of veiligheid van mensen.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
5.1	Integrale veiligheid	**5.601.284**	**253.864**	5.712.535	256.142	5.773.114	258.703	5.881.138	261.421

Welke claims en investeringen zijn er m.b.t. dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Voor programma 5.1 zijn betreft dat de volgende claim:

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking
8	Uitbreiding toezicht en handhaving (BOA's)	structureel	200.000	0

Gerelateerde verbonden partijen

Aan dit programma zijn de volgende verbonden partijen gerelateerd:

- Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)
- Omgevingsdienst Noord-en Midden-Limburg (ODNML)

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

Thema 6: Bestuur, Communicatie en Dienstverlening

Inleiding

Hieronder staat de ambitie voor het thema Bestuur, Communicatie en Dienstverlening. Een ambitie die we als gemeente hebben opgesteld en waarbij we dankbaar gebruik hebben gemaakt van reflectie die we hebben gekregen van deskundigen op het gebied van bestuur, communicatie en dienstverlening en samenwerkingspartners. Tussen aanhalingstekens zijn quotes opgenomen van de mensen die we hebben gesproken in de expertinterviews.

Ambitie Bestuur, Communicatie en Dienstverlening

In Peel en Maas geloven we in de kracht van gemeenschappen. Gemeenschappen die de ruimte hebben om zich op hun eigen manier te ontwikkelen. Gemeenschappen waarin eenieder die mee wil doen mee kan doen; ook voor inwoners waarvoor meedoen aan een gemeenschap nog wat minder vanzelfsprekend is. Juist die verscheidenheid is waardevol. Inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners vormen samen vitale gemeenschappen. Dáár, in die samenwerking, bloeit de creativiteit en ontstaat de kwaliteit die het goede leven draagt. Daarop vullen we als gemeente aan. Dat doen we met vertrouwen in de kwaliteiten en vermogens waarover gemeenschappen beschikken. Tegelijkertijd nemen we verantwoordelijkheid voor de taken waarvoor wij aan de lat staan; met zorgvuldigheid, vakmensschap en oog voor het grotere geheel. Én met het lef om als overheid een stap naar voren te zetten wanneer de situatie daarom vraagt.

“Het vraagt zelfdiscipline van een overheid om niet als vanzelf in te grijpen als een maatschappelijk probleem zich aandient; het vraagt om het zoeken van een zorgvuldig evenwicht tussen laten gebeuren en ingrijpen.”

Onze kernwaarden diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing vormen daarbij een krachtig kompas dat ons helpt om keuzes te maken die recht doen aan verschillen, die de aarde respecteren en die mensen ruimte geven om zelf richting te geven aan hun leven en omgeving. In het vervolg beschrijven we hoe deze kernwaarden richting geven aan ons besturen, onze communicatie en onze dienstverlening.

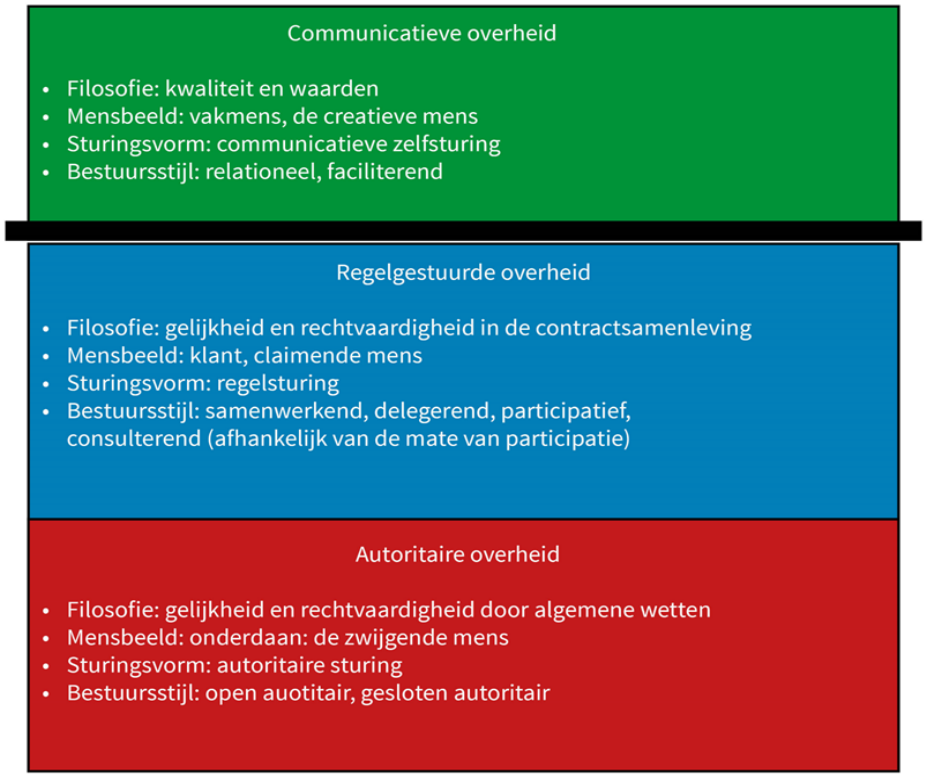
Ons besturen

We handelen vanuit zorgvuldigheid, transparantie en evenredigheid; dit zijn onze kernprincipes van behoorlijk bestuur. Dat betekent dat we besluiten nemen die uitlegbaar en rechtvaardig zijn, waarbij de gevolgen in verhouding staan tot het doel dat we willen bereiken. We luisteren actief en wegen belangen eerlijk. We werken niet alleen volgens de regels, maar vooral volgens de bedoeling achter die regels. Zo bouwen we aan vertrouwen en rechtszekerheid.

“Er zijn hele grote verwachtingen van de overheid waaraan bijna per definitie niet aan voldaan kan worden. Dit lokt teleurstelling in de hand. Dat vraagt dat een overheid duidelijk moet zijn over waar zij wel en waar zij niet van is. Een gezaghebbend ‘nee’ is daarbij soms gevraagd van een overheid.”

Meervoudig besturen

In Peel en Maas ontstaat waarde waar mensen elkaar ontmoeten. Inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners leveren vanuit hun eigen verantwoordelijkheid een bijdrage aan een gemeenschap die duurzaam, divers en zelfsturend is. Daarmee hebben we in Peel en Maas goud in handen. Dat vraagt een overheid die weet wanneer zij aan zet is en wanneer zij ruimte moet laten. Daarom is Peel en Maas een meervoudige overheid: een overheid die verschillende rollen vervult. Hierna worden de drie overheidsrollen die deze meervoudige overheid kenmerken, schematisch weergegeven.



Een gemeente die werkt vanuit meervoudigheid kan niet anders dan actief het gesprek aangaan met de samenleving. Over rollen, over verwachtingen en over wat het betekent om samen – ieder vanuit een eigen verantwoordelijkheid – bij te dragen aan het goede leven in Peel en Maas.

Waarderend besturen
Dat Peel en Maas een gemeente van gemeenschappen is, vraagt om een raad, een college en een organisatie die samen ook een krachtige gemeenschap vormen. Een werkgemeenschap waarin ruimte is voor verschil en waarin waardering en respect voor ieders positie, perspectief en inbreng vanzelfsprekend zijn. Juist die diversiteit zorgt ervoor dat er een inhoudelijk debat ontstaat dat ertoe doet. Een debat waarin politieke keuzes geworteld zijn in onze kernwaarden. Waarderend besturen betekent dan: samen leren, samen groeien. Leren van en met inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners én elkaar. En groeien als raad, college en organisatie in de manier waarop we ons werk doen, onze keuzes maken en als één werkgemeenschap met elkaar optrekken.

Integer besturen
Peel en Maas kan rekenen op een gemeentebestuur dat betrouwbaar, eerlijk en transparant is. Integer bestuur betekent dat we als gemeente met een open vizier naar de samenleving kijken én onszelf kijken, en de samenleving uitnodigen om met hetzelfde open vizier naar ons te kijken. Het vraagt om transparantie over hoe we integriteit bewaken en om de moed om daarover het gesprek aan te gaan; ook als het schuurt en het ingewikkeld is. Zo bouwen we aan vertrouwen. Niet door het te vragen, maar door het elke dag proberen waar te maken.

Onze dienstverlening

Onze dienstverlening is van hoge kwaliteit; zowel in wat we doen als in hoe we met mensen omgaan. We beseffen dat contact met de gemeente zelden op zichzelf staat. Een inwoner stelt niet één vraag, maar heeft op verschillende momenten en in uiteenlopende situaties contact met ons. Daarom is onze dienstverlening meervoudig. We helpen inwoners snel, eenvoudig en transparant. We zorgen dat onze dienstverlening toegankelijk is voor iedereen. En we doen dat op een manier die gastvrij is, zodat mensen zich welkom en gezien voelen. Onze dienstverlening is niet statisch, maar voortdurend in ontwikkeling.

Technologie en data helpen ons om beter aan te sluiten bij wat inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners nodig hebben.
Zij bepalen zoveel mogelijk zelf hoe, wanneer en waarvoor ze contact met ons zoeken. Wij bewegen mee; met aandacht, met respect en met oog voor de mens achter de vraag. We zijn soepel waar dat kan en strikt waar dat nodig is.
“We zitten in een verandering van tijden in plaats van dat we ons in een tijd van verandering bevinden. Dat vraagt om een overheid met verbeeldingskracht, hartenkracht en initiatiefkracht.”

Onze communicatie

Inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke partners verwachten steeds meer van de communicatie van hun gemeente. Terecht. Onze communicatie moet juist, tijdig en actueel zijn en goed te begrijpen zijn voor degene waarvoor onze boodschap bedoeld is. En ze moet goed zijn afgestemd op de rol die we spelen in relatie tot een initiatief of ontwikkeling. Dit vraagt dat we ons voortdurend ontwikkelen in onze ‘gemeentecommunicatie’.

We zijn ons in onze communicatie bewust van de rol die we spelen. Daarom is onze communicatie meervoudig van karakter. We zijn ons bewust van het gegeven dat de toon de muziek maakt.
Onze communicatie is waarderend en onderzoekend wanneer het gaat om initiatieven uit de gemeenschap (de communicatieve rol). Samenwerkend en uitnodigend bij onderwerpen waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid draagt en de inbreng van anderen zoekt (de regelgestuurde rol). En helder en uitleggend wanneer de gemeente zelfstandig besluiten neemt (de autoritaire rol). En het vertaalt zich in de mate van communicatie: bij ‘groene’ initiatieven laten we graag de ruimte aan gemeenschapscommunicatie en vullen we aan daar waar dat nodig en gewenst is. In het ‘blauwe’ en het ‘rode’ zijn we zelf in de lead met onze gemeentecommunicatie en pakken we daarin een actieve rol.
“Goede communicatie is altijd van groot belang. Zeker ook in de regelgestuurde en autoritaire rol en niet alleen in de zogenaamde communicatieve rol.”

Samenwerking voorbij de gemeentegrenzen

Onze verantwoordelijkheid reikt verder dan de grenzen van Peel en Maas, dat beseffen we goed. De leefwereld van inwoners en ondernemers stopt namelijk niet bij de gemeentegrens, en daarom stopt onze rol daar ook niet. Daarom willen we ook buiten onze gemeente van betekenis zijn voor het goede leven.

We doen lokaal wat lokaal kan. En we zoeken samenwerking voorbij onze gemeentegrenzen waar dat meerwaarde biedt. Daarbij investeren we gericht in netwerken die ons helpen om het verschil te maken. De Regio Noord-Limburg neemt daarbij voor ons een belangrijke plek in.

Een robuust fundament

Wie wil bijdragen aan ontwikkeling en vernieuwing, moet stevig staan. Voor Peel en Maas betekent dat: bouwen op een robuust fundament. Want zonder dat fundament kunnen we geen duurzame bijdrage leveren aan een gemeenschap waarin het nu én straks goed leven is.

Dat fundament bestaat uit een bestuur en een organisatie die kwaliteit leveren en blijven leren. En uit een bedrijfsvoering die solide, transparant en toekomstgericht is. We werken met reële en sluitende meerjarenbegrotingen, gevoed door inhoudelijke kaderstellingen die door de raad zijn vastgesteld. Bij dit alles streven we naar lage lokale lasten. Daarbij hoort een planning- en control-cyclus die niet alleen inzicht geeft, maar ook voorspellende waarde heeft, zodat we kunnen sturen met vertrouwen.

Technologische ontwikkeling als bondgenoot

In Peel en Maas zien we techniek niet als doel op zich, maar als bondgenoot van menselijke creativiteit en vakmensschap. Data en digitale middelen helpen ons om onze basis op orde te houden en bieden gerichte sturingsmogelijkheden. Ze maken efficiënter werken mogelijk in een tijd van personele krapte, zonder de menselijke maat uit het oog te verliezen. Zo benutten we innovatie om ruimte te creëren voor wat er echt toe doet: het goede leven in Peel en Maas.

Programma: 6.1 Bestuur, Communicatie en Dienstverlening

In Peel en Maas geloven we in de kracht van gemeenschappen. Open gemeenschappen waaraan eenieder dit dat wil een bijdrage kan leveren. Daarop vullen we als gemeente aan. Dat doen we met vertrouwen in de kwaliteiten en vermogens waarover gemeenschappen beschikken. Onze kernwaarden diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing geven richting aan keuzes van vandaag en morgen. We besturen waarderend en integer, met zorgvuldigheid, transparantie en evenredigheid als kompas. We werken meervoudig: communicatief waar de gemeenschap aan zet is, regelgestuurd waar we tot een zorgvuldige belangenafweging moeten komen en empathisch autoritair waar we besluiten nemen. We hebben de blik niet alleen op Peel en Maas, maar we kijken ook bovenlokaal: we werken doelgericht samen in Noord Limburg én daarbuiten.

Onze dienstverlening is gastvrij, begrijpelijk, toegankelijk en betrouwbaar. We communiceren helder en toegankelijk; digitaal waar het kan en persoonlijk waar het gevraagd wordt. En passend bij de rol die we als gemeente hebben. Technologie en data zijn bondgenoten van ons bestuurlijk en ambtelijk vakmensschap; de menselijke maat blijft leidend. We benutten innovatie om processen slimmer en transparanter te maken, met respect voor ethiek, privacy en toegankelijkheid. We leren continu: feedback, data en AI zijn een vliegwiel voor ontwikkeling. We bouwen vanuit een solide bedrijfsvoering op en aan een robuust fundament.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
1. We zijn een gemeente die in haar doen en denken stevig staat, gebaseerd op de kernwaarden diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• Onze kaderstellingen en ander beleid en ons dagelijks handelen worden geïnspireerd door onze kernwaarden: diversiteit, duurzaamheid en zelfsturing;* *• Ook in onze gemeentelijke organisatie zijn wij rolzuiver. Onze politieke, bestuurlijke en ambtelijke rollen wordt vanuit de eigen verantwoordelijkheid ingevuld, met kwaliteit en loyaliteit aan het functioneren van de hele gemeentelijke organisatie;* *• Onze beleidshiërarchie zorgt ervoor dat ieder deel van de gemeentelijke organisatie weet voor welk onderdeel van het gemeentelijk beleid het verantwoordelijk is;* *• Onze kaderstellingen komen tot stand in goed gesprek met betrokken inwoners, ondernemers en organisaties;* *• We stimuleren vernieuwing en verandering die passen bij onze kernwaarden, omdat dit nodig is om Peel en Maas duurzaam verder te ontwikkelen.*	1.1 We onderzoeken met de raad hoe we in 2027 een vervolg kunnen geven aan het gesprek over de praktische toepassing van onze kern-waarden. Hiermee geven we een vervolg aan het gesprek dat de raad in het najaar 2025 startte over onze kernwaarde zelfsturing. 1.2 Als uitvoeringsbeleid van de door de raad vastgestelde kaderstelling ‘Bestuur, Communicatie en Dienstverlening’ stelt het college een nieuw Besturingskompas vast. 1.3 We doen de eerste ervaringen op met de Participatieverordening.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
2. We dragen bij aan het goede leven voor inwoners, organisaties en ondernemers. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• We zijn duidelijk over de drie rollen van de meervoudige overheid, zodat de buitenwereld weet wat ze van ons mag verwachten;* *• Vitale gemeenschappen met hun identiteit en eigenheid zijn uitgangspunt. We zijn als overheid aanvullend aan de gemeenschap;* *• We zijn van meerwaarde door ons enerzijds op een effectieve manier tot waardevolle bewegingen en initiatieven in de samenleving te verhouden. Anderzijds geven wij op een uitstekende manier uitvoering aan het werk waarvoor wij als overheid verantwoordelijk zijn;* *• We maken een nadrukkelijk onderscheid tussen zelfsturing en participatie;* *• Bij participatie – het betrekken van inwoners, ondernemers en organisaties bij het werk dat we als overheid te doen hebben – zoeken we voortdurend naar passende en vernieuwende manieren om hier vorm en inhoud aan te geven. We richten onze participatie effectief en efficiënt in, vanuit het inzicht dat de tijd die inwoners besteden aan participatie tijd is die niet beschikbaar is voor de eigen gemeenschap. Dit vraagt van ons dat we helder zijn over het doel, de verwachtingen en de ruimte die we bieden, en dat we participatieprocessen zorgvuldig voorbereiden;* *• We zijn een lerende organisatie. Het werken als meervoudige overheid krijgt daarom in alle lagen van onze gemeente duurzame aandacht;* *• We nodigen organisaties die met ons bijdragen aan het goede leven in Peel en Maas voortdurend uit om in hun denken en doen vitale gemeenschappen centraal te stellen. Met partijen die de waarde van gemeenschappen ook centraal stellen in hun doen en denken gaan wij graag duurzame relaties aan.*	2.1 Ook in 2027 zoeken we bewust het gesprek met inwoners en ondernemers die met ons bijdragen aan een Peel en Maas waarin het goed leven is. Een concreet voorbeeld vormen de jaarlijkse ‘Samenspelbijeenkomsten’; ook in 2027 vindt er een editie plaats. 2.3 We experimenteren met het gebruiken van nieuwe, modernere vormen van participatie.
3. **We werken actief samen over gemeentegrenzen heen om bij te dragen aan het goede leven.** Kaderstellende uitgangspunten: • Wij dragen het perspectief van een gemeente van gemeenschappen, waarbij de overheid meervoudig haar werk doet, actief uit richting de partners waarmee wij samenwerken; • We zetten ons actief in, in de netwerken die het meest behulpzaam zijn bij het werken aan de in kaderstellingen en begrotingen opgenomen ambities, programmadoelen en uitvoeringsafspraken;	3.1 In de Gemeenschappelijke Regeling Regio Noord-Limburg werken we met de 8 regiogemeenten aan de hand van een uitvoeringsprogramma aan een aantal bovenregionale thema’s, zoals wonen, werken en samenleven. In dit verband werken we ook met betrokken inwoners aan een regionale economische agenda. 3.2 We investeren daarnaast in netwerken die van belang zijn voor het goede leven in Peel en Maas: zoals P10, de VNG, FoodNL, onze Euregio en Greenport Zuidoost-Nederland.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
• Vanuit het inzicht dat een krachtige regio bijdraagt aan een krachtig Peel en Maas, neemt de Regio Noord-Limburg een bijzondere positie in. In onze regio werken we samen vanuit het principe: we doen lokaal wat lokaal kan en werken samen daar waar dit meerwaarde heeft; *• We zetten het belang van onze gemeente en onze werkwijze nadrukkelijker bij andere overheden en netwerken op de agenda en we nemen daarbij ook verantwoordelijkheid voor het gezamenlijke regionale en maatschappelijke belang;* *• We zijn ons bewust van de invloed van andere regio's, netwerken en overheden op het goede leven in Peel en Maas. Dit vraagt dat we actief verbindingen leggen en ontwikkelingen volgen, en onze inbreng tijdig organiseren.*	3.3 Ten behoeve van de agendering van ons belang stellen we een inhoudelijke lobby- en public affairs agenda op. Hierbij maken we onderscheid in 'wat doen we zelf' en 'wat doen we via andere netwerken'. In onze public affairs zetten we onder andere erop in om de knelpunten die wij ervaren in de uitvoering van beleid en wet- en regelgeving van andere overheden te agenderen bij deze overheden. Met een goede branding zetten we Peel en Maas op de kaart. 3.4 Samen met de regio Noord-Limburg werken we aan kortere lijnen met de provincie Limburg, Den Haag en Brussel. Op belangrijke events zijn wij vertegenwoordigd. 3.5 Voor onze ambities en projecten zetten we gericht in op externe financiering / subsidies.
4. We zijn transparant en integer. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• Besluitvorming is inzichtelijk en relevante stukken zijn – zoals de Wet open overheid van ons vraagt – tijdig beschikbaar voor de samenleving;* *• Raadsleden, collegeleden en ambtenaren handelen volgens vastgelegde normen en afspraken over integriteit;* *• Integriteit wordt actief bevorderd door voorbeeldgedrag en structurele aandacht binnen de raad, college en ambtelijke organisatie.*	4.1 We onderzoeken met college en raad hoe we de uitvoeringsafspraken die jaarlijks in de begroting staan opgenomen een meer centrale plek kunnen geven in – in ieder geval – het gesprek in de raad over de begroting, de bijstellingsrapportages en de jaarstukken. 4.2 We bereiden samen met de raad de invoering van de nieuwe Wet Politieke Partijen voor.
5. Onze dienstverlening is gastvrij, begrijpelijk, toegankelijk en betrouwbaar. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• Elk contact is respectvol, toegankelijk en gericht op een positieve klantbeleving, waarbij inwoners zich welkom en gezien voelen;* *• Wij leveren tijdig en correct producten en diensten van hoge kwaliteit, afgestemd op onze rol. Door de bril van meervoudigheid bekeken betekent dit:* – *In de groene rol ondersteunen we gemeenschappen en erkennen we het eigenaarschap van inwoners, ondernemers en organisaties. We luisteren actief, we gebruiken data om beter te begrijpen wat er leeft en daar waar wij dit nodig achten nemen we de vrijheid om een bepaald thema op de 'gemeenschapsagenda' te agenderen. We respecteren hierbij de autonomie van gemeenschappen.*	5.1 Feedback in de vorm van klanttevredenheidsonderzoek krijgt in 2027 zijn vervolg. Na de nulmeting in 2026 gaan we verdiepende metingen uitvoeren op onderdelen van onze dienstverlening. 5.2 De verdere uitbreiding van onze e-dienstverlening moet leiden tot een "landingspagina" op onze website waar een inwoner/ondernemer de status van (aan)vragen kan volgen, digitaal documenten kan aanleveren en mogelijk afhandelen. In 2027 wordt dit onderwerp projectmatig opgepakt met beoogde lancering in 2028. 5.3 De aandacht rondom uitbreiding e-dienstverlening ligt in 2027 primair bij processen van Burgerzaken. Een totaalpakket van e-diensten wordt aangeschaft waarbij we extra aandacht hebben voor technische aspecten, zodat de inwoner straks gemakkelijk de status kan bekijken en digitaal zaken kan aanleveren of afhandelen.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
– *In de blauwe rol staat een transparante belangenafweging centraal. We zijn duidelijk over de invloed die inwoners via participatie hebben op ons werk.* – *In de autoritaire rol beseffen we dat inwoners afhankelijk zijn van de gemeente. Juist daarom leggen we helder en invoelend uit waarom we doen wat we doen; in de overtuiging dat begrip ontstaat waar uitleg en empathie samenkomen. Bij het toepassen van regels gaan we uit van de bedoeling; niet alleen van de letter.* *• We helpen inwoners zoveel mogelijk in één keer goed en zorgen dat processen en informatie eenvoudig en transparant zijn;* *• We verbeteren onze dienstverlening continu op basis van feedback, data en technologie, zodat deze slimmer, toegankelijker en meer op maat aansluit bij wat voor inwoners het meest van waarde is.*	5.4. In het kader van de Wet Modernisering Elektronisch Bestuurlijk Verkeer (WMEBV) wordt het implementatieplan uitgevoerd waarbij op 1-1-2027 de digitale kanalen zijn aangewezen via een aanwijzingsbesluit als onderdeel van dit implementatieplan. 5.5 Wij gebruiken de inzichten uit bezwaar- en klachtbehandeling en signalen en aanbevelingen vanuit de commissie bezwaren en klachten actief om onze processen en werkwijzen continu te verbeteren.
6. Onze communicatie is goed te begrijpen voor degene waarvoor onze boodschap bedoeld is. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• We zijn meervoudig in onze communicatie. Door de bril van meervoudigheid bekeken betekent dit:* – *Waarderend en onderzoekend wanneer het gaat om initiatieven uit de gemeenschap (groene rol). We waarderen het dat dorpen zoeken naar bij hen passende vormen van 'gemeenschapscommunicatie' en ondersteunen dit soort initiatieven.* – *Samenwerkend en uitnodigend bij onderwerpen waarvoor de gemeente verantwoordelijkheid draagt en de inbreng van anderen zoekt (blauwe rol). In deze rol nemen we als gemeente actief het voortouw met onze 'gemeentecommunicatie'.* – *Helder en uitleggend wanneer de gemeente zelfstandig besluiten neemt (rode rol). Ook hier zijn wij als gemeente aan zet met onze 'gemeentecommunicatie'.* *• Onze gemeentecommunicatie is juist, tijdig en eenvoudig te begrijpen voor degene waarvoor zij bedoeld is;* *• In een wereld die voortdurend in ontwikkeling is, is het nodig dat wij onze gemeentecommunicatie voortdurend ontwikkelen en zo bij de tijd houden;* *• Digitale communicatie is ons uitgangspunt, maar we zorgen dat iedereen kan meedoen en bieden alternatieven voor wie minder digitaal vaardig is;*	6.1 We ondersteunen de initiatiefnemers van dorpscommunicatie door een subsidieregeling aan te bieden en door relevante nieuwsberichten en informatie vanuit de gemeente bij hen aan te leveren voor publicatie. Daarnaast zijn we, als gelijkwaardig partner, met deze initiatief-nemers in gesprek over het ontwikkelen van een centrale 'hub', die de verbinding vormt tussen de 11 dorpsinitiatieven, gemeente en andere partijen, zoals Omroep P&M. In 2027 wordt dit idee verder uitgewerkt. 6.2 Alle gemeenteraden in onze streek brengen in 2027 advies uit over de aanwijzing van de streekomroep per 1 januari 2028. We hebben het voornemen om de streekomroep aanvullend te subsidiëren, in aanvulling op het wettelijke bedrag dat zij van het Rijk ontvangt. 6.3 In 2027 voeren we een onderzoek onder inwoners uit naar onze gemeentelijke communicatiekanalen, zoals de website, digitale nieuwsbrief en social media-kanalen. Op basis van dit onderzoek en onze eigen inzichten ontwikkelen we de communicatie-kanalen verder, zodat ze weer bij de tijd zijn en nog beter aansluiten bij de behoeften van de inwoners.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
• We communiceren niet alleen zendergericht, maar luisteren actief, evalueren en verbeteren continu om vertrouwen en betrokkenheid te versterken.	6.4 Als het gaat om actief luisteren, evalueren en verbeteren doen we (nieuwe) ervaringen op met het gebiedsgericht werken. Naast de opbrengst voor de ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken in een gebied merken we dat deze nieuwe manier van werken ons ook wat oplevert in de samenwerking met inwoners, ondernemers en organisaties. Zij denken met ons mee en geven ons waar nodig feedback. We spelen hier actief op in met communicatie vanuit onze 'blauwe' rol.
7. Onze bedrijfsvoering vormt een robuust fundament. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• De programmadoelen uit de door de raad vastgestelde kaderstellingen nemen we integraal op in de jaarlijkse begrotingen. We vullen dit aan met uitvoeringsafspraken, waarmee de raad bepaalt welke inzet gepleegd wordt om te werken aan het betreffende programmadoel;* *• Wij streven naar een structureel sluitende meerjarenbegroting, waarbij de structurele uitgaven worden gedekt door structurele inkomsten. We begroten reëel, waarbij we ons niet rijk rekenen;* *• Ons weerstandsvermogen is dusdanig dat we in staat zijn om onverwachte financiële tegenvallers op te vangen, zonder dat het beleid of de dienstverlening in gevaar komt;* *• Waar mogelijk vergroten wij onze reservepositie met incidentele financiële voordelen;* *• We brengen risico's tijdig in beeld en nemen passende beheersmaatregelen. Onze planning- en control-cyclus biedt niet alleen inzicht, maar ook voorspellende waarde om tijdig te kunnen bijsturen;* *• Onze juridische kwaliteit is op orde en we gaan zorgvuldig en op een bij Peel en Maas passende manier om met gegevens van inwoners, ondernemers en partners;* *• We werken met lerende processen en benutten technologie en data om onze bedrijfsvoering slimmer, efficiënter en toekomstgericht te maken.*	7.1 We stellen de P&C documenten van 2027 op met inachtneming van de hiernaast opgenomen kaderstellende uitgangspunten. 7.2 We optimaliseren organisatiebrede werkprocessen door de inzet van digitalisering, data en technologische ontwikkelingen. 7.3 We houden continue aandacht voor goed informatiebeheer, privacy, informatiebeveiliging en juridische kwaliteitszorg.

Wat willen we bereiken?	Wat doen we ervoor in 2027?
8. Technologie en data zijn in Peel en Maas bondgenoten van bestuurlijk en ambtelijk vakmensschap. *Kaderstellende uitgangspunten:* *• We zetten technologie en data in ter ondersteuning van bestuurlijk en ambtelijk vakmensschap en menselijke creativiteit;* *• We hanteren bij Peel en Maas passende normen voor privacy, transparantie en ethisch gebruik van data en AI en communiceren hier transparant en begrijpelijk over;* *• Digitale oplossingen zijn gebruiksvriendelijk en toegankelijk voor iedereen; we hebben daarbij consequent aandacht voor inwoners die niet of minder digitaal vaardig zijn;* *• We benutten technologische innovaties als vliegwiel voor leren en ontwikkelen en passen processen continu aan om wendbaar en effectief te blijven.*	8.1 We versterken het bestuurlijk en ambtelijk vakmanschap door technologie, data en AI bewust en verantwoord in te zetten. Dit betekent dat het professionele oordeel van medewerkers het zwaarst blijft wegen en zij meer ruimte voor denkwerk, creativiteit, persoonlijk contact en passend maatwerk krijgen. Daarbij investeren we in kennis-ontwikkeling en praktische toepassingen. 8.2 We implementeren een gemeentebrede werkwijze voor het verantwoord gebruik van data en AI. Vanaf 2027 gaan we de volgende fase in waarbij we groeien van experimenteren naar structurele waarde. Daarmee bereiken we een versnelling. Die versnelling vraagt niet langer om meer experimenten maar om focus en samenhang. 8.3 We richten met behulp van technologie, data en AI structureel werk slimmer en voorspel-baarder in. De gewonnen ruimte investeren we in vakmensschap, ruimte om goed werk te leveren, persoonlijke aandacht en passend maatwerk. 8.4 We versterken de digitale weerbaarheid van de organisatie door uitvoering te geven aan wet- en regelgeving op het gebied van informatiebeveiliging, privacy en digitale continuïteit, en door bestuurders en medewerkers bewust te maken van hun rol hierin. We houden regie over data, kennis, modellen en leveranciers. Toepassingen zijn veilig, uitlegbaar, inclusief en vervangbaar.

Wat doen we verder binnen dit programma?
• Meervoudige communicatie. Bij elk onderwerp, plan of initiatief beoordelen we welke rol en positie we hebben en wat dit betekent voor onze communicatie. • Structureel risicomanagement en financiële monitoring. • Juridische kwaliteitszorg en interne controles. • Passend leer- en ontwikkelaanbod in onze Peel en Maas Academie, onder andere over “gastvrijheid”. • Door technologische aanpassingen professionaliseren we onze telefonische dienstverlening voortdurend. • We besteden met de gemeenteraad en het college frequent aandacht aan – de praktische toepassing van – integriteit.

Wat mag het kosten?

De baten en lasten van dit programma zijn als volgt:

Programma		2027		2028		2029		2030	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
6.1	Bestuur, communicatie en dienstverlening	**5.976.885**	**1.203.747**	5.932.550	1.006.285	5.960.787	785.816	6.052.254	797.603

Welke claims en investeringen zijn er met betrekking tot dit programma?

In hoofdstuk 5 worden alle investeringen en claims voor 2027 specifiek toegelicht. Met betrekking tot programma 6.1 gaat het om de volgende investeringen en claims.

Investeringen:

nr	Betreft kern	Omschrijving van de investering	Afschrijvings-termijn	Bruto investering	Kapitaal-lasten ten laste van exploitatie
12	Meijel	Vernieuwen gronddepot Kruisstraat	15	445.000	34.117
13	Algemeen	Verzwaren netaansluiting werf buitendienst	20	500.000	30.000
14	Algemeen	Verhogen budget tractiemiddelen	7	462.000	6.726
16	Diversen	Renovatie daken diverse gemeentelijke accommodaties	25	195.000	9.750

Claim:

Nr	Omschrijving van de claim	Betrekking op periode	Kosten 2027	Dekking
5	E-dienstverlening; Huwelijk en Partnerschap	structureel	67.000	0

Deze investeringen en claims hebben niet altijd een directe samenhang met het onderdeel bestuur, communicatie en dienstverlening maar betreffen de eigen organisatie/ bedrijfsvoering en vallen daardoor binnen dit programma.

Gerelateerde verbonden partijen

Aan dit programma is de volgende verbonden partij gerelateerd:

- Belastingsamenwerking gemeenten en waterschappen (BsGW)

In de paragraaf Verbonden partijen (onderdeel 7-E) is meer informatie opgenomen over de specifieke verbonden partijen.

7. Paragrafen

Indeling paragrafen

In artikel 9 van het Besluit Begroting en Verantwoording is bepaald dat in de begroting en jaarstukken paragrafen moeten worden opgenomen. In die paragrafen worden beleidslijnen vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten en de lokale heffingen. Het doel van die paragrafen is dat onderwerpen die versnipperd in de begroting zijn opgenomen worden gebundeld in een kort overzicht zodat de raad voldoende inzicht krijgt. De paragrafen geven dus een dwarsdoorsnede van de begroting.

De paragrafen zijn:

A: Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing
Deze paragraaf geeft aan hoe robuust de financiële positie van de gemeente is door het weerstandsvermogen te bepalen. Dit gebeurt door de weerstandscapaciteit af te zetten tegen de aanwezige risico's. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten die onverwachts en substantieel zijn te dekken. In deze paragraaf worden verder enkele financiële kengetallen van de gemeente Peel en Maas berekend en vergeleken met landelijke normen om te bepalen in hoeverre er (financiële) risico's zijn of kunnen ontstaan.

B: Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen
Met het onderhoud van kapitaalgoederen is een substantieel deel van de exploitatie gemoeid die in verschillende programma's voorkomt.

C: Paragraaf financiering
Deze paragraaf hangt samen met de Wet Fido en is een instrument voor het transparant maken, en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de financieringsfunctie.

D: Paragraaf bedrijfsvoering
Deze paragraaf geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de bedrijfsvoering.

E: Paragraaf verbonden partijen
In deze paragraaf worden de partijen waarin de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft beschreven.

F: Paragraaf grondbeleid
Hier wordt de visie op het grondbeleid weergegeven in relatie tot de wijze waarop wordt getracht de doelstellingen zoals opgenomen in het programmaplan te realiseren.

G: Paragraaf lokale heffingen
De lokale heffingen vormen een belangrijk onderdeel van de inkomsten van de gemeente en zijn daarom een integraal onderdeel van het gemeentelijk beleid. Een totaaloverzicht van deze lokale heffingen is daarom van belang voor de raad. In deze paragraaf is ook een onderdeel met betrekking tot de kostendekkendheid van de leges opgenomen. Daarin staat o.a. beschreven hoe de overhead is berekend en hoe de kostendekkendheid van de diverse leges is bepaald.

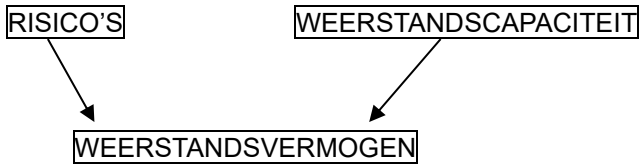
H: Paragraaf demografische ontwikkelingen
In deze paragraaf staat op hoofdlijnen beschreven hoe de gemeente Peel en Maas omgaat met de demografische ontwikkelingen.

I: Paragraaf Wet Open Overheid
Daarnaast dient de openbaarheidsparagraaf Wet open overheid (Woo) in de begroting en jaarrekening te worden opgenomen via een afzonderlijke paragraaf, zoals de in artikelen 9 en 26 van het BBV genoemde paragrafen. Bij de eerstvolgende wijziging zal het BBV hierop worden aangepast.

7A Paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing

1. Inleiding

Het weerstandsvermogen is het vermogen om onverwachte financiële risico's op te vangen om onze taken voort te zetten. Het weerstandsvermogen geeft aan hoe sterk onze financiële positie is. Dit doen we door de weerstandscapaciteit af te zetten tegen de aanwezige risico's. De weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover we beschikken om niet begrote kosten te dekken. Risico's zijn alle feiten en gebeurtenissen die ons weerhouden om de doelstellingen te halen. Inzicht in de risico's is belangrijk om de weerstandscapaciteit te bepalen.



Om te beoordelen in hoeverre het weerstandsvermogen toereikend is maken we gebruik van de weerstandsratio.

$$\textbf{Weerstandsratio} = \frac{\textbf{Weerstandscapaciteit (= beschikbare weerstandscapaciteit)}}{\textbf{Gekwantificeerde risico's (= benodigde weerstandscapaciteit)}}$$

Er is een normtabel (ontwikkeld door Universiteit Twente) voor de waardering van de weerstandsratio.

Weerstandsratio	Waardering
> 2,0	Uitstekend
1,4 – 2,0	Ruim voldoende
1,0 – 1,4	Voldoende
0,8 – 1,0	Matig
0,6 – 0,8	Onvoldoende
< 0,6	Ruim onvoldoende

We streven als gemeente Peel en Maas naar een weerstandsratio die groter dan 1 moet zijn. Bij de eindconclusie van deze paragraaf staat de berekening voor deze begroting.

Wanneer de weerstandscapaciteit te laag is stellen we een plan op om de weerstandcapaciteit in de komende periode weer te verhogen.

In deze paragraaf worden de incidentele weerstandscapaciteit, structurele weerstandscapaciteit en de risico's nader toegelicht**.** Verder zijn in deze paragraaf (financiële) kengetallen opgenomen over onder andere schuldquota en solvabiliteit.

2. Incidentele weerstandscapaciteit

Incidentele weerstandscapaciteit vangt eenmalige tegenvallers op. Tot de incidentele weerstandscapaciteit horen de algemene reserve en de bestemmingsreserves die bedoeld zijn om specifieke risico's op te vangen.

Incidentele weerstandcapaciteit:	01-01-2027	01-01-2028	01-01-2029	01-01-2030	01-01-2031
Algemene reserve	28.802.628	29.782.728	30.093.828	30.093.828	30.090.628
Algemene risicoreserve	5.457.964	5.457.964	5.457.964	5.457.964	5.457.964
Reserve Sociaal domein	26.675	26.942	27.211	27.483	27.758
Totaal	**34.287.267**	**35.267.634**	**35.579.003**	**35.579.275**	**35.576.350**

De reserve risico's grondexploitatie behoort ook tot de weerstandscapaciteit maar wordt apart beoordeeld in de paragraaf grondbeleid (volgens de IFLO-methode). De risico's met betrekking tot grondexploitatie zijn ook in die paragraaf opgenomen. In die paragraaf is aangetoond dat de weerstandscapaciteit met betrekking tot grondexploitatie een stuk hoger ligt dan de gekwantificeerde risico's.

De post onvoorzien bedraagt in 2027 € 400.000 en rekenen we tot de incidentele weerstandscapaciteit. Daarmee komt de totale incidentele weerstandscapaciteit voor 2027 uit op **€ 34.687.267**.

Stille reserves zijn de meerwaarden van eigendommen (activa) die niet of tegen een te lage waarde gewaardeerd zijn maar direct verkoopbaar zijn indien wenselijk. Het betreft vooral de waarde van gronden, onroerende goederen/zaken (niet noodzakelijk voor de bedrijfsvoering), deelnemingen opgenomen in de balans tegen nominale waarden en dergelijke. In veel gevallen is de werkelijke waarde niet of moeilijk te bepalen omdat hiervoor geen markt aanwezig is. Hoe groot de waarde is van de nog in bezit zijnde gronden (onder andere bossen en restpercelen), onroerende zaken en deelnemingen, is niet exact aan te geven maar moet blijken uit concrete verkoopbesluiten.

3. Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit is dat deel van de weerstandscapaciteit dat gebruikt kan worden om onverwachte tegenvallers structureel op te vangen. Tot de structurele weerstandscapaciteit rekenen we de onbenutte belastingcapaciteit en eventuele ruimte op de begroting.

Onbenutte belastingcapaciteit

We bepalen jaarlijks de belastingtarieven. Tussen onze tarieven en de tarieven die door het Rijk als redelijk worden geacht zit ruimte. Die ruimte is de onbenutte belastingcapaciteit. De onbenutte belastingcapaciteit wordt bepaald aan de hand van de norm die het Rijk hanteert voor het bepalen van het artikel 12-status. Jaarlijks wordt deze norm (redelijk peil) vastgesteld in de meicirculaire over de algemene uitkering. Deze norm bedraagt voor 2027: 0,1595%.

Voor de belastingen in Peel en Maas geldt:

a. Onroerendzaakbelasting

Om te monitoren hoe de lokale lasten zich ontwikkelen monitort de Rijksoverheid de (stijging) van die lasten. In de financiële kengetallen die in onderdeel 6 van deze paragraaf zijn opgenomen worden de lokale lasten van Peel en Maas vergeleken met de gemiddelde lasten (kengetal 'belastingcapaciteit'). Daaruit blijkt dat Peel en Maas onder het gemiddelde niveau van de Nederlandse gemeenten zit met de lokale lasten.

b. Rioolrecht

Met betrekking rioolrecht werken we met een Gemeentelijk RioleringsPlan (GRP). Op basis van dat GRP worden de jaarlijkse tarieven voor rioolheffing bepaald zodat dit over de volledige looptijd kostendekkend is. In de afzonderlijke jaarschijven kan die kostendekkendheid afwijken maar over de gehele looptijd bezien is deze 100% kostendekkend.

c. Afvalstoffenheffing

Hierbij is het uitgangspunt maximaal 100% kostendekkendheid en de vervuiler betaalt.

d. Leges

Bij de leges geldt een maximale kostendekkendheid van 100%. Een hogere opbrengst is niet toegestaan. In de paragraaf lokale heffingen is de mate van kostendekkendheid van de verschillende soorten leges opgenomen.

e. Verblijfsbelasting
De opbrengst van de verblijfsbelasting is een algemeen dekkingsmiddel. De onbenutte belastingcapaciteit op verblijfsbelasting wordt bepaald door de gemeenteraad omdat de tarieven ook door de gemeenteraad worden vastgesteld. Vanuit het Rijk zijn geen kaders voor de tarieven verblijfsbelasting.

f. Nieuwe belastingen
De gemeente Peel en Maas kan nog overgaan tot invoering van bepaalde nieuwe belastingen, zoals hondenbelasting, precariorechten en dergelijke. De onbenutte belastingcapaciteit voor deze mogelijke nieuwe belastingen worden bepaald door de gemeenteraad.

Ruimte in de begroting
De positieve begrotingssaldi behoren in principe ook tot de structurele weerstandscapaciteit maar tellen we niet mee in de berekening voor de weerstandsratio.

4. Risico's

4.1 Risicomanagement bij de gemeente Peel en Maas

Risicomanagement staat in het wettelijk kader van het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De uitgangspunten voor het risicomanagement van de gemeente Peel en Maas zijn:

- Het inzichtelijk maken van de risico's die de gemeente loopt
- Risicobewustzijn van de organisatie stimuleren en vergroten
- Het maken van verantwoorde keuzes in het al dan niet aanvaarden van risico's
- Zorgdragen dat het optreden van risico's zo weinig mogelijk effect heeft op de uitvoering van bestaand beleid en voorzieningen
- Minimaliseren van de financiële, imago- en vertragingsgevolgen van ontstane risico's
- Het voldoen aan de wettelijke vereisten over het weerstandsvermogen uit het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

De nota risicomanagement besteedt aandacht aan de taken en verantwoordelijkheden van de verschillende actoren in de organisatie op het gebied van risicomanagement. Om te zorgen voor implementatie en monitoring van het risicomanagementbeleid is het kernteam risicomanagement ingesteld. De structurele verankering van het risicomanagement is een meerjarig proces. Hierbij is steeds aandacht voor de in de nota opgenomen uitgangspunten/doelstellingen.

4.2 De belangrijkste risico's

Risico's ontstaan voornamelijk door:

1. eigen beleid;
2. beleid van een hogere overheid;
3. samenwerking met andere gemeenten of instanties;
4. het doen/nalaten van derden;
5. niet te beïnvloeden (autonome) ontwikkelingen;
6. bedrijfsvoering.

4.2.1. Risico's voortvloeiende uit het eigen beleid

Het ontwikkelen en uitvoeren van (eigen) beleid van de gemeente betekent ook dat er risico's ontstaan op diverse gebieden. De belangrijkste risico's zijn:

- **Grondexploitatie en projecten**
Aan investeringsprojecten en grondexploitatie wordt jaarlijks kosten van personeel doorbelast. Afname of toename van de bouwactiviteiten en investeringen en ook uitstel van de uitvoering van projecten heeft dus directe consequenties voor de exploitatiebegroting. Dit wordt gemonitord en indien nodig vindt bijstelling plaats. De risico's m.b.t. grondexploitatie worden afgedekt via de risicoreserve grondexploitatie en de verliesvoorzieningen voor specifieke grondexploitatieprojecten.

- **Open eind regelingen Sociaal domein**
In het sociaal domein bestaan de meeste open-einde regelingen die in financiële zin een belangrijk risico vormen. Meer specifiek gaat het hierbij om de volgende onderdelen:

Jeugdzorg, Wmo en participatie*;*
De door het Rijk gedecentraliseerde taken op het gebied van jeugdzorg en Wmo-begeleiding betreffen grotendeels open-einde regelingen. De rijksbudgetten die samen met de taken naar de gemeenten zijn overgeheveld zijn onvoldoende om alle uitgaven te dekken wat de risico's nog groter maakt. Er zijn diverse beheersmaatregelen getroffen zoals nauwe samenwerking met huisartsen over verwijzingen, zelf hulp verlenen door gezinscoaches, voorliggende voorzieningen zoals dorpsontmoetingen faciliteren waarmee we de uitgaven in de hand proberen te houden. Het feit blijft echter wel, dat het gaat om open-einde regelingen waarbij een enkele casus grote financiële impact kan hebben. De kostenontwikkeling bij de aanbieders in het sociaal domein (m.n. personeelskosten) maakt ook dat de tarieven onder druk komen te staan. In regionaal verband kopen we de meest intensieve (en dure) vormen van jeugdhulp gezamenlijk in en worden de kosten via een vaste verdeelsleutel verdeeld.

Uitkeringen participatiewet – Werk en Inkomen
Voor Werk en inkomen geldt dat een overschot van de Rijksuitkering (BUIG) vrij besteedbaar is. Aan de andere kant komt een tekort (rijksmiddelen zijn lager dan uitgaven) voor eigen rekening. Als er een tekort ontstaat kan een gemeente een vangnetuitkering aanvragen. Om in aanmerking te komen voor een vangnetuitkering dient een gemeente met een tekort op het bijstandsbudget een aanvraag te doen bij de Toetsingscommissie vangnet Participatiewet.

- Garantstellingen
In het treasurystatuut is de mogelijkheid opgenomen dat de gemeente Peel en Maas zich garant stelt voor leningen aan derden. Als dat gaat om garantstellingen voor verenigingen en stichtingen wordt in samenwerking met de desbetreffende bank al kritisch bekeken of de vereniging/instelling in de toekomst aan de rente en aflossingsverplichtingen kan voldoen.
In indirecte zin staat de gemeente ook garant als 'achtervang'. Dat betreft specifiek de volgende situaties:

Waarborgfonds Sociale Woningbouw (WSW)
De gemeente staat via de WSW garant voor de geldleningen van de woningcorporaties Antares en Wonen Limburg. Als 'achtervanger' is de gemeente verplicht om renteloze leningen te verstrekken aan het waarborgfonds als dit in liquiditeitsproblemen komt door een te laag fondsvermogen. Gelet op de omvang van het Waarborgfonds Sociale woningbouw (WSW) wordt dit risico als zeer laag ingeschat.

Waarborgfonds Eigen Woningbouw (WEW)
De gemeente fungeert als achtervang bij Waarborgfonds Eigen Woningen (WEW). Het WEW biedt via de Nationale Hypotheek Garantie (NHG) aan de geldgevers zekerheid voor het geval de hypotheekgever niet aan zijn financiële verplichtingen voldoet. Geldgevers kunnen het WEW aanspreken voor de restschuld bij gedwongen verkoop van de particuliere woningen. De achtervangfunctie van de gemeente geldt alleen voor hypotheken die tot 1 januari 2011 zijn afgesloten, daarna is sprake van 100% achtervang van het Rijk. Hierdoor neemt de achtervangpositie jaarlijks verder af. Gelet op de omvang van het WEW wordt het (financieel) risico als zeer laag ingeschat.

4.2.2. Risico's voortvloeiende uit het beleid van hogere overheid
De rijksoverheid, Europese Unie en/of de provincie kunnen regelgeving aanpassen of wetten invoeren die voor gemeenten grote impact hebben. De gevolgen voor gemeenten kunnen financieel van aard zijn maar uiteraard ook organisatorisch grote invloed hebben. De gemeente Peel en Maas onderkent de volgende specifieke risico's m.b.t. het beleid van hogere overheden:

- Algemene uitkering uit het gemeentefonds (relatie met algemene dekkingsmiddelen)
Voor de verdeling van de algemene uitkering worden een aantal maatstaven gebruikt (zoals inwoneraantallen, aantal uitkeringsgerechtigden, aantal woningen etc.). Om de algemene uitkering te bepalen wordt een inschatting gemaakt van het verloop van de maatstaven. In werkelijkheid kunnen die maatstaven afwijken van de inschattingen. De omvang van het gemeentefonds is gekoppeld aan de ontwikkeling van het Bruto Binnenlands product (BBP) waardoor minder grote schommelingen zullen ontstaan. Ook ander Rijksbeleid kan grote invloed hebben op de omvang van het gemeentefonds en de algemene uitkering. Dat betreft bijvoorbeeld de herijking van de verdeelmaatstaven, de overheveling van specifieke uitkeringen naar de algemene uitkering e.d..

- **Rijksmiddelen en –beleid m.b.t. Jeugdzorg, Wmo en participatie**
De rijksmiddelen voor het sociaal domein worden verdeeld op basis van objectieve modellen waardoor op termijn de inkomsten en uitgaven (meer) in evenwicht moeten komen en gemeenten meer zekerheid krijgen over de verwachte inkomsten. Er is extra compensatie toegekend om de tekorten bij de jeugdzorg af te dekken. Die extra middelen zijn vooralsnog tijdelijk en het rijk zet in op aanvullende maatregelen om de kosten te beperken (hervormingsagenda Jeugd, afschaffen abonnementstarief Wmo e.d.). In hoeverre die maatregelen ook daadwerkelijk effectief zijn is nog maar de vraag. Veel van de nu aangekondigde maatregelen uit de hervormingsagenda worden immers al lokaal of regionaal toegepast in Peel en Maas.

- **Dwingende uitspraken m.b.t. PAS (Plan aanpak stikstof)**
De Raad van State heeft uitspraak gedaan over het PAS. Vooraf toestemming geven voor activiteiten die schadelijk kunnen zijn voor beschermde natuurgebieden mag niet meer. Daardoor is het verlenen van vergunningen voor activiteiten, in de buurt van Natura2000 gebieden, waar stikstof bij vrijkomt lastiger. Dit kan ook voor ons gevolgen hebben omdat investeringen uitgesteld worden en opbrengsten voor bouwleges en vergunningverlening teruglopen. Mogelijk leidt dit ook tot stagnerende woningbouw wat ook consequenties kan hebben voor bijvoorbeeld de huisvesting van statushouders.

- Gerechtelijke uitspraak m.b.t. begrotingssubsidies
In 2025 heeft de rechter in een casus van Peel en Maas aangegeven dat ook bij begrotingssubsidies de regels voor eerlijke mededinging gelden. Dat kan gevolgen hebben voor de wijze waarop gemeenten subsidies verstrekken.

- Netcongestie
Per 1 juli 2026 hebben netbeheerders hun werkwijze voor nieuwe en zwaardere stroomaansluitingen aangepast. Aanleiding hiervoor zijn de invoering van de nieuwe Energiewet, de toenemende druk op het elektriciteitsnet (netcongestie) en het maatschappelijke prioriteringskader van de Autoriteit Consument en Markt (ACM). In gebieden waar sprake is van netcongestie worden aanvragen voortaan beoordeeld via één gezamenlijke wachtlijst voor zowel klein- als grootverbruikers.
Deze ontwikkeling brengt risico's met zich mee voor de uitvoering van gemeentelijke opgaven en projecten. Het kan voorkomen dat gemeentelijke projecten niet tijdig beschikken over de benodigde stroomaansluiting. Hierdoor kunnen woningbouwprojecten, gebiedsontwikkelingen en maatschappelijke voorzieningen zoals scholen en sportvoorzieningen vertraging oplopen of (tijdelijk) stilvallen.
Daarnaast kunnen de financiële gevolgen aanzienlijk zijn. Vertraging kan leiden tot hogere projectkosten door prijsstijgingen, claims, uitstel van werkzaamheden en de inzet van tijdelijke oplossingen, zoals noodstroomvoorzieningen. Ook bestaat het risico dat bestuurlijke doelstellingen op het gebied van woningbouw, duurzaamheid en economische ontwikkeling niet binnen de beoogde termijn worden gerealiseerd.
Omdat stroomaansluitingen steeds eerder in het ontwikkelproces moeten worden aangevraagd en gefinancierd, ontstaat bovendien een financieel risico. Kosten worden naar voren gehaald, terwijl op dat moment nog niet altijd duidelijk is wanneer een project daadwerkelijk tot uitvoering komt. Hierdoor neemt de financiële onzekerheid binnen projecten toe.

4.2.3. Risico's voortvloeiende uit de samenwerking met andere gemeenten en instanties

Samenwerking met andere partijen betekent dat er ook een risico ontstaat wanneer er bij de betreffende partners bijv. financiële of organisatorische problemen ontstaan. Bij de gemeente Peel en Maas geldt dat in het bijzonder bij de volgende situaties:

- **Gemeenschappelijke regelingen (GR)**
De gemeente kan worden geconfronteerd met financiële tegenvallers van gemeenschappelijke regelingen. Op basis van de regelingen en de bestaande financiële situatie van de GR kunnen deelnemende gemeenten moeten bijdragen om zo'n verlies / tekort af te dekken. Concrete voorbeelden van de risico's bij gemeenschappelijke regelingen zijn Veiligheidsregio/GGD, ODNML en NLW.

- **Samenwerkingsovereenkomsten**
Op meerdere terreinen worden de taken van de gemeente uitgevoerd in samenwerking met anderen. Zo wordt er samengewerkt met de gemeenten in de regio op het gebied van belastingen, brandweer, vergunning toezicht en handhaving. Ook op het gebied van het sociaal domein doen we een aantal zaken samen met gemeenten in Noord en Midden Limburg.

- Lokale vrijheid versus regionale en landelijke afspraken
Er worden meer taken in regionaal verband uitgevoerd en dat gaat vaak ten koste van de lokale vrijheid om zaken op een 'Peel en Maas-manier' op te lossen. Hierin moet een balans gevonden tussen de lokale vrijheid en de efficiency van regionale uniformering.
Ook landelijke regelgeving is met enige regelmaat strijdig met de lokale uitgangspunten van Peel en Maas (zoals bijv. BTW-problematiek Zorgcoöperatie, BOSA-subsidies bij sportaccommodaties). De vraag daarbij is of we de lokale uitgangspunten gaan aanpassen of inzetten op aanpassing van de landelijke en regionale afspraken.

4.2.4. Risico's voortvloeiende uit het doen/ nalaten van derden
De gemeente Peel en Maas heeft tal van overeenkomsten afgesloten met derden. Wanneer deze partijen hun verplichtingen niet nakomen ontstaan en voor de gemeente mogelijk financiële gevolgen.

4.2.5. Risico's voortvloeiende uit voor de gemeente niet te beïnvloeden ontwikkelingen
Op veel zaken die gebeuren kan de gemeente geen of nauwelijks invloed uitoefenen. Dat zijn meestal autonome ontwikkelingen. De belangrijkste risico's zijn:
- ontwikkelingen grondexploitatie;
- renteontwikkeling;
- belastingen en heffingen;
- ontwikkelingen in andere bedrijfstakken.

Het effect van de loon- en prijsinflatie was de afgelopen periode erg groot. Door externe oorzaken stegen tarieven voor o.a. energie veel sneller dan was geraamd. Naast de reguliere indexering op productniveau nemen we in de begroting een algemene stelpost op om knelpunten als gevolg van inflatie in de exploitatie gericht te kunnen compenseren.

4.2.6. Risico's voortvloeiende uit bedrijfsvoering
Binnen de eigen organisatie van de gemeente Peel en Maas ontstaan ook risico's in het dagelijkse werk dat wordt verzet. Een specifiek risico m.b.t. de bedrijfsvoering is het gebrek aan (goed gekwalificeerd) personeel. Zowel binnen de gemeentelijke organisatie als bij externe partijen is merkbaar dat het steeds vaker lastig is vacatures in te vullen met goed gekwalificeerd personeel. Dat kan de uitvoering van werkzaamheden en daarmee het bereiken van diverse uitvoeringsafspraken belemmeren. Bovendien stijgt daardoor de werkdruk bij de huidige medewerkers waardoor risico op uitval groter wordt.
Een beheersmaatregel daarvoor is de inzet van AI om (administratieve) werkzaamheden meer geautomatiseerd te laten uitvoeren. Daardoor ontstaat voor medewerkers ruimte die gebruikt kan worden om de meer complexe (maatwerk)taken uit te voeren. Een belangrijk aandachtspunt bij het gebruik van AI is de balans tussen de 'menselijke maat' en de effectiviteit van uniforme werkwijzen. Verder is de vraag op welke manier we AI in de organisatie gaan inzetten en de risico's die daaraan vast zitten.

Verdere risico's m.b.t. bedrijfsvoering zijn:

- Aansprakelijkheid
Bedrijven en particulieren stellen de gemeente steeds vaker aansprakelijk. Wij zijn voor wettelijke aansprakelijkheid en bestuursaansprakelijkheid verzekerd. Bij beleidswijzigingen onderzoeken we de mogelijke risico's.

- Onderhoud /investeringen
De beheersplannen worden constant geoptimaliseerd. De onderhoudsniveaus bepalen het budget. De uitvoering stemmen we af op het budget. Veranderingen met financiële gevolgen hebben invloed op de reserves of de begroting.

5. Eindconclusie

Zoals beschreven in de Nota Risicomanagement inventariseren we periodiek de aanwezige risico's. De risico's worden getoetst, gekwantificeerd en waar nodig worden beheersmaatregelen ingezet. Die periodieke inventarisatie leidt zowel tot specifieke risicodossiers als tot actualisatie van de algemenere risico's die in de voorgaande paragrafen zijn beschreven. In de onderstaande tabel is aangegeven op welke wijze de belangrijkste risico's zoals die in deze paragraaf zijn opgenomen zijn gekwantificeerd.

Risico's	
ALGEMENE RISICO'S	
Risico's beleid hogere overheid en derden	
Algemene uitkering	750.000
Sociaal domein	380.000
Risico's autonome ontwikkelingen en bedrijfsvoering	
Exploitatie algemeen	2.000.000
SPECIFIEKE RISICO'S	
Specifieke risicodossiers	2.085.000
	5.215.000

Naast de specifiek benoemde reserves zijn er ook nog andere reserves die tot de weerstandscapaciteit behoren (zoals opgenomen in onderdeel 2 van deze paragraaf) en is de totale weerstandscapaciteit:
€ **34.687.267.**

De weerstandratio van de gemeente Peel en Maas bedraagt:

$$\textbf{Weerstandsratio} = \frac{\textbf{34.687.267}\ \text{(Weerstandscapaciteit)}}{\textbf{5.215.000}\ \text{(Gekwantificeerde risico's)}} = \textbf{6,65}$$

Daarmee valt het weerstandsvermogen van Peel en Maas in de categorie **uitstekend** (weerstandsratio van groter dan 2,0) en voldoet aan de gestelde norm >1.

6. Financiële kengetallen

Vanaf 2016 worden in de begroting en jaarstukken ook financiële kengetallen opgenomen die iets zeggen over de financiële situatie van de gemeente. De waarde van deze kengetallen kenmerkt zich vooral door het inzicht in het verloop gedurende een langere periode van werkelijke realisatiecijfers. De informatiewaarde van kengetallen die (ver) in de toekomst liggen is beperkt aangezien de cijfers waar de kengetallen op gebaseerd zijn opgebouwd worden uit prognoses en niet op werkelijke realisatie. Dat maakt vergelijking van kengetallen tussen gemeenten onderling ook lastig. Over 2018 tot en met 2020 zijn de kengetallen op basis van de werkelijke realisatie opgesteld. De opgenomen kengetallen zijn:

1. Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken. Omdat bij leningen onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekend voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend, is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen (zie artikel 36, onderdelen b en c, van het BBV).

2. De solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (zowel de algemene reserve als de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten. Hoe hoger de solvabiliteitsratio, hoe groter de weerbaarheid van de gemeente.

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken (artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een juiste waarde op de balans zijn opgenomen.

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt nu het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten (zie artikel 17, onderdeel c, van het BBV) en uitgedrukt in een percentage.

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De uitkomst van de berekening van dit kengetal is voor het jaarverslag hetzelfde als bij de begroting. Het kengetal hoeft dus voor het opnemen in het jaarverslag niet opnieuw te worden berekend. Het toch opnieuw opnemen houdt verband met het feit dat de kengetallen gezamenlijk en in samenhang bezien inzicht geven in de financiële positie van de gemeente.
De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is:
Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage.
De ruimte die een gemeente heeft om haar belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het COELO publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

Normering financiële kengetallen

Voor de beoordeling van de financiële positie van gemeenten is het belangrijk dat zowel naar de balans als naar de exploitatie wordt gekeken. De kengetallen netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen, solvabiliteitsratio en grondexploitatie hebben betrekking op de balans. De kengetallen structurele exploitatieruimte en belastingcapaciteit brengen tot uitdrukking of een gemeente over voldoende structurele baten beschikt en welke mogelijkheid de gemeente heeft om de structurele baten op korte termijn te vergroten.

Hoe hoger de schuld, hoe hoger de **netto schuldquote**. De netto schuldquote weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen en geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en de aflossingen op de exploitatie. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre er sprake is van doorlenen wordt de netto schuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven.

De **solvabiliteitsratio** drukt het eigen vermogen uit als percentage van het totale vermogen en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Het **kengetal grondexploitatie** geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de grond) is ten opzichte van de totale (geraamde) baten.

De relevantie van het kengetal **structurele exploitatieruimte** is om te weten welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is.

Voor de gemeenten wordt de **belastingcapaciteit** gerelateerd aan de hoogte van de gemiddelde woonlasten (OZB, rioolheffing en reinigingsheffing). Naast de OZB wordt ook gekeken naar de riool- en afvalstoffenheffing omdat de heffing niet kostendekkend hoeft te zijn, maar ook lager mag worden vastgesteld (er is dan sprake van belastingcapaciteit die niet benut wordt).

Om een beeld te geven hoe de financiële positie van gemeenten zich ontwikkelt, zijn de gemeenten per kengetallen onderverdeeld naar 3 categorieën. In het algemeen is categorie A minder risicovol dan categorie B en B weer minder risicovol dan C.

De onderstaande normering van de kengetallen is opgesteld door het ministerie van BZK en wordt landelijk gebruikt:

NORMEN		CATEGORIE A	CATEGORIE B	CATEGORIE C
		Minst risicovol	*Gemiddeld risicovol*	*Meest risicovol*
1a	Netto schuld-quote	< 90%	90% - 130%	> 130%
1b	Netto schuld-quote excl. leningen	< 90%	90% - 130%	> 130%
2	Solvabiliteitsratio	>50%	20% - 50%	< 20%
3	Grondexploitatie	<20%	20% - 35%	> 35%
4	Structurele exploitatieruimte	>0%	0	<0%
5	Belastingcapaciteit	<95%	95% - 105%	>105%

Kengetallen Peel en Maas 2023 - 2030

De berekeningen van de kengetallen voor de gemeente Peel en Maas leidt tot de volgende uitkomsten waarbij al is aangegeven in welke risicocategorie deze vallen.

	2023 Realisatie	2024 Realisatie	2025 Realisatie	2026 Begroot	2027 Begroot	2028 Begroot	2029 Begroot	2030 Begroot
Netto schuld-quote	71%	72%	68%	60%	**62%**	69%	72%	74%
Netto schuld-quote excl. leningen	63%	64%	61%	53%	**57%**	63%	67%	70%
Solvabiliteitsratio	32%	33%	35%	33%	**34%**	32%	31%	29%
Grondexploitatie	1%	0%	2%	0%	**2%**	2%	2%	2%
Structurele exploitatieruimte	6%	6%	3%	3%	**4%**	2%	2%	2%
Belastingcapaciteit	80%	78%	78%	86%	**85%**	87%	89%	90%

De uitkomsten laten zien dat Peel en Maas voor 2027 en verder alleen scores heeft in categorie A (minst risicovol) en B (gemiddeld risicovol) en nergens boven de normen uitkomt voor de meest risicovolle categorie (C).

7-B Paragraaf onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

Door middel van de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen krijgt de raad inzicht in de stand van zaken voor het onderhoud van de kapitaalgoederen en daardoor de mogelijkheid om richting te geven aan onderhoud van de infrastructuur (wegen, water, riolering, civiele kunstwerken), voorzieningen (groen, verlichting, sportfaciliteiten) en gebouwen.

Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte

Op 14 april 2024 heeft de raad de herijkte Kaderstelling Ruimte vastgesteld. Het college heeft op 28 oktober 2025 het Uitvoeringsplan Openbare Ruimte vastgesteld. Dit uitvoeringsplan zet de basisinformatie en de doelregels ter onderbouwing van de paragraaf Onderhoud kapitaalgoederen van gemeente Peel en Maas op een rij. Het zijn gegevens zoals het areaal, de hoeveelheid te onderhouden openbare ruimte, de huidige kwaliteit daarvan, beschikbare middelen en berekende onderhoudskosten. In deze samenvatting gaat het vooral om de financiële consequenties. Er wordt ingegaan op zowel het technisch onderhoud als de verzorging en reiniging van de openbare ruimte. Beheer en onderhoud van de openbare ruime richt zich op het veilig en functioneel houden van de openbare ruimte en het gedurende lange termijn in stand houden. Om dit te bereiken worden maatregelen uitgevoerd, die zijn te splitsen in dagelijks en groot onderhoud en vervangingen (aan het eind van de levensduur). In het Uitvoeringsplan Openbare Ruimte 2025 zijn de financiële aspecten van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte niet opgenomen. Jaarlijks worden in de begroting in deze paragraaf de financiële middelen opgenomen die nodig zijn bij het door de raad vastgestelde kwaliteitsniveau. Deze benodigde financiële middelen worden afgezet tegen het beschikbare budget, eventuele afwijkingen worden verklaard. De kosten voor water en riolering zijn opgenomen in het door de raad vast te stellen Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031 (besluitvorming in raad 4e kwartaal 2026). Water en riolering en afval hebben een eigen kostenstructuur en worden betaald uit de rioolheffing en afvalstoffenheffing.

Riolering

In het Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031 (besluitvorming in raad 4e kwartaal 2026) beschrijven we hoe we als gemeente invulling geven aan de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater, en hoe we omgaat met oppervlaktewater. Goed werkende riolering en stedelijk water zijn belangrijk voor volksgezondheid, milieu, het voorkomen van wateroverlast en een klimaatbestendige leefomgeving. Het Wrp bouwt voort op het eerdere Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026 en sluit aan op de Omgevingswet en de regionale samenwerking binnen Waterpanel Noord. Het programma is opgebouwd uit een evaluatie, visie, plan, programma, opgave en kostendekking.
We beheren een omvangrijk systeem, waaronder 354 km vrijvervalriolering en 225 km pers- en drukriolering. Het grootste deel van de vrijvervalriolering is van het gemengde type. Daarnaast beheren we 72 gemalen, 967 drukrioleringunits, 113 IBA's, 256 km waterlopen, bijna 8 ha waterbuffers en 29 externe overstorten.

De benodigde financiële middelen zijn doorgerekend over de lange termijn. De totale vervangingswaarde van het rioolstelsel bedraagt bijna €340 miljoen. De jaarlijkse exploitatiekosten zijn ongeveer €3,7 miljoen euro en de kapitaallasten ongeveer €2,2 miljoen euro per jaar. De kosten worden gedekt via de rioolheffing, het tarief in 2026 bedraagt € 318,60. Om het tarief kostendekkend te houden is in de planperiode een jaarlijkse stijging van € 1,- nodig, daarna een stijging van € 2,-. Het tarief moet daarnaast jaarlijks worden bijgesteld met de opgetreden inflatie. De voorziening wordt deze planperiode deels ingezet om tariefstijging te beperken. In de jaarlijkse exploitatiebegroting zijn de kosten voor regulier onderhoud riolering opgenomen (het dagelijks beheer). Een voorziening groot onderhoud is er niet, onderhoud zit in de exploitatielasten. Er is wel een voorziening voor vervanging van riolen, persleidingen en (onderdelen van) gemalen en drukriolering. Daarbij lopen de kapitaallasten uit het verleden af wat ook zorgt voor een wisseling in jaarlijkse kosten. De voorziening functioneert dus als een voorziening voor tariefegalisatie, een artikel 44 lid 2 voorziening zoals in het GRP staat aangegeven. Daarnaast beschikt de gemeente over een bestemmingsreserve riolering (BBV-artikel 43 lid 1b), deze bevat gelden die het resultaat zijn van gerealiseerde efficiencyvoordelen of aanbestedingsresultaten. Het GRP gaat uit van kostendekkendheid in 80 jaar. Het product riolering is kostendekkend.

Kaderstelling Ruimte

Het onderhoud van de kapitaalgoederen openbare ruimte maakt in de begroting deel uit van Thema 1 Ruimte van het programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving. De Kaderstelling Ruimte is op 14 april 2024 door de raad vastgesteld. In de kaderstelling wordt kort de missie beschreven hoe de kwaliteit van de openbare ruimte bij kan dragen aan het 'goede leven' in Peel en Maas.

Vervolgens zijn programmadoelen en kaderstellende uitgangspunten geformuleerd. Jaarlijks worden daar in de begroting uitvoeringsafspraken over gemaakt.

Areaal openbare ruimte
De gemeente Peel en Maas heeft ongeveer 750 km verharde wegen, 250 km voetpaden en bijna 200 km aan fietspaden. In het buitengebied ligt 290 km aan sloten die bij ons in beheer zijn (andere sloten zijn in beheer bij het Waterschap), 354 km vrijvervalriolering, ruim 1000 gemalen, 225 persleidingen en 113 installaties voor Individuele Behandeling Afvalwater (IBA) in beheer via de gemeente bij het Waterschap.
In de openbare ruimte staan 36.000 solitaire bomen, 11,6 ha bosplantsoen in bebouwde kom, 238 ha bos en houtwal buiten de bebouwde kom, 70 ha (ruig) gras in de bebouwde kom, 22 ha vaste planten, 38 km hagen. Bijna 10.000 lichtmasten, een kleine 900 bankjes en picknicksets, ruim 850 speeltoestellen, 100 plantenbakken en een kleine 800 prullenbakken. 40.000 containers en emmers en ruim 200 (ondergrondse) containers voor afvalinzameling.

Kwaliteit
De gemeente Peel en Maas heeft haar ambities voor de openbare ruimte vastgelegd met de kaderstelling Ruimte, programma 1.2. Beheer fysieke leefomgeving. Hoe we de openbare ruimte inrichten en beheren ligt vast in het Uitvoeringsplan Openbare Ruimte. We zorgen gebiedsgericht voor een kwalitatief goed ingerichte en onderhouden openbare ruimte. We maken daarbij onderscheid in de na te streven beeldkwaliteiten volgens de landelijke standaard voor beeldkwaliteitsniveaus: A is het hoogste onderhoudsniveau.

Gebieden	Niveau
Woongebieden	B
Centrumgebieden en toeristische gebieden	A
Bedrijventerreinen – wegen	B
Bedrijventerreinen – overige onderdelen	C
Buitengebied – wegen	B
Buitengebied – overige onderdelen	C

Het ontwerp en het onderhoud is gericht op een lange levensduur zonder dat onderdelen (op termijn) ontoelaatbare overlast en schade opleveren. Op basis van de ervaring en expertise van de beheerders voldoet de kwaliteit van de openbare ruimte in grote mate aan dit ambitieniveau. Wegen worden jaarlijks geïnspecteerd, bomen 3-jaarlijks en speeltoestellen worden 4 keer per jaar geïnspecteerd.

Voorzieningen
Voor verschillende onderhoudsgroepen beschikt de gemeente over een voorziening, waarin een jaarlijkse storting wordt gedaan. Hiermee anticiperen we op uitgaven voor groot onderhoud en worden fluctuerende uitgaven geëgaliseerd.

VOORZIENINGEN 2027 - 2030	Saldo 1-1-2027	Saldo 1-1-2028	Saldo 1-1-2029	Saldo 1-1-2030
Voorziening parkbos en kasteelterrein d'Erp Baarlo	101.161	18.377	34.960	51.543
Voorziening riolering	13.598.197	12.526.756	12.077.152	11.943.322
TOTAAL	**13.699.358**	**12.545.133**	**12.112.112**	**11.994.865**

Als bijlage C is een overzicht van de voorzieningen opgenomen waarin ook jaarlijkse toevoegingen en onttrekkingen zijn gespecificeerd.

Openbare verlichting
Met ingang van 1-1-2024 is het onderhoudscontract met de aannemer van openbare verlichting voor 2 jaar aanbesteed (2024 en 2025) en daarna met 1 jaar verlengd (2026). Er is gebruik gemaakt van de optie om nog één keer met een jaar te verlengen (2027), daarna moet opnieuw worden aanbesteed. Het budget voor planmatige duurzame vervanging en reguliere vervanging is opgenomen in de jaarlijkse begroting onder het product openbare verlichting. Er wordt geen gebruik meer gemaakt van een voorziening.

Wegen
Per 2025 hebben de structurele uitgaven een gelijkblijvend karakter waardoor er geen voorziening ter egalisatie van de lasten vereist is.

Speeltoestellen

Volgens het Uitvoeringsplan Openbare Ruimte worden speeltoestellen die technisch zijn afgeschreven, vervangen. We geven hiermee invulling aan de behoeften van ouders en kinderen om het buitenspelen en bewegen te bevorderen. Door planmatige vervanging houden we het totaal aan speelvoorzieningen op niveau en voldoen we aan de strenge veiligheidseisen. Er wordt geen gebruik meer gemaakt van een voorziening. Op de investeringenlijst wordt jaarlijks € 150.000 opgenomen, dit is het gemiddeld benodigde bedrag voor vervanging.

Uitvoeringsbudget beheer en onderhoud

In onderstaande tabel is per onderhoudsgroep een uitsplitsing gemaakt van de bedragen die beschikbaar zijn in de exploitatie en de onttrekking uit de voorziening. Dit is exclusief het beschikbare investeringsbudget van gemiddeld € 6,9 miljoen per jaar voor herinrichting/vervanging van met name verharding. De budgetten en bedragen die zijn opgenomen betreffen de budgetten 2026. In de Begroting 2027 zijn deze budgetten met 1% prijsinflatie geïndexeerd.

	beschikbaar in exploitatie	beschikbaar in voorziening	totaal beschikbaar in begroting
Groen	3.247.900	16.583	3.264.483
Reiniging	225.530	0	225.530
Spelen	128.165	0	128.165
Straatmeubilair	104.371	0	104.371
Totaal wijk, natuur en landschap	**3.705.966**	**16.583**	**3.722.549**
Openbare verlichting	908.878	0	908.878
Verharding	2.458.632	0	2.458.632
Civiele kunstwerken	91.111	0	91.111
Gladheidsbestrijding	98.889	0	98.889
Riolering	1.346.874	0	1.346.874
TOTAAL	**8.610.350**	**16.583**	**8.626.933**

Vergelijking middelen en kosten

Exploitatie

In onderstaande tabel is de vergelijking weergegeven tussen de beschikbare middelen in de begroting (exploitatie en voorzieningen) en de berekende onderhoudskosten. Deze bedragen zijn exclusief VAT (kosten voor Voorbereiding, Administratie en Toezicht van het beheer en onderhoud), dus alleen de uitvoeringskosten.

	Beschikbaar in begroting	Benodigd budget	verschil	%
Groen	3.264.483	3.647.150	-382.667	-12
Reiniging	225.530	255.026	-29.496	-13
Spelen	128.165	121.029	7.136	6
Straatmeubilair	104.371	107.774	-3.403	-3
Totaal wijk, natuur en landschap	**3.722.549**	**4.130.979**	-408.430	
Openbare verlichting	908.878	891.267	17.611	1,9
Verharding*	2.458.632	3.751.315	-1.292.683	-53
Civiele kunstwerken	91.111	113.464	-22.353	-25
Gladheidsbestrijding	98.889	142.390	-43.501	-44
Riolering	1.346.874	1.346.874	0	0
TOTAAL	**8.626.933**	**10.376.289**	**-1.749.356**	

* Op de onderhoudskosten verharding ontstaat er een tekort op het beschikbaar budget. Dit tekort wordt de komende jaren voor een belangrijk deel opgevangen door een jaarlijkse investering op te nemen van € 1.000.000 voor het herstel van wegkanten en reconstructie wegvakken

Investeringen

Reconstructies worden gefinancierd via investeringen. Dit betreft vooral verharding maar hierin zit ook een gedeelte groen, verlichting, straatmeubilair en civiele kunstwerken. Het gemiddelde investeringsbudget over de afgelopen 10 jaar voor vervanging van verhardingen is ongeveer € 6,9 miljoen euro per jaar. In de begroting 2027 is hiervoor € 3,1 miljoen opgenomen. Dit betreft onder andere integrale aanpak van projecten in de openbare ruimte, in slimme combinatie met investeringen in riolering en verkeer- en vervoersprojecten. Gemiddeld bestaan reconstructies uit de volgende onderdelen:

Verharding	84%
Groen	7%
Verlichting	0%
Straatmeubilair	1%
Civiele kunstwerken	8%
Totaal	100%

Daarnaast is in 2027 een investering voor speeltoestellen opgenomen van € 150.000.

Onderhoud gemeentelijke accommodaties

Eens in de vier jaar worden de onderhoudsplannen van de gemeentelijke accommodaties geactualiseerd. In 2026 zijn de meerjarenonderhoudsplannen (MJOP's) opnieuw geactualiseerd. Voor de berekening van de benodigde stortingen in de onderhoudsvoorzieningen wordt uitgegaan van een periode van 20 jaar, van 2027 tot en met 2046. De MJOP's zijn per object opgesteld en bevatten een overzicht van alle geplande onderhoudswerkzaamheden en de bijbehorende (geschatte) kosten.

Het onderhoud van de gemeentelijke accommodaties is erop gericht om een bepaalde functionaliteit in stand te houden. Uitgangspunt is de accommodaties zo effectief mogelijk in een dusdanige staat van onderhoud te houden dat er sprake is van een veilige, gezonde en bruikbare accommodatie, met daarbij als uitgangspunt het voorkomen van achterstallig onderhoud en calamiteiten en het behouden van een acceptabele visuele staat. In sommige gevallen is een hoger onderhoudsniveau gewenst en in andere gevallen is een wat lager onderhoudsniveau acceptabel. De kwaliteitsniveaus zijn gebaseerd op de NEN 2767 methodiek.

De uitwerking van de NEN 2767 methodiek gaat uit van zes verschillende kwaliteitsniveaus:

- Niveau 1: uitstekend, nieuwbouwkwaliteit en/of met nieuwbouw vergelijkbare kwaliteit;
- Niveau 2: goed, nieuwbouwkwaliteit met de eerste tekenen van feitelijke veroudering;
- Niveau 3: redelijk, het natuurlijke verouderingsproces is duidelijk op gang gekomen;
- Niveau 4: matig, het verouderingsproces heeft het bouwdeel of de accommodatie duidelijk in zijn greep;
- Niveau 5: slecht, het verouderingsproces is min of meer onomkeerbaar geworden c.q. heeft het bouwdeel/de accommodatie zeer duidelijk in zijn greep;
- Niveau 6: zeer slecht, een zodanig slechte toestand dat dit niet meer te classificeren is onder niveau 5.

In de praktijk gaan wij uit van een viertal kwaliteitsniveaus. Het gekozen niveau is afhankelijk van de accommodatie zelf en de toekomstsituatie van de accommodatie.

- Kwaliteitsniveau 2: hiermee is bewust gekozen deze bijzondere gebouwen in een goede staat te houden met mogelijk wel wat zichtbare veroudering; bijvoorbeeld het Huis van de Gemeente en DOK6;
- Kwaliteitsniveau 3: het merendeel van de gemeentelijke accommodaties wordt op dit niveau onderhouden. Dit is een gangbare en meest efficiënte onderhoudsbenadering voor bestaande accommodaties;
- Kwaliteitsniveau 4: het gaat hier om accommodaties die potentieel afgestoten kunnen worden. We zijn hier terughoudend met het doen van onderhoud, maar waken wel voor het behoud van veiligheid, gezondheid en bruikbaarheid;
- Kwaliteitsniveau 5: hierbij worden de onderhoudskosten teruggeschroefd vanwege het ontwikkelend karakter, waarmee een potentieel verval in niveau 5 acceptabel is. Het gaat hier specifiek om accommodaties die onder leegstandsbeheer vallen en/of aanstaande sloop van de gebouwen vanwege (toekomstige) ontwikkelingen.

In de MJOP's zijn de kosten opgenomen voor het jaarlijks onderhoud, het groot onderhoud en de investeringen. Voor het jaarlijks onderhoud zijn in de begroting jaarlijkse budgetten opgenomen. De kosten voor het groot onderhoud dekken we uit de daarvoor in het leven geroepen voorzieningen.
Jaarlijks storten we een vast bedrag in deze voorzieningen om het groot onderhoud voor de komende 20 jaar te kunnen uitvoeren. Voor de investeringen wordt een nieuw krediet aangevraagd wanneer deze noodzakelijk zijn en hierop wordt afgeschreven.

Op basis van de onderhoudsplannen onderscheiden we de volgende voorzieningen:

- Binnensportaccommodaties
- Buitensportaccommodaties
- Sociaal culturele accommodaties
- Dok6
- Huis van de Gemeente
- Gemeentewerf
- Milieupark
- Keverberg
- Overige gemeentelijke accommodaties

Naar aanleiding van de actualisatie van de MJOP's voor de gemeentelijke accommodaties blijkt dat de huidige jaarlijkse storting van € 486.000 in de voorziening onderhoud niet langer toereikend is. Op basis van de geactualiseerde MJOP's is de benodigde jaarlijkse storting bepaald op € 785.790.
De verhoging van de jaarlijkse storting wordt met name veroorzaakt door drie ontwikkelingen.

Ten eerste was de voorziening voor het onderhoud van de buiten- en binnensportaccommodaties voorheen gewaardeerd exclusief btw. De btw-component werd aan het einde van het jaar afzonderlijk gecompenseerd. Met de actualisatie van de MJOP's is ervoor gekozen om de btw voortaan direct mee te nemen in de voorziening. Hierdoor sluit de voorziening beter aan bij de daadwerkelijk verwachte onderhoudskosten. Deze wijziging heeft per saldo geen financiële gevolgen voor de gemeente; het betreft uitsluitend een wijziging in de administratieve verwerking van de btw.

Ten tweede zijn de meerjarenonderhoudsplannen geactualiseerd. Daarbij is ook het gehanteerde prijspeil aangepast van 2022 naar 2026, zodat rekening wordt gehouden met de prijsontwikkeling in de afgelopen jaren. Ook deze actualisatie leidt tot een hogere benodigde jaarlijkse storting.

Ten derde is er naar aanleiding van besluitvorming van de raad op 24 juni 2025 een bedrag van € 60.000 gereserveerd voor het groot onderhoud van de Keverberg. Dit bedrag komt ten gunste van de voorziening. Deze storting was nog niet opgenomen in de jaarlijkse storting van € 486.000.

We zijn daarnaast voornemens een afzonderlijke voorziening voor het milieupark in te stellen. Het groot onderhoud van het milieupark is op dit moment opgenomen in de voorziening 'Overige accommodaties'. De omvang van het groot onderhoud aan het milieupark neemt de komende jaren toe, waardoor het aandeel van het milieupark binnen deze voorziening steeds groter wordt ten opzichte van de andere gebouwen die onder deze voorziening vallen. Daarnaast worden de kosten van het grootonderhoud aan het milieupark meegenomen in de kostendekkende berekening van afval. Met het instellen van een afzonderlijke voorziening voor het milieupark wordt het bedrag dat momenteel binnen de voorziening 'Overige accommodaties' aan het milieupark is toe te rekenen, overgeheveld naar de nieuwe voorziening 'Milieupark'. Het betreft een bedrag van € 42.445.

In onderstaand overzicht is het verloop van de onderhoudsvoorzieningen voor de jaren 2027 tot en met 2030 weergegeven. Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. De overheveling van het voor het milieupark bestemde bedrag van de voorziening 'Overige accommodaties' naar de nieuwe voorziening 'Milieupark' is in het overzicht gearceerd.

	Binnensport-accommodaties	Buitensport accommodaties	DOK 6	Gemeente-werf	Huis van de Gemeente	Keverberg	Milieupark	Overige accommodaties	Sociaal -culturele accommodaties
1-1-2027	**€ 357.872**	**€ 257.209**	**€ 68.797**	**€ 124.937**	**€ 208.732**	**€ 60.000**	**€ 42.445**	**€ 79.762**	**€ 50.635**
Storting	€ 171.820	€ 189.970	€ 103.000	€ 84.000	€ 130.000	€ 60.000	€ 7.000	€ 10.000	€ 30.000
Onttrekking	€ 221.952	€ 73.938	€ 152.291	€ 54.870	€ 32.066	€ 11.779	€ 17.933	€ 14.384	€ 59.225
1-1-2028	**€ 307.740**	**€ 373.241**	**€ 19.506**	**€ 154.067**	**€ 306.666**	**€ 108.221**	**€ 31.512**	**€ 75.378**	**€ 21.410**
Storting	€ 171.820	€ 189.970	€ 103.000	€ 84.000	€ 130.000	€ 60.000	€ 7.000	€ 10.000	€ 30.000
Onttrekking	€ 21.778	€ 108.326	€ -	€ -	€ 10.618	€ 480	€ -	€ 1.985	€ 30.711
1-1-2029	**€ 457.782**	**€ 454.885**	**€ 122.506**	**€ 238.067**	**€ 426.048**	**€ 167.741**	**€ 38.512**	**€ 83.393**	**€ 20.699**
Storting	€ 171.820	€ 189.970	€ 103.000	€ 84.000	€ 130.000	€ 60.000	€ 7.000	€ 10.000	€ 30.000
Onttrekking	€ 15.181	€ 24.580	€ 2.469	€ 65.913	€ 92.148	€ 3.460	€ 2.571	€ -	€ 669
1-1-2030	**€ 614.421**	**€ 620.276**	**€ 223.037**	**€ 256.154**	**€ 463.900**	**€ 224.281**	**€ 42.941**	**€ 93.393**	**€ 50.030**
Storting	€ 171.820	€ 189.970	€ 103.000	€ 84.000	€ 130.000	€ 60.000	€ 7.000	€ 10.000	€ 30.000
Onttrekking	€ 543.896	€ 613.052	€ 655.110	€ 473.604	€ 695.986	€ 54.429	€ 4.958	€ 53.605	€ 68.696
1-1-2031	**€ 242.345**	**€ 197.194**	**€ -329.073**	**€ -133.450**	**€ -102.086**	**€ 229.852**	**€ 44.983**	**€ 49.788**	**€ 11.334**

De voorzieningen zijn over een periode van twintig jaar bezien in totaliteit toereikend om de verwachte kosten op te vangen. Op jaarbasis kan het saldo van een voorziening echter tijdelijk negatief zijn. Omdat een voorziening niet negatief mag worden, beoordelen we op dat moment of een overheveling tussen voorzieningen noodzakelijk is.

De MJOP's worden over vier jaar opnieuw geactualiseerd. Op basis van de huidige inzichten verwachten we dat in 2030 een aanvullende storting nodig is in de voorzieningen voor DOK6 en het Huis van de Gemeente. Op dat moment wordt beoordeeld welke maatregelen nodig zijn om de voorzieningen weer op het gewenste niveau te brengen.

De Heuf is op dit moment niet meegenomen in de actualisatie en maakt daarom geen onderdeel uit van het huidige MJOP. Na afronding van de renovatie van de Heuf zal een nieuw MJOP voor deze locatie worden opgesteld. Op basis hiervan wordt het toekomstig onderhoud opnieuw in beeld gebracht en worden de financiële gevolgen hiervan te zijner tijd in de begroting verwerkt.

7-C Paragraaf Financiering

Inleiding

Treasury is het sturen en beheersen van het verantwoorden van en het toezicht houden op de financiële vermogenswaarden, de financiële geldstromen, de financiële posities en de hieraan verbonden risico's.

Doelstellingen treasury

In het treasurystatuut heeft de gemeente zich als doel gesteld:

- Het verzekeren van duurzame toegang tot financiële markten tegen acceptabele condities.
- Het beschermen van gemeentelijke vermogens- en (rente)resultaten tegen ongewenste financiële risico's zoals renterisico's, koersrisico's, kredietrisico's en liquiditeitsrisico's.
- Het minimaliseren van de interne verwerkingskosten en externe kosten bij het beheren van geldstromen en financiële posities.
- Het optimaliseren van de renteresultaten binnen de kaders van de Wet fido, respectievelijk de limieten en richtlijnen van het treasurystatuut.

Risicobeheer

Met betrekking tot risicobeheer gelden de volgende algemene uitgangspunten:

- De gemeente mag uitsluitend ten behoeve van de uitoefening van de "publieke taak" leningen aangaan, middelen uitzetten of garanties verlenen.
- De gemeente kan middelen uitzetten uit hoofde van de treasuryfunctie als deze uitzettingen een prudent karakter hebben en niet zijn gericht op het genereren van inkomen door het lopen van overmatig risico. Het prudente karakter van deze uitzettingen wordt gewaarborgd met de richtlijnen en limieten van de Wet fido en het treasurystatuut.
- Het gebruik van derivaten is toegestaan, maar deze worden uitsluitend toegepast ter beperking van financiële risico's. Voordat de derivatentransactie wordt afgesloten, wordt advies ingewonnen bij een onafhankelijke externe ter zake kundig adviseur.

Bestaande wetgeving

De Wet financiering decentrale overheden (fido) en de Regeling uitzettingen en derivaten decentrale overheden (Ruddo). Met de invoering Schatkistbankieren is de Wet financiering decentrale overheden aangepast en is een ministeriële regeling van kracht.

Invoering Schatkistbankieren voor decentrale overheden

De 'Wijzigingswet financiering decentrale overheden (fido)' verplicht alle decentrale overheden om hun overtollige (liquide) middelen aan te houden in de schatkist. Het woord 'overtollig' verwijst naar alle middelen die decentrale overheden niet onmiddellijk nodig hebben voor de publieke taak. Een decentrale overheid behoudt, op basis van de Wet fido, de mogelijkheid om leningen te verstrekken en uitzettingen te verrichten uit hoofde van de publieke taak. Deelname aan schatkistbankieren verandert daar niets aan.
Aan de hand van bankstanden en liquiditeitsprognoses wordt bepaald in hoeverre geldmiddelen nodig of overtollig zullen zijn. Aan de hand van deze prognoses worden de mogelijkheden van kasgeldleningen optimaal ingezet.

Algemene ontwikkelingen

De toegestane toe te rekenen rente aan de grondexploitatie moet gebaseerd zijn op de daadwerkelijke te betalen rente over het vreemd vermogen. Het is niet meer toegestaan om rente over het eigen vermogen toe te rekenen aan de grondexploitatie. Het rentepercentage voor de grondexploitatie waar in deze begroting mee gerekend is, bedraagt 1,00%.

Rentenotitie

In de notitie rente die is gemaakt door de commissie BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) wordt ingegaan op de verwerking van de rentelasten en –baten in de begroting en jaarstukken. Doelstelling van deze notitie is het bevorderen van een eenduidige handelwijze met betrekking tot rente door gemeenten (harmonisering), stimuleren dat gemeenten de (verwachte) werkelijke rentelasten opnemen in de begroting en de jaarstukken en het eenduidig inzichtelijk maken van de wijze waarop de gemeenten met rente zijn omgegaan (transparantie).

Zowel de commissie BBV als de provincie Limburg adviseert om het onderstaand renteschema op te nemen in de paragraaf Financiering van zowel de begroting als de jaarstukken. Hiermee wordt inzicht gegeven in de rentelasten externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening. Het rente omslagpercentage voor de berekening van de aan de programma's toe te rekenen rente is in 2027 1,00%.

Renteschema	
De externe rentelasten financiering	2.082.825
-/- Externe rentebaten	84.986
Saldo	**1.997.839**
-/- Rente doorberekend aan grondexploitatie	51.993
-/- Rente projectfinanciering	-
Rentebaat projectfinanciering	-
Aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.945.846**
Rente eigen vermogen	-
Rente voorzieningen	-
Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente	**1.945.846**
De aan taakvelden toegerekende rente	1.920.758
Renteresultaat taakveld treasury	**-25.088**

Renterisico

Renterisico's worden beheerst door te voldoen aan de kasgeldlimiet en renterisiconorm. De kasgeldlimiet en de renterisiconorm hebben allebei als doel de lening portefeuille van decentrale overheden te behoeden voor een onverantwoord grote gevoeligheid voor rentefluctuaties. Ze stellen dus een grens aan de structuur van de leningen en niet aan de hoogte.

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een instrument voor beheersing van risico's op korte termijn. De kasgeldlimiet wordt berekend als een percentage van het totaal van de jaarbegroting en bedraagt 8,5%, ofwel voor 2027 afgerond € 13.058.575.
Als het financieringstekort deze limiet structureel overschrijdt dient tot consolidatie van deze "vlottende" schuld te worden overgegaan. We zijn dan verplicht om een langlopende geldlening af te sluiten.
De gemiddelde netto vlottende schuld in het 3e en 4e kwartaal van jaar t-2 (2025) en in het 1e en 2e kwartaal van jaar t-1 (2026), is als volgt.

Kasgeldlimiet	13.058.575
Gemiddelde netto vlottende schuld	
3e kwartaal 2025	17.020.229
4e kwartaal 2025	13.534.125
1e kwartaal 2026	17.070.948
2e kwartaal 2026	22.191.808

De gemiddelde netto vlottende schuld lag afgelopen kwartalen boven de kasgeldlimiet. Zonder aanvullende maatregelen zou deze overschrijding naar verwachting ook de rest van 2026 blijven bestaan hetgeen volgens richtlijnen van de provincie niet is toegestaan.

Om de vlottende schuld te consolideren en binnen de kasgeldlimiet te blijven, heeft het college besloten om in september 2026 een nieuwe langlopende lening van € 20.000.000 aan te trekken, tegen een rentepercentage van 3,664%. Met deze lening wordt de vlottende schuld geconsolideerd, waardoor de kasgeldlimiet niet langer wordt overschreden.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is een instrument voor beheersing van risico's op lange termijn. De renterisiconorm geeft het maximumbedrag aan van het deel van de langlopende schuld waarover een renteaanpassing plaats kan vinden. Het doel is om spreiding aan te brengen in de rentetermijnen van de langlopende schuld en zo de invloed van een eventuele rentestijging niet te groot te laten zijn. Door binnen de renterisiconorm te blijven zal de invloed van een eventuele rentestijging op de exploitatie beperkt blijven. De renterisiconorm is vastgesteld op een percentage van 20% van het begrotingstotaal.

Voor 2027 bedraagt de renterisiconorm van de gemeente Peel en Maas: €.30.726.000 (afgerond).

Overzicht 'renterisico en -norm'	2027	2028	2029	2030
Renteherzieningen langlopende leningen o/g	0	404.154	655.014	337.146
Aflossingen	13.275.094	11.693.991	11.701.019	11.648.183
Totaal renterisico	**13.275.094**	**12.098.145**	**12.356.033**	**11.985.329**
Renterisiconorm	30.726.000			
Ruimte binnen renterisiconorm	**17.450.906**			

Verstrekte geldleningen

De gemeente Peel en Maas heeft uit hoofde van haar publieke taak onderstaande langlopende geldleningen verstrekt.

	Restantschulden ultimo jaar			
	2027	2028	2029	2030
Leningen aan woningbouwcorporatie	1.559.665	1.409.795	1.256.983	1.101.141
Leningen aan NLW	1.700.000	1.700.000	1.700.000	1.700.000
Leningen aan verenigingen en organisaties	1.711.430	1.627.325	1.543.049	1.460.068
Leningen aan deelnemingen	1.898.522	1.898.522	1.898.522	1.898.522
Totaal	**6.869.617**	**6.635.642**	**6.398.554**	**6.159.731**

Opgenomen geldleningen

De gemeente Peel en Maas heeft verschillende langlopende geldleningen opgenomen. Veruit de meeste leningen zijn afgesloten bij de BNG. Het gemiddelde rentetarief in 2027 bedraagt 2,83%.
De restantschulden zullen zich als volgt ontwikkelen:

	Restantschulden ultimo jaar			
	2027	2028	2029	2030
Opgenomen leningen	87.801.954	76.107.963	64.406.944	52.758.761

Koersrisico's

De gemeente beperkt de koersrisico's op uitzettingen uit hoofde van treasury, door uitsluitend de volgende producten te hanteren: rekening-courant, spaarrekening, daggeld, deposito's, obligatiefondsen en garantieproducten. Daarbij geldt altijd de hoofdsomgarantie.

Valutarisico's

Deze worden beperkt door transacties uitsluitend in euro's af te sluiten.

7-D Paragraaf bedrijfsvoering

Wij zijn een gemeente die bijdraagt aan het goede leven in Peel en Maas. Dat is de missie die de raad bekrachtigde met de vaststelling van de Kaderstelling op het thema ‘Bestuur, Communicatie en Dienstverlening’. Om deze ambitie te realiseren is een organisatie met kwaliteiten nodig.
Dit houdt in dat:

- we een rolzuivere organisatie zijn die stoelt op waardevolle bewegingen in de samenleving en daar waar nodig op aanvult;
- we een gezonde, ontwikkelgerichte en dienstverlenende organisatie zijn die grip heeft op haar bedrijfsvoering en waarin leren een tweede natuur is;
- we een organisatie zijn die een sterk collectief vormt waarin medewerkers goed werk met elkaar leveren.

We zijn een organisatie die veel taken zelf uitvoert en groot belang hecht aan integraal werken en korte lijnen tussen beleid, uitvoering en bedrijfsvoering. Verantwoordelijkheden liggen laag in de organisatie. We zijn kritisch naar onze eigen organisatie en blijven zoeken naar kostenbesparing/efficiency zonder dat dit ten koste gaat van de kwaliteit. Overigens moeten we als organisatie wel telkens de balans zoeken tussen enerzijds het zijn van een compacte wendbare organisatie en anderzijds de ambities en taken van onze gemeente.

De maatschappelijke opgaven waarvoor wij staan vragen om een goede verbinding tussen ambities, beschikbare capaciteit en financiële middelen. Daarom blijven wij investeren in de verdere ontwikkeling van onze planning- en controlcyclus. Daarbij nemen wij de inzichten uit recente evaluaties en onderzoeken, waaronder het DoeMee rekenkameronderzoek naar onderuitputting, mee in de verbetering van begroten, monitoren, prognosticeren en verantwoorden.
Wij richten ons op een realistische programmering van werkzaamheden en investeringen en een zorgvuldige afweging van beschikbare personele capaciteit. Daarbij hebben wij aandacht voor de uitvoerbaarheid van plannen, de voortgang van projecten en de samenhang tussen de inzet van eigen medewerkers, externe inhuur en de te bereiken maatschappelijke effecten. Door periodieke monitoring en (financiële) rapportages zorgen wij voor inzicht in de voortgang van activiteiten, de inzet van middelen en eventuele afwijkingen ten opzichte van de begroting.
Daarnaast blijven wij werken aan een transparante informatievoorziening richting raad. Daarbij besteden wij aandacht aan relevante ontwikkelingen binnen de bedrijfsvoering, waaronder personele capaciteit, ziekteverzuim en de voortgang van investeringen. Op deze wijze ondersteunen wij de kaderstellende en controlerende rol van de raad en blijven wij bouwen aan een lerende organisatie die continu werkt aan verbetering.

Bedrijfsvoeringsmiddelen

Om de organisatie goed te laten functioneren zijn verschillende zaken van belang. Goede huisvesting, goede digitale ondersteuning, opleidingsmogelijkheden, etc. We ondersteunen het hybride werken door zowel het werken in het Huis van de Gemeente als het thuiswerken op gepaste wijze te faciliteren. Het Huis van de Gemeente blijft de basis waarin onze medewerkers een solidaire werkgemeenschap vormen, en samen leren en ontwikkelen.

Onderstaand een overzicht van een aantal kostenposten in relatie tot bedrijfsvoering.

	2027	***2028***	***2029***	***2030***
Salariskosten	36.716.986	37.390.609	37.988.355	38.632.822
Inhuur personeel	2.953.958	2.980.187	3.208.249	1.945.063
Opleidingskosten	362.416	365.990	369.599	375.144
Huisvesting (incl. werf)	1.768.618	1.793.324	1.794.199	1.795.164
ICT kosten	3.949.371	3.546.401	3.673.495	3.725.055
Tractie	908.274	963.779	862.117	865.255
Kantoorbenodigdheden	126.508	127.773	129.051	130.987
Accountantskosten	125.000	130.000	135.000	140.000

Meer inzicht in de specifieke kosten voor bedrijfsvoering en ook inzicht in personele bezetting en formatie van de gemeente zijn opgenomen in hoofdstuk 3 bij de indicatoren en in hoofdstuk 5 bij de nadere specificatie van de overheadkosten.

7-E Paragraaf Verbonden partijen

Onder verbonden partijen verstaan we deelnemingen (vennootschappen), gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen waarin de gemeente een bestuurlijk belang heeft en een financieel belang en waarbij de participaties zijn gericht op de behartiging van het publieke belang.
De verbonden partijen worden volgens artikel 15 van het BBV onderverdeeld in:

- gemeenschappelijke regeling;
- vennootschappen en coöperaties;
- stichtingen en verenigingen en;
- overige verbonden partijen.

De gemeente Peel en Maas kent de volgende verbonden partijen:

Gemeenschappelijke regelingen

- Werkvoorzieningschap Noord-Limburg West (NLW)
- Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BSGW)
- Modulair Gemeenschappelijke Regeling Sociaal Domein Limburg-Noord (MGR SDLN)
- Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz
- Omgevingsdienst Noord- en Midden-Limburg (ODNML)
- Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)
- Maasveren Limburg-Noord
- Regionale Energie Strategie Noord-en Midden-Limburg (RES-NML)
- Regionale samenwerking Noord-Limburg

Vennootschappen en coöperaties

- Gemeente Helden Holding B.V.
- Nazorg (bodemzorg) Limburg B.V.

In het besturingskompas is opgenomen dat we als gemeente alleen effectief kunnen werken aan onze ambitie om bij te dragen aan het goede leven wanneer we dit samen doen met (groepen) inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden. We werken dan als organisatie samen met andere organisaties.

De gemeente gaat niet over tot de oprichting van of de deelneming in een verbonden partij, tenzij op deze wijze een publiek belang wordt behartigd dat niet op een andere wijze tot stand kan worden gebracht. De voorkeur heeft de publiekrechtelijke organisatie, omdat deze meer accent op de democratische controle en verantwoording heeft dan een privaatrechtelijke organisatie. Het aangaan van een verbonden partij, is afhankelijk van de vraag of het doelmatig en doeltreffend is om de publieke belangen te dienen. De toetsingscriteria ten aanzien van het wel of niet aangaan van een samenwerking zijn als volgt:

- er dient sprake te zijn van een publiek belang;
- dit belang kan niet volledig door de gemeente zelf worden uitgevoerd;
- de taken in het kader van dit belang kunnen niet uitbesteed worden of door marktpartijen uitgevoerd worden.

Daarnaast zijn er enkele aanvullende uitgangspunten opgesteld:

- De gemeente gaat geen toekomstige 50-50 zeggenschapsverhoudingen aan met externe partners wanneer de gemeente garant staat voor eventuele tekorten.
- Wanneer een samenwerking wordt aangegaan worden op voorhand eenduidige en adequate formele afspraken gemaakt tussen betrokken partijen, met name over de rolverdeling, communicatie en informatievoorziening.
- Onnodige financiële verbondenheid van grootschalige projecten wordt vermeden.
- Bij grootschalige (regionale) evenementen wordt expliciet een afwikkelfase beschreven en in tijd weggezet.

De organisaties Enexis B.V. en aanverwante deelnemingen (voormalige Essent) en de BNG, waar de gemeente Peel en Maas weliswaar aandeelhouder is, zijn niet opgenomen omdat het bestuurlijk belang dat Peel en Maas heeft op basis van het aantal aandelen te verwaarlozen is. Het financiële belang met betrekking tot deze organisaties beperkt zich tot het bedrag van de aandelen. Op de dividendpolitiek van deze organisaties kan de gemeente Peel en Maas nagenoeg geen invloed uitoefenen gezien het gering aantal aandelen. Enexis B.V. en de BNG worden dan ook door de gemeente Peel en Maas niet gezien als een verbonden partij.
Op de volgende pagina’s wordt een nadere toelichting gegeven per verbonden partij.

Werkvoorzieningsschap Noord-Limburg West (NLW)

Vestigingsplaats: Venray

Gemeentelijke visie: Het werkvoorzieningsschap moet op adequate en doelmatige wijze de uitvoering van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW) verzorgen namens de gemeente Peel en Maas.

Doelstelling: De doelstelling van de organisatie is om samen met de andere deelnemers (gemeente Venray en Horst aan de Maas) WSW-geïndiceerden een passende (WSW) dienstbetrekking aan te bieden.
(Gerelateerd aan thema 2 Sociaal domein)

Reden deelneming: Uit efficiencyoogpunt is de deelneming aan de gemeenschappelijke regeling gunstiger dan het zelfstandig uitvoeren van de Wet Sociale Werkvoorziening (WSW).

Activiteiten / prestaties: Het werkvoorzieningsschap voert de volgende taken uit:
- Regiefunctie c.q. opdrachtgever voor de uitvoering WSW.
- Houder van de aandelen in de NLW groep NV en het uitoefenen van de zeggenschapsrechten in de algemene vergadering van aandeelhouders.

Organisatie bestuurlijk belang: Werkvoorzieningsschap Noord-Limburg West is een gemeenschappelijke regeling die bestaat uit de gemeenten Horst aan de Maas, Peel en Maas en Venray.

Eigen – en vreemd vermogen De saldi van het eigen en vreemd vermogen van het Werkvoorzieningsschap Noord-Limburg West bedragen:

	31-12-2024 Jaarrekening 2025	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	61.000	72.000
Vreemd vermogen	5.419.000	5.415.000

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	39.000	0
Vreemd vermogen	5.391.000	0

Resultaat verbonden partij: Het verwachte exploitatieresultaat van de gemeenschappelijke regeling over 2027 bedraagt: € 0.

Gemeentelijk aandeel in de kosten: In 2027 zal het werkvoorzieningschap NLW worden opgeheven en worden geen vaste bijdragen meer betaald. Zie ook toekomstperspectief.

Risico's en weerstandspositie: Zie toekomstperspectief

Toekomstperspectief: Na intensieve analyse van de strategische koers van de Gemeenschappelijke Regeling NLW zijn de betrokken gemeenten tot de conclusie gekomen dat een zelfstandige, lokale invulling van de uitvoering van de Participatiewet beter bij de tijd en behoeften past. Inmiddels zijn de drie gemeenten elk aan de slag gegaan met een eigen invulling hiervan. Daarbij is de streefdatum om op 1 januari 2027 een eigen structuur per gemeente opgezet te hebben. Gelijktijdig is besloten tot ontvlechting van de Gemeenschappelijke Regeling en de daarbij behorende juridische entiteiten.

Het opzetten van de nieuwe structuren is de verantwoordelijkheid van de respectievelijke gemeenten, de ontvlechting van de Gemeenschappelijke Regeling c.s. is de verantwoordelijkheid van het Dagelijks Bestuur in samenwerking met de statutair directeur van NLW Groep N.V. Inmiddels is er door partijen een overeenkomst Ontvlechtings-afspraken vastgesteld en ondertekend. Er is door de gemeenten een budget beschikbaar gesteld waarmee de ontvlechting op professionele en verantwoorde wijze kan plaatsvinden. Het Dagelijks Bestuur heeft de overtuiging dat het beschikbaar gestelde budget toereikend zal zijn.
Aangezien de streefdatum 1 januari 2027 is, is de verwachting dat er geen subsidiestromen meer via de Gemeenschappelijke Regeling NLW zullen lopen. De doelgroepmedewerkers zullen in dienst worden genomen bij de entiteiten van de nieuwe initiatieven van de aangesloten gemeenten. Voor de incidentele baten en lasten in
verband met de geplande beëindiging van de Gemeenschappelijke Regeling en de daarbij behorende juridische entiteiten zijn in 2026 posten opgenomen in de begroting. Daarvoor wordt een liquidatie-begroting opgesteld. De posten in 2027 hebben enkel betrekking op de resterende afwikkeling en wordt daarmee gezien als een vereffeningsjaar, met als doel tot opheffing van de entiteit en daarmee onderliggende entiteiten.

Peel en Maas zal vanaf 2027 verder gaan met een eigen lokaal leerontwikkelbedrijf. In de begroting van Peel en Maas zijn structureel nog wel de bijdragen gebaseerd op exploitatietekorten van € 1,9 miljoen van NLW meerjarig opgenomen. Dat betreft een bedrag van € 550.000.

Belastingsamenwerking Gemeenten en Waterschappen (BsGW)

Vestigingsplaats: Roermond

Gemeentelijke visie: BsGW moet op adequate en doelmatige wijze de heffing en inning van de gemeentelijke belastingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB en verblijfs- en forensenbelasting) verzorgen namens de gemeente Peel en Maas.

Doelstelling: BsGW behartigt als uitvoeringsorganisatie van de deelnemende gemeenten en waterschappen de zorg voor het volledig, tijdig, rechtmatig, juist en doelmatig heffen en innen van de lokale belastingen. BsGW werkt daarbij tegen de laagst mogelijke kosten, uitgaande van de beste prijs/ prestatie verhouding gekoppeld aan een optimaal niveau van dienstverlening.
BsGW heeft een relatie met programma 1.2 beheer leefomgeving en het onderdeel algemene dekkingsmiddelen (belastingen) uit de gemeentelijke begroting.

Reden deelneming: Uit efficiencyoogpunt is het heffen en innen van lokale belastingen via BsGW voordeliger dan het zelf uitvoeren van die taken.

Activiteiten/prestaties: BsGW verzorgt de heffing en inning van de lokale belastingen (afvalstoffenheffing, rioolheffing, OZB, verblijf- en forensenbelasting) namens de gemeente Peel en Maas.

Organisatie bestuurlijk belang: BsGW is een gemeenschappelijke regeling bestaande uit:
Waterschappen:
Waterschap Limburg
Gemeenten:

Venlo	Bergen
Nederweert	Roermond
Beek	Leudal
Nuth	Maasgouw
Echt-Susteren	Roerdalen
Peel en Maas	Stein
Brunssum	Heerlen
Landgraaf	Onderbanken
Simpelveld	Voerendaal
Maastricht	Sittard-Geleen
Weert	Eijsden-Margraten
Schinnen	Valkenburg aan de Geul
Meerssen	Vaals
Gulpen-Wittem	Beesel
Gennep	Kerkrade
Mook en Middelaar	

Eigen – en vreemd vermogen: De saldi van eigen en vreemd vermogen bedragen

	31-12-2024 Jaarrekening 2025	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	5.224.000	6.528.000
Vreemd vermogen	11.562.000	8.175.000

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	2.427.000	2.905.000
Vreemd vermogen	7.516.000	7.227.000

Resultaat verbonden partij: Het verwachte resultaat van BsGW over 2027 is € 0.

Gemeentelijk aandeel in de kosten: Voor 2027 is de gemeentelijke bijdrage van Peel en Maas € 752.400 (incl. BTW).
Deze bijdrage wordt verdeeld over de programma's 1.2 (v.w.b. afval en riolering), algemene dekkingsmiddelen (v.w.b. OZB, WOZ en verblijfsbelasting) en overhead (v.w.b. bedrijfsvoering).

Risico's en weerstandspositie: Begin 2026 is de risicoanalyse opnieuw uitgevoerd, waarbij de nog steeds relevante risico's zijn geactualiseerd dan wel aangepast naar de cijfers van de begroting 2027 en actuele wet- en regelgeving. De benodigde weerstandscapaciteit, exclusief risico frictiekosten, komt uit op € 1,19 miljoen, 4,22 % van de netto-kosten 2027.
Het aanwezige weerstandsvermogen eind 2024 (na resultaatbepaling 2024 en vaststelling begroting 2026 en meerjarenraming 2027-2030) bedraagt € 998 duizend. Afgezet tegen het benodigde weerstands-vermogen van € 1,19 miljoen, komt de ratio uit op 0,84. De ratio van het weerstandsvermogen is daarmee 'matig' maar behoeft geen aanvulling op basis van de door het Algemeen Bestuur vastgestelde regels over het weerstandsvermogen.

Modulair gemeenschappelijke regeling sociaal domein Limburg-Noord (MGR SDLN)

Vestigingsplaats: Venlo

Gemeentelijke visie: De MGR SDLN behartigt de belangen van de deelnemers ten aanzien van uitvoerende taken binnen het sociaal domein.
(Gerelateerd aan thema 2 Sociaal domein)

Doelstelling: De MGR SDLN omvat twee modules. De eerste module betreft 'Opdrachtgeven in het sociaal domein'. Daarbinnen worden de volgende taken uitgevoerd:
- initiële inkoop;
- contracteren (uitvoeren van inkooptrajecten);
- contractbeheer;
- leveranciersmanagement (monitoring);
- voorfinancieren bovenregionale functies.

De tweede module is 'Beschermd wonen, Maatschappelijke opvang en bemoeizorg & preventie'. Binnen deze module administreert en bewaakt de MGR de regionale begroting voor Beschermd wonen en maatschappelijke opvang.

Reden deelneming: Voor de inkoop van bepaalde bovenlokale en bovenregionale diensten is regionale samenwerking verplicht. Voor de andere inkoop binnen het sociaal domein is er vooral efficiencywinst te behalen door de regionale samenwerking.

Bestuurlijk belang: Aan de MGR SDLN nemen de volgende gemeenten deel:
- Beesel
- Bergen
- Gennep
- Horst aan de Maas
- Peel en Maas
- Venlo
- Venray
- Roermond
- Leudal
- Maasgouw
- Echt – Susteren
- Roerdalen
- Nederweert
- Weert

Eigen – en vreemd vermogen: De saldi van eigen en vreemd vermogen bedragen:

	31-12-2024 Jaarrekening 2025	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	270.000	242.000
Vreemd vermogen	10.701.315	11.632.000

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	3.409.000	5.186.000

Resultaat verbonden partij: Het verwachte resultaat over 2027 is € 0.

Gemeentelijk aandeel:

Peel en Maas is één van de 14 deelnemende gemeenten. Er geldt een gewogen stemverhouding op basis van inwoneraantallen waarbij een gekwalificeerde meerderheid moet instemmen om tot een besluit te komen. De totale gemeentelijke bijdrage van Peel en Maas voor 2027 bedraagt € 423.972 (incl. BTW).
Deze bijdrage is opgenomen in programma 2.2 Zorg en ondersteuning.

Risico's en weerstandspositie:

De MGR bouwt zelf geen eigen weerstandsvermogen op, met uitzondering van de ten laste van het resultaat 2025 gevormde bestemmingsreserve.

Gemeenschappelijke regeling Omnibuzz

Gemeentelijke visie + doelstelling:

Gemeenten organiseren gezamenlijk de aanpak van het doelgroepenvervoer in Limburg en hebben de ambitie om het doelgroepenvervoer toekomstbestendig te organiseren met een nadrukkelijke aansluiting op het openbaar vervoer.
De basis hiervan staat in twee, door alle gemeenten vastgestelde, regionale visies van Zuid-, Noord- en Midden-Limburg.
Gerelateerd aan programma 2.2 Zorg en ondersteuning.

Bestuurlijk belang:

Aan de gemeenschappelijke regeling Omnibuzz nemen 32 Limburgse gemeenten deel die allemaal een zetel hebben in het algemeen bestuur.

Eigen – en vreemd vermogen:

De saldi van eigen en vreemd vermogen bedragen

	31-12-2024 Jaarrekening 2025	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	1.423.000	2.368.000
Vreemd vermogen	7.607.000	9.583.000

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	763.000	757.000
Vreemd vermogen	8.101.000	8.889.000

Resultaat verbonden partij:

Het verwachte resultaat voor 2027 bedraagt € 0.

Gemeentelijk aandeel:

Naast de vervoerskosten dragen gemeenten volgens een verdeelsleutel bij aan de kosten voor planning, regie en bedrijfsvoering.
De gemeentelijke bijdrage van Peel en Maas bedraagt in 2027:
€ 739.661.
Opgenomen onder programma 2.2 Zorg en ondersteuning.

Risico's en weerstandspositie*:*

Op 31-12-2025 voldoet het weerstandsvermogen volgens de jaarrekening 2025 van Omnibuzz aan de norm dat op basis van de risico-inventarisatie aanwezig moet zijn.

Omgevingsdienst Noord- en Midden-Limburg (ODNML)

Vestigingsplaats: Venlo

Gemeentelijke visie en doelstelling: De omgevingsdienst Noord- en Midden-Limburg (ODNML) is opvolger van de GR RUD LN en opgericht per 1 april 2026. De ODNML voldoet wel aan de robuustheidscriteria die door het ministerie zijn opgelegd. De RUD kon daar gezien de aard van de organisatie niet aan voldoen.

Reden deelneming: De Omgevingsdienst Noord- en Midden-Limburg is per 1 april 2026 van kracht. De Omgevingsdienst is door de deelnemers ingesteld in het belang van:

- een doelmatige en doeltreffende uitoefening van de uitvoeringstaak en de handhavingstaak op het gebied van het omgevingsrecht, en;
- het bereiken en in stand houden van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving en goede omgevingskwaliteit in het werkgebied.

Bestuurlijk belang: Aan de ODNML nemen de volgende partijen deel:
-Provincie Limburg
Gemeenten:
-Beesel
-Bergen
-Echt-Susteren
-Gennep
-Horst aan de Maas
-Leudal
-Maasgouw
-Mook en Middelaar
-Nederweert
-Peel en Maas
-Roerdalen
-Roermond
-Venlo
-Venray
-Weert

Eigen en vreemd vermogen*:* Het eigen en vreemd vermogen bedraagt:

	31-12-2024 Jaarrekening 2024	31-12-2025 Begroting 2027
Eigen vermogen	-	1.301.000
Vreemd vermogen	-	1.840.000

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	1.513.000	1.513.000
Vreemd vermogen	2.335.000	2.375.000

Resultaat verbonden partij*:* Volgens de begroting 2027 is het resultaat € 0.

Gemeentelijk aandeel: De gemeentelijke bijdrage van Peel en Maas aan de ODNML bedraagt in 2027: € 2.337.026.
Deze bijdrage is opgenomen onder programma 1.1 Vitale leefomgeving.

Risico's en weerstandspositie: De meest recente risico-inventarisatie (ook de benodigde weerstands-capaciteit) kent een verwachtingswaarde van €1.040.000. In 2026 heeft het Algemeen Bestuur, bij het vaststellen van de 1e begrotingswijziging 2026, besloten tot een eenmalige kapitaalinjectie van de algemene reserve. De waarde van de beschikbare weerstandscapaciteit bedraagt hierdoor inmiddels €1 miljoen en de weerstandsratio is 0,96.

Veiligheidsregio Limburg-Noord (VRLN)

Vestigingsplaats: Venlo

Gemeentelijke visie en doelstelling

De Veiligheidsregio is het samenwerkingsorgaan van en voor de gemeenten en heeft tot doel de belangen van de gemeenten en hun ingezetenen te behartigen op het gebied van:

a) de brandweerzorg;
b) de geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
c) de rampenbestrijding en crisisbeheersing;
d) het bevorderen van de multidisciplinaire uitvoering van de rampenbestrijding, de crisisbeheersing en de bestrijding van zware ongevallen;
e) het bevorderen van een samenhangend integraal veiligheidsbeleid in de regio;
f) de publieke gezondheidszorg als bedoeld in de Wet publieke gezondheid (Wpg).

Gerelateerd aan programma 2.2 Zorg en ondersteuning.
Gerelateerd aan programma 5.1 Integrale veiligheid.

Reden deelneming: Uit efficiency overwegingen en vanwege bestuurlijke duidelijkheid is ervoor gekozen alle taken waarbij de gemeente wil of moet samenwerken met andere gemeenten onder te brengen bij één organisatie.

Bestuurlijk belang: Het aantal deelnemers aan de Veiligheidsregio Limburg-Noord bestaat uit 15 gemeenten. Het algemeen bestuur bestaat uit de burgemeesters van die gemeenten. Deze hebben ieder 1 stem.

Eigen- en vreemd vermogen: De saldi van eigen en vreemd vermogen bedragen:

	31-12-2024 Jaarrekening 2024	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	11.268.000	11.630.000
Vreemd vermogen	40.724.000	41.073.000

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	9.465.000	9.516.000
Vreemd vermogen	45.739.000	72.403.000

Resultaat verbonden partij: Er bestaat geen winstoogmerk. Een eventueel positief saldo op de baten en lasten in enig jaar wordt in overleg met de deelnemende gemeenten bestemd of terugbetaald aan de gemeenten.

Gemeentelijk aandeel: De bijdrage in 2027 is € 6.211.349; voor Publieke gezondheid € 2.515.210, voor Brandweerzorg € 3.200.566 en voor Crisisbeheersing € 495.573.

Risico's en weerstandspositie: In de vergadering van het Algemeen Bestuur is op 4 juli 2025 de geactualiseerde nota risicobeheersing en weerstandsvermogen vastgesteld. In deze nota is bepaald om een weerstandsvermogen afgeleid van de tabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) voor een ratio 1 aan te houden, met een marge van 0,2 (zowel positief als negatief). Wanneer de beschikbare weerstandscapaciteit een afwijking geeft buiten de marges van het weerstandsvermogen, kan deze door een besluit van het Algemeen Bestuur worden aangepast.

Toekomstperspectief:

Binnen de programma's wordt gewerkt aan het versterken van de publieke gezondheidszorg, onder meer via Toekomstbestendige GGD. Hiermee wordt structureel geïnvesteerd in onder andere infectieziektebestrijding, pandemische paraatheid en preventie.

Tegelijkertijd wordt gebouwd aan een robuuste en toekomstgerichte brandweerorganisatie die is voorbereid op nieuwe risico's, zoals natuurbranden en incidenten met nieuwe technologieën.

Ook binnen crisisbeheersing wordt de voorbereiding op grootschalige en langdurige crises verder versterkt. Daarbij wordt ingezet op het vergroten van de maatschappelijke weerbaarheid van inwoners, onder andere via noodsteunpunten, burgerhulpverlening en de Risk Factory, die bijdraagt aan een groter risicobewustzijn en meer zelfredzaamheid.

Het realiseren van deze opgaven vraagt om een solide en efficiënte bedrijfsvoering. Investeringen in personeel, digitalisering, informatieveiligheid en moderne systemen zijn noodzakelijk om de organisatie toekomstbestendig te houden. Daarbij is het borgen van de continuïteit in de bedrijfsvoering essentieel om de maatschappelijke doelen duurzaam en betrouwbaar te kunnen realiseren.

Maasveren Limburg-Noord

Vestigingsplaats: Horst aan de Maas

Gemeentelijke visie en doelstelling

De Gemeenschappelijke Regeling Maasveren Limburg-Noord moet zorg dragen voor het beheer en de exploitatie van de Maasveren op het grondgebied van de deelnemende gemeenten.

In het kader van de Gemeenschappelijke Regeling Maasveren Limburg-Noord draagt de gemeente Horst aan de Maas als centrumgemeente, in opdracht van de deelnemers aan deze Regeling, er zorg voor dat de belangen van de Maasoever-gemeenten, elk voor zover het hun grondgebied betreft, worden behartigd op het gebied van onderhoud en vervanging van de vaartuigen Maasveren Limburg-Noord en het onderhoud en beheer van de veerstoepen.

Het uitgangspunt bij de exploitatie is:
- Handhaven van de continuïteit en kwaliteit van alle vijf Maasveren
- Zo ruim mogelijke vaartijden
- Zo laag mogelijke tarieven
- Borging van veiligheid

Gerelateerd aan programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving.

Reden deelneming: De continuïteit en kwaliteit van alle vijf maasveren te handhaven.

Bestuurlijk belang: De deelnemende gemeenten in de Gemeenschappelijke Regeling Maasveren Limburg-Noord zijn Horst aan de Maas, Venlo, Beesel en Peel en Maas. Er is tenminste eenmaal per jaar portefeuillehoudersoverleg. Dit overleg bestaat uit de verantwoordelijk portefeuillehouders Veren van de deelnemende gemeenten. Voorzitter van het overleg is de portefeuillehouder van de centrumgemeente Horst aan de Maas.
De gemeenteraden van de 4 deelnemers stellen jaarlijks vóór 1 juli, voorafgaand aan het jaar waarvoor deze geldt, de begroting vast.

Eigen en vreemd vermogen: Het eigen vermogen bedraagt:

	31-12-2024 Jaarrekening 2025	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	1.824.451	1.790.396

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2026
Eigen vermogen	1.894.379	1.999.898

Resultaat verbonden partij: Het uitgangspunt is een kostendekkende exploitatie van de vijf maasveren gezamenlijk. Eventuele overschotten worden in de algemene reserve gestort, eventuele tekorten worden aan de algemene reserve onttrokken.
De exploitatie geschiedt op basis van de op 22 december 2022 overeengekomen concessieovereenkomst tussen de centrumgemeente Horst aan de Maas (namens de GR Maasveren Limburg-Noord) en Ton Paulus Veerbedrijf B.V. Het is een overeenkomst voor 5 jaar voor de gezamenlijke exploitatie van de vijf veerverbindingen.
De veren blijven in eigendom van de centrumgemeente en worden door middel van een huurbepaling beschikbaar gesteld aan de exploitant, die ook verantwoordelijk is voor het onderhoud.

De exploitant betaalt € 320.433 per jaar aan de GR Maasveren voor concessie vergoeding en verhuur maasveren.
Hiermee worden naast de apparaatskosten van de centrumgemeente en het onderhoud aan de veerstoepen, ook de algemene reserve aangevuld welke gebruikt wordt voor de vervangingsinvesteringen in de komende jaren.

Gemeentelijk aandeel:

Uitgangspunt is een kostendekkende exploitatie van de vijf Maasveren gezamenlijk. Eventuele overschotten worden in de algemene reserve gestort; eventuele tekorten worden aan de algemene reserve onttrokken.

Risico's en weerstandspositie:

Als uit de exploitatie blijkt dat zich structurele tekorten zouden gaan voordoen, worden via wijzigingen in de exploitatie (tarieven, veertarieven, in het uiterste geval opheffen van veerverbinding(en)) maatregelen getroffen worden om de exploitatie tenminste kostendekkend te houden of te maken.
Als sprake is van kosten die de omvang van de reserve te boven gaan, zijn de deelnemers samen verantwoordelijk voor de dekking van de kosten met een evenredige verdeling op basis van inwoneraantal.

Toekomstperspectief:

Op 31 december 2022 liep de oude concessieovereenkomst af. Per 22 december 2022 is er een nieuwe concessieovereenkomst, voor de duur van 5 jaar, gesloten met de huidige exploitant.

Regionale Energie Strategie Noord- en Midden Limburg (RES-NML)

Vestigingsplaats: Venlo

Gemeentelijke visie: Gemeente Peel en Maas wil met de RES-NML streven naar een regionaal gedragen, betaalbare en haalbare energietransitie.

Doelstelling: De doelstelling van de centrumregeling is het maken en uitvoeren van regionale afspraken over duurzame energie, (niet-fossiele) warmtebronnen en energiebesparing. Die tezamen bijdragen aan het terugdringen van de uitstoot van broeikasgassen volgens de afspraken uit het Nationaal Klimaatakkoord.

Reden deelneming: In de Kaderstelling Ruimte 2024-2035 is aangegeven dat gemeente Peel en Maas klimaat en energieneutraal is in 2050. Echter kunnen wij dit doel niet alleen bereiken en hebben we ervoor gekozen om middels de RES NML samen te werken met gemeenten in de regio.

Activiteiten / prestaties:

Thema	Activiteit
Grootschalige opwek	Zon- en windprojecten, zon-op-dak versnellings-programma
CO_2-reductie & besparing	Regionaal energiebesparingsprogramma, coaching, energieloket
Warmtetransitie	Onderzoek naar alternatieve warmtebronnen, structureel uitvoeringsplan
Governance & samenwerking	Regionaal programmabureau, structurele samenwerking vanaf 2023
Kennisdeling & participatie	Community of Practice, regionale bijeenkomsten en platformmondialisatie
Monitoring	Voortgangsrapportage, aansluiting op NP RES
Lokale projecten	Zonnecarports, waterstof sessies, lokale betrokkenheid aan RES

Bestuurlijk belang: Gemeenschappelijke regeling Centrumregeling Regionale Energie Strategie Noord- en Midden Limburg bestaat uit de gemeenten Mook en Middelaar, Bergen, Gennep, Venray, Horst aan de Maas, Peel en Maas, Beesel, Roermond, Weert, Nederweert, Echt-Susteren, Maasgouw, Roerdalen, Leudal en Venlo, het dagelijks bestuur van het Waterschap Limburg en het college van gedeputeerde staten van de provincie Limburg,

Eigen – en vreemd vermogen:

	01-01-2027	31-12-2027
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	0	0

Resultaat verbonden partij: Het verwachte exploitatieresultaat van de gemeenschappelijke regeling over 2027 bedraagt € 0. In 2027 wordt ongeveer €2,3 miljoen aan kosten verwacht.

Gemeentelijk aandeel in de kosten: De gemeente Peel en Maas draagt jaarlijks een vast bedrag van €2,60 per inwoner bij aan de RES NML. Deze bijdrage is opgenomen onder programma 1.1. Vitale leefomgeving.

Toekomstperspectief: Op dit moment focust de RES NML zich op de energietransitie. Voor de toekomst wordt echter onderzocht of dit werkveld uitgebreid kan worden met thema's zoals de circulaire economie, aangezien er binnen projecten vaak sprake van overlap is tussen deze twee onderwerpen.

Gemeenschappelijke regeling Regio Noord-Limburg

Vestigingsplaats: Venlo

Gemeentelijke visie: en doelstelling:

De gemeenten in Noord-Limburg werken samen aan de ambitie om in 2045 de gezondste regio van Nederland te zijn. Deze ambitie gaat verder dan alleen fysieke gezondheid. Het gaat om brede welvaart: een regio waar inwoners prettig kunnen wonen, waar voldoende en toekomstbestendige werkgelegenheid is en waar sterke gemeenschappen zorgen voor verbondenheid en veerkracht. Wonen, werken en samenleven vormen daarin drie onlosmakelijk met elkaar verbonden pijlers. Door deze opgaven in samenhang aan te pakken, bouwen de gemeenten in Noord-Limburg stap voor stap aan een gezonde, duurzame en toekomstbestendige regio waarin wonen, werken en samenleven elkaar versterken.
De gemeenschappelijke regeling Regio Noord-Limburg is in 2026 opgericht om deze doelstellingen met de deelnemers samen te realiseren.

Activiteiten / prestaties:

Regio Noord-Limburg is een samenwerking van de acht Noord-Limburgse gemeenten. In de regeling is bepaald dat de GR Regio Noord-Limburg zich bezighoudt met:
het uitvoeren van de Regiovisie;

- het op basis van de Regiovisie vaststellen van een uitvoeringsprogramma;
- het organiseren van de inzet van de gemeenten op de thema's van het uitvoeringsprogramma;
- het gezamenlijk optrekken op de thema's van het uitvoeringsprogramma naar de provincie Limburg, Rijksoverheid, Europese en nationale instellingen, bedrijven en overheden;
- het regisseren van de uitvoering en monitoren van de opgaven uit het uitvoeringsprogramma;
- het signaleren van en inspelen op ontwikkelingen die van meerwaarde zijn voor de regio Noord-Limburg;
- het faciliteren van overleg, kennisdeling en ontmoeting in de regio;
- het optreden als kassier van de Regio Deal(s) met het Rijk en de Investeringsagenda met de provincie Limburg;
- het beheren en inzetten van investerings- en stimuleringsfondsen binnen de thema's van het uitvoeringsprogramma.

Bestuurlijk belang:

Het betreft een gemeenschappelijke regeling die bestaat uit gemeenten:

- Mook en Middelaar
- Gennep
- Bergen
- Venray
- Horst aan de Maas
- Venlo
- Beesel
- Peel en Maas

Eigen – en vreemd vermogen:

De saldi van het eigen en vreemd vermogen van het bedragen:

	31-12-2026 Begroting 2027	31-12-2027 Begroting 2027
Eigen vermogen	1.146.319	1.146.319
Vreemd vermogen	0	0

Resultaat verbonden partij: Het verwachte exploitatieresultaat van de gemeenschappelijke regeling over 2027 bedraagt: € 0.

Gemeentelijk aandeel in de kosten: Voor diverse onderdelen worden een gemeentelijke bijdrage gevraagd. Het betreft voor Peel en Maas de algemene bijdrage (€ 242.383), bijdrage innovatiefonds (€ 58.468) en bijdrage Crossroads (€ 100.802). Deze bijdragen zijn in de gemeentelijke begroting opgenomen in het programma 4.1 Economie.
Naast de structurele bijdragen wordt er nog een gemeentelijke bijdrage betaald voor het uitvoeringsprogramma (tot 2030) en een cofinanciering aan de regio deal II (tot 2029).

Risico's en weerstandspositie: Dit onderdeel wordt komende tijd verder uitgewerkt. Gezien het feit dat dit het eerste begrotingsjaar van de GR betreft, is de begroting nog niet volledig uitgewerkt volgens alle BBV-voorschriften. Door de fase van organisatieontwikkeling en de recent ingestelde GR zijn enkele onderdelen nog in opbouw.

Gemeente Helden Holding B.V.

Vestigingsplaats: Helden

Bestuurlijk belang: De gemeente Peel en Maas heeft via de gemeente Helden Holding B.V. 100% van de aandelen van “De Heldense Bossen B.V.” in bezit. De aandelen van de Holding staan voor een bedrag van € 862.182 op de balans van de gemeente.

Risico: Het risico voor Gemeente Helden Holding B.V. is minimaal gelet op:
1) de omvang van het eigen vermogen en
2) de resultaten van de dochteronderneming.

Eigen- en vreemd vermogen: De saldi van eigen en vreemd vermogen bedragen:

	31-12-2024 Jaarrekening 2024	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	2.248.088	2.619.008
Vreemd vermogen	2.575.826	3.445.427

Resultaat: Het nettoresultaat na belastingen over 2024 is € 301.797 positief en is aan de overige reserve toegevoegd.

Toekomstperspectief: De gemeenteraad heeft besloten om de huidige eigendomsverhoudingen te handhaven en dus de camping niet te verkopen. In opdracht van de gemeenteraad zijn aanvullende doelstellingen voor de camping uitgewerkt.

Nazorg (bodemzorg) Limburg B.V.

Vestigingsplaats: Maastricht

Gemeentelijke visie en doelstelling: De kerntaken van Nazorg Limburg B.V. zijn enerzijds het beheren van grotere complexe voormalige stortplaatsen in Limburg en anderzijds het renderend maken van het vermogen dat daarvoor beschikbaar is gesteld. Er zijn voorzieningen aangebracht die ervoor zorgen dat mogelijk in deze locaties aanwezige verontreinigingen zich niet verspreiden naar de omgeving. Nazorg Limburg B.V. is verantwoordelijk voor het in stand houden van deze voorzieningen en het eventueel saneren van verontreinigingen. De afgelopen jaren zijn door externe milieu adviesbureaus regelmatig onderzoeken uitgevoerd naar de kwaliteit van het grondwater en zettingen op en rondom onze locaties. Hieruit bleek dat er in het kader van de nazorg geen specifieke maatregelen nodig zijn. *(Gerelateerd aan programma 1.2 Beheer fysieke leefomgeving)*

Reden deelneming: Het beheren van de voormalige stortplaatsen in Limburg door één organisatie. Alle gemeente in de provincie Limburg zijn aandeelhouder. Nazorg Limburg zoekt duurzame oplossingen voor gesloten stortplaatsen. Ze zijn gespecialiseerd in het maken van risicoberekeningen, in monitoring en in risicobeheersing van dit soort locaties.

Bestuurlijk belang: Geplaatst kapitaal bestaat uit 55.280 aandelen van € 0,45. Bij de gemeenten staan 27.640 aandelen uit. Ieder aandeel geeft recht op één stem. De gemeente Peel en Maas heeft 990 aandelen. Nazorg Limburg is een zelfstandige vennootschap en heeft alle gemeenten in de provincie Limburg als aandeelhouder.

Eigen- en vreemd vermogen*:* De saldi van eigen en vreemd vermogen bedragen:

	31-12-2024 Jaarrekening 2024	31-12-2025 Jaarrekening 2025
Eigen vermogen	11.038.221	8.958.921
Vreemd vermogen	32.965.197	32.450.524

	31-12-2026 Concept-begroting 2027	31-12-2027 Concept-begroting 2027
Eigen vermogen	12.700.000	13.000.000
Vreemd vermogen	32.400.000	32.400.000

Resultaat verbonden partij: In 2027 verwacht Nazorg Limburg BV een winst te boeken van € 450.000 als gevolg van de opbrengsten van de zonneparken en het rendement van de beleggingsportefeuille.

Gemeentelijk aandeel: Voor de opbouw van het doelvermogen van € 2,8 miljoen hebben de Limburgse gemeenten vanaf 2012 de zogenaamde solidariteitsheffing van € 0,25 per inwoner per jaar betaald aan Bodemzorg Limburg. Tijdens de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 24 juni 2021 is deze jaarlijkse solidariteitsheffing volgens de afspraken in 2011 per 31 december 2021 beëindigd. Dit is in 2027 nog steeds van toepassing.

Risico's en weerstandspositie: In het beleggingsstatuut is opgenomen dat, volgens wet Financiering Decentrale Overheden (fido), tenminste 42% van de effectenportefeuille bestaat uit producten waarvan de hoofdsom is gegarandeerd.

Toekomstperspectief: Nazorg Limburg is permanent op zoek naar mogelijkheden om gesloten stortplaatsen een maatschappelijk verantwoorde functie te geven. Daarbij geldt als uitgangspunt dat de nieuwe activiteiten het beleid van de overheid ondersteunen.

7-F Paragraaf grondbeleid

Algemeen

Met het grondbeleid oefenen we invloed uit op het gebruik van gronden. Dit is wenselijk omdat het bijdraagt aan het bereiken van de doelstellingen voor volkshuisvesting, infrastructuur, werkgelegenheid, milieu en financiën.

Hoofdlijnen voor kaderstelling vastgoed- en grondbeleid

In 2024 is het grondbeleid geactualiseerd via de nieuwe nota grondbeleid gemeente Peel en Maas 2024, vastgesteld door de gemeenteraad op 27 juni 2024. Daarnaast zijn de moties verwerkt bij het vaststellen van de kadernota 2026. Hoofdlijnen zijn:

- De gemeente kiest voor een situationeel/actiever grondbeleid voor woningbouw en een actief grondbeleid voor industrieterreinen;
- Voor de ontwikkeling van de gebieden met een passief grondbeleid worden zoveel mogelijk anterieure overeenkomsten aangegaan, waarbij de gemeente de kaders vaststelt;
- De gemeente bedingt steeds dat zij een beslissende stem heeft over het bouwprogramma, stedenbouwkundige plannen en beeldkwaliteit;
- De gemeente wil maatschappelijk gewenst en efficiënt ruimtegebruik bewerkstelligen waarbij gestreefd wordt naar een optimale prijs/kwaliteitsverhouding;
- De gemeente heeft een jaarlijks budget van € 5 miljoen beschikbaar voor strategische verwervingen
- De gemeente hanteert marktconforme grondprijzen;
- De gemeente wil via haar grondbeleid ervoor zorgen dat voldoende geld beschikbaar komt voor de realisatie van publieke doelstellingen en gemeenschapsvoorzieningen en eventuele (in financiële zin) negatieve resultaten op bepaalde locaties opvangen door positieve resultaten elders;
- De gemeente heeft niet als primaire taak om vastgoedeigenaar te zijn. Zij zal daarom, daar waar mogelijk en wenselijk, haar vastgoed vervreemden;
- Het vastgoed dat in eigendom blijft bij de gemeente wordt tegen commerciële prijzen beheerd. Waar dit qua gebruikers niet mogelijk is zal dit aan de gebruikers worden gecompenseerd;
- De gemeente zorgt voor voldoende weerstandsvermogen specifiek voor de grondexploitaties.

Grond- en vastgoedbeleid

Binnen de hiervoor genoemde hoofdlijnen van het grond- en vastgoedbeleid kan het college nadere regels stellen die de uitvoering van de kaders verduidelijken. Ten aanzien van het grondprijzenbeleid herziet het college jaarlijks de grondprijzen.

Nieuwe wet- en regelgeving

Besluit begroting en verantwoording Provincies en gemeenten (BBV)
In het kader van het BBV is er vooralsnog geen aangepaste regelgeving te verwachten.

Plankostenscan
Met ingang van de omgevingswet is ook de plankostenscan geactualiseerd. Per 1 januari 2024 is de “Regeling plankostenscan” opgenomen in hoofdstuk 13 van de omgevingswet. Er zijn 2 rekenmodellen beschikbaar voor de plankostenscan, respectievelijk een model voor het kostenverhaal mét en een model voor kostenverhaal zonder tijdvak. De modellen kunnen worden gebruikt voor het berekenen van de plankosten bij een wijziging omgevingsplan en omgevingsvergunningen voor buitenplanse omgevingsplanactiviteiten.

Omgevingswet
De Omgevingswet is op 1 januari 2024 in werking getreden.

Grondexploitatie

In de toelichting op lopende projecten (plannen die door de gemeenteraad zijn vastgesteld) over de grondexploitatie worden voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen aangegeven:

A. De boekwaarde aan het begin van het begrotingsjaar;
B. De vermeerderingen (uitgaven en kosten) in het begrotingsjaar;
C. De verminderingen (verkopen en/of subsidies) in het begrotingsjaar;
D. De boekwaarde aan het einde van het begrotingsjaar;
E. De geraamde nog te maken kosten en een onderbouwing hiervan;
F. De geraamde opbrengsten en een onderbouwing hiervan;
G. Het geraamde eindresultaat;
H. Een uiteenzetting van de wijze waarop eventuele nadelige resultaten worden opgevangen;
I. Van de nog niet in exploitatie genomen gronden wordt de gemiddelde boekwaarde per m² vermeld.

De actuele prognose van de te verwachten resultaten van de totale grondexploitatie

In de tabel grondexploitaties staan de resultaten van de diverse grondexploitaties die bijgewerkt zijn tot en met de (voorgestelde) wijzigingen in de 1e bijstellingsrapportage 2026.
De berekeningen van de grondexploitaties zijn gemaakt op basis van aannames en onderhevig aan grote onzekerheden. Hierdoor kunnen de resultaten van de grondexploitaties ieder jaar afwijken zonder dat de inhoud van het project wijzigt. Het resultaat is daarom geen hard cijfer omdat dit veelal in de toekomst ligt. De gepresenteerde resultaten zijn de te verwachten uiteindelijke resultaten waarbij géén rekening is gehouden met al tussentijds genomen POC-winsten (POC= Percentage Off Completion) en tussentijdse toevoegingen aan reserves, dit volgens de regels van het BBV.

Geraamde winstneming

In 2027 verwachten we één project af te sluiten.
Verder verwachten de volgende winsten en verliezen:

- 2027: verwachte winst € 0 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 380.951
- 2028: verwachte winst € 30.602 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 0
- 2029: verwachte winst € 0 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 0
- 2030: verwachte winst € 0 en verwachte verliezen ten laste van voorziening € 1.227.329

Voor verliesgevende exploitaties is een voorziening gevormd.
De verwachte winsten zijn inclusief de in de loop der jaren al tussentijdse genomen en nog te nemen POC-winsten voor het af te sluiten project.

Reserves en risico's

Grondbeleid gaat gepaard met grote financiële kansen en risico's. Uitgangspunt van het grondbeleid is dat de risico's afgedekt moeten kunnen worden. Hierbij geldt dat de reserves voor grondzaken groot genoeg moeten zijn om de grondexploitatie op reguliere wijze te laten functioneren als er onvoorzien een jaar lang bijvoorbeeld geen grond wordt verkocht of als er onverwachte tegenvallers ontstaan.

De aanwezige middelen in reserves (reserve risico's grondexploitatie, reserve herstructureringsfonds, reserve infrastructurele werken, reserve kwaliteitsfonds, reserve huisvestingsfonds) blijven behouden voor ruimtelijke opgaven. Bijvoorbeeld: herstructureringsopgave van woningbouw in de kernen, herinrichting van het landelijke gebied, opgave sociale woningbouw en mogelijke uitbreidingen van bedrijventerreinen.

Omvang weerstandvermogen (reserve en voorziening)

Het weerstandsvermogen dat benodigd is voor de grondexploitaties wordt als volgt bepaald:

1. De IFLO-norm (Inspectie Financiën Lagere Overheden). De IFLO-norm relateert de hoogte van de benodigde weerstandscapaciteit aan de boekwaarden van (nog) in exploitatie te nemen complexen en de te maken kosten.
2. Verschil tussen de POC-winsten en de bijbehorende boekwaarden van deze grondexploitaties.

IFLO-norm
De norm bedraagt:

- 10% van de boekwaarden van de exploitaties plus
- 10% van (nog) te maken kosten in de exploitaties.

De IFLO-norm houdt rekening met de toekomstige verplichtingen bij een lopende exploitatie.

Het verwachte verloop van de IFLO-norm is:

Stand per 1-1:	Boekwaarde	10 % van de BW	Nog te maken kosten	10 % van de nog te maken kosten	Benodigd weerstandsvermogen
2027	-4.664.091	466.409	10.786.494	1.078.649	1.545.059
2028	-4.375.066	437.507	8.794.196	879.420	1.316.926
2029	-7.099.857	709.986	3.615.136	361.514	1.071.499
2030	-6.051.808	605.181	1.770.706	177.071	782.251
2031	-5.440.505	544.051	382.892	38.289	582.340

Aanvullend op de IFLO-norm wordt nog als weerstandsvermogen meegenomen het verschil tussen de boekwaarden van de grondexploitaties en de genomen POC-winsten van deze grondexploitaties.

Boekwaarde versus POC-winsten
Het verschil tussen boekwaarden en genomen POC-winsten van deze grondexploitaties is voor het laatst bepaald bij de jaarrekening 2025.

Plan	Totale POC-winst	Aandeel POC-winst in reserve grex	Boekwaarde **per 31-12-2025**	Verschil boekwaarde versus **POC-winst**
In den Bosch	0	0	0	0
Industrieterrein Panningen fase 1,2,3 geconsolideerd	700.000,00	293.820,00	-416.430,07	-710.250,07
stand per 31-12-2025	**700.000,00**	**293.820,00**	**-416.430,07**	**-710.250,07**

Benodigd weerstandsvermogen t.o.v. verwacht weerstandsvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen ultimo 2026 is als volgt:

- IFLO-norm 1-1-2027: € 1.545.059
- POC-winst vs. Boekwaarde € 710.250

Benodigd weerstandsvermogen: € 2.255.309

Voorziening verliezen grondexploitaties per 1-1-2026	€ 3.097.480
Reserve risico's grondexploitatie per 1-1-2026	€ 2.941.390+
Weerstandsvermogen per 1-1-2026	***€ 6.038.870***
Verwachte winsten 2026	€ 0
Verwachte verliezen 2026	€ 971.543 -
Verwacht weerstandsvermogen begin 2027	**€ 5.067.327**

Het verwachte weerstandsvermogen (€ 5.067.327) is hiermee ruim voldoende om aan het benodigde weerstandsvermogen (€ 2.255.309) te voldoen.

Grondbank

In de grondbank Peel en Maas zitten onroerende zaken waar nog geen definitieve ontwikkeling voor plaatsvindt. De grondbank is als volgt samengesteld:

Overzicht boekwaarde grondbank Peel en Maas	waarde in €		oppervlakte m²	waarde per m²
Praktijkruimte JF Kennedylaan 94 opgave B&U Panningen	223.000,00	bedrijfspand	630,00	353,97
Totaal waarde bedrijfspanden	**223.000,00**			
Geliberaliseerde pacht (vm gemeente Helden)	1.173.638,50	grond	704.944	1,66
Reguliere verpachtingen (vm gemeente Helden)	897.056,13	grond	1.025.207	0,88
Perceel H 979	99.975,00	grond	19.975	5,01
Perceel H 197, 198 en 199	182.005,00	grond	36.401	5,00
Perceel M 130 pachtvrij gemaakt	162.721,25	grond	46.710	3,48
Giel Peetershof fase 2b	675.413,04	grond	21.495	31,42
Terrein Loosteeg voormalig Gourmetsalades Panningen	62.192,00	grond	11.960	5,20
Perceel V 292	21.913,60	grond	3.424	6,40
Perceel W 847	51.072,00	grond	8.512	6,00
Gronden LOG	541.525,35	grond	69.082	7,84
Perceel D 2144	189.533,30	grond	32.510	5,83
Perceel vm postkantoorlocatie	421.459,62	grond	1.472	286,32
Perceel W 253	104.982,00	grond	17.497	6,00
Perceel D 5139	23.649,16	grond	9.621	2,46
Perceel H 718 en 3452	500.000,00	grond	34.075	14,67
Perceel M 129	341.025,00	grond	45.470	7,50
Perceel G 7902	91.091,22	grond	2.565	35,51
Perceel G 5754, 49+41	120.701,47	grond	3.410	35,40
Perceel N 97	152.136,00	grond	16.904	9,00
Perceel H 980	218.720,00	grond	20.346	10,75
Regulier verpachtingen Kessel	43.337,88	grond	49.529	0,88
Perceel F 226	102.425,00	grond	6.025	17,00
Geliberaliseerde pacht Meijel	28.808,56	grond	54.136	0,532
Reguliere verpachtingen Meijel	81.740,76	grond	93.418	0,875
Kavelruil Meijel D 260	53.900,00	grond	15.400	3,50
Kavelruil Meijel akte 24-5-2019 D 397	51.687,00	grond	8.270	6,25
Kavelruil Meijel akte 24-5-2019 D 398	39.375,00	grond	6.300	6,25
Kavelruil Meijel akte 24-5-2019 D 1457	88.563,00	grond	14.170	6,25
Kavelruil Meijel akte 24-5-2019 D1458	90.063,00	grond	14.410	6,25
Kavel F 15	83.905,99	grond	3.610	23,24
Kavel F 8 en F 11	187.774,63	grond	12.340	15,22
R 253 nabij uitbreiding De Schor te Maasbree	41.492,43	grond	47.227	0,88
R 586 achter Rena nabij De Schor te Maasbree	1.563,86	grond	1.780	0,88
V 328 Rinkesfort te Maasbree (toekomstige natuurontw.)	2.635,72	grond	3.000	0,88
R 287 nabij uitbreiding De Schor te Maasbree	5.280,23	grond	6.010	0,88
Percelen R 286 en R 342 nabij De Schor	41.536,25	grond	23.734	1,75
Reguliere verpachtingen Maasbree/Baarlo	114.998,63	grond	131.427	0,88
Grond nabij Kuukven fase 5	41.632,50	grond	5.551	7,50
R 386 en R 453 nabij de Schor/bruidsmodezaak	60.022,50	grond	8.003	7,50
Perceel M 1052ged, 1055ged, 1056, 1057, 1060 nabij Kuukven5	105.970,00	grond	10.456	10,13
Perceel R 1018 t.b.v. ontsluiting Schor	193.300,00	grond	9.665	20,00
Perceel M 611, M 615 en D4648 Nabij Bergweg	1.056.337,50	grond	24.855	42,50
K 3180 Meuleveld fase 2	793.262,50	grond	18.665	42,50
R182,184-186,188-189 toek.IT Schor+agrarisch	1.569.234,60	grond	96.113	16,33
Totale waarde gronden	**10.909.657,16**		**2.795.674**	**3,90**

Totale waarde grondbank medio 2026	**€ 11.132.657**

De (verpachte) gronden zijn gewaardeerd tegen aanschafwaarde of lagere marktwaarde.
De gemiddelde boekwaarde van de totale gronden in de grondbank bedraagt (afgerond) € 3,90 per m².

De gemeente is voornemens om ook in de resterende maanden van 2026 en in het jaar 2027 strategische percelen aan te kopen. Hiermee is nog geen rekening gehouden in bovenstaand overzicht.

Overzicht grondexploitaties

Het overzicht laat het verloop van de grondexploitaties zien tot en met de wijzigingen in de 1e bijstellings-rapportage 2026.

project	BW 1-1-2027	2027 vermeerd.	2027 vermind.	BW 1-1-2028	2028 vermeerd.	2028 vermind.	BW 1-1-2029
Actieve projecten							
Herontwikkeling vm VMBO-locatie	-971.543						
In de Pas	-283.999	96.952	-	-380.951			
Nelisveld	-58.050	155.949	387.494	173.496	144.629	1.735	30.602
Heierhof-Kuukven, fase 3+4+5	-957.962	863.213	906.504	-914.670	822.002	945.305	-791.366
De Wielen V	-1.414.241	171.329	15.780	-1.569.789	2.609.034	1.126.276	-3.052.547
Industrieterrein Panningen, fase 1,2,3	-538.964	127.606		-666.570	936.478	-	-1.603.048
Giel Peetershof, fase 2a	-439.332	577.249	-	-1.016.581	666.918	-	-1.683.499
	-4.664.091	**1.992.297**	**1.309.778**	**-4.375.066**	**5.179.060**	**2.073.316**	**-7.099.857**

(verwachte) winstnames	**0**	**0**	**30.602**
(verwachte) verliesnames	**-971.543**	**-380.951**	**0**

Vermeerderingen*: Uitgaven en kosten die de grondkosten bij een grondexploitatie verhogen. Bijvoorbeeld aanlegkosten wegen of rentelasten.*
Verminderingen: *Inkomsten die de grondkosten bij een grondexploitatie verlagen. Bijvoorbeeld verkopen van grond of ontvangen subsidies.*

project	BW 1-1-2029	2029 vermeerd.	2029 vermind.	BW 1-1-2030	2030 vermeerd.	2030 vermind.	BW 1-1-2031	Einde project
Actieve projecten								
Herontwikkeling vm VMBO-locatie								2026
In de Pas								2027
Nelisveld	30.602							2028
Heierhof-Kuukven, fase 3+4+5	-791.366	755.293	963.162	-583.496	643.833	-	-1.227.329	2030
De Wielen V	-3.052.547	222.114	1.148.801	-2.125.861	127.802	1.171.777	-1.081.885	2031
Industrieterrein Panningen, fase 1,2,3	-1.603.048	850.188	811.118	-1.642.118	599.176	827.340	-1.413.954	2033
Giel Peetershof, fase 2a	-1.683.499	16.835	-	-1.700.334	17.003	-	-1.717.337	2037
	-7.099.857	**1.844.431**	**2.923.081**	**-6.051.808**	**1.387.814**	**1.999.117**	**-5.440.505**	

(verwachte) winstnames	**30.602**	**0**	**0**
(verwachte) verliesnames	**0**	**0**	**-1.227.329**

***Vermeerderingen**: Uitgaven en kosten die de grondkosten bij een grondexploitatie verhogen. Bijvoorbeeld aanlegkosten wegen of rentelasten.*
***Verminderingen:** Inkomsten die de grondkosten bij een grondexploitatie verlagen. Bijvoorbeeld verkopen van grond of ontvangen subsidies.*

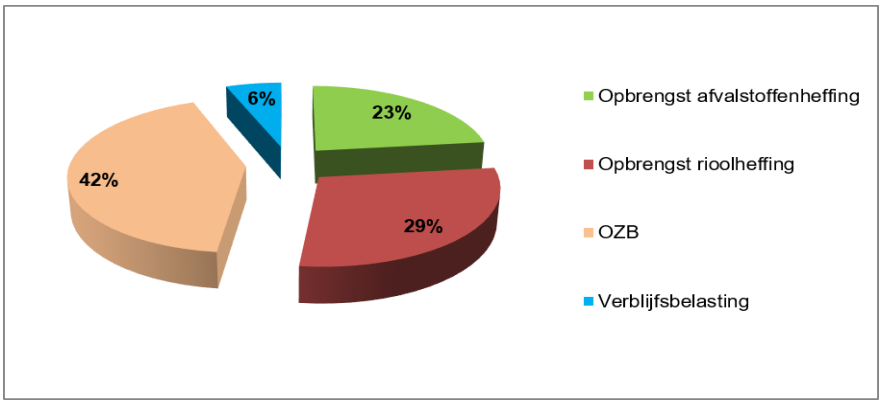
7–G Paragraaf Lokale heffingen

In deze paragraaf geven we inzicht in de omvang van de lokale heffingen die Peel en Maas haar inwoners oplegt. Onder lokale heffingen worden de OZB en de afvalstoffen- en rioolheffing verstaan. In deze paragraaf komen ook de verblijfsbelasting, leges en grafrechten aan bod maar voor de gemiddelde lokale lastendruk van de inwoner van Peel en Maas spelen deze geen rol.

Algemeen/visie:

Voor riolering en afval zijn de tarieven gebaseerd op het uitgangspunt van kostendekkendheid. Voor riolering geldt dat op basis van het Water- en Rioleringsprogramma (WRP) over een periode van 80 jaar de kostendekkendheid is bepaald.
Voor de OZB-opbrengsten is vanaf 2027 een opbrengststijging opgenomen van 2,0% (volgens de uitgangspunten in de Kadernota 2027). Dit betreft de stijging exclusief de areaaluitbreiding. De opbrengsten uit de OZB zijn algemene opbrengsten die vrij inzetbaar zijn. Bij bepaling van de OZB-tarieven wordt naast de opbrengststijging ook rekening gehouden met de gemiddelde waardeontwikkeling in Peel en Maas waardoor op individueel niveau een andere lastenontwikkeling kan ontstaan.
De totale opbrengst aan lokale heffingen voor 2027 is als volgt verdeeld:

Lokale heffingen	Baten 2027	Onderdeel begroting
Opbrengst afvalstoffenheffing	4.697.427	Programma 1.2 beheer vitale leefomgeving
Opbrengst rioolheffing	6.675.166	Programma 1.2 beheer vitale leefomgeving
OZB	9.815.867	Algemene dekkingsmiddelen
Verblijfsbelasting	1.350.000	Algemene dekkingsmiddelen



Meerjarig gelden de volgende opbrengsten:

Lokale heffingen	2027	2028	2029	2030
(netto) Opbrengst afvalstoffenheffing	4.697.427	5.185.299	5.686.564	6.201.892
Opbrengst rioolheffing	6.675.166	6.883.930	7.098.717	7.319.693
OZB	9.815.867	10.062.245	10.314.807	10.573.709
Verblijfsbelasting	1.350.000	1.350.000	1.350.000	1.350.000

Afvalstoffenheffing

De uitgaven voor huishoudelijk afval stijgen in 2027 door hogere inzamelkosten en verwerkingskosten van het afval (onder meer door heffingen van de Rijksoverheid). Omdat we streven naar een kostendekkendheid van 100% op het product afval betekent dat, dat het tarief afvalstoffenheffing naar € 305 zou moeten stijgen. Om die stijging meer geleidelijk te laten verlopen wordt ervoor gekozen om in 2027, 2028 en 2029 de reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing aan te wenden en daarmee een deel van de stijging te compenseren. Daarmee houden we de stijging van de lokale lasten beperkt en stijgen we toch in drie jaar tijd naar een (meer) kostendekkend tarief in 2030.
De tariefstijging voor 2027 kan op deze manier beperkt blijven tot € 15 waardoor het tarief afvalstoffenheffing voor een meerpersoonshuishouden uitkomt op € 275.

Rioolheffing

Gemeenten hebben op grond van de Omgevingswet (Ow) een zorgplicht voor de inzameling van stedelijk afvalwater en een zorgplicht voor hemel en grondwater. Op grond van de Ow artikel 2.16 lid 1a-3 is elke gemeente verantwoordelijk voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt van de in de gemeente gelegen percelen. Alle percelen binnen de bebouwde kom zijn daarom aangesloten op (vrijverval) riolering. Buiten de bebouwde kom zijn alle percelen aangesloten op vrijvervalriolering, drukriolering, IBA's of een geoorloofd alternatief.
Proceswater en bedrijfsafvalwater wordt soms met een maatwerkafspraak ook ingezameld. Vanuit Ow artikel 2.16 lid 1-a1 zijn gemeenten verplicht om zorg te dragen voor een doelmatige inzameling en verwerking van afvloeiend hemelwater, maar alleen als degene die zich ervan wil ontdoen niet redelijkerwijs het water zelf kan verwerken op het eigen perceel, door het in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen. Ow Artikel 2.16 lid 1-a2 bepaald dat de gemeente de zorg heeft om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit doet de gemeente door maatregelen te treffen in het openbaar gemeentelijke gebied voor zover deze doelmatig zijn en niet tot de zorg van de (grondwater)beheerder of de provincie behoort.

Water- en rioleringsprogramma (Wrp)

In het Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) 2027-2031 beschrijven we hoe we als gemeente invulling geven aan de zorgplichten voor stedelijk afvalwater, hemelwater en grondwater, en hoe we omgaan met oppervlaktewater. Goed werkende riolering en stedelijk water zijn belangrijk voor volksgezondheid, milieu, het voorkomen van wateroverlast en een klimaatbestendige leefomgeving. Het Wrp bouwt voort op het eerdere Gemeentelijk Rioleringsplan 2022-2026 en sluit aan op de Omgevingswet en de regionale samenwerking binnen Waterpanel Noord. Het programma is opgebouwd uit een evaluatie, visie, plan, programma, opgave en kostendekking.

We beheren een omvangrijk systeem, waaronder 354 km vrijvervalriolering en 225 km pers- en drukriolering. Het grootste deel van de vrijvervalriolering is van het gemengde type. Daarnaast beheren we 72 gemalen, 967 drukrioleringunits, 113 IBA's, 256 km waterlopen, bijna 8 ha waterbuffers en 29 externe overstorten.

De benodigde financiële middelen zijn doorgerekend over de lange termijn. De totale vervangingswaarde van het rioolstelsel bedraagt bijna € 340 miljoen. De jaarlijkse exploitatiekosten zijn ongeveer € 3,7 miljoen euro en de kapitaallasten ongeveer € 2,2 miljoen euro per jaar. De kosten worden gedekt via de rioolheffing, het tarief in 2027 bedraagt € 319,60. Om het tarief kostendekkend te houden is in de planperiode een jaarlijkse stijging van € 1,- nodig, daarna een stijging van € 2,-. Het tarief moet daarnaast jaarlijks worden bijgesteld met de opgetreden inflatie. De voorziening wordt deze planperiode deels ingezet om tariefstijging te beperken. In de jaarlijkse exploitatiebegroting zijn de kosten voor regulier onderhoud riolering opgenomen (het dagelijks beheer).
Een voorziening groot onderhoud is er niet, onderhoud zit in de exploitatielasten. Er is wel een voorziening voor vervanging van riolen, persleidingen en (onderdelen van) gemalen en drukriolering. Daarbij lopen de kapitaallasten uit het verleden af wat ook zorgt voor een wisseling in jaarlijkse kosten. De voorziening functioneert dus als een voorziening voor tariefegalisatie. Daarnaast beschikt de gemeente over een bestemmingsreserve riolering (BBV-artikel 43 lid 1b), deze bevat gelden die het resultaat zijn van gerealiseerde efficiencyvoordelen of aanbestedingsresultaten. Het WRP gaat uit van kostendekkendheid in 80 jaar. Het product riolering is kostendekkend.

Onroerendezaakbelastingen (OZB)

De grondslagen voor de tarieven van de onroerendezaakbelastingen worden jaarlijks aangepast aan de marktontwikkeling. De waarden voor 2027 worden vastgesteld op basis van de situatie op 1 januari 2026. Deze WOZ-waarde is nu nog niet bekend. De tarieven worden in december 2026 aan de gemeenteraad voorgelegd met het uitgangspunt dat de OZB-opbrengst in 2027 met 2,0% mag stijgen ten opzichte van 2026, exclusief de areaaluitbreiding als gevolg van nieuwbouw en/of verbouw.

OPBRENGST OZB	2027	2028	2029	2030
OZB Woningen - eigenaar	5.724.471	5.868.155	6.015.446	6.166.434
OZB Niet woningen - eigenaar	2.454.578	2.516.188	2.579.345	2.644.086
OZB Niet woningen - gebruiker	1.636.817	1.677.901	1.720.017	1.763.189
	9.815.867	**10.062.245**	**10.314.807**	**10.573.709**

Verblijfsbelasting

Na de tariefsverhoging voor toeristische overnachtingen in 2024 blijft het tarief voor de verblijfsbelasting het komende jaar ongewijzigd op € 1,30 per persoon per overnachting. Omdat de afgelopen jaren in de realisatie een ruim overschot op de verblijfsbelasting werd gerealiseerd, is in de begroting 2027 de opbrengst met € 200.000 naar boven bijgesteld tot € 1.350.000.

Kwijtschelding

Voor mensen met de laagste inkomens bestaat de mogelijkheid van een gehele of gedeeltelijke kwijtschelding van de geheven belasting. Bij de afvalstoffenheffing houden we rekening met kwijtscheldingen. De drempel om voor kwijtschelding in aanmerking te komen wordt landelijk bepaald.

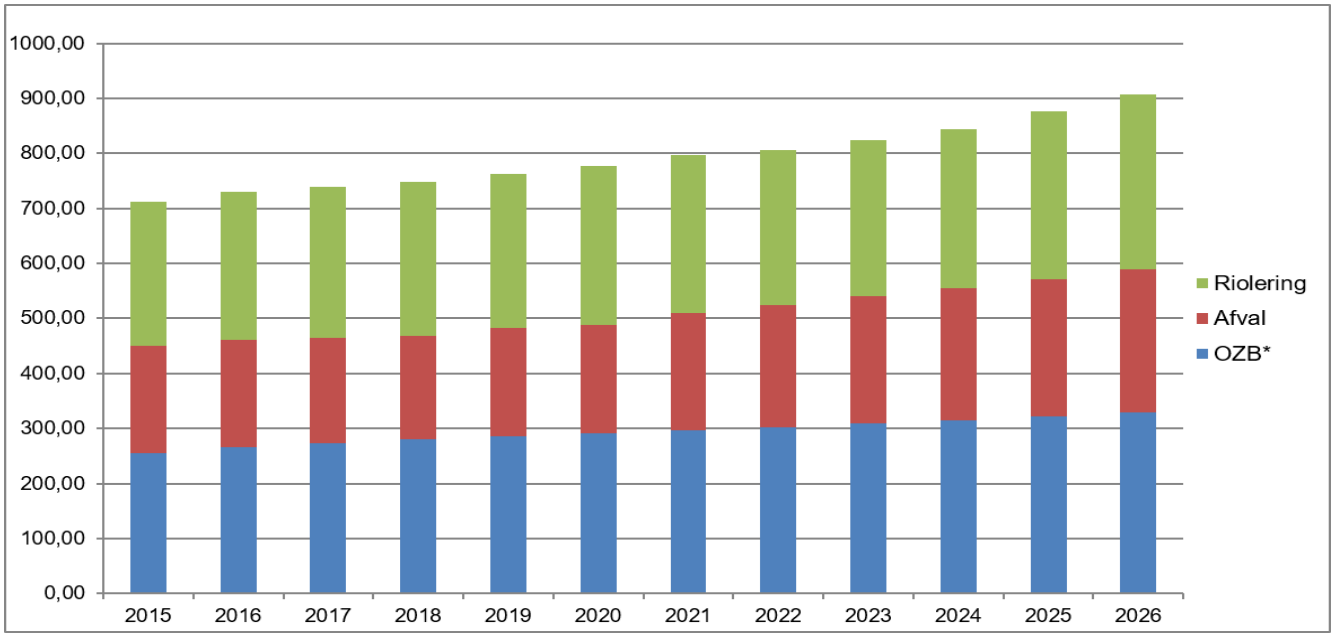
Lokale lastendruk

In de onderstaande tabel wordt de gemiddelde lastendruk van de inwoners van Peel en Maas voor de komende jaren weergegeven. Voor OZB is rekening gehouden met een stijging van 2,0 % in 2027 en voor de daaropvolgende jaren. De tarieven voor rioolheffing zijn gebaseerd op het Water- en Rioleringsprogramma (WRP) 2027-2031. Het tarief voor afvalstoffenheffing stijgt in 2027 netto met € 15 doordat we de reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing inzetten.

Lokale lastendruk voor een gemiddeld huishouden* in Peel en Maas					
	2026	2027	2028	2029	2030
OZB	*328,49*	335,06	341,76	348,60	355,57
Riolering	*318,60*	319,60	327,01	334,59	342,35
Afval	*260,00*	305,00	320,00	335,00	350,00
Korting Afval t.l.v. reserve		-30,00	-20,00	-10,00	0,00
	907,09	**929,66**	**968,77**	**1.008,19**	**1.047,92**
stijging in euro's	***31,44***	**22,57**	**39,11**	**39,42**	**39,73**
stijging in %	***3,59%***	**2,49%**	**4,21%**	**4,07%**	**3,94%**

* **gemiddeld huishouden**: meerpersoonshuishouden met eigen woning met gemiddelde WOZ waarde gebaseerd op gegevens van COELO

In de onderstaande tabel is de ontwikkeling van de lokale lastendruk vanaf 2016 weergegeven voor een gemiddeld huishouden in Peel en Maas:



Kostendekkendheid afvalstoffenheffing, rioolrecht en overige leges

De tarieven voor afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges mogen maximaal kostendekkend zijn. Dat wil zeggen dat we geen ‘winst’ mogen maken op de heffingen en leges.
Als gevolg van het BBV is het niet meer mogelijk om uit de begroting te herleiden wat de totale kosten zijn die samenhangen met bijvoorbeeld afval of riolering. Voorheen was BTW de enige component die niet rechtstreeks was terug te vinden in de begroting. Daar komt de component overhead bij.
Overhead staat apart in de begroting als en is niet doorverdeeld naar de andere programma’s en producten. Daardoor zijn de kosten in de begroting voor afval en riolering niet de volledige kosten die gebruikt worden voor het bepalen van de kostendekkendheid.

Overhead

Op het taakveld overhead zijn alle kosten verzameld die onder de overhead vallen. Dat betreft:

- Huisvesting Huis van de Gemeente
- Management en directie
- ICT
- Financiële administratie
- Facilitaire zaken
- Bestuurssecretariaat
- P&O
- Juridische zaken (algemeen)
- Inkoop (algemeen)
- Bezwaarschriftencommissie
- P&C

Voorheen werden deze kosten verzameld op een kostenplaats en dan doorverdeeld naar de ‘directe’ producten in de begroting op basis van een opslag op het uurtarief van de betreffende teams. Met ingang van de begroting 2017 is die doorverdeling niet meer toegestaan en blijven de overheadkosten ‘hangen’ als een aparte rubriek (taakveld) in de begroting. De overheadkosten die samenhangen met investeringen en projecten mogen wel nog worden doorbelast maar alle overige overhead staat als totaalbedrag apart in de begroting. In de begroting 2027 bedraagt de totale overhead € 19 miljoen waarvan een bedrag van € 924.000 wordt doorbelast naar investeringen en projecten.

Om te bepalen welk deel van de overhead (extracomptabel) mag worden toegerekend aan de producten afval en riolering is de volgende systematiek gehanteerd:
Het totaalbedrag aan overhead (afgerond € 19 miljoen) is gedeeld door het aantal ‘productieve uren’. Dat is dezelfde systematiek die ook in voorgaande jaren is toegepast. Om te komen tot het aantal ‘productieve uren’ is het aantal FTE genomen van de teams die aan producten werken die rechtstreeks in de begroting zijn opgenomen. Dat zijn de teams zoals VTHV, Omgevingsontwikkeling en Openbare Ruimte.

Daaruit volgt een aantal FTE van 203,72. Per FTE gaan we uit van gemiddeld 1.400 productieve uren per jaar zodat er in totaal (203,72 x 1.400) 285.208 productieve uren voor 2027 zijn geraamd. De opslag voor overheadkosten wordt berekend op **66,90** per uur.

Dit bedrag per uur is gebruikt om de overhead te bepalen die kan worden toegerekend aan investeringen en projecten en wordt eveneens gebruikt voor de (extracomptabele) bepaling van de kostendekkendheid van de afvalstoffenheffing, rioolheffing en leges.

Afvalstoffenheffing

Het merendeel van de kosten voor afvalstoffenheffing is in de begroting opgenomen op het product/taakveld afval (121: afvalinzameling). De rechtstreekse uitgaven op dit product bedragen € 4.894.852. Ook een 1/3 deel van de kosten voor straatreiniging mag worden toegerekend aan afval (€ 36.065). Er is een bedrag van € 4.782.427 geraamd als opbrengsten voor reinigingsrecht en afvalstoffenheffing. Naast die opbrengst wordt in 2027 een bedrag van € 660.000 onttrokken aan de reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing zodat de tarieven voor afvalstoffenheffing voor de inwoners geleidelijk kunnen toegroeien naar een 100% kostendekkendniveau (voorzien in 2030).
In de rechtstreekse uitgaven op product 121 is een aantal componenten niet opgenomen die wel onderdeel uitmaken van de kostendekkendheid. Aan overheadkosten wordt € 540.665 toegerekend aan afval. Dit bedrag is gelijk aan de overhead die ook in voorgaande jaren is toebedeeld aan afval.

Als elk uur wordt belast met een overheadopslag leidt dat tot een onevenredig groot aandeel overhead voor afval en daarom kiezen we voor een vast bedrag.
Verder is er nog de BTW-component over de uitgaven die voor de kostendekkendheid aan de kosten moet worden toegerekend. Het bedrag aan BTW bedraagt € 565.855.
Bij de opbrengsten worden ook de bedragen meegenomen die we ontvangen zoals vergoedingen van Verpact (voorheen Nedvang) onder andere voor PMD, glas en oud papier en de opbrengst bij het milieupark. In 2027 bedraagt deze opbrengst naar verwachting € 680.000.
Het overzicht voor de bepaling van de kostendekkendheid afvalstoffenheffing is als volgt:

Onderdelen kostendekkendheid afval	Uitgaven	Opbrengsten
Uitgaven product afval rechtstreeks (product. 121)	€ 4.894.852	
Uitgaven m.b.t. straatreiniging (1/3e deel)	€ 36.065	
Overheadkosten afval	€ 540.665	
BTW-kosten m.b.t. afval	€ 565.855	
Rechtstreekste opbrengsten m.b.t. afval (product 121) zoals: - vergoedingen Verpact, - opbrengsten milieupark		€ 680.000
Inzet reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing		€ 660.000
Opbrengst reinigingsrecht en afvalstoffenheffing		€ 4.782.427
Kwijtschelding afvalstoffenheffing		-/- € 85.000
	€ 6.037.427	**€ 6.037.427**

De kostendekkendheid voor afval in 2027 is **100%**.

Rioolheffing

Met betrekking tot riolering zijn de uitgaven en opbrengsten in de begroting gegroepeerd op product 124 Water en riolering. Voor de bepaling van de kostendekkendheid moeten echter ook nog de kosten met betrekking tot overhead en BTW worden meegenomen. De bepaling van de overheadkosten gebeurt door middel van een overheadopslag per uur dat wordt gewerkt aan riolering door de eigen medewerkers.
De overheadopslag bedraagt € 66,90 en in totaal wordt 12.626 uur gewerkt aan het product water en riolering in 2027. Dat leidt tot een overheadopslag van € 844.679 (12.626 uur x € 66,90). Het bedrag aan BTW (inclusief investeringen riolering) dat nog voor de bepaling van de kostendekkendheid moet worden toegerekend aan water en riolering is (afgerond) € 1.824.480.
Het overzicht voor de bepaling van de kostendekkendheid rioolheffing is als volgt:

Onderdelen kostendekkendheid riolering*	Uitgaven	Opbrengsten
Uitgaven product riolering rechtstreeks (product 124)	€ 4.006.006	
Overheadkosten riolering	€ 844.679	
BTW-kosten m.b.t. riolering	€ 1.824.480	
Rechtstreekste opbrengsten riolering (product 124)		€ 0
Opbrengst rioolheffing		€ 6.675.165
Kwijtschelding rioolheffing		€ 0
	€ 6.675.165	**€ 6.675.165**

De kostendekkendheid voor rioolrecht in 2027 is **100%***.

** Het Water- en Rioleringsprogramma (Wrp) gaat uit van een kostendekkende berekening in 80 jaar. Uit de BBV-notitie uit november 2014 volgt dat de voorziening riolering zoals wij die berekenen, een voorziening BBV 44 lid 2 is, van derden verkregen middelen met een specifiek doel, namelijk de bekostiging van de gemeentelijke watertaken ex GW 288a. Die taken willen we bekostigen met een heffing die niet elk jaar fluctueert, en dan zijn er dus jaren dat er geld over is en jaren dat er geld tekort is. Dit wordt onder andere veroorzaakt doordat de kapitaallasten uit het verleden aflopen hetgeen zorgt voor een wisseling in jaarlijkse kosten. De voorziening functioneert dus als een voorziening voor tariefegalisatie, een 44 lid 2 voorziening. De heffingsinkomsten zijn van derden verkregen middelen met een specifiek doel. De berekening van de voorziening sluit aan het einde (na 80 jaar) op 0. Er wordt dus kostendekkend gewerkt.*

Leges

Om te bepalen in hoeverre de leges die worden geheven op basis van de legesverordening kostendekkend zijn, moet een andere systematiek worden toegepast dan bij de afvalstoffen- en rioolheffing. De uitgaven en opbrengsten moeten per onderdeel worden bepaald en die gegevens zijn niet rechtstreeks uit de begroting te herleiden. De kostendekkendheid wordt per hoofdstuk (zoals ook in de legesverordening beschreven) bepaald. Hoofdstuk 1 gaat over leges/producten die betrekking hebben op de algemene dienstverlening zoals de burgerlijke stand en reisdocumenten. Hoofdstuk 2 betreft de dienstverlening en besluiten in kader van de Omgevingswet en omvat producten zoals omgevingsvergunningen. Tenslotte gaat hoofdstuk 3 over dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn en bevat producten zoals horeca- en exploitatievergunningen.
In Peel en Maas bepalen we de kostendekkendheid van deze leges op productniveau. Per product is bepaald wat de kosten zijn. Daarbij worden uiteraard de externe kosten meegenomen (zoals af te dragen rijksleges bij rijbewijzen en paspoorten) maar ook de kosten van de eigen medewerkers.
Om die kosten te bepalen zijn normtijden opgesteld die aangeven hoeveel tijd gemiddeld nodig is voor het aanvragen, opstellen en verstrekken van een bepaald product. Die normtijden zijn in 2026 geactualiseerd. Om de kosten van de eigen medewerkers te bepalen wordt het uurtarief gebruikt van het betreffende team of cluster. In dat uurtarief zijn de salariskosten en overige directe personeelskosten van het team of cluster verrekend. Daar wordt dan de overheadtoeslag voor 2027 (€ 66,90) nog bij opgeteld om te komen tot een totaal uurtarief. Dat uurtarief wordt afgezet tegen de normtijd per product om de kosten te bepalen voor de eigen medewerkers. In de kosten wordt bovendien nog rekening gehouden met een BTW-component op verschillende soorten (overhead)kosten. Op die manier wordt de kostprijs van een product bepaald.

Naar aanleiding van toezeggingen aan de gemeenteraad is in het eerste kwartaal van 2025 een evaluatie naar de leges uitgevoerd. De belangrijkste aanbevelingen uit deze evaluatie over de kostendekkendheid van de leges zijn:

- Zoveel mogelijk het principe ‘de aanvrager betaalt’ toe te passen en daarom te streven naar een algeheel kostendekkendheidspercentage van ongeveer 75%
- De wijze van indexatie legestarieven aan te passen naar een gecombineerde indexatie van Loonvoet sector overheid (50%) en Prijs Bruto binnenlands product (50%) die meer in lijn is met de kostenontwikkeling leges waardoor het kostendekkendheidspercentage minder zal fluctueren.
- Aanscherping kostentoerekening door waar mogelijk te rekenen met uurtarieven op clusterniveau in plaats van afdelingsniveau.

De tarieven voor de producten worden vastgesteld in de Legesverordening. De Legesverordening voor 2027 wordt pas in december vastgesteld maar voor de bepaling van de kostendekkendheid is wel al uitgegaan van de verwachte aantallen en tarieven voor 2027 en de hierboven uit de evaluatie afkomstige uitgangspunten voor indexatie en kostentoerekening.

Producten	Kosten 2027	Opbrengsten 2027	Kostendekkendheid 2027
Hoofdstuk 1: Algemene dienstverlening	€ 1.284.636	€ 1.011.855	78,77%
Hoofdstuk 2: Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving	€ 921.115	€ 637.106	69,17%
Hoofdstuk 3: Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn	€ 94.681	€ 56.278	59,44%
TOTAAL	**€ 2.300.432**	**€ 1.705.239**	**74,13%**

Grafrechten

Met betrekking tot begraafplaatsen en grafrechten zijn de uitgaven en opbrengsten in de begroting gegroepeerd op product 620 Burgerzaken. Voor de bepaling van de kostendekkendheid moeten echter ook nog de kosten met betrekking tot overhead worden meegenomen. De bepaling van de overheadkosten gebeurt door middel van een overheadopslag per uur dat wordt gewerkt aan de begraafplaatsen in Meijel en Helden door de eigen medewerkers. De overheadopslag bedraagt € 66,90 en in totaal wordt 500 uur gewerkt aan de begraafplaatsen in 2027. Dat leidt tot een overheadopslag van € 33.450 (500 uur x € 66,90).

Het overzicht voor de bepaling van de kostendekkendheid is als volgt:

Onderdelen kostendekkendheid begraafplaatsen	Uitgaven	Opbrengsten
Uitgaven product begraafplaatsen	€ 45.664	
Overhead	€ 33.450	
Opbrengsten begraafplaatsen		€ 53.229
	€ 79.114	**€ 53.229**

De kostendekkendheid voor grafrechten in 2027 is: **67,28%.**

7-H Paragraaf Demografische ontwikkelingen

De demografische ontwikkeling van de gemeente Peel en Maas over de komende 20 jaar laat op basis van de actuele prognoses een trage groei zien van 45.800 naar 47.000 inwoners rond 2045.

Dit is het resultaat van twee tegengestelde bewegingen: een negatieve natuurlijke aanwas en een positief migratiesaldo.

- Geboortecijfers: Het aantal geboorten neemt af doordat jonge twintigers historisch gezien vaak wegtrekken voor studie of werk, waardoor de basis van de lokale gezinsvorming smaller wordt.
- Sterftecijfers: Door de grote omvang van de oudere generaties stijgt het jaarlijkse aantal sterfgevallen. Dit leidt tot een permanent sterfteoverschot (natuurlijke krimp).

Tegelijkertijd krijgt de gemeente te maken met een intensieve dubbele vergrijzing.

- Toename 65-plussers: Het aandeel senioren stijgt scherp. Binnen deze groep vindt 'dubbele vergrijzing' plaats: een sterke toename van het aantal 75- en 80-plussers die intensievere (zorg)ondersteuning nodig hebben om langer zelfstandig thuis te kunnen wonen.
- Krimp van de beroepsbevolking: Het aandeel inwoners in de werkzame leeftijd (20 tot 65 jaar) daalt richting 2040 fors. De pensionering van de babyboomers zorgt voor een extra uitstroom op de lokale arbeidsmarkt.

De enige reden dat het inwonertal van Peel en Maas blijft stijgen, is een permanent positief migratiesaldo. De instroom compenseert de natuurlijke krimp volledig. De nieuwkomers zijn statushouders, internationale werknemers die voor langere periode blijven en mensen uit andere gemeenten (binnenlandse migratie).

7-I Paragraaf Open Overheid

De Wet open overheid (hierna: Woo) regelt het recht van burgers op publieke informatie van de overheid. Het is een belangrijke stap naar het transparanter maken van het handelen van de overheid. Daartoe kent de wet een aantal elementen: a. Alle bestuursorganen zijn verplicht om overheidsinformatie openbaar te maken, zowel uit eigen beweging (actieve openbaarmaking) als op verzoek (passieve openbaarmaking). b. Er worden een of meer contactpersonen benoemd om vragen van burgers te beantwoorden over de beschikbaarheid van publieke informatie. c. De Woo vergt van bestuursorganen dat er maatregelen worden getroffen om de duurzame toegankelijkheid van digitale documenten te borgen. d. In de begroting en jaarverslag wordt er in een openbaarheidsparagraaf aandacht besteed aan de manier waarop de Woo wordt uitgevoerd.

De Woo bepaalt, dat bestuursorganen jaarlijks in de begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens over de uitvoering van de Woo en in de verantwoording verslag doen van de uitvoering van de wet, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. Hiermee wordt beoogd om een impuls te geven aan de actieve openbaarheid, door voor te schrijven dat bestuursorganen in hun begroting en verantwoordingsverslag aan moeten geven hoe zij rekening houden met de bepalingen uit de Woo.

De gemeente Peel en Maas en de Wet open overheid
Binnen de gemeente Peel en Maas volgen we het stappenplan dat landelijk wordt bepaald. We hebben we een Woo-coördinator, die ieder Woo-verzoek coördineert en zorgt voor een juiste afhandeling in samenspraak met de vakambtenaar.
We hebben in kaart gebracht wat onze uitgangssituatie is, die wij hebben met betrekking tot het actief openbaar maken van documenten. Stap voor stap wordt de wet ingevoerd en zijn er steeds meer informatiecategorieën en dus ook documenten die we als gemeente actief openbaar ontsluiten. Technisch zijn we voorbereid op uitbreidingen van nieuwe informatiecategorieën.

Bijlagen:

A. Overzicht baten en lasten 2027-2030 op productniveau

B. Overzicht structureel begrotingsevenwicht 2027 – 2030

C. Overzicht reserves en voorzieningen 2027 – 2030

D. Specificatie algemene uitkering 2027 o.b.v. septembercirculaire 2026

E. Begroting 2027 op taakveldniveau

F. Overzicht baten en lasten 2025 en (begroting) 2026

G. Overzicht begrotingssubsidies 2027

Bijlage A: baten en lasten 2027-2030 op productniveau

Product		2027		2028		2029		2030	
		uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten
100	Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling	2.916.842	0	2.279.440	750.000	2.102.259	750.000	1.712.475	750.000
103	Gronden	388.224	384.678	393.192	388.525	397.904	392.411	402.655	398.297
104	Uitvoering ruimtelijke ontwikkeling	1.271.881	283.080	1.306.495	285.911	1.325.450	288.769	1.325.074	293.101
105	Beleidskader wonen	229.052	0	232.269	0	235.237	0	238.980	0
106	Wonen-volkshuisvesting	244.632	50.231	247.439	50.279	250.250	50.327	253.061	50.375
107	Grondexploitatie wonen	822.261	0	837.876	0	851.998	0	866.066	0
108	Regionale omgevingsdienst	2.373.412	0	2.576.284	0	2.679.188	0	2.708.473	0
109	Integrale vergunningverlening	1.427.256	639.083	1.456.176	645.474	1.485.671	651.929	1.513.375	661.708
110	Toezicht fysieke omgeving	1.065.795	0	1.082.989	0	1.100.557	0	1.118.651	0
120	Beleidskader openbare ruimte	125.090	0	126.533	0	127.976	0	129.426	0
121	Afvalinzameling	4.894.852	5.377.427	5.134.746	5.899.299	5.306.946	6.436.265	5.450.073	6.989.078
122	Wegen	5.531.290	13.579	6.352.204	13.715	7.021.846	13.852	7.019.478	14.060
123	Wijk natuur en landschap	4.491.710	115.409	4.522.541	116.511	4.536.882	117.624	4.596.714	119.310
124	Water en riolering	4.006.006	6.675.166	4.684.709	6.883.930	5.042.841	7.098.717	5.153.687	7.319.693
125	Verkeer en vervoer	682.401	0	704.130	0	735.138	0	739.073	0
126	Openbare verlichting	1.313.514	0	1.323.844	0	1.350.059	0	1.368.649	0
212	Werk	8.886.034	0	8.413.955	1.000.000	8.261.584	0	8.312.506	0
213	Inkomen	9.853.476	10.165.000	9.900.205	10.165.000	9.997.377	10.165.000	10.095.929	10.165.000
214	Minima	1.790.341	65.000	1.818.930	65.000	2.932.424	65.000	2.969.757	65.000
222	Huishoudelijk werk	7.942.857	203.015	8.148.525	203.015	4.670.453	205.045	4.826.245	208.121
223	Woonvoorzieningen	608.095	0	611.865	0	615.633	0	619.462	0
224	Leef en vervoersvoorzieningen	1.709.797	65.750	1.776.723	65.750	1.802.030	65.750	1.836.751	65.750
225	WMO Begeleiding	7.231.169	2.600.000	6.723.326	2.650.000	6.851.310	2.700.000	6.970.698	2.750.000
226	Uitvoeringsprogramma WWZ	1.110.926	636.242	1.248.139	765.999	1.374.276	884.922	1.382.352	884.922
227	Maatschappelijke opvang	279.345	0	281.613	0	285.502	0	289.551	0
228	Volksgezondheid	91.740	0	93.248	0	94.710	0	96.297	0
229	Bedrijfsvoering sociaal domein	1.062.729	0	736.427	0	744.134	0	751.878	0
231	Jeugdhulp	17.172.304	0	17.743.609	539.392	18.254.866	539.392	18.819.285	547.483
232	Jeugd en gezin	2.783.030	11.210	2.836.024	11.322	2.860.998	11.435	2.915.785	11.550
233	Onderwijs	2.434.002	544.872	2.474.588	545.398	2.515.345	545.929	2.559.290	546.734
312	Samenlevingsopbouw	5.357.052	970.000	5.388.369	970.000	5.472.762	970.200	5.565.221	970.503
313	Gemeenschapsaccommodaties	566.269	16.000	562.080	16.000	558.122	16.160	554.271	16.402
314	Leerontwikkelroutes	442.197	0	442.599	0	447.024	0	453.729	0
315	Opvang vluchtelingen Oekraine	2.350.000	2.000.000	0	0	0	0	0	0
325	Onderwijshuisvesting	2.795.162	46.000	3.340.474	46.046	3.344.222	46.090	3.335.705	46.200
331	Sport en bewegen	2.376.142	784.662	2.420.222	788.588	2.431.435	792.555	2.458.895	796.560
332	Sportvoorzieningen en accommodaties	2.320.473	279.291	2.326.479	281.160	2.324.622	283.971	2.343.514	288.231
341	Cultuurstimulering	2.597.169	28.890	2.467.472	29.179	2.509.034	29.471	2.545.320	29.771
342	Cultuurbehoud	479.270	5.438	481.322	5.438	483.119	5.438	518.519	5.438
343	Culturele voorzieningen en accommodaties	1.008.953	182.000	1.019.221	182.000	1.024.316	183.820	1.032.707	186.577
411	Beleidskader economische ontwikkeling	179.947	0	182.139	0	184.412	0	187.324	0
412	Regionale economische samenwerking	510.396	0	515.527	0	521.477	0	529.476	0
423	Platteland	10.007	0	10.107	0	10.208	0	10.361	0
424	Detailhandel	141.149	88.351	142.467	89.235	143.789	90.127	145.953	91.479
426	Ondernemersloket	433.790	0	442.010	0	449.437	0	456.848	0
427	Recreatie en toerisme	407.857	0	411.886	0	415.952	0	422.125	0
428	Evenementen	376.548	150.067	381.497	151.568	386.190	153.013	392.358	155.308
510	Openbare orde en veiligheid	834.369	26.000	847.232	26.000	860.686	26.260	875.468	26.654
515	Brandweerdistrict Peel en Maas	4.030.724	227.864	4.116.872	230.142	4.151.057	232.443	4.229.888	234.767
520	Handhaving fysieke leefomgeving	736.191	0	748.431	0	761.371	0	775.781	0
611	Raad	1.245.550	0	1.265.591	0	1.285.924	0	1.307.343	0
612	College B&W	1.269.898	0	1.288.354	0	1.305.095	0	1.322.635	0
613	Ondernemingsraad	39.291	0	39.946	0	40.537	0	41.198	0
614	Rekenkamercommissie	145.226	0	147.563	0	149.933	0	152.681	0
615	Regionale bestuurlijke samenwerking	250.014	0	252.515	0	255.040	0	258.866	0
616	Verkiezingen	186.440	0	188.803	0	190.932	0	193.676	0
620	Burgerzaken	2.840.465	1.203.747	2.749.779	1.006.285	2.733.324	785.816	2.775.855	797.603
710	Belastingen	446.054	11.183.681	456.003	11.430.237	472.519	11.682.979	489.366	11.942.153
711	Algemene dekkingsmiddelen	3.037.171	104.399.719	3.198.970	102.179.999	4.195.228	102.668.149	4.156.430	106.420.417
712	Dotaties en onttrekkingen aan reserves	2.739.066	5.204.794	1.727.209	4.070.675	621.002	3.426.243	614.089	1.502.664
713	Onvoorzien	400.000	0	400.000	0	400.000	0	400.000	0
714	Overhead	18.252.322	95.007	18.088.554	95.957	18.279.063	96.917	18.551.837	97.963
715	Treasury	110.074	84.986	-119.405	83.736	-205.880	82.477	-170.602	81.213
		153.655.299	**154.806.238**	**151.998.330**	**152.726.765**	**152.012.797**	**152.554.496**	**153.968.536**	**155.530.083**
		1.150.939		**728.435**		**541.699**		**1.561.547**	

Bijlage B: overzicht structureel begrotingsevenwicht

De incidentele mutaties uit de begroting 2027 en het meerjarenoverzicht zijn als volgt:
Posten zijn als incidenteel aangemerkt als:

- naar aard incidenteel kunnen worden beschouwd
- minimaal € 50.000 bedragen
- maximaal in 3 van de 4 jaar voorkomen of
- slechts in de jaren 2027 t/m 2030 voorkomen

		INCIDENTELE MUTATIES							
		2027		2028		2029		2030	
Product	Omschrijving	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
100	**Beleidskader ruimtelijke ontwikkeling**								
Kosten m.b.t. Omgevingswet		415.000		415.000		415.000			
Claim, versnelling wonen		200.000		200.000					
Compensatie afvalstoffenheffing			-660.000		-440.000		-220.000		
212	**Werk**								
Opstartbudget lokaal ontwikkelbedrijf		160.772							
Afwikkeling ontvlechting NLW					1.000.000				
229	**Bedrijfsvoering sociaal domein**								
Implementatie cliëntsysteem		371.000							
231	**Jeugdhulp**								
Tijdelijk extra capaciteit jeugd / DOK6		75.000		75.000					
233	**Onderwijs**								
Inrichtingskosten Buurtcollege Agora		63.900		63.900				3.200	
312	**Samenlevingsopbouw**								
Opvang vluchtelingen Oekraïne		2.000.000							
compensatie vluchtelingen Oekraïne			2.000.000						
Kosten doorstroomlocatie statushouders		350.000							
620	**Burgerzaken**								
Implementatie E-dienstverlening		67.000							
711	**Algemene dekkingsmiddelen**								
Tijdelijk extra capaciteit woningbouw		1.100.000		1.100.000		1.300.000			
Cofinanciering regiodeal		200.000		200.000					
Werkgroep digitale ontwikkeling en AI		150.000		150.000					
712	**Mutaties aan reserves**								
Dekking tariefsegalisatie afval			660.000		440.000		220.000		
Dekking kosten omgevingswet			415.000		415.000		415.000		
Dekking kosten versnelling wonen			200.000		200.000				
Dekking implementatie cliëntsysteem			331.000						
Dekking extra capaciteit jeugd / DOK6			75.000		75.000				
Dekking inrichtingskosten Buurtcollege			63.900		63.900				3.200
Dekking capaciteit woningbouw			1.100.000		1.100.000		1.300.000		
Dekking bijdrage regiodeal			200.000		200.000				
Dekking werkgroep digitale ontw. en AI			150.000		150.000				
Toevoeging reserve huisvestingsfonds		100.000		100.000					
Toevoegen bijdrage ontvlechting NLW				1.000.000					
Toevoeging algemene reserve		2.000.000							
TOTAAL per jaar		**7.252.672**	**4.534.900**	**3.303.900**	**3.203.900**	**1.715.000**	**1.715.000**	**3.200**	**3.200**
Per saldo incidentele lasten -/- baten		**2.717.772**		**100.000**		**0**		**0**	

Toelichting incidentele mutaties:

Kosten m.b.t. omgevingswet 2027-2028-2029	De invoering van de Omgevingswet en bijbehorende regelgeving zorgt voor extra kosten. Mede door uitstel van bepaalde wetgeving lopen bepaalde kosten langer door dan eerder geraamd. De dekking van deze kosten komt uit de daarvoor ingestelde reserve.
Dekking kosten Omgevingswet	
Claim, versnelling wonen 2027-2028	Er worden versnellingsacties ingezet om wooninitiatieven sneller gerealiseerd te krijgen. Daarvoor is een tijdelijk budget nodig dat wordt gedekt uit de algemene reserve
Dekking claim versnelling wonen	
Compensatie afvalstoffenheffing 2027-2028-2029	Om te zorgen dat de tarieven voor afvalstoffenheffing voor inwoners geleidelijk toegroeien naar een 100% kostendekkend niveau wordt in de jaren 2027, 2028 en 2029 een deel niet in rekening gebracht. De opbrengstenderving wordt gecompenseerd uit de reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing.
Dekking compensatie afvalstoffenheffing	
Opstartbudget lokaal ontwikkelbedrijf 2027	Vanaf 1 januari 2027 start een lokaal ontwikkelbedrijf als opvolger van de regionaal georganiseerde NLW. Omdat er in het eerste jaar mogelijk nog wat onvoorziene kosten ontstaan is een incidenteel budget opgenomen
Afwikkeling ontvlechting NLW 2028	Het regionale sociale werkvoorzieningsbedrijf NLW wordt afgebouwd en zal naar verwachting in 2027 volledig worden beëindigd. In 2025 is een budget beschikbaar gesteld om de ontvlechting te financieren. Naar verwachting volgt bij de definitieve liquidatie een overschot wat wordt verdeeld over de deelnemende gemeenten. Die bijdrage zal worden (terug)gestort in de algemene reserve.
Toevoegen bijdrage ontvlechting NLW	
Implementatie clienstsysteem Wmo en jeugd 2027	In deze begroting is als claim (1) opgenomen dat we in 2027 een nieuw cliëntsysteem voor de Wmo en jeugdhulp willen gaan aanschaffen. De incidentele implementiekosten zijn geraamd op € 371.000 en worden gedekt uit de algemene reserve
Dekking kosten implementatie clientsysteem	
Tijdelijk extra capaciteit jeugd / DOK6 2027-2028	Bij de claims is een post (7) opgenomen voor het onderzoek naar de scenario's rondom DOK6 en de relatie met een sociaal - cultuur-historisch centrum. De kosten worden in 2027 en 2028 geraamd op € 75.000 per jaar en gedekt uit de algemene reserve.
Dekking kosten DOK6	
Inrichtingskosten Buurtcollege Agora 2027-2028-2030	De inrichting van het nieuwe Buurtcollege komt ten laste van de gemeente. Op basis van leerlingenpognoses zijn deze tijdelijke kosten opgenomen. De dekking komt uit de algemene reserve .
Dekking inrichtingskosten Buurtcollege	
Opvang vluchtelingen Oekraïne 2027	De kosten die samenhangen met de opvang van vluchtelingen uit Oekraïne worden gecompeseerd door een uitkering van het Rijk gebaseerd op normbedragen. In 2026 verwachten we dat kosten en opbrengsten nagenoeg gelijk zullen zijn.
compensatie vluchtelingen Oekraïne	
Kosten doorstroomlocatie statushouders 2027	Opvangkosten van bewoners van de doorstroomlocatie voor statushouders die langer dan één jaar verblijven komen ten laste van de gemeente. Dit zal naar verwachting in 2027 nog leiden tot extra kosten van € 350.000

Implementatie E-dienstverlening 2027	Als claim (5) is een post opgenomen voor het gebruik van E-dienstverlening m.b.t. huwelijk en partnerschap. De incidentele implementatiekosten worden geraamd op € 67.000 en gedekt uit de algemene reserve.
Dekking implementatie E-dienstverlening	
Tijdelijk extra capaciteit woningbouw 2027-2028-2029	Om het amendement van de gemeenteraad m.b.t. versnellen van woningbouw goed te kunnen uitvoeren is tijdelijk extra capaciteit nodig op verschillende functie. Deze tijdelijke kosten zullen ontstaan in 2027 t/m 2029 en worden gedekt uit de daarvoor ingestelde reserve.
Dekking capaciteit woningbouw	
Cofinanciering regiodeal 2027-2028	Als gemeentelijke bijdrage aan de Regiodeal 2025-2028 wordt een jaarlijkse bijdrage van € 17 per inwoner gevraagd. Daartoe is een claim in de begroting 2025 opgenomen. Dekking vindt plaats via een onttrekking aan de algemene reserve
dekking bijdrage regiodeal	
Werkgroep digitale ontwikkeling en AI 2027-2028	Om de gemeentelijke organisatie gereed te maken en te houden de ontwikkelingen in de data en kunstmatige intelligentie/ artificial intelligence (AI) te gaan toepassen wordt een werkgroep ingesteld. Voor de externe kosten die hiermee samenhangen is een tijdelijk budget nodig dat wordt gedekt uit de algemene reserve.
Dekking digitale ontwikkeling en AI	
Toevoeging reserve huisvestingsfonds 2027-2028	In de begroting 2025 is een claim opgenomen om tot en met 2028 jaarlijks € 100.000 toe te voegen aan de reserve huisvestingsfonds.
Toevoeging algemene reserve 2027	Om de financiële positie van Peel en Maas robuust te houden en voorbereid te zijn op incidentele financiële tegenvallers wordt een toevoeging gedaan aan de algemene reserve voor zover het begrotingssaldo daar ruimte toe biedt.

BEGROTINGS-EVENWICHT	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel
Lasten programma's												
1.1	10.739.356	615.000	10.124.356	10.412.159	615.000	9.797.159	10.428.514	415.000	10.013.514	10.138.810		10.138.810
1.2	21.044.862		21.044.862	22.848.707		22.848.707	24.121.688		24.121.688	24.457.101		24.457.101
2.1	20.529.851	160.772	20.369.079	20.133.090		20.133.090	21.191.385		21.191.385	21.378.192		21.378.192
2.2	20.036.658	371.000	19.665.658	19.619.866		19.619.866	16.438.048		16.438.048	16.773.234		16.773.234
2.3	22.389.336	138.900	22.250.436	23.054.221	138.900	22.915.321	23.631.210		23.631.210	24.294.360	3.200	24.291.160
3.1	8.715.518	2.350.000	6.365.518	6.393.048		6.393.048	6.477.909		6.477.909	6.573.221		6.573.221
3.2	2.795.162		2.795.162	3.340.474		3.340.474	3.344.222		3.344.222	3.335.705		3.335.705
3.3	4.696.615		4.696.615	4.746.701		4.746.701	4.756.057		4.756.057	4.802.409		4.802.409
3.4	4.085.393		4.085.393	3.968.014		3.968.014	4.016.469		4.016.469	4.096.547		4.096.547
4.1	2.059.694		2.059.694	2.085.633		2.085.633	2.111.465		2.111.465	2.144.445		2.144.445
5.1	5.601.284		5.601.284	5.712.535		5.712.535	5.773.114		5.773.114	5.881.138		5.881.138
6.1	5.976.885	67.000	5.909.885	5.932.550		5.932.550	5.960.787		5.960.787	6.052.254		6.052.254
TOTAAL LASTEN PROGRAMMA'S	**128.670.613**	**3.702.672**	**124.967.941**	**128.246.998**	**753.900**	**127.493.098**	**128.250.866**	**415.000**	**127.835.866**	**129.927.415**	**3.200**	**129.924.215**
Baten programma's												
1.1	1.357.072		1.357.072	2.120.189		2.120.189	2.133.436		2.133.436	2.153.481		2.153.481
1.2	12.181.581	-660.000	12.841.581	12.913.455	-440.000	13.353.455	13.666.458	-220.000	13.886.458	14.442.140	0	14.442.140
2.1	10.230.000		10.230.000	11.230.000	1.000.000	10.230.000	10.230.000		10.230.000	10.230.000		10.230.000
2.2	3.505.007		3.505.007	3.684.764		3.684.764	3.855.717		3.855.717	3.908.793		3.908.793
2.3	556.082		556.082	1.096.112		1.096.112	1.096.756		1.096.756	1.105.767		1.105.767
3.1	2.986.000	2.000.000	986.000	986.000		986.000	986.360		986.360	986.905		986.905
3.2	46.000		46.000	46.046		46.046	46.090		46.090	46.200		46.200
3.3	1.063.953		1.063.953	1.069.748		1.069.748	1.076.526		1.076.526	1.084.791		1.084.791
3.4	216.328		216.328	216.617		216.617	218.729		218.729	221.786		221.786
4.1	238.418		238.418	240.803		240.803	243.140		243.140	246.787		246.787
5.1	253.864		253.864	256.142		256.142	258.703		258.703	261.421		261.421
6.1	1.203.747		1.203.747	1.006.285		1.006.285	785.816		785.816	797.603		797.603
TOTAAL BATEN PROGRAMMA'S	**33.838.052**	**1.340.000**	**32.498.052**	**34.866.161**	**560.000**	**34.306.161**	**34.597.731**	**-220.000**	**34.817.731**	**35.485.674**	**0**	**35.485.674**
SALDO PROGRAMMA'S	**-94.832.561**	**-2.362.672**	**-92.469.889**	**-93.380.837**	**-193.900**	**-93.186.937**	**-93.653.135**	**-635.000**	**-93.018.135**	**-94.441.741**	**-3.200**	**-94.438.541**

BEGROTINGS-EVENWICHT	Begroting 2027			Begroting 2028			Begroting 2029			Begroting 2030		
	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel	Totaal	waarvan incidenteel	structureel
SALDO PROGRAMMA'S	**-94.832.561**	**-2.362.672**	**-92.469.889**	**-93.380.837**	**-193.900**	**-93.186.937**	**-93.653.135**	**-635.000**	**-93.018.135**	**-94.441.741**	**-3.200**	**-94.438.541**
Lasten diverse												
Alg. dekkingsmiddelen	3.483.225	1.450.000	2.033.225	3.654.973	1.450.000	2.204.973	4.667.746	1.300.000	3.367.746	4.645.796		4.645.796
Overhead	18.252.322		18.252.322	18.088.554		18.088.554	18.279.063		18.279.063	18.551.837		18.551.837
Treasury	110.074		110.074	-119.405		-119.405	-205.880		-205.880	-170.602		-170.602
Onvoorzien	400.000		400.000	400.000		400.000	400.000		400.000	400.000		400.000
VPB	0		0	0		0	0		0	0		0
TOTAAL LASTEN DIVERSE	**22.245.621**	**1.450.000**	**20.795.621**	**22.024.123**	**1.450.000**	**20.574.123**	**23.140.929**	**1.300.000**	**21.840.929**	**23.427.031**	**0**	**23.427.031**
Baten diverse												
Alg. dekkingsmiddelen	115.583.401		115.583.401	113.610.236		113.610.236	114.351.129		114.351.129	118.362.569		118.362.569
Overhead	95.007		95.007	95.957		95.957	96.917		96.917	97.963		97.963
Treasury	84.986		84.986	83.736		83.736	82.477		82.477	81.213		81.213
Onvoorzien	0		0	0		0	0		0	0		0
VPB	0		0	0		0	0		0	0		0
TOTAAL BATEN DIVERSE	**115.763.394**	**0**	**115.763.394**	**113.789.929**	**0**	**113.789.929**	**114.530.523**	**0**	**114.530.523**	**118.541.745**	**0**	**118.541.745**
SALDO DIVERSE	**93.517.773**	**-1.450.000**	**94.967.773**	**91.765.806**	**-1.450.000**	**93.215.806**	**91.389.594**	**-1.300.000**	**92.689.594**	**95.114.714**	**0**	**95.114.714**
PROGRAMMA'S en DIVERSE	**-1.314.789**	**-3.812.672**	**2.497.883**	**-1.615.031**	**-1.643.900**	**28.869**	**-2.263.542**	**-1.935.000**	**-328.542**	**672.972**	**-3.200**	**676.172**
Mutaties reserves												
Stortingen in reserves	2.739.066	2.100.000	639.066	1.727.209	1.100.000	627.209	621.002	0	621.002	614.089		614.089
Onttrek. aan reserves	5.204.794	3.194.900	2.009.894	4.070.675	2.643.900	1.426.775	3.426.243	1.935.000	1.491.243	1.502.664	3.200	1.499.464
SALDO RESERVES	**2.465.728**	**1.094.900**	**1.370.828**	**2.343.466**	**1.543.900**	**799.566**	**2.805.241**	**1.935.000**	**870.241**	**888.575**	**3.200**	**885.375**
GERAAMD RESULTAAT	**1.150.939**	**-2.717.772**	**3.868.711**	**728.435**	**-100.000**	**828.435**	**541.699**	**0**	**541.699**	**1.561.547**	**0**	**1.561.547**
TOTAAL STRUCT. LASTEN	**146.402.628**			**148.694.430**			**150.297.798**			**153.965.335**		
TOTAAL STRUCT. BATEN	**150.271.339**			**149.522.865**			**150.839.497**			**155.526.882**		
STRUCTURELE BATEN - LASTEN	**3.868.711**			**828.435**			**541.699**			**1.561.547**		

Bijlage C: overzicht reserves en voorzieningen

Op de volgende pagina's wordt een totaaloverzicht gepresenteerd van het verwachte verloop van de reserves en voorzieningen van Peel en Maas voor zover deze mutaties nu bekend zijn.



reserves per 1-1	2026	2027	2028	2029	2030	2031
Vrije reserves	35.298.799	29.147.312	30.130.859	30.445.440	30.448.956	30.449.307
bestemmingsreserve	31.967.747	38.336.367	34.886.826	32.228.509	29.419.480	28.530.279
risicoreserve	8.425.765	8.347.955	8.348.222	8.348.491	8.348.763	8.349.038
totaal	**75.692.311**	**75.831.634**	**73.365.906**	**71.022.440**	**68.217.199**	**67.328.624**

Mutaties in reserves incidenteel en structureel:

Mutaties reserves	2027		2028		2029		2030	
	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking	Toevoeging	Onttrekking
mutaties incidenteel	2.100.000	3.194.900	1.100.000	2.643.900	0	1.935.000	0	3.200
mutaties structureel	639.066	2.009.894	627.209	1.426.775	621.002	1.491.243	614.089	1.499.464
mutaties totaal	**2.739.066**	**5.204.794**	**1.727.209**	**4.070.675**	**621.002**	**3.426.243**	**614.089**	**1.502.664**

Omschrijving	Saldo	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo
	01-01-2027	vast	overige		01-01-2028	vast	overige		01-01-2029
Reserve parkeerfonds	**44.457**	445			**44.902**	449			**45.351**
Reserve Wowezo Baarlo	**30.000**	0			**30.000**	0			**30.000**
Reserve fonds infrastructurele werken	**2.108.738**	17.228		0	**2.125.966**	17.401		0	**2.143.367**
Reserve herstructureringsfonds	**2.211.861**	22.119		0	**2.233.980**	22.340		0	**2.256.320**
Reserve risico's grondexploitatie	**2.863.316**	0			**2.863.316**	0			**2.863.316**
Reserve riolering	**0**	0		0	**0**	0		0	**0**
Reserve overkluizing Bosbeek Baarlo	**60.348**	603			**60.951**	610			**61.560**
Reserve materieel openbare werken	**329.459**	3.295	13.073		**345.826**	3.458	13.073		**362.357**
Reserve egalisatie afval	**263.048**	2.630			**265.679**	2.657			**268.336**
Reserve fonds strategische grondverwervingen	**523.082**	0			**523.082**	0			**523.082**
Reserve huisvestingsfonds	**1.980.776**	0	100.000		**2.080.776**	0	100.000		**2.180.776**
Reserve kwaliteitsfonds ruimtelijke ontwikkeling	**294.747**	2.947			**297.694**	2.977			**300.671**
Reserve concessie openbaar vervoer	**81.444**	814			**82.259**	823			**83.081**
Reserve herziening bestemmingsplannen	**1.092.205**	10.922	56.000	415.000	**744.127**	7.441	56.000	415.000	**392.569**
Reserve woningbouwopgave	**3.500.000**	0	0	1.100.000	**2.400.000**	0	0	1.100.000	**1.300.000**
Reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing	**1.479.600**	0	0	660.000	**819.600**	0	0	440.000	**379.600**
Reserve doorstroming woningmarkt	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**
Reserve thema 1	**55.946**	559			**56.505**	565			**57.070**
Reserve thema 2	**72.379**	724		0	**73.102**	731		0	**73.833**
Reserve sociaal domein	**26.675**	267		0	**26.942**	269		0	**27.211**
Reserve onderwijshuisvesting	**5.881.731**	58.817	215.671	381.588	**5.774.631**	57.746	215.671	377.842	**5.670.207**
Reserve voorzieningen voor jeugd	**61.596**	616			**62.212**	622			**62.834**
Reserve kunst en cultuur	**126.041**	1.260			**127.301**	1.273			**128.574**
Reserve thema 3	**51.515**	515			**52.030**	520			**52.551**
Reserve schering en inslag	**295.172**	3.804		15.000	**283.976**	3.692		15.000	**272.668**
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	**504.050**	5.041	50.000	41.000	**518.091**	5.181	50.000	41.000	**532.272**
Reserve toekomstbestendige arbeidsmarkt	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**
Reserve transitie buitengebied	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**
Reserve thema 4	**62.829**	628			**63.457**	635			**64.092**
Reserve thema 5	**51.515**	515			**52.030**	520			**52.551**
Reserve thema 6	**50.500**	505			**51.005**	510			**51.515**
Algemene reserve	**28.802.628**	0	2.000.000	1.019.900	**29.782.728**	0	1.000.000	688.900	**30.093.828**
Algemene risicoreserve	**5.457.964**	0			**5.457.964**	0			**5.457.964**
Reserve ICT	**501.115**	5.011	110.000	460.000	**156.126**	1.561	110.000	17.000	**250.687**
Reserve dekking kapitaallasten	**5.505.586**	55.056		512.306	**5.048.336**	50.483		375.933	**4.722.886**
Reserve uitgezette middelen	**8.461.310**	0		600.000	**7.861.310**	0		600.000	**7.261.310**
Reserve strategische investeringen	**0**	0			**0**	0			**0**
Totaal reserves	**75.831.634**	**194.322**	**2.544.744**	**5.204.794**	**73.365.906**	**182.465**	**1.544.744**	**4.070.675**	**71.022.440**

Omschrijving	Saldo	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo	toevoegingen		onttrekkingen	Saldo
	01-01-2029	vast	overige		01-01-2030	vast	overige		01-01-2031
Reserve parkeerfonds	**45.351**	454			**45.804**	458			**46.262**
Reserve Wowezo Baarlo	**30.000**	0			**30.000**	0			**30.000**
Reserve fonds infrastructurele werken	**2.143.367**	17.401		0	**2.160.768**	17.401		0	**2.178.169**
Reserve herstructureringsfonds	**2.256.320**	22.563		0	**2.278.883**	22.789		0	**2.301.672**
Reserve risico's grondexploitatie	**2.863.316**	0			**2.863.316**	0			**2.863.316**
Reserve riolering	**0**	0		0	**0**	0		0	**0**
Reserve overkluizing Bosbeek Baarlo	**61.560**	616			**62.176**	622			**62.798**
Reserve materieel openbare werken	**362.357**	3.624	13.073		**379.054**	3.791	13.073		**395.917**
Reserve egalisatie afval	**268.336**	2.683			**271.019**	2.710			**273.729**
Reserve fonds strategische grondverwervingen	**523.082**	0			**523.082**	0			**523.082**
Reserve huisvestingsfonds	**2.180.776**	0	0		**2.180.776**	0	0		**2.180.776**
Reserve kwaliteitsfonds ruimtelijke ontwikkeling	**300.671**	3.007			**303.678**	3.037			**306.715**
Reserve concessie openbaar vervoer	**83.081**	831			**83.912**	839			**84.751**
Reserve herziening bestemmingsplannen	**392.569**	3.926	56.000	415.000	**37.494**	375	56.000	0	**93.869**
Reserve woningbouwopgave	**1.300.000**	0	0	1.300.000	**0**	0	0	0	**0**
Reserve lastenverlichting afvalstoffenheffing	**379.600**	0	0	220.000	**159.600**	0	0	0	**159.600**
Reserve doorstroming woningmarkt	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**
Reserve thema 1	**57.070**	571			**57.641**	576			**58.218**
Reserve thema 2	**73.833**	738		0	**74.572**	746		0	**75.317**
Reserve sociaal domein	**27.211**	272		0	**27.483**	275		0	**27.758**
Reserve onderwijshuisvesting	**5.670.207**	56.702	215.671	374.117	**5.568.463**	55.685	215.671	370.415	**5.469.403**
Reserve voorzieningen voor jeugd	**62.834**	628			**63.462**	635			**64.097**
Reserve kunst en cultuur	**128.574**	1.286			**129.860**	1.299			**131.159**
Reserve thema 3	**52.551**	526			**53.076**	531			**53.607**
Reserve schering en inslag	**272.668**	3.692		15.000	**261.360**	3.692		15.000	**250.052**
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden	**532.272**	5.323	50.000	41.000	**546.595**	5.466	50.000	41.000	**561.061**
Reserve toekomstbestendige arbeidsmarkt	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**
Reserve transitie buitengebied	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**	0	0	0	**1.000.000**
Reserve thema 4	**64.092**	641			**64.733**	647			**65.380**
Reserve thema 5	**52.551**	526			**53.076**	531			**53.607**
Reserve thema 6	**51.515**	515			**52.030**	520			**52.551**
Algemene reserve	**30.093.828**	0	0	0	**30.093.828**	0	0	3.200	**30.090.628**
Algemene risicoreserve	**5.457.964**	0			**5.457.964**	0			**5.457.964**
Reserve ICT	**250.687**	2.507	110.000	95.000	**268.194**	2.682	110.000	110.000	**270.876**
Reserve dekking kapitaallasten	**4.722.886**	47.229		366.126	**4.403.989**	44.040		363.049	**4.084.980**
Reserve uitgezette middelen	**7.261.310**	0		600.000	**6.661.310**	0		600.000	**6.061.310**
Reserve strategische investeringen	**0**	0			**0**	0			**0**
Totaal reserves	**71.022.440**	**176.258**	**444.744**	**3.426.243**	**68.217.199**	**169.345**	**444.744**	**1.502.664**	**67.328.624**

SPECIFICATIE STRUCTURELE EN INCIDENTELE MUTATIES RESERVES:

Mutaties reserves	2027		2028		2029		2030		structureel / incidenteel	Toelichting reserves
	Lasten begroting	Baten begroting	Lasten begroting	Baten begroting	Lasten begroting	Baten begroting	Lasten begroting	Baten begroting		
Reserve huisvestingsfonds	100.000		100.000		0		0		Incidenteel	*Claim m.b.t. huisvestingsfonds*
Reserve materialen OW	13.073		13.073		13.073		13.073		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking van kosten voor aanschaf materieel buitendienst*
Reserve Herziening bestemmingsplannen	56.000		56.000		56.000		56.000		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking van kosten omgevingswet / bestemmingsplannen*
		415.000		415.000		415.000		0	incidenteel	*onttrekking ter dekking van kosten m.b.t. invoering omgevingswet*
Reserve woningbouwopgave		1.100.000		1.100.000		1.300.000		0	Incidenteel	*Verwachte inzet tijdelijk personeel t.b.v. woningbouwopgave*
Reserve lastenverlichting afvalstoffenheffingafval		660.000		440.000		220.000			Incidenteel	*onttrekking t.b.v tariefsegalisatie*
Reserve onderwijshuisvesting		381.588		377.842		374.117		370.415	structureel	*onttrekking ter dekking van kosten onderwijshuisvesting*
	215.671		215.671		215.671		215.671		structureel	*toevoeging aandeel onderwijshuisvesting in algemene uitkering*
Reserve ontsluiting glastuinbouwgebieden		41.000		41.000		41.000		41.000	structureel	*onttrekking ter dekking van kosten ontsluiting glastuinbouwgebieden Baarlo*
	50.000		50.000		50.000		50.000		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking kosten ontsluiting glastuinbouwgebieden Baarlo*
Reserve Schering en inslag		15.000		15.000		15.000		15.000	structureel	*onttrekking ter dekking kapitaallasten plan Maasdal*
Algemene reserve	2.000.000		0		0		0		incidenteel	*toevoeging ter versterking vermogenspositie*
			1.000.000		0		0		Incidenteel	*verwachte bijdrage ná liquidatie NLW*
		331.000							incidenteel	*claim inzake cliëntsysteem sociaal domein*
		200.000		200.000		0		0	incidenteel	*Dekking claim versnelling wonen*
		150.000		150.000		0		0	incidenteel	*Dekking claim digitale ontwikkeling*
		63.900		63.900		0		3.200	incidenteel	*Dekking claim inrichtingskosten Buurtcollege*
		75.000		75.000		0		0	Incidenteel	*Dekking claim kosten DOK6*
		200.000		200.000		0		0	Incidenteel	*Inzet algemene reserve ter cofinanciering regiodeal*
Reserve dekking kapitaallasten		512.306		375.933		366.126		363.049	structureel	*onttrekking ter dekking van kapitaallasten verschillende investeringen*
Reserve uitgezette middelen		600.000		600.000		600.000		600.000	structureel	*onttrekking ter dekking kapitaallasten verbouwing Huis van de Gemeente*
Reserve ICT	110.000		110.000		110.000		110.000		structureel	*toevoeging t.b.v. dekking kosten voor licenties en onderhoud ICT*
		460.000		17.000		95.000		110.000	structureel	*onttrekking ter dekking van (meer)kosten ICT inzake onderhoud en licenties*
Verschillende reserves vaste compensatie	194.322		182.465		176.258		169.345		structureel	*toevoeging vaste compensatie aan diverse reserves*
Totaal lasten / baten	**2.739.066**	**5.204.794**	**1.727.209**	**4.070.675**	**621.002**	**3.426.243**	**614.089**	**1.502.664**		
Per saldo mutaties reserves	**-2.465.728**		**-2.343.466**		**-2.805.241**		**-888.575**			

Verloop voorzieningen

VOORZIENINGEN 2027 - 2030	Saldo	mutaties 2027		Saldo	mutaties 2028		Saldo
	1-1-2027	dotaties	onttrekkingen	1-1-2028	dotaties	onttrekkingen	1-1-2029
Voorziening verliezen grondexploitaties	3.097.480	0	0	3.097.480	0	0	3.097.480
Voorziening dubieuze (belasting) debiteuren	1.001.322	0	0	1.001.322	0	0	1.001.322
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's én gepubliceerd als correctie op activa	**4.098.802**	0	0	**4.098.802**	0	0	**4.098.802**
Voorziening pensioen wethouders	5.643.499	8.075	0	5.651.574	8.150	0	5.659.724
Voorziening spaar- en bovenwettelijk verlof	3.215.885	0	0	3.215.885	0	0	3.215.885
Voorziening regeling vervroegd uittreden (RVU)	94.708	0	0	94.708	0	0	94.708
Voorziening kosten afgesloten grondexploitaties	0	0	0	0	0		0
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**8.954.092**	8.075	0	**8.962.167**	8.150	0	**8.970.317**
Voorziening onderhoud binnensportaccommodaties	357.872	171.820	221.952	307.740	171.820	21.778	457.782
Voorziening onderhoud buitensportaccommodaties	257.209	189.970	73.938	373.241	189.970	108.326	454.885
Voorziening onderhoud cultuurobjecten	30.463	9.492	0	39.955	9.492	0	49.447
Voorziening onderhoud sociaal culturele accommodaties	50.635	30.000	59.225	21.410	30.000	30.711	20.699
Voorziening sociaal culturele accommodaties inzake Dok 6	68.797	103.000	152.291	19.506	103.000	0	122.506
Voorziening onderhoud overige gemeentelijke gebouwen	79.762	10.000	14.384	75.378	10.000	1.985	83.393
Voorziening onderhoud milieupark	42.445	7.000	17.933	31.512	7.000	0	38.512
Voorziening onderhoud Keverberg	60.000	60.000	11.779	108.221	60.000	480	167.741
Voorziening onderhoud gemeentewerf	124.937	84.000	54.870	154.067	84.000	0	238.067
Voorziening onderhoud Huis van de gemeente	208.732	130.000	32.066	306.666	130.000	10.618	426.048
Voorziening parkbos en kasteelterrein D'Erp Baarlo	101.161	16.583	99.367	18.377	16.583	0	34.960
Voorzieningen ter egalisering van kosten	**1.382.013**	811.865	737.805	**1.456.073**	811.865	173.898	**2.094.040**
Voorziening riolering	13.598.197	0	1.071.441	12.526.756		449.604	12.077.152
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	**13.598.197**	0	1.071.441	**12.526.756**	0	449.604	**12.077.152**
Totaal	**28.033.104**	819.940	1.809.246	**27.043.798**	820.015	623.502	**27.240.311**

VOORZIENINGEN 2027 - 2030	Saldo	mutaties 2029		Saldo	mutaties 2030		Saldo
	1-1-2029	dotaties	onttrekkingen	1-1-2030	dotaties	onttrekkingen	1-1-2031
Voorziening verliezen grondexploitaties	3.097.480	0	0	3.097.480	0	0	3.097.480
Voorziening dubieuze (belasting) debiteuren	1.001.322	0	0	1.001.322	0	0	1.001.322
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's én gepubliceerd als correctie op activa	**4.098.802**	0	0	**4.098.802**	0	0	**4.098.802**
Voorziening pensioen wethouders	5.659.724	8.000	0	5.667.724	8.000	0	5.675.724
Voorziening spaar- en bovenwettelijk verlof	3.215.885	0	0	3.215.885	0	0	3.215.885
Voorziening regeling vervroegd uittreden (RVU)	94.708	0	0	94.708	0	0	94.708
Voorziening kosten afgesloten grondexploitaties	0	0	0	0	0	0	0
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's	**8.970.317**	8.000	0	**8.978.317**	8.000	0	**8.986.317**
Voorziening onderhoud binnensportaccommodaties	457.782	171.820	15.181	614.421	171.820	543.896	242.345
Voorziening onderhoud buitensportaccommodaties	454.885	189.970	24.580	620.275	189.970	613.052	197.193
Voorziening onderhoud cultuurobjecten	49.447	9.492	0	58.939	9.492	0	68.431
Voorziening onderhoud sociaal culturele accommodaties	20.699	30.000	669	50.030	30.000	68.696	11.334
Voorziening sociaal culturele accommodaties inzake Dok 6	122.506	103.000	2.469	223.037	103.000	655.110	-329.073
Voorziening onderhoud overige gemeentelijke gebouwen	83.393	10.000	0	93.393	10.000	53.605	49.788
Voorziening onderhoud milieupark	38.512	7.000	2.571	42.941	7.000	4.958	44.983
Voorziening onderhoud Keverberg	167.741	60.000	3.460	224.281	60.000	54.429	229.852
Voorziening onderhoud gemeentewerf	238.067	84.000	65.913	256.154	84.000	473.604	-133.450
Voorziening onderhoud Huis van de gemeente	426.048	130.000	92.148	463.900	130.000	695.986	-102.086
Voorziening parkbos en kasteelterrein D'Erp Baarlo	34.960	16.583	0	51.543	16.583	0	68.126
Voorzieningen ter egalisering van kosten	**2.094.040**	811.865	206.991	**2.698.914**	811.865	3.163.336	**347.443**
Voorziening riolering	12.077.152		133.830	11.943.322	0	30602	11.912.720
Voorzieningen voor middelen van derden waarvan de bestemming gebonden is	**12.077.152**	0	133.830	**11.943.322**	0	30602	**11.912.720**
Totaal	**27.240.311**	819.865	340.821	**27.719.355**	819.865	3.193.938	**25.345.282**

Bijlage D: specificatie algemene uitkering 2027

Specificatie algemene uitkering 2027	
Gemeente:	Peel en Maas
Circulaire:	Septembercirculaire 2026
Jaar:	2027

Onderdeel A - Inkomstenmaatstaven

Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht / %	Uitkering
1g-2 OZB-waarde niet-woningen eigenaren	8.962.037,00	-0,3409	-3.055.158,41
1h-2 OZB-waarde niet-woningen gebruikers	7.751.744,00	-0,2401	-1.861.193,73
1a OZB-waarde woningen eigenaren	73.687.952,00	-0,0842	-6.204.525,56
Subtotaal			**-11.120.877,71**

Onderdeel B - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Gewicht	Bedrag in basis
8a-3 Bijstandsontvangers	425,67	5.149,44	2.191.944,96
2 Inwoners	45.900,00	378,01	17.350.659,00
7c-5 Huishoudens met een laag inkomen met drempel	3.921,83	3.946,33	15.476.848,54
12b-2 Inwoners met een migratieachtergrond	2.456,00	386,3	948.752,80
3c Eenpersoonshuishoudens	6.400,00	172,79	1.105.856,00
8b Loonkostensubsidie	125	5.149,44	643.680,00
4a Inwoners: jongeren jonger dan 18 jaar	7.600,00	585,49	4.449.724,00
8f-2 Doelgroepenregister gemeentelijke doelgroep	350	1.041,49	364.521,50
5d-2 Inwoners 75+ met drempel	2.846,00	1.375,07	3.913.449,22
7m-2 Laag opleidingsniveau met drempel	6.275,00	274,09	1.719.914,75
14a-2 Lokale centrumfunctie (max 20km)	42.300,00	10,86	459.378,00
14b-2 Regionale centrumfunctie (max 60km)	19.750,00	159,77	3.155.457,50
14c-2 Landelijke centrumfunctie	13.900,00	45,41	631.199,00
15e Leerlingen VO	1.240,00	385,05	477.462,00
15d Leerlingen (V)SO	173	528,86	91.492,78
15h-3 Onderwijsachterstand	1.100,00	150,84	165.924,00
38 Bedrijven	5.700,00	134,78	768.246,00
27a Oppervlakte historische kern 5 - 40 hectare	5	33.902,83	169.514,15
36 Meerkernigheid	19	117.044,73	2.223.849,87
36a Kernen met 500 of meer adressen	6	75.166,66	450.999,96
34 Oeverlengte * bodemfactor gemeente	1.902,00	31,4	59.722,80
35a Oeverlengte * bodemfactor gemeente * dichtheidsfactor	5.410,71	13,42	72.611,72
32b-2 Omgevingsadressendichtheid (oad)	12.602,98	85,78	1.081.083,80
23 Oppervlakte bebouwing buitengebied * bodemfactor buitengebied	243	2.935,95	713.435,85
22 Oppervlakte bebouwing woonkernen * bodemfactor woonkernen	306	10.743,51	3.287.514,06

23a Oppervlakte bebouwing buitengebied	243	8.036,06	1.952.762,58
22a Oppervlakte bebouwing woonkernen	306	6.931,81	2.121.133,86
19 Oppervlakte binnenwater	209	126,1	26.354,90
16 Oppervlakte land	15.926,00	39,25	625.095,50
18 Oppervlakte land * bodemfactor gemeente	15.926,00	25,72	409.616,72
24b-2 Woonruimten	20.797,00	11,61	241.453,17
25b-2 Woonruimten * bodemfactor woonkernen	20.797,00	52,99	1.102.033,03
39 Vast bedrag	1	986.539,44	986.539,44
Subtotaal			**69.438.231,46**

Onderdeel C - Uitkeringsfactor (uf)	
Uitkeringsfactor	1,554
Subtotaal (B x C (=uf))	**107.907.011,69**

Onderdeel D - Uitgavenmaatstaven waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
56g Suppletie-uitkering nieuw verdeelstelsel 2023	-1.572.617,00	-1.572.617,00
Subtotaal		**-1.572.617,00**

Onderdeel E - Integratie- en decentralisatieuitkeringen waarop de uitkeringsfactor niet van toepassing is

Maatstaf	Berekende Aantallen	Uitkering
170 Decentralisatie provinciale taken VTH (DU)	147.874,00	147.874,00
205 Voorschoolse voorziening peuters (DU)	69.961,00	69.961,00
223 Armoedebestrijding kinderen (DU)	119.453,00	119.453,00
260 Participatie (IU)	6.378.022,00	6.378.022,00
274 Jeugdhulp kinderen in een AZC (DU)	27.605,00	27.605,00
350 Bibliotheekmiddelen (DU)	139.739,00	139.739,00
393 Versterking omgevingsveiligheidsdiensten (DU)	11.414,00	11.414,00
421 Extra capaciteit BOA's (DU)	36.463,00	36.463,00
435 Antidiscriminatie voorzieningen (DU)	6.357,00	6.357,00
441 Wet betaalbare huur (DU)	19.920,00	19.920,00
478 Impulsbudget sociale infrastructuur (DU)	237.166,07	237.166,07
487 Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (DU)	1.401.803,00	1.401.803,00
492 Overheidsbrede Dienstverlening (DU)	44.241,00	44.241,00
525 IBO problematische schulden (DU)	29.796,00	29.796,00
526 Re-integratiedienstverlening gericht op jongeren (DU)	15.884,00	15.884,00
Subtotaal		**8.685.698,07**

Totaal uitkering 2027:	**103.899.215,05**

Bijlage E: Begroting 2027 op taakveldniveau

Taakvelden		2027		2028		2029		2030	
		uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten	uitgaven	inkomsten
Totaal 0.1	Bestuur	2.949.979	0	2.993.969	0	3.036.529	0	3.082.722	0
Totaal 0.10	Mutaties reserves	2.739.066	5.204.794	1.727.209	4.070.675	621.002	3.426.243	614.089	1.502.664
Totaal 0.2	Burgerzaken	2.981.242	1.150.518	2.892.378	952.524	2.877.658	731.517	2.922.492	742.489
Totaal 0.4	Overhead	18.252.324	95.007	18.088.555	95.957	18.279.061	96.917	18.551.834	97.963
Totaal 0.5	Treasury	126.825	585.490	-102.648	585.379	-189.117	585.271	-153.829	585.751
Totaal 0.61	OZB woningen	397.623	5.724.471	406.617	5.868.155	421.614	6.015.446	436.862	6.166.434
Totaal 0.62	OZB niet-woningen	0	4.091.395	0	4.194.089	0	4.299.362	0	4.407.275
Totaal 0.64	Belastingen overig	15.694	17.814	15.851	17.992	16.010	18.172	16.250	18.445
Totaal 0.7	Algemene uitkeringen en overige uitkeringen gemeentefonds	0	103.899.215	0	101.678.359	0	102.165.354	0	105.915.875
Totaal 0.8	Overige baten en lasten	4.571.359	0	4.310.648	0	5.120.164	0	6.101.207	0
Totaal 1.1	Crisisbeheersing en brandweer	4.030.724	227.864	4.116.872	230.142	4.151.058	232.443	4.229.889	234.767
Totaal 1.2	Openbare orde en veiligheid	834.369	26.000	847.232	26.000	860.686	26.260	875.468	26.654
Totaal 2.1	Verkeer en vervoer	7.693.178	123.579	8.546.943	124.815	9.273.506	126.063	9.295.180	127.954
Totaal 3.1	Economische ontwikkeling	690.343	0	697.666	0	705.889	0	716.800	0
Totaal 3.3	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	660.984	135.315	671.651	136.669	681.523	138.035	692.437	140.105
Totaal 3.4	Economische promotie	741.104	1.453.103	749.851	1.454.134	758.947	1.455.105	771.462	1.456.682
Totaal 4.2	Onderwijshuisvesting	2.565.162	46.000	3.109.474	46.046	3.112.222	46.090	3.102.706	46.200
Totaal 4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	2.764.002	644.872	2.805.588	645.398	2.847.345	645.929	2.892.289	646.734
Totaal 5.1	Sportbeleid en activering	2.398.038	784.662	2.442.337	788.588	2.453.770	792.555	2.481.525	796.560
Totaal 5.2	Sportaccommodaties	2.312.471	279.291	2.318.401	281.160	2.316.463	283.971	2.335.270	288.233
Totaal 5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	1.963.142	200.000	1.972.144	200.280	1.991.759	202.283	2.015.116	205.174
Totaal 5.4	Musea	97.656	10.000	108.857	10.000	109.456	10.100	110.587	10.252
Totaal 5.5	Cultureel erfgoed	487.618	6.328	489.776	6.337	491.887	6.346	526.789	6.360
Totaal 5.6	Media	1.536.976	0	1.397.237	0	1.423.367	0	1.444.054	0
Totaal 5.7	Openbaar groen en (openlucht) recreatie	3.489.319	5.409	3.540.096	5.411	3.595.332	5.413	3.642.846	5.415
Totaal 6.1	Samenkracht en burgerparticipatie	11.382.132	3.286.000	8.486.153	1.286.000	8.603.087	1.286.360	8.731.265	1.286.905
Totaal 6.21	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen WMO	1.165.199	0	1.180.851	0	1.196.503	0	1.212.418	0
Totaal 6.22	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen Jeugd	3.583.766	11.210	3.295.351	11.322	3.265.784	11.435	3.312.182	11.550
Totaal 6.3	Inkomensregelingen	11.893.817	10.230.000	11.974.135	10.230.000	13.194.801	10.230.000	13.335.686	10.230.000
Totaal 6.4	WSW en beschut werk	15.064.162	65.750	14.785.461	1.065.750	14.751.934	65.750	14.934.694	65.750
Totaal 6.5	Arbeidsparticipatie	1.261.490	0	1.283.834	0	1.312.093	0	1.336.017	0
Totaal 6.60	Hulpmiddelen en diensten (WMO)	1.728.274	0	1.783.248	0	1.810.220	0	1.843.008	0
Totaal 6.711	Huishoudelijke hulp (WMO)	900.000	203.015	905.000	203.015	-2.723.740	205.045	-2.718.740	208.121
Totaal 6.712	Begeleiding (WMO)	385.000	0	391.000	0	402.000	0	408.100	0
Totaal 6.713	Dagbesteding (WMO)	78.000	0	80.000	0	82.000	0	82.440	0
Totaal 6.714	Overige maatwerkarrangementen (WMO)	3.085.000	2.200.000	3.130.000	2.250.000	3.200.000	2.300.000	3.265.000	2.350.000
Totaal 6.751	Jeugdhulp ambulant lokaal	10.207.000	0	10.478.955	539.392	10.770.955	539.392	11.135.839	547.483
Totaal 6.761	Jeugdhulp met verblijf lokaal	1.674.000	0	1.788.000	0	1.897.000	0	1.959.640	0
Totaal 6.762	Jeugdhulp met verblijf regionaal	1.350.000	0	1.400.000	0	1.450.000	0	1.500.000	0
Totaal 6.791	PGB WMO	180.000	0	180.000	0	180.000	0	182.725	0
Totaal 6.792	PGB Jeugd	75.000	0	75.000	0	75.000	0	76.125	0
Totaal 6.811	Beschermd wonen (WMO)	279.345	0	281.613	0	285.502	0	289.551	0
Totaal 6.821	Jeugdbescherming	1.580.000	0	1.680.000	0	1.780.000	0	1.830.000	0
Totaal 7.1	Volksgezondheid	3.251.279	636.242	3.433.001	765.999	3.575.891	884.922	3.629.381	884.922
Totaal 7.2	Riolering	4.275.701	6.675.166	4.958.309	6.883.930	5.320.286	7.098.717	5.435.390	7.319.693
Totaal 7.3	Afval	4.894.852	5.377.427	5.134.747	5.899.299	5.306.946	6.436.265	5.450.073	6.989.078
Totaal 7.4	Milieubeheer	691.813	0	668.612	0	625.618	0	633.613	0
Totaal 7.5	Begraafplaatsen en crematoria	45.664	53.229	46.204	53.761	46.600	54.299	47.037	55.113
Totaal 8.1	Ruimte en leefomgeving	4.184.788	283.080	3.581.923	1.035.911	3.423.630	1.038.769	3.033.402	1.043.100
Totaal 8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)	1.210.484	384.678	1.231.067	388.525	1.249.902	392.411	1.268.723	398.297
Totaal 8.3	Wonen en bouwen	6.080.274	689.314	6.347.599	695.753	6.516.353	702.256	6.612.467	712.083
Eindtotaal		**154.806.238**	**154.806.238**	**152.726.767**	**152.726.767**	**152.554.496**	**152.554.496**	**155.530.081**	**155.530.081**

Bijlage F: Baten en lasten 2025 en 2026

Ter informatie en vergelijking zijn onderstaand de baten en lasten opgenomen volgens de jaarstukken 2025 en de begroting 2026.

Programma		2025		2026	
		cf. jaarstukken		cf. Begroting	
		LASTEN	BATEN	LASTEN	BATEN
1.1	Vitale leefomgeving	10.225.192	6.536.044	9.368.840	1.344.134
1.2	Beheer vitale leefomgeving	19.680.148	11.870.104	21.255.393	11.891.095
2.1	Werk en inkomen	20.459.810	10.408.808	19.871.469	10.030.000
2.2	Zorg en ondersteuning	17.092.477	4.051.558	17.484.856	2.326.500
2.3	Jeugd en onderwijs	19.845.740	640.928	20.327.721	548.187
3.1	Gemeenschapsontwikkeling	8.065.614	4.022.267	8.259.369	3.051.000
3.2	Onderwijshuisvesting	3.399.829	45.919	3.135.819	55.026
3.3	Sport en bewegen	4.419.121	1.643.265	4.459.776	1.395.880
3.4	Kunst en cultuur	3.753.415	249.030	3.891.725	251.233
4.1	Economie	2.251.870	488.136	2.055.297	236.975
5.1	Integrale veiligheid	5.234.183	630.268	5.510.497	249.317
6.1	Bestuur, communicatie en dienstverlening	5.511.749	1054571	5.862.517	1.234.057
	Algemene Dekkingsmiddelen			1.930.892	108.076.842
	Overhead	22.515.554	115.974.094	17.850.651	79.597
	Treasury			-218.970	49.111
	Onvoorzien			400.000	0
Resultaat voor bestemming		**142.454.702**	**157.614.992**	**141.445.851**	**140.818.954**
TOTAAL SALDO BATEN EN LASTEN		***15.160.290***		***-626.897***	
Dotaties en onttrekkingen aan reserves		13.547.865	4.586.603	2.759.645	4.138.099
Resultaat baten lasten		**156.002.567**	**162.201.595**	**144.205.496**	**144.957.053**
(GERAAMD) RESULTAAT		**6.199.028**		**751.557**	

Bijlage G: Overzicht begrotingssubsidies 2027

Onder de uitgaven bij de diverse programma's in de begroting van Peel en Maas zijn enkele subsidies opgenomen die we aanmerken als begrotingssubsidie. Deze subsidies vallen onder volgens artikel 4:23, derde lid, onder c, van de Awb en dienen expliciet benoemd te worden in de begroting.

Het betreft de volgende subsidie voor 2027:

Programma	Subsidie	Bedrag
2.2	Zorgcoöperatie	€ 7.000.000
3.1	Vorkmeer	€ 2.256.000
3.4	Bibliotheek Maas en Peel	€ 1.443.980



Postbus 7088
5980 AB Panningen
Wilhelminaplein 1
5981 CC Panningen
T 077 306 6666
E info@peelenmaas.nl
www.peelenmaas.nl

gemeente
Peel en Maas